

MILITAIRE JURISPRUDENTIE.

GEDRUKT EN UITGEGEVEN OP
LAST VAN DE DEPARTEMENTEN
VAN MARINE EN VAN OORLOG.

DEEL II.

's-GRAVENHAGE. — MOUTON & Co.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 2 December 1887.

President: Mr. G. TURK.

Leden: Mr. G. J. FABIUS, Jhr. W. VON WRANGEL AUF LINDENBERG,
R. A. JACKSON, G. P. J. MOSSEL, Mr. J. H. BEAUJON en S. KRAYENHOFF
VAN DE LEUR.

Advocaat-Fiscaal: Mr. P. VERLOREN VAN THEMAAT.

Verdediger: Mr. N. F. VAN NOOTEN.

Beteekenis van het woord recruit in artikel 2 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande.

Een persoon, die zich bij engagementsakte als vrijwilliger voor zekeren tijd heeft verbonden, is, ook vóórdat door den commandeerende-officier van het korps omtrent de bekrachtiging van die akte eene beslissing is genomen, onderworpen aan de militaire strafwetten.

De engagementsakte is niet te beschouwen als eene burgerrechtelijke verbintenis, zoodat zoodanige akte, ook al is zij door een minderjarige aangegaan, rechtsgeldig is.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen
den Advocaat-Fiscaal voor 's Konings Zee- en Landmacht, ambts halve,
Welke Advocaat-Fiscaal met betoog:

dat beklagde naar den Krijgsraad is verwezen ter zake van desertie, doch deze zich onbevoegd verklaard heeft, van het hem ten laste gelegde feit kennis te nemen, op grond dat volgens eene ten processe aanwezige schriftelijke mededeeling van den Kolonel, Commandant van het Regiment Grenadiers en Jagers, deze voornemens was de bewuste engagementsacte niet te bekrachtigen; dat te dien aanzien het volgende bij het vonnis is overwogen: „dat „art. 5 der voorloopige overeenkomst luidt: „dat deze overeenkomst „dadelijk in werking treedt, doch dat, wanneer de chef van het korps, „waarbij de aangenomene zal worden ingedeeld, de overeenkomst niet „bekrachtigt, deze zal vervallen en de aangenomene tot zijne vorige „positie zal terugkeeren”; dat vermits de Kolonel van het Regiment Grenadiers en Jagers de bewuste engagementsacte niet zal bekrach-

„tigen, de geheele verbindtenis vervalt en de beklaagde tot zijne
 „vorige positie terugkeert, en dus geen oogenblik militair is geweest,
 „dat toch een contract slechts dan eene verbindtenis scheidt, wanneer
 „dat contract door de contracteerende personen is ondertekend, en
 „dat hier de ondertekening van den medecontractant, die de voor-
 „loopige verbindtenis eerst ten volle sluit, ontbreekt, en dat vermits
 „door het vervallen dier verbindtenis de beklaagde geen oogenblik
 „militair is geweest, hij ook niet aan de militaire justitie is onderworpen”;

dat deze beslissing van den Krijgsraad naar Vertooners zienswijze onjuist is; dat de strafbepalingen omtrent desertie ingevolge art. 1 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande van toepassing zijn op alle personen tot het krijgsvolk te lande behoorende; dat ingevolge art. 2 van hetzelfde wetboek tot het bedoelde krijgsvolk behooren o. a. allen, die in de formatie der onderscheidene korpsen der armee zijn begrepen, alsmede de recruten, zoodra hun de krijgsartikelen zijn voorgelezen; dat uit het ten processe overgelegd uittreksel uit het stamboek van de onderofficieren en minderen van het Regiment Grenadiers en Jagers, den 10^{den} September j. l. afgegeven, blijkt, dat beklaagde na het sluiten der bovenbedoelde overeenkomst en na het ondertekenen der engagementsacte, is ingedeeld bij het voorzgd regiment; dat hij derhalve, toen hij den 3^{den} September jl. zonder verlof zijn regiment en garnizoen verliet, in de formatie van een der korpsen van het leger was begrepen, en als zoodanig aan de militaire strafwetten en dienstengevolge ook aan de militaire rechtspraak was onderworpen; dat beklaagde bovendien door het teekenen der engagementsacte, waar hij verklaarde zich te hebben doen aannemen als vrijwilliger bij het wapen der Infanterie, is geworden recruit, d. i. een tot den militairdienst aangeworven persoon, en hij, vermits hem daarop de krijgsartikelen zijn voorgelezen, van dat oogenblik af ook als zoodanig aan de militaire wetten onderworpen was; dat de overweging van den Krijgsraad, dat door het vervallen der verbindtenis de beklaagde geen oogenblik militair geweest is, in strijd is met de uitdrukkelijke bepalingen der wet, daar ingevolge art. 2 van het Crimineel Wetboek ieder vrijwilliger, die, zij het dan ook slechts tijdelijk, bij een korps is ingedeeld, of wien in zijne hoedanigheid van recruit de krijgsartikelen zijn voorgelezen, door die indeeling en door die voorlezing tot het Krijgsvolk te lande behoort en derhalve, zoolang in zijne positie geene verandering wordt gebracht, in den zin der wet militair is; dat de Krijgsraad zich tot staving van zijne zienswijze dat beklaagde op het tijdstip dat hij 's-Gravenhage verliet, geen militair was, ten onrechte beroept op art. 5 der engagementsacte, daar dit artikel, wel verre van te bepalen dat de aangeworvene, wiens overeenkomst niet door den chef van het korps, waarbij hij is ingedeeld, wordt bekrachtigd, gedurende het tijdsverloop tusschen het teekenen der engagementsacte en de beslissing van den korpscommandant, geen militair geweest is, juist het tegenovergestelde aanneemt, zooals blijkt uit de bepaling, dat de aangeworvene door

de niet-bekrachtiging der overeenkomst tot zijne vorige positie (nam. van burger) zal terugkeeren, hetgeen noodzakelijk in zich sluit dat hij vóór die beslissing eene andere positie heeft gehad, waarmede wel niet anders kan zijn bedoeld als die van voorloopig ingelijfd vrijwilliger, of van recruit aan wien de krijgsparkelen zijn voorgelezen, welke inlijving of voorlezing den vrijwilliger krachtens art. 2 van het Crimineel Wetboek tot militair maakt;

Verzocht hebbende 's Hoves mandament van appèl en hetzelfde bij resolutie van den 18^{den} October ll. hebbende verkregen, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot nullité van het gewezen vonnis en dat het Hof den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's-Gravenhage, bevoegd zal verklaren, van de zaak van den beklagde kennis te nemen, met last dat in deze worde voortgeprocedeerd overeenkomstig de bepalingen van het 5de Hoofdstuk van den 2^{den} Titel der Rechtspleging bij de Landmacht, alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ter eenre

en

A. A. oud, volgens opgave, 18 jaren, geboren te Utrecht, voorloopig aangenomen als grenadier bij het Regiment Grenadiers en Jagers, in kwartierarrest in de kazerne van genoemd Regiment te 's-Gravenhage, gedaagde in voorschreven cas ter andere zijde, voor wien, voor antwoord in appèl, bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat de gedaagde in hooger beroep verklaart zich te gedragen aan zijne opgaven in eerste instantie gedaan, alsmede aan de gronden en motieven van het vonnis waarvan appèl;

dat voorts door den gedaagde wordt aangevoerd, dat hij is zoon van A. A. gewoond hebbende en overleden te Utrecht uit diens huwelijk met B. B., geboren te Utrecht den 13^{den} April 1869, zooals blijkt uit het overgelegde uittreksel uit het stamboek; dat de gedaagde, die op 1 September 1887 zijn 20ste jaar nog niet was ingetreden, niet den leeftijd had bereikt op welken hij als vrijwilliger bij de Nationale Militie had kunnen worden aangenomen volgens art. 11 der wet van 19 Augustus 1861 (*Stbl.* no. 72), waaruit volgt, dat de overeenkomst van dienstneming op 1 September 1887 tusschen hem en den werver D. buiten medeweten van zijne moeder-voogdes te Utrecht gesloten, van rechtswege nietig en krachteloos is en zelfs, al ware die toestemming zijner moeder verleend, bij gemis van den wettelijken leeftijd van den gedaagde krachteloos blijft;

en geconcludeerd tot bevestiging van het vonnis waarvan appèl;

Welke zaak, nadat door partijen ter rolle van dezen Hove respectievelijk was gediend van acten en munimenten en na verdere behoorlijke instructie als naar stijle vervolgens in het collegie van den Hove was bepleit.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gehoord de pleidooien;

Gezien de memorie van den Advocaat-Fisikaal voor 's Konings Zee- en Landmacht, van den 21sten November ll. waarbij door dezen, in voldoening aan 's Hoves resolutie van den 15^{den} daartevoren, onder overlegging van het bewijs van toestemming van de moeder, bij de engagementsacte behorende, wordt gediend van solutiën;

Gelet op 's Hoves resolutie van den 22sten November ll., waarbij evengemelde memorie aan de praktizijns van den gedaagde is toegezonden om daarop, met terugzending, voor zooveel noodig te dienen van supersolutiën;

Gezien de memorie van supersolutiën daarop van gedaagdes zijde aan het Hof ingediend;

Gezien en geëxamineerd de stukken van den processe, door partijen onder den Hove gefurneerd en voorts met rijpe deliberatie van rade doorgezien en overwogen hebbende al wat ter materie dienende was en konde of mochte moveeren;

Overwegende, dat blijkens de ten processe overgelegde engagementsacte de beklagde zich op den 1sten September dezes jaars te Utrecht als vrijwilliger voor de landmacht heeft verbonden; dat die acte overeenkomstig het bij Koninklijk Besluit van 27 Augustus 1881, n°. 20, voorgeschreven model behoorlijk is opgemaakt, en dat daarbij is overgelegd de bij art. 8 van de instructie, bij bedoeld Koninklijk Besluit gevoegd, voorgeschreven toestemming, afgegeven door de moeder en voorgedisse van den zich engageerenden minderjarige, welk stuk mede ten processe voorhanden is; dat blijkens de bekentenis van den beklagde hij nog denzelfden dag met reiswijzer naar 's-Gravenhage is vertrokken; dat blijkens de beëdigde verklaring van den sergeant bij het Regiment Grenadiers en Jagers te 's-Gravenhage G. F. M., de beklagde op 2 September in de kazerne te 's-Gravenhage is gebracht en bij de compagnie van dien sergeant is ingedeeld en, blijkens ten processe overgelegd extract, in het stamboek van het Regiment Grenadiers en Jagers ingeschreven, alsmede dat hem te Utrecht de krijgsartikelen zijn voorgelezen, blijkens de ten processe overgelegde in behoorlijken vorm opgemaakte verklaring;

Overwegende, dat ten onrechte bij het vonnis, waarvan appèl, is aangenomen, dat ingevolge de bepaling van art. 5 der engagementsacte de aangeworvene, zoolang de daarbij bedoelde bekrachtiging van den chef van het korps waarbij de aangeworvene wordt ingedeeld niet is geschied, hij tot zijne vorige positie terugkeert en *duis geen oogenblik militair is geweest*;

Overwegende, dat juist bij bedoeld n°. 5 der engagementsacte is bepaald, dat de overeenkomst *dadelijk* in werking treedt en den aangeworvene verbindt, doch dat van de al dan niet-bekrachtiging van den chef van het korps het zal afhangen of de verbindtenis zal *voortduren* dan wel of die weder zal ontbonden worden, en de

aangeworvene tot zijne vorige positie zal *terugkeeren*, zoodat in dien tusschentijd de aangeworvene verbonden blijft en de aangegane verbindtenis moet gestand doen, evenals later wanneer de bekrachtiging van den chef van het korps zal zijn gevolgd, terwijl dan ook de bedoelde clause, welke in vorigen tijd niet in de engagementsacte voorkwam, met het oog op gevallen als het onderhavige daarin is opgenomen;

Overwegende, dat derhalve de beklaagde op den 3^{den} September j. l. bereids in de formatie van een korps der armée was begrepen en in elk geval als recruit, aan wien de krijgsartikelen zijn voorgelezen, volgens de bepalingen van art. 2 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande tot het krijgsvolk te lande behoorde en als zoodanig voor de feiten door hem gepleegd in den tijd, verlopen tusschen het aangaan van het engagement en het ontbinden der overeenkomst aan de militaire rechtspraak was onderworpen;

Overwegende, dat van de zijde van beklaagde alnog is aangevoerd, dat het engagement van den beklaagde als door een minderjarige aangegaan, volgens de regelen van het Burgerlijk Wetboek nietig zoude zijn; dat hieromtrent valt op te merken, dat in casu van een zuiver burgerlijke overeenkomst geen sprake kan zijn, maar dat de beklaagde zich in staatsrechtelijken zin heeft verbonden om den lande als militair te dienen, en dat wanneer hij niet aan zijne verplichtingen voldoet, hij voor de militaire strafwetten verantwoordelijk is en het aangegane engagement niet eigendunkelijk kan verbreken;

Recht doende in appèl in naam des Konings!

Doet te niet het vonnis van den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's-Gravenhage, van den 29sten September 1887, gepronuncieerd den daaraanvolgenden 7^{den} October, alhier in quaestie, en doende enz.;

Verklaart voorschreven Krijgsraad bevoegd om van de zaak tegen den beklaagde A.A. kennis te nemen en gelast, dat in deze zal worden voortgeprocedeerd overeenkomstig de bepalingen van het Vijfde Hoofdstuk van den Tweeden Titel der Rechtspleging bij de Landmacht.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 7 November 1902.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT
SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY
en H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Mr. P. VERLOREN VAN THEMAAT.

Een beklagde, die te Curaçao van een oorlogsbodem, niet behoorende tot een der maritieme directien in Nederland, en na het vertrek van dien bodem wordt gearresteerd, staat krachtens artikel 50 van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in eersten aanleg voor dat Hof terecht.

Veroordeeling van een beklagde wegens een feit, gepleegd vóór de zoeven bedoelde desertie, ter zake waarvan reeds een krijgsraad was benoemd doch nog geen vonnis was geveld.

In de zaak in eersten aanleg aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve eischer,

en

een stoker 3de klasse, oud 18 jaren, geboren te Wisch, laatst dienende aan boord van Harer Majesteits „Koningin Regentes”, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring te Utrecht, ingevolge artikel 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie in eersten aanleg voor het Hof terechtstaande.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de conclusie, door den eischer ambtshalve genomen, alsmede de stukken van het geding, door hem onder inventaris overgelegd, en — voor zooveel daarvan gebruik wordt gemaakt — aan den gedaagde voorgehouden en medegedeeld;

Overwegende, dat uit de ten processe overgelegde stukken blijkt dat de beklagde stoker 3de klasse, geboren te Sillevolde, gemeente

Wisch, 14 Mei 1884, zich 30 April 1900 als jongen in den Zee-dienst heeft verbonden voor den tijd van twaalf jaren, ingaande 14 Mei 1900 en dat hem de krijgsartikelen zijn voorgelezen;

Overwegende, dat de beklagde terechtstaat:

1°. ter zake dat hij in den nacht van 15 op 16 Juli 1902 opzettelijk en wederrechtelijk heeft weggemaakt een zwemvest, toebehoorende aan den Staat der Nederlanden na gemeld zwemvest te hebben weggenomen uit een kastje aan stuurboord van Harer Majesteits pantserschip, „Koningin Regentes”, hetwelk zich ter reede van Puerto Cabello bevond;

2°. ter zake dat hij in den namiddag van 16 Juli 1902 aan boord van Harer Majesteits pantserschip „Koningin Regentes” opzettelijk heeft nagelaten te voldoen aan de hem eerst door den korporaal der Mariniers F. X. H. en daarna door den sergeant der Mariniers Q. v. D. gegeven order om het luik boven de bergplaats voor arrestanten-goederen op te lichten;

3°. ter zake dat hij zich aan desertie in tijd van vrede heeft schuldig gemaakt door in den nacht van 6 op 7 Augustus 1902 als krijgsraads-arrestant van boord van Harer Majesteits pantserschip „Koningin-Regentes”, liggende te Curaçao, weg te loopen met het opzet 's lands dienst voor goed te verlaten, zijnde hij in den avond van 7 Augustus 1902 omstreeks te 6 uren door de politie op de gronden van de plantage, „Maria Pompoen”, gelegen in het 2de district op Curaçao, aangehouden en door deze in de hoofdwacht der politie in arrest gesteld, terwijl inmiddels voormeld pantserschip uit Curaçao is vertrokken;

Overwegende, dat de beklagde heeft ontkend, zich aan het hem in de eerste plaats ten laste gelegde feit te hebben schuldig gemaakt, opgevend dat hij in den nacht van 15 op 16 Juli 1902 wel uit een kastje aan stuurboord van Harer Majesteits pantserschip „Koningin Regentes” hetwelk zich destijds ter reede van Puerto Cabello bevond, heeft weggenomen een zwemvest toebehoorende aan den Staat der Nederlanden, zulks met het doel om daarmede zwemmende aan den wal te komen, welk doel door hem is bereikt, doch dat hij gemeld zwemvest heeft teruggebracht aan boord van gemeld pantserschip en het zwemvest dus niet heeft weggemaakt;

Overwegende, dat de beklagde heeft bekend zich aan het hem in de tweede plaats ten laste gelegde feit te hebben schuldig gemaakt, opgevend dat hij in den namiddag van 16 Juli 1902 aan boord van Harer Majesteits pantserschip „Koningin Regentes”, van den korporaal der Mariniers H. de order heeft gekregen om het luik boven de bergplaats voor arrestanten-goederen op te lichten; dat hij tegen dien korporaal heeft gezegd: „korporaal, het is te zwaar;” waarna de korporaal is weggegaan en daarna met den sergeant der Mariniers v. D. is teruggekomen; dat die sergeant hem toen gelast heeft om eens te probeeren om het luik op te lichten, waarop hij net heeft gedaan of hij dit probeerde en tot den sergeant heeft gezegd: „het is te zwaar”; dat hij echter geen kracht had aange-

wend, want dat hij het anders wel had kunnen doen; dat de sergeant toen naar den officier van de week is gegaan, die hem heeft gevraagd, of hij de order goed had gehoord, waarop hij eerst niets heeft geantwoord doch vervolgens, nadat de officier nog veel tegen hem gepraat had, waarnaar hij niet heeft geluisterd, geëindigd is met te zeggen: „het is mij te zwaar, het weegt wel duizend pond”, dat hij niet weet waarom hij de order niet heeft uitgevoerd;

Overwegende, dat de beklaagde heeft bekend zich aan het hem in de derde plaats ten laste gelegde feit te hebben schuldig gemaakt, opgevende dat hij wist, dat zijn schip 7 Augustus 1902 uit Curaçao zoude vertrekken; dat hij echter niet de bedoeling heeft gehad 's lands dienst voorgoed te verlaten, maar dat zijne bedoeling alleen is geweest, overgeplaatst te worden op de „Suriname”, ten einde zodoende op Curaçao te kunnen blijven;

Overwegende wat het aan den beklaagde in de eerste plaats ten laste gelegde betreft, dat de Commandant van Harer Majesteits pantserschip „Koningin Regentes” in een ten processe aanwezig schrijven, gedagteekend 5 Augustus 1902, aan den President van den Zeekrijgsraad in zake genoemden stoker 3de klasse heeft medegedeeld, dat de beklaagde op 19 Juli 1902 het door dezen medegenomen zwemvest van den wal heeft gehaald en aan boord van gemeld pantserschip heeft teruggebracht;

Overwegende wat het aan den beklaagde in de tweede plaats ten laste gelegde feit betreft, dat de na te noemen getuigen onder eede hebben verklaard:

1°. de korporaal der Mariniers F. X. H.: dat de beklaagde in den namiddag van 16 Juli 1902 aan boord van Harer Majesteits pantserschip „Koningin Regentes” geweigerd heeft aan de door hem gegeven order om het luik boven de bergplaats voor arrestanten-goederen op te lichten te voldoen, en hem, toen hij aan den beklaagde dit nogmaals had gelast, heeft toegevoegd „doe het zelf”; dat, toen daarna de sergeant der Mariniers v. D. den beklaagde gelastte het te probeeren, de beklaagde den schijn heeft aangenomen alsof hij het probeerde en gezegd heeft: „het is mij te zwaar”;

2°. de sergeant der Mariniers Q. v. D., dat, toen hij in den namiddag van 16 Juli 1902 aan boord van Harer Majesteits pantserschip „Koningin Regentes” den beklaagde onderhield over zijne weigering om te voldoen aan de order van den korporaal der Mariniers H. om het luik boven de bergplaats voor arrestanten-goederen op te lichten, beklaagde hem geantwoord heeft: „het is te zwaar”, waarop hij zich naar den officier van de week heeft begeven, die den beklaagde eveneens over zijne weigering heeft onderhouden doch van den beklaagde ten antwoord heeft gekregen: „het weegt misschien wel duizend pond”;

Overwegende wat het aan den beklaagde in de derde plaats ten laste gelegde feit betreft:

1°. dat de stoker 1ste klasse J. B. als getuige onder eede heeft verklaard, dat hij op zekeren avond in Augustus 1902, „met veertien

dagen provoost gestraft zijnde, zich met nog twee andere arrestanten, namelijk den beklaagde die krijgsraads-arrestant was, en nog eenen anderen schepeling op de koebrug aan boord van Harer Majesteits pantserschip „Koningin Regentes” te Curaçao heeft bevonden; dat hij den beklaagde daar nog gezien heeft toen des avonds de ronde kwam, doch dat, toen hij den volgenden morgen te 5 uur wakker werd en de sergeant van politie de arrestanten kwam oproepen, de beklaagde zoomede de andere arrestant verdwenen waren;

2°. dat in het ten processe aanwezige extract uit het scheeps-journaal van Harer Majesteits pantserschip „Koningin Regentes” door den Commandant van dien bodem, den Kapitein ter Zee v. W., voor conform geteekend, onder dagteekening van 7 Augustus 1902 vermeld staat, dat des nachts na 10 uur van boord is weggelopen de meergenoemde stoker 3de klasse, krijgsraads-arrestant;

3°. dat de marechaussee H. C. F. en de veldwachter J. B. H. in een op hunnen ambtseed opgemaakt proces-verbaal, hetwelk aan den beklaagde is voorgehouden, hebben verklaard, dat zij in den avond van 7 Augustus 1902 omstreeks te 6 uur op de gronden van de plantage „Maria Pompoen” gelegen in het 2de district in de Kolonie Curaçao, den beklaagde hebben aangehouden en daarna in de hoofdwacht der politie in arrest hebben gesteld;

4°. dat de commandant van Harer Majesteits pantserschip „Koningin Regentes” in een ten processe aanwezig schrijven aan den President van den Zeekrijgsraad in zake meergenoemden stoker 3de klasse, in zee gedagteekend 7 Augustus 1902, heeft medegedeeld, dat gemeld pantserschip op 7 Augustus 1902 van Curaçao de terugreis naar Nederland heeft aanvaard zonder den beklaagde aan boord te hebben;

5°. dat de Stationscommandant der Zeemacht in West-Indië in een ten processe in afschrift aanwezig schrijven uit Curaçao aan den Minister van Marine, gedagteekend 8 Augustus 1902, heeft medegedeeld, dat de beklaagde, die op 7 Augustus 1902 bij vertrek van Harer Majesteits pantserschip „Koningin Regentes” van Curaçao naar Nederland nog niet aan boord van gemeld pantserschip was teruggekeerd, maar in den avond van dien door de politie was gearresteerd, met het Stoomschip „Prins Willem IV” van den Koninklijken West-Indischen Maildienst, 8 Augustus 1902 van Curaçao vertrekkende, naar Nederland wordt overgevoerd, en met gemelde dagteekening wordt overgeplaatst in de rolle van Harer Majesteits Wachtschip te Amsterdam;

Overwegende, dat niet is bewezen dat de beklaagde zich heeft schuldig gemaakt aan het hem in de eerste plaats ten laste gelegde feit, zijnde integendeel gebleken, dat de beklaagde het aan den Staat der Nederlanden toebehoorende zwemvest, hetwelk hij aan boord van Harer Majesteits pantserschip „Koningin Regentes” had weggenomen, niet heeft weggemaakt maar eenige dagen nadat hij het had weggenomen, aan boord van gemeld schip heeft teruggebracht;

Overwegende, dat door de bekentenis van den beklaagde en de onder eede afgelegde verklaringen van de getuigen, den korporaal der Mariniers H. en den sergeant der Mariniers v. D. wettig en overtuigend is bewezen, dat de beklaagde zich heeft schuldig gemaakt aan het feit hem in de tweede plaats ten laste gelegd;

Overwegende wat betreft het in de derde plaats aan den beklaagde ten laste gelegde feit, dat door de bekentenis van den beklaagde, de onder eede afgelegde verklaring van den getuige, den stoker B., het ten processe aanwezige extract uit het scheepsjournaal van Harer Majesteits pantserschip „Koningin Regentes”, het op den ambts-eed opgemaakte proces-verbaal van de politiebeambten F. en H., het ten processe aanwezige schrijven van den Commandant van Harer Majesteits pantserschip „Koningin Regentes” aan den President van den Zeekrijgsraad in zake den beklaagde en het ten processe in afschrift aanwezige schrijven van den Stationscommandant der Zeemacht in West-Indië aan den Minister van Marine (uit welke twee laatstgemelde stukken volgt, dat de beklaagde, na in den nacht van 6 op 7 Augustus 1902 Harer Majesteits pantserschip „Koningin Regentes” verlaten te hebben, langer dan twee dagen van dat schip afwezig is geweest) wettig en overtuigend is bewezen, dat de beklaagde zich heeft schuldig gemaakt aan desertie in tijd van vrede door in den nacht van 6 op 7 Augustus 1902, terwijl hij krijgsraads-arrestant was, van boord van Hr. Ms. pantserschip „Koningin Regentes”, liggende te Curaçao, weg te loopen en zonder verlof langer dan twee dagen van dat schip afwezig te zijn, zonder de reden van zijne afwezigheid ten genoegte des rechters te bewijzen;

Overwegende, dat uit een door den Stationscommandant der Zeemacht in West-Indië aan den Minister van Marine gericht schrijven, gedagteekend 8 Augustus 1902, ten processe in afschrift aanwezig, blijkt, dat de Zeekrijgsraad, die benoemd werd ingevolge beschikking van den Stationscommandant der Zeemacht in West-Indië van 26 Juli 1902, geheel bestaande uit officieren, behoorende tot de rolle van Harer Majesteits pantserschip „Koningin Regentes”, ter zake van de feiten, aan den beklaagde in de eerste plaats en in de tweede plaats ten laste gelegd, nog geen vonnis tegen den beklaagde had gewezen toen deze in den nacht van 6 op 7 Augustus 1902 van Harer Majesteits pantserschip „Koningin Regentes” deserterde, terwijl de beklaagde het hem in de derde plaats ten laste gelegde feit heeft gepleegd terwijl hij was dienende op een schip, dat niet behoorde onder eene der maritieme directiën in Nederland, weshalve de beklaagde ter zake van de drie hem ten laste gelegde feiten voor het Hoog Militair Gerechtshof in eerste instantie moet terechtstaan;

Gezien de artikelen 50 van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof, 97, 98, 145, 138 en 137 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, de Wet van 14 Februari 1887 (Staatsblad n°. 35), 20 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad no. 193) 9 der Wet van 15 April 1886 (Staats-

blad n°. 64), 27 van het Wetboek van Strafrecht en 163 en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht;

Recht doende in eerste en hoogste instantie in naam der Koningin !
Verklaart den beklaagde, stoker 3^e klasse, schuldig aan :

1°. het opzettelijk nalaten de hem door zijne superieuren gegeven orders na te komen;

2°. desertie in tijd van vrede, door zonder verlof langer dan twee dagen van den bodem, waarop hij diende, afwezig te zijn, zonder de reden van zijne afwezigheid ten genoegen des rechters te bewijzen;

Veroordeeld den beklaagde te dier zake tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden, met bepaling dat de tijd, door den beklaagde vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde militaire gevangenisstraf, sedert 1 September 1902, in mindering zal worden gebracht;

Spreekt den beklaagde vrij van het hem in de eerste plaats ten laste gelegde feit : een aan den Staat der Nederlanden toebehoorend zwemvest opzettelijk en wederrechtelijk te hebben weggemaakt;

Verwijst den veroordeelde in de kosten van het proces;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Vacantie-Commissie.

Resolutie van 25 Augustus 1903.

Presideerend lid: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ en H. M. ENGELHARD.

Indien twee strafzaken zijn gevoegd, behooren zij, nadat de fiscaal bij ééne schriftuur gediend heeft van eisch ook bij één vonnis te worden beslist. Nietigheid der gevoerde procedure deswege.

Uit het vonnis moet blijken, voor welk feit de veroordeelde heeft terechtgestaan. Verwijzing naar een processaal stuk is niet geoorloofd.

Verhoor van bloedverwanten als getuigen zonder de vereischte toestemming (Art. 162 Wb. v. Strafvord.)

Getuigenverhooren aan slechts één der beklaagden voorgehouden. Nietigheid der gevoerde procedure deswege.

Een vraag, waarbij men als vaststaande aanneemt iets wat uit de voorafgaande vragen niet is gebleken, mag niet worden gedaan.

Aan den vader van den beklaagde mag niet worden gevraagd „in het belang van zijn zoon” stukken over te leggen, die de veroordeeling van dien zoon tengevolge hadden kunnen hebben.

Uitnoodiging aan den krijgsraad om beklaagde met het oog op den langen duur van het voo-arrest daaruit onder handtasting te ontslaan.

Voorgenomen het schrijven van den Krijgsraad aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Amsterdam van 30 Juli 1903, daarbij toezendende:

1°. het vonnis door dien Krijgsraad gewezen den 27sten Juli 1903 tegen A. A., matroos 2^e klasse, destijds oud 22 jaren, dienende aan boord van dien bodem en aldaar gedetineerd; van welke uitspraak deze zich, blijkens daarop gestelde verklaring heeft voorzien in hooger beroep bij het Hof;

2°. het vonnis door dien Krijgsraad gewezen den 27sten Juli 1903 tegen B.B. matroos 1^e klasse, destijds oud 26 jaren, dienende aan boord van dien bodem, den 22sten Juli 1903 onder handtasting ontslagen — welk vonnis aan het Hof ter approbatie is toegezonden;

Gezien de stukken der procedure;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor Hr. M^s. Zee- en Landmacht;

In aanmerking nemende:

I. dat bij beschikking van den Directeur en Commandant der Marine te Amsterdam van 16 Mei 1903 is bepaald, dat de genoemden A. A. en B. B. voor den Zeekrijgsraad zullen terechtstaan ter zake van de feiten, bij die beschikking in den breede omschreven, als:

primair: het te zamen en in vereeniging plegen van de daarbij aangegeven feiten,

subsidiar: a. ten aanzien van A. A.: het plegen van de daarbij aangegeven feiten;

en ten aanzien van B. B.: medeplichtigheid daaraan;

b. ten aanzien van B. B.: het plegen van de daarbij aangegeven feiten;

en ten aanzien van A. A.: medeplichtigheid daaraan;

dat daarop het onderzoek der zaak heeft plaats gehad en bij het verhoor van 14 Juli 1903 (prod. Lett. X) onder art. 20 aan A. A. is ten laste gelegd een feit, onder zoodanige omstandigheden gepleegd als in de beschikking van 16 Mei niet waren vermeld, waarop den 16^{den} Mei 1903 is gevolgd eene beschikking van den Directeur en Commandant der Marine te Amsterdam houdende benoeming van president en leden van den Zeekrijgsraad en waarbij het aan A. A. ten laste gelegde wordt omschreven als bij het verhoor van 14 Juli t. v. hem was voorgehouden, zonder dat de telastelegging, in de beschikking van 16 Mei t. v. vervat, werd ingetrokken, blijvende het daarbij aan B.B. ten laste gelegde, ten aanzien van dezen, uitdrukkelijk gehandhaafd;

dat — ofschoon bij beide voormelde beschikkingen de zaken tegen beide beklagden waren gevoegd en tijdens de instructie de tegen beide beklagden aanhangig gemaakte aanklacht als ééne zaak is beschouwd — de fungeerend fiscaal den 27sten Juli 1903 afzonderlijk heeft gediend van eene voordracht tot vrijpraak ten aanzien van B. B. en van eisch ten aanzien van A. A., waarop de Krijgsraad bij twee vonnissen van 27/29 Juli 1903 ten aanzien van elk der beklagden afzonderlijk heeft beslist;

dat deze wijze van behandeling is onregelmatig en dat de eenmaal tegen beide beklagden gezamenlijk aanhangig gemaakte strafvervolgung, na het nemen van eene conclusie en voordracht van den fungeerend fiscaal bij éénzelfde vonnis behoorde te worden beslist, waarbij dan — ten aanzien van den beklagde A. A. — moest worden uitspraak gedaan, niet alleen omtrent hetgeen hem bij de beschikking van 16 Juli 1903 was ten laste gelegd, maar ook over datgene, ter zake waarvan bij de beschikking van den 16^{den} Mei 1903 tegen hem rechtsingang was verleend;

II. dat de beide vonnissen, hiervoren aangehaald, in de tweede overweging vermelden, dat de beklagde terechtstaat beschuldigd van één der feiten — of: van het feit — nader omschreven in de missiven van den Schout-bij-Nacht, Directeur en Commandant der Marine te Amsterdam van 16 Mei 1903 en van 16 Juli 1903;

dat een vonnis in strafzaken behoort te behelzen de feiten welke den beklaagde zijn ten laste gelegd met opgave ongeveer van den tijd wanneer die feiten gepleegd zijn, gelijk zulks voor condemnatoire vonnissen uitdrukkelijk is voorgeschreven bij art. 175 der Rechtspleging bij de Zeemacht, terwijl het ook bij vrijspraak noodzakelijk is dat uit het vonnis blijkt, voor welk feit de beklaagde heeft terechtgestaan;

III. dat in de instructie dezer zaak als getuigen onder eede zijn gehoord de broeder (prod. 1^r S) en de vader (prod. 1^r U) van den beklaagde B. B., zonder dat vooraf de toestemming van den fungeerend fiscaal en van dezen beklaagde was verkregen (art. 162 Wetboek van Strafvordering);

IV. dat wijders de verklaring van den getuige G. (prod. 1^r L) alleen is voorgehouden aan den beklaagde A. A.; evenzoo die van de getuigen N. (prod. 1^r R) en M (prod. 1^{rs} T en W), terwijl die van den broeder en vader van den beklaagde B. B. (prod. 1^{rs} S en W) alleen zijn voorgehouden aan den beklaagde B. B.;

V. dat de vraag bij art. 5 van het verhoor van den getuige M. (prod. 1^r T), als aannemende iets wat niet door de beantwoording der voorafgaande vragen vaststond, niet mocht worden gedaan, terwijl in art. 5 van het verhoor als getuige van den vader van den beklaagde B. B. aan dezen (vader van den beklaagde) wordt gevraagd „in het belang van zijn zoon” stukken over te leggen, die de veroordeeling van dien zoon hadden kunnen ten gevolge hebben;

dat tengevolge van de onregelmatigheden onder I aangegeven en de verzuimen onder IV vermeld het sedert die onregelmatigheden en verzuimen verrichte moet worden te niet gedaan, na welke tenietdoening de behandeling der zaak moet worden hervat en met inachtneming van het dien aanzien en van het onder II opgemerkte moet worden voortgezet; terwijl de aandacht van den Krijgsraad en van Officieren-Commissarissen moet worden gevestigd op het onder III en V aangegevene ten einde dat, hetzij in deze zaak, hetzij bij voorkomende gelegenheid, niet uit het oog te verliezen;

Gezien art. 58 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Doet te niet het in deze zaken verrichte sedert de beschikking van den Directeur er Commandant der Marine te Amsterdam van 16 Juli 1903, n°. 1655;

Bepaalt dat de stukken aan den Krijgsraad zullen worden teruggezonden met last om de behandeling der zaak te hervatten en — met inachtneming van het hiervoren onder I, II en IV aangegevene — voort te zetten, en verder te handelen als bij de Wet is bepaald;

Geeft den Krijgsraad in overweging den beklaagde A. A., die zich sedert 16 Mei j. l. in voorloopige verzekerde bewaring bevindt, met het oog op den langen duur der behandeling dezer zaak bij handtasting uit zijn arrest te ontslaan.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 2 October 1903.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN IJSSELT.

Het uiten van beledigende en dreigende woorden en het plegen van geweld tegen een meerdere in rang zijn niet de uitingen van éézelfde ongeoorloofd besluit. Bij samenloop kunnen zij dus niet worden geacht één voortgezette handeling uit te maken.

Eendaadsche samenloop. Belediging van een meerdere in rang en van een ambtenaar in de rechtmatige uitoefening zijner bediening door het bezigen van één en dezelfde beledigende uitdrukking.

Qualificatie van handelingen, strafbaar gesteld bij artikel 99 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht,
ambtshalve,

Welke Advocaat-Fiscaal, met betoog:

dat de feiten, zoomede de schuld van den beklaagde daaraan, door de bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en overtuigend zijn bewezen;

dat die feiten ook kunnen worden beschouwd, als niet geheel in aard verschillend, als de uiting van één en hetzelfde ongeoorloofde opzet, mitsdien als ééne voortgezette handeling;

dat die feiten echter in het vonnis niet naar behooren zijn gequalificeerd;

dat de qualificatie had behooren te luiden: 1°. het door een soldaat met woorden opzettelijk beledigen en dreigen van zijnen meerdere in rang in diens tegenwoordigheid, 2°. het door een soldaat, in tijd van vrede en niet voor den vijand opzettelijk schoppen van dien meerdere — staande die sub 1 en 2 omschreven strafbare feiten in zoodanig verband, dat zij moeten worden beschouwd als ééne voortgezette handeling;

dat de beklagde wegens de graviteit der door hem gepleegde feiten zwaarder had behooren te zijn gestraft dan de eerste rechter deed, en dat in het vonnis bij de aanhaling der toepasselijke wetsartikelen, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191) en 91 van het Wetboek van Strafrecht achterwege hadden kunnen blijven, doch wèl vermeld hadden moeten worden de artikelen 2, al. 1, en 7, al. 1 en 3, der Wet van 17 September 1870 (Staatsblad n°. 162);

Verzocht en bij resolutie van den 18^{den} September 1903 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot correctie van het vonnis voor zooveel de aan de gepleegde feiten gegeven qualificatie en den duur der aan den beklagde te dier zake opgelegde militaire gevangenisstraf betreft; — alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve ter eenre,

en

een milicien, oud 25 jaren, geboren te Oosterhout, dienende bij het 6de Regiment Infanterie, gedetineerd te 's-Hertogenbosch, gedaagde in voorschreven cas ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, van wege den gedaagde ter rolle gedaan, dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring, door den impetrant en eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de stukken van den processe;

Overwegende, dat beklagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan, beschuldigd: dat hij op 18 Augustus 1903 des voormiddags omstreeks half twaalf te Oosterhout:

1°. den wachtmeester der marechaussee A. v. D., zijnen meerdere in rang, met woorden opzettelijk heeft beleedigd en bedreigd, door hem en den zich in diens gezelschap bevindenden veldwachter J. A. beleedigend en bedreigend toe te voegen: „jullie zijt beiden snotneuzen, als ik je man voor man krijg, maak ik je beiden kapot”;

2°. zich met de daad tegen genoemden meerdere in rang heeft verzet door dien wachtmeester bij herhaling met den geschoeiden rechtervoet opzettelijk hard te schoppen tegen diens linkerbeen en diens achterdeelen;

Overwegende, dat de Krijgsraad terecht deze feiten wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, gedeeltelijk door de bekentenis van den beklagde en verder door het proces-verbaal, op den ambtseed opgemaakt door den wachtmeester der marechaussee A. v. D. en den veldwachter tevens onbezoldigd rijksveldwachter J. A., waarvan de zakelijke inhoud in het vonnis is opgenomen;

Overwegende, dat het uiten van beledigende en dreigende woorden en het plegen van daden van geweld tegen een meerdere in rang niet zijn de uiting van éénzelfde ongeoorloofd besluit, zoodat ten onrechte bij het vonnis is aangenomen, dat de verschillende strafbare feiten, waaraan beklaagde is schuldig bevonden, ééne voortgezette handeling uitmaken;

Overwegende, dat het vonnis bij de qualificatie der bewezen verklaarde feiten niet heeft rekening gehouden met de omstandigheid, dat de beledigende en bedreigende woorden door den beklaagde zijn geuit niet alleen tegen den wachmeester der marechaussee maar ook tegen den onbezoldigden Rijksveldwachter A. tijdens deze was in de rechtmatige uitoefening zijner bediening, zoodat het uiten dier woorden, welker inhoud tevens het opzet aantoot om te beledigen en te bedreigen, niet alleen oplevert het door een soldaat met woorden beledigen en dreigen van een meerdere in rang, maar ook het misdrijf van eenvoudige belediging, aangedaan aan een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening zijner bediening, en bedreiging met eenig misdrijf tegen het leven gericht, al welke qualificatiën in de schuldigverklaring moeten worden uitgedrukt, terwijl op het feit, als bestaande uit ééne handeling, moet worden toegepast de strafbepaling van artikel 285 van het Wetboek van Strafrecht, zijnde de zwaarste van de strafbepalingen waaronder het valt;

Overwegende, dat er geen grond bestaat om zooals door den Advocaat-Fiscaal geëischt is — in de qualificatie van het onder 1° genoemde strafbare feit op te nemen dat het beledigen en dreigen van den meerdere in rang heeft plaats gehad in diens tegenwoordigheid;

dat wel artikel 99 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande kennelijk bedoelt strafbaar te stellen de belediging en bedreiging tegen een meerdere in rang geuit in diens tegenwoordigheid, maar dat de woorden van die wetsbepaling daarvan niet gewagen en de qualificatie, aan het misdrijf in het vonnis te geven, zich moet bepalen tot de woorden, waarmede het strafbaar feit in de wet is aangeduid;

Overwegende, dat voorts in het vonnis hadden moeten zijn aangehaald de artikelen 2 en 7 der Wet van 17 September 1870 (Staatsblad n°. 162);

Gezien, behalve de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen, de artikelen 266, 267 en 285 van het Wetboek van Strafrecht en 2 en 7 der Wet van 17 September 1870 (Staatsblad no. 162);

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, den 28sten Augustus 1903 tegen beklaagde gewezen, alleen voor zooveel betreft de daarbij aan de bewezen verklaarde feiten gegeven qualificatie en de opgelegde straf;

En in zooverre opnieuw recht doende;

Verklaart den beklaagde schuldig aan:

1°. het door een soldaat met woorden beleedigen en dreigen van zijn meerdere in rang;

2°. eenvoudige beleediging, aangedaan aan een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening zijner bediening;

3°. bedreiging met enig misdrijf tegen het leven gericht;

alles uitmakende ééne handeling;

4°. het door een soldaat in tijd van vrede en niet voor den vijand plegen van daden van geweld tegen zijn meerdere in rang;

Veroordeelt hem ter zake van het onder 1°, 2° en 3° genoemde tot gevangenisstraf voor den tijd van eene maand en ter zake van het onder 4° genoemde tot militaire gevangenisstraf van eene maand;

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak sedert 25 Augustus 1903 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering daarvan zal worden in mindering gebracht van de opgelegde straffen van gevangenis en van militaire gevangenis;

Houdt overigens het vonnis in stand;

De kosten in hooger beroep te dragen door den Staat;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 2 October 1903.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY EN
H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. Dr. W. A. VAN ZIJST.

Het feit, dat de beklagde in een waschlokaal der kazerne een aan een ander toebehoorenden ring heeft gevonden, heeft tot zich genomen en door het gedurende eenige weken aan een zijner vingers dragen zich heeft toegeëigend moet niet worden gequalificeerd als diefstal doch als verduistering.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen
den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht
ambtshalve,

Welke Advocaat-Fiscaal met betoog:

dat het strafbaar feit, den beklagde sub 1° ten laste gelegd, wèl,
doch dat het strafbaar feit, den beklagde sub 2° ten laste gelegd,
niet naar behooren is gequalificeerd;

dat dit laatste feit had behooren te zijn gequalificeerd als diefstal;

Verzocht en bij resolutie van den 8sten September 1903 verkregen
hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten
beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en gecon-
cludeerd tot correctie van het vonnis voor zooveel betreft sub 2° de
schuldigerverklaring van den beklagde aan diefstal in een waschlokaal
ten nadeele van een kameraad, misdrijf ten aanzien van het misdadige
het meest overeenkomst hebbende met diefstal in de chambrée ten

nadeele van een kameraad; — alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ter eenre, en, ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima, tevens verweerder à minima,

en

een tamboer bij het 4de Regiment Infanterie, oud 22 jaar, geboren te 's-Gravenhage, gedetineerd te 's-Gravenhage, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer à minima, voor wien voor antwoord in appèl en eisch à minima bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat gedaagde zich bezwaard acht door de schuldigverklaring aan het hem sub 2° ten laste gelegde en de hem te dier zake opgelegde gevangenisstraf, terwijl hij zich in elk geval niet kan vereenigen nòch met de daaraan door den Krijgsraad gegeven qualificatie, nòch met die, welke de Advocaat-Fisikaal daaraan wil zien toegekend;

dat ten processe toch alleen is gebleken, dat gedaagde den door hem in het waschlokaal gevonden en opgeraaptten gouden ring, in stede van dien te deponeren bij den commandant der kazernewacht, zooals de reglementen voorschrijven, *in zijn bezit heeft gehouden* totdat de eigenaar (korporaal S.) zulks ontdekte en den ring terugeishte;

dat gedaagde van meening is, zich daardoor niet aan eenig misdrijf te hebben schuldig gemaakt, hetzij aan diefstal, hetzij aan verduistering, vermits de voor schuldigverklaring aan het eerste misdrijf vereischte elementen „*wegneming*” en „*oogmerk van wederrechtelijke toeëigening*” ten eenenmale ontbreken, terwijl ook van schuldigverklaring aan verduistering geen sprake kan zijn, zijnde ook daarvoor „*wederrechtelijke toeëigening*”, die in casu niet bewezen is, een onmisbaar vereischte;

dat gedaagde dan ook van oordeel is, dat hij ter zake van het sub 2° ten laste gelegde niet voor den Krijgsraad had behooren terecht te staan, *maar alleen disciplinair had moeten gestraft zijn*;

dat gedaagde subsidiair, voor het geval dat het Hof voormelde verdediging mocht verwerpen, wenscht aan te voeren, dat de door den Advocaat-Fisikaal aan het feit gegeven qualificatie even weinig juist als de — naar gedaagdes meening op goede gronden — bestreden qualificatie van den Krijgsraad;

dat toch — wanneer men het element „*wederrechtelijke toeëigening*” bewezen mocht achten, het voor schuldigverklaring aan diefstal noodzakelijke element, „*wegneming van eens anders goed*”, ten eenenmale ontbreekt, daar gedaagde, den ring onbeheerd in het waschlokaal vindende, volkomen gerechtigd was dien op te rapen en tot zich te nemen, behoudens zijne verplichting om hem te deponeren op de daarvoor door de reglementen voorgeschreven plaats, zoodat gedaagde, wanneer hij zich aan eenig misdrijf mocht hebben schuldig gemaakt — quod non — dat niet als „*diefstal*” doch als „*verduistering*” zal moeten worden gequalificeerd;

en is geconcludeerd:

primair tot nullité van het vonnis voor zooveel betreft de sub 2° vermelde schuldigverklaring en deswege opgelegde gevangenisstraf en dat gedaagde alsnog zal worden *vrijgesproken* van het hem sub 2° voorschreven ten laste gelegde;

subsidiar tot correctie van het vonnis voor zooveel betreft de sub 2° vermelde schuldigverklaring in voege voorschreven en dat gedaagde alsnog zal worden schuldig verklaard aan verduistering.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de stukken van den processe;

Overwegende, dat de beklaagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan: 1° ter zake dat hij te Gouda op 3 Augustus 1903 zonder verlof zijn korps en garnizoen heeft verlaten en daarvan voortdurend is afwezig gebleven tot hij zich op 7 Augustus 1903 vrijwillig in de kazerne aldaar heeft aangemeld, zulks na reeds ter zake van eerste desertie te zijn gestraft; 2°. ter zake dat hij te Gouda eenige weken vóór 12 Augustus 1903 uit het waschlokaal in de kazerne een gouden ring, toebehoorende aan zijn kameraad, den korporaal W. S., althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, heeft weggenomen, met het oogmerk om zich dien ring wederrechtelijk toe te eigenen;

Overwegende, dat de Krijgsraad bij vonnis van 19 Augustus 1903 terecht door de bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard het feit, aan den beklaagde in de eerste plaats ten laste gelegd, terecht den beklaagde ter zake van dit feit heeft schuldig verklaard aan het misdrijf van tweede desertie in tijd van vrede, door, na ter zake van eerste desertie te zijn gestraft, zonder verlof langer dan twee dagen van zijn korps en garnizoen afwezig te zijn, zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen, gevolgd door vrijwillige aangifte binnen vier weken, en terecht den beklaagde deswege heeft veroordeeld tot eene militaire detentie voor den tijd van twee maanden, met bepaling, dat de tijd, door den beklaagde sedert 14 Augustus 1903 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de tenuitvoerlegging van die militaire detentie in mindering zal worden gebracht;

Overwegende, dat echter de Krijgsraad ten onrechte door de bekentenis, door den beklaagde afgelegd, en de onder eede afgelegde verklaring van den getuige W. S., tegen wien het feit is gepleegd, van welke verklaringen de inhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard het feit, aan den beklaagde in de tweede plaats ten laste gelegd, ten onrechte den beklaagde ter zake van dat feit heeft schuldig verklaard aan „diefstal in een waschlokaal ten nadeele van een kameraad, misdrijf ten

aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met diefstal in de chambrée ten nadeele van een kameraad", terwijl de door den Krijgsraad aan den beklaagde opgelegde gevangenisstraf voor den tijd van zes weken (welke straf overeenkomstig de schuldigverklaring door den Krijgsraad had behooren te zijn militaire gevangenisstraf) eenigermate te licht is;

Overwegende toch, dat door de bekentenis, door den beklaagde afgelegd, en de onder eede afgelegde verklaring van den getuige W. S., tegen wien het feit is gepleegd, wettig en overtuigend is bewezen, dat de beklaagde in of omstreeks Juni 1903 te Gouda opzettelijk wederrechtelijk zich heeft toegeëigend (zulks door na te melden ring aan een zijner vingers te steken en gedurende eenige weken aan een zijner vingers te dragen) een gouden ring, toebehoorende aan den korporaal W. S., althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, welken ring hij, beklaagde, in het waschlokaal in de kazerne te Gouda onbeheerd had gevonden en tot zich had genomen; zijnde door bovengemelde bewijsmiddelen niet wettig en overtuigend bewezen, dat de beklaagde reeds op het oogenblik dat hij in het waschlokaal in de kazerne te Gouda den door hem gevonden ring tot zich nam, het oogmerk heeft gehad zich dien ring wederrechtelijk toe te eigenen;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsartikelen met weglating van de artikelen 17 en 191 van het Crimineel Wetboek over het Krijgsvolk te Lande en 7 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191) en met bijvoeging van de artikelen 321 van het Wetboek van Strafrecht, 13 van genoemd Crimineel Wetboek en 1 van gemelde wet van 14 November 1879;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verbeterd het vonnis, door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's-Gravenhage, den 19^{den} Augustus 1903 in de zaak tegen genoemden tamboer geweest, alleen voor zooveel daarbij wettig en overtuigend bewezen is verklaard het feit, aan den beklaagde in de tweede plaats ten laste gelegd, voorts wat betreft de schuldigverklaring van den beklaagde aan „diefstal in een waschlokaal ten nadeele van een kameraad, misdrijf ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met diefstal in de chambrée ten nadeele van een kameraad en zijne veroordeeling tot eene gevangenisstraf voor den tijd van zes weken;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, dat de beklaagde in of omstreeks Juni 1903 te Gouda opzettelijk wederrechtelijk zich heeft toegeëigend (zulks door na te melden ring aan een zijner vingers te steken en gedurende eenige weken aan een zijner vingers te dragen) een gouden ring, toebehoorende aan den korporaal W. S., althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, welken ring hij, beklaagde, in het waschlokaal in de kazerne te Gouda onbeheerd had gevonden en tot zich genomen;

Verklaart den beklaagde ter zake van dat feit schuldig aan het misdrijf van verduistering;

Veroordeelt hem te dier zake tot eene gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden;

Houdt overigens het vonnis in stand, onder andere wat betreft de veroordeeling van den beklaagde ter zake van tweede desertie in tijd van vrede tot eene militaire detentie voor den tijd van twee maanden, met bepaling dat de tijd, door den beklaagde sedert 14 Augustus 1903 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de tenuitvoerlegging van die militaire detentie in mindering zal worden gebracht;

Bepaalt dat de kosten van het hooger beroep zullen worden gedragen door den Staat;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 13 October 1903.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, G. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN IJSSELT.

Het verzet tegen een meerdere in rang is niet een uitvloeisel van hetzelfde ongeoorloofd besluit, dat belediging of bedreiging van dien meerdere ten gevolge heeft gehad.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij resolutie van den 4^{den} September 1903 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's-Hertogenbosch, den 28sten Augustus 1903 gewezen in de zaak tegen een milicien, oud 19 jaren, geboren te Roermond, dienende bij het 2de Regiment Infanterie, gedetineerd te 's-Hertogenbosch, die bij gemeld vonnis met aanhaling der artikelen 117 der Militiewet 1901, 13, 99 en 100 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1, 7, en 19 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191) 10, 11, 27, 55, 56, 57, 58, 91 en 300 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad n°. 64) en 77 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan: 1°. mishandeling, tweemaal gepleegd, 2°. het zich door een soldaat in tijd van vrede en niet voor den vijand met de daad verzetten tegen zijn meerdere in rang, en veroordeeld tot eene

gevangenisstraf van twee maanden, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór den tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf van 10 Augustus 1903 in mindering zal worden gebracht, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in de kosten van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

Welke Advocaat-Fisikaal, met betoog:

dat de feiten, zoomede de schuld van den beklagde daaraan, door de bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en overtuigend bewezen zijn;

dat ook terecht de feiten, den beklagde sub 2°. *b*, *c* en *d* ten laste gelegd, als eene voortgezette handeling zijn beschouwd;

dat echter deze feiten niet naar behooren zijn gequalificeerd;

dat de qualificatie daarvan had moeten wezen: 2°. *b*, het door een soldaat met woorden opzettelijk dreigen van zijnen meerdere in rang, in diens tegenwoordigheid; 2°. *c*, het door een soldaat met de daad opzettelijk zich verzetten tegen zijnen meerdere in rang, in tijd van vrede en niet voor den vijand, 2°. *d*, het door een soldaat met woorden opzettelijk beleedigen van zijnen meerdere in rang, in diens tegenwoordigheid — staande deze feiten in zóódanig verband, dat zij moeten worden beschouwd als ééne voortgezette handeling;

dat in het vonnis behalve de bereids vermelde wetsartikelen, ook nog hadden moeten zijn aangehaald de artikelen 2, al. 1, en 7, al. 1 en 3, der Wet van 17 September 1870 (Staatsblad n°. 162);

dat daarenboven, naar Vertooners meening, de straf aan den beklagde ter zake van mishandeling opgelegd te licht is;

Verzocht en bij resolutie van den 18^{den} September 1903 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot correctie van het vonnis, voor zooveel betreft den duur der aan den beklagde ter zake van mishandeling opgelegde gevangenisstraf en de aan den beklagde sub 2°. *b*, *c* en *d* ten laste gelegde feiten gegeven qualificatie; — alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ter eenre

en

genoemden milicien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, van wege den gedaagde ter rolle gedaan, dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring, door den impetrant en eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de stukken van den processe;

Overwegende, dat beklaagde voor den Krijgsraad heeft terechtge-
staan, beschuldigd dat hij: 1°. den 13^{den} Juli 1903 des avonds om-
streeks acht uur, in de Tolbrugstraat te 's-Hertogenbosch,
J. A. K. v. G. opzettelijk heeft mishandeld door hem met een
mes een steek toe te brengen ter linkerzijde van den rug;

2°. op 31 Juli 1903, des avonds omstreeks te zeven uur te
Venlo: a. J. K., huishoudster, wonende aldaar in de herberg van
v. d. A. heeft mishandeld door haar opzettelijk tweemaal met
zijn hand tegen haar wang te slaan;

b. den wachtmeester der marechaussee B. B., zijnen meerdere in
rang, heeft bedreigd door hem herhaaldelijk toe te voegen: „laat
me los, of ik sla je op je smoel”;

c. zich in de Jodenstraat ter hoogte van de herberg van zekeren
J. S., met de daad tegen dien meerdere B. B. heeft verzet door
te rukken, te stooten en zich tegen den grond te laten vallen;

d. meergenoemden meerdere B.B. bij zijne overbrenging van de
Jodenstraat te Venlo naar de Infanterie-kazerne aldaar, in het
openbaar herhaalde malen opzettelijk heeft beleedigd, door hem toe
te voegen: „brigadier, je bent een ploert”;

Overwegende, dat de Krijgsraad terecht door de wettelijke bewijs-
middelen, waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en
overtuigend bewezen heeft verklaard, wat den beklaagde is ten laste
gelegd en de feiten onder 1°. en 2°. a, met juistheid heeft gequalificeerd,
en dat de ter zake opgelegde straf van twee maanden gevangenis
staat in goede verhouding tot de zwaarte der gepleegde feiten;

dat echter ten onrechte bij het vonnis is aangenomen, dat de
feiten onder 2°. b, c en d bewezen verklaard, uitmaken ééne voort-
gezette handeling, vermits wel het met woorden bedreigen en beleedigen
van den meerdere het gevolg waren van één ongeoorloofd besluit,
maar het verzet met de daad tegen den meerdere niet het gevolg
was van hetzelfde ongeoorloofd besluit;

dat in verband hiermede de qualificatie gegeven aan de feiten,
onder 2°. b, c en d bewezen verklaard, zoomede de deswege aan den
beklaagde opgelegde straf behooren te worden gewijzigd;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen en daaren-
boven de artikelen 2 en 7, al. 1 en 3, der Wet van 17 September
1870 (Staatsblad no. 162);

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire
Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, den 21sten Augustus
1903 tegen beklaagde gewezen, voor zooveel betreft de daarbij ter
zake van de onder 2°. b, c en d bewezen verklaarde feiten, uitge-
sproken schuldigverklaring en de deswege opgelegde straf;

En in zooverre opnieuw recht doende;

Verklaart den beklaagde schuldig aan:

2o. het door een soldaat met woorden bedreigen en beleedigen
van zijn meerdere in rang, ééne voortgezette handeling uitmakende;
3°. het zich met de daad verzetten tegen zijn meerdere in rang,

gepleegd door een soldaat in tijd van vrede en niet voor den vijand;

Veroordeelt hem ter zake van het onder 2°. genoemde tot militaire detentie voor den tijd van eene maand en ter zake van het onder 3°. genoemde tot militaire gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden;

Bepaalt dat de tijd, vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak door den veroordeelde sedert 10 Augustus 1903 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der opgelegde straffen, in mindering zal worden gebracht en wel eerst van de straf van militaire detentie, daarna van die van gevangenis;

Houdt overigens het vonnis in stand, ook wat betreft de daarbij opgelegde straf van twee maanden gevangenis;

De kosten in hooger beroep te dragen door den Staat;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 20 October 1903.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN IJSSELT.

Een officier bereed den berm van een weg, welke berm beplant was met gras, helm en boomen. De weg en de bermen worden onderhouden door de Gemeente 's-Gravenhage. Indien door den Directeur der Gemeentewerken op die bermen een bord is geplaatst waarop staat vermeld, dat het belooopen en berijden van de bermen verboden is, kan dit alleen dan grond opleveren tot toepassing van art. 461 W. v. Sr., indien de rechthebbende op den weg en de bermen — dat is de Raad der Gemeente 's-Gravenhage — zoodanig verbod heeft uitgevaardigd. Dit is in casu niet geschied. Beklaagde wordt evenwel veroordeeld krachtens art. 63 der Alg. Politieverordening der Gemeente 's-Gravenhage, waarbij strafbaar wordt gesteld het berijden van grasperken en plantsoenen. Het Hof passeert het verweer van beklagde, dat er ter plaatse waar de overtreding geschiedde een duidelijk zichtbaar paardenspoor aanwezig is, hier en daar gehard met kolengruis, en dat er ten gerieve van het publiek onderscheidene banken zijn gezet.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen
den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht
impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ten eenre

en

een Kapitein, oud 48 jaren, geboren te 's-Gravenhage, van den staf der artillerie, toegevoegd aan den Commandant der Bereden-Artillerie, gerequireerde in persoon.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, van wege den gedaagde ter rolle gedaan, dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring, door den impetrant en eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi; Gezien de stukken van den processe;

Overwegende, dat beklagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan, ter zake:

dat hij te 's-Gravenhage op den 20sten Februari 1903 des namiddags te een en drie kwart uur, te paard gezeten, heeft bereden den westelijken berm van den Kranenburgerweg op ongeveer 500 Meter zuidoostwaarts van den Westduinweg, welke berm met gras, helm en boomen is beplant en waarop bovendien van wege de gemeente 's-Gravenhage, welke dien weg en berm heeft aangelegd en onderhoudt, borden zijn geplaatst met opschrift „het belooopen en berijden „van de bermen is verboden” -- althans heeft gereden op een berm of een zeewering van het Hoogheemraadschap van Delfland;

Overwegende, dat de Krijgsraad terecht dat ten laste gelegde feit wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard maar ten onrechte den beklagde deswege heeft vrijgesproken;

Overwegende toch dat in het proces-verbaal, den 20sten Februari 1903 op zijn ambtseed opgemaakt door den onbezoldigden Rijksveldwachter M. T., is vermeld: dat beklagde op 20 Februari 1903 des namiddags te 1³/₄ uur, te paard gezeten, bereed den met gras begroeiden en met boomen beplanten berm van den Kranenburgerweg onder de gemeente 's-Gravenhage, ongeveer 500 Meter zuidoostwaarts van den Westduinweg; dat beklagde, door relatant erop gewezen dat op dien berm borden waren geplaatst met opschrift: „het belooopen „en berijden van de bermen is verboden” en uitgenoodigd om dien berm te verlaten, dien berm verliet, doch spoedig hem achterop reed met verzoek proces-verbaal op te maken, opdat uitgemaakt zou worden of die berm bereden mocht worden, en daarna opnieuw dien berm ging berijden:

terwijl verder onder eede is verklaard door:

1°. voormelden T.: dat hij den inhoud van dat proces-verbaal bevestigt en verder: dat heel de weg ter plaatse waar beklagde reed, zeewering is; dat de berm met gras, helm en boomen beplant en niet een ruitepad is, ofschoon de ruiters het ervan willen maken; dat beklagde dien berm over ongeveer honderd Meter heeft bereden; dat de berm, tengevolge van het langdurig stuk rijden, telkens hersteld moet worden met sintels en klei omdat het aanbrenge van zoden, door het gedurig stuk rijden zeer bezwaarlijk is; dat de officieele afstand van de zeewering is 300 Meter uit de lijn gevormd door de Rijksstrandpalen, maar dat, ter plaatse waar beklagde reed, een ingraving is voor een kanaal en een sluis en de zeewering daardoor dieper landwaarts in komt omdat het kanaal

communicatie heeft met de zee; dat het gebruik zoo meebrengt dat het aan weerszijden van het kanaal zeewering is;

2°. J. A. L., directeur der Gemeentewerken te 's-Gravenhage, dat het nummer 424 op de ten processe aanwezige schetskaart goed is en aanduidt het nummer op het uittreksel van den kadastralen legger der gemeente 's-Gravenhage, ten processe aanwezig, waarop het is aangeduid onder Sectie A. K. als „weg en berm” ten name der gemeente 's-Gravenhage; dat hij in zijne voormelde betrekking op den berm, waar beklaagde gereden heeft, borden heeft doen plaatsen met het opschrift: „het belooopen en berijden van de bermen is „verboden”; dat de Kranenburgerweg naast den berm en de berm zelf is aangelegd en wordt onderhouden door de gemeente 's-Gravenhage; dat op dien berm ongeveer 500 Meter zuidoostwaarts van den Westduinweg boomen gras en helm geplant zijn; dat er wel herhaaldelijk op gereden wordt maar het afgereden gras telkens weer wordt aangeplant of tijdelijk met kolenasch en sintels belegd, doch alleen in tijden van het jaar als er geen gras is of als men vreest dat het dadelijk weer zal worden stukgereden;

Overwegende, dat beklaagde niet heeft ontkend op tijd en plaats bij de telastelegging aangegeven, te paard gezeten, te hebben gereden en daarbij opgeeft: dat hij de borden met het vermelde opschrift niet heeft gezien, daar hij het pad is opgegaan ter plaatse waar geen bord stond; dat waar hij reed een duidelijk zichtbaar paardenspoor was en links en rechts van dat spoor grasbermen zijn; dat hij daar ter plaatse wel mocht rijden omdat het een van gras ontbloomt gedeelte is, dat het kenmerk draagt van een pad;

Overwegende, dat door de verklaring van den getuige T. en het door dezen opgemaakt proces-verbaal in verband met de opgaven van den beklaagde en de door hem als juist erkende schetsteekening, wettig en overtuigend is bewezen: dat beklaagde op den 20sten Februari 1903 des namiddags te 1³/₄ uur, te paard gezeten, heeft bereden den westelijken berm van den Kranenburgerweg, op ongeveer 500 Meter zuidoostwaarts van den Westduinweg;

dat door de verklaringen der getuigen T. en L. in verband met het uittreksel van den perceelsgewijzen kadastralen legger der gemeente 's-Gravenhage, voor gelijkkluidend uitgegeven door den bewaarder der hypotheeken en van het kadaster aldaar, en met de ten processe voorhanden situatie-teekening van den Kranenburgerweg, wettig en overtuigend is bewezen dat die berm is beplant met gras, helm en boomen, en dat de weg en de berm van wege de gemeente 's-Gravenhage zijn aangelegd en worden onderhouden;

Overwegende, dat de plaats, door den beklaagde bereden, derhalve is een gedeelte van den berm van een openbaren weg welke, evenals die weg zelf, tot algemeen gebruik bestemd is onder zoodanige beperkingen als door het openbaar gezag, dat geroepen is over dien weg toezicht en beheer uit te oefenen, ten aanzien van dat gebruik gemaakt zijn;

Overwegende, dat — daargelaten de vraag of de toegang tot een

voor den openbaren dienst bestemde strook gronds, die tot weg en berm is aangelegd, op de wijze bij artikel 461 van het Wetboek van Strafrecht aangeduid, kan worden verboden — zulk een verbod, zal het tot de toepassing van dat artikel grond opleveren, in elk geval moet zijn uitgegaan van den rechthebbende op den grond;

dat de rechthebbende in deze zou zijn de gemeente 's-Gravenhage, zoodat, nu uit de verklaring van den getuige L. is gebleken, dat deze de borden met het opschrift: „het beloopen en berijden van de „bermen is verboden” heeft doen plaatsen als Directeur der Gemeentewerken, niet ter uitvoering van een besluit van den Raad dier gemeente, niet kan gezegd worden, dat de toegang tot de strook gronds, die beklaagde heeft bereden, door den rechthebbende op blijkbare wijze was verboden;

Overwegende, dat bij artikel 63 der Algemeene Politieverordening der gemeente 's-Gravenhage, vastgesteld door den Raad dier gemeente den 15^{den} Juli 1902 en afgekondigd den 11^{den} Augustus 1902, is bepaald dat „grasperken en plantsoenen in het geheel niet bereden mogen „worden”;

dat door de verklaringen der getuigen T. en L. wettig en overtuigend is bewezen, dat de strook grond, waarop de beklaagde heeft gereden, van gemeentewege is beplant met boomen, gras en helm;

dat derhalve die berm valt onder de grasperken en plantsoenen, waarvan het berijden bij het aangehaald artikel is verboden;

dat wel beklaagde zich beroepen heeft op de omstandigheid, dat daar waar hij reed een duidelijk zichtbaar paardenspoor is van zand, hier en daar eenigszins gehard met kolengruis, en dat daaruit wel is op te maken, dat het verbod om dat beplant grasperk te berijden, veelvuldig wordt overtreden, maar niet dat de strook grond heeft opgehouden een beplant grasperk te zijn; gelijk beklaagde dan ook erkent dat aan beide zijden van dat paardenspoor grasbermen aanwezig zijn, terwijl uit de verklaring van getuige L. blijkt dat het afgereden gras telkens weer wordt aangeplant of tijdelijk met kolenasch en sintels belegd;

Overwegende, dat beklaagdes beroep op het hier en daar voorkomen van banken op het bedoelde grasperk wel aannemelijk maakt, dat het publiek, om van die banken gebruik te maken, het grasperk gedeeltelijk betreden mag, maar daaruit niet volgt dat het verbod om het te *berijden* zou zijn opgeheven, hetgeen evenmin is af te leiden uit de omstandigheid dat soms van dat park, met vergunning van Burgemeester en Wethouders, gebruik wordt gemaakt om netten te drogen;

Overwegende, dat beklaagde derhalve door het berijden van de bedoelde strook gronds, heeft overtreden het aangehaald artikel 63 der Algemeene Politieverordening en dat het niet noodig is te onderzoeken of de door hem bereden grond behoort tot de zeeuwing van het Hoogheemraadschap van Delfland, vermits bij *artikel 11 b*, van de keur op de zeeuwing en de duinen van Delfland en verdere daartoe behoorende belangen (vastgesteld door de Vereenigde ver-

gadering van het Hoogheemraadschap den 26sten Juli 1900 en, na goedkeuring door Gedeputeerde Staten van Zuidholland op 26 Maart 1901, afgekondigd den 7^{den} Mei 1901) op het met paarden berijden door de op de zeekering geplante helm en stroo geen hoogere straf is gesteld dan op de overtreding van het aangehaalde artikel 63;

Gezien de artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191), 23 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 63 en 77, 5de lid, van de Algemeene Politieverordening voor 's-Gravenhage, vastgesteld door den Raad der gemeente den 15^{den} Juli 1902, gewijzigd den 26sten Februari 1903, en afgekondigd den 11^{den} Augustus 1902 en den 11^{den} Maart 1903, 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in hooger beroep, in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 4^{den} Augustus 1903 door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's-Gravenhage, tegen den beklaagde gewezen;

En opnieuw recht doende;

Verklaart den beklaagde schuldig aan het onder de gemeente 's-Gravenhage berijden van een grasperk;

Veroordeelt hem deswege tot eene geldboete van drie gulden, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop deze uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, te vervangen door twee dagen hechtenis;

Verwijst den veroordeelde in de kosten zoo in eersten aanleg als in hooger beroep gevallen.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 27 October 1903.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN IJSSELT.

Voor de toepasselijkheid van artikel 254 W. v. Sr. is vereischt, dat het opzet op de wreede behandeling van het dier zij gericht; alzoo moet vrijspraak volgen waar het aan een dier veroorzaken van smart niet doel maar middel is.

Beklaagde vrijgesproken omdat hij een hond, die voortdurend in de kazerne kwam en die hij op afdoende wijze daaruit verwijderd wilde houden, eenige slagen heeft toegebracht.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof.
tusschen
den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht,
ambtshalve,

Welke Advocaat-Fiscaal, met betoog:

dat de vrijspraak van beklagde ten onrechte is geschied;

dat door de in het vonnis aangehaalde bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen, dat de beklagde zich aan de hem ten laste gelegde feiten heeft schuldig gemaakt;

dat die feiten opleveren het misdrijf van mishandeling van een dier, door een ambtenaar gepleegd met een middel, hem door zijn ambt geschonken, daar in rechten niet gebleken is, dat de aan den hond aangedane kwade behandeling noodzakelijk zou zijn geweest;

dat de beklagde als officier bij het bedrijven dier feiten, aan zijn minderen een slecht voorbeeld van noodeloze wreedheid heeft gegeven;

Verzocht en bij Resolutie van den 2^{den} October 1903 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten betee-kend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot nullité van het vonnis — alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ter eenre

en

een Tweede-Luitenant, oud 26 jaar geboren te Pasoeroean (Nederlandsch Indië), dienende bij het 1ste Regiment Infanterie, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, voor wien, voor antwoord in appèl, bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat bij Rapport-order van den Commandeerenden officier te Leeuwarden dd. 24 Januari 1902, nogmaals uitdrukkelijk wordt verboden honden in de kazerne te houden of daarin tijdelijk te doen verblijven, welke order nooit is ingetrokken en alzoo op 26 Augustus 1903 van kracht was en moest worden uitgevoerd;

dat gedaagde den hond in quaestie in strijd met die order herhaaldelijk vóór 26 Augustus 1903 in de kazerne heeft aangetroffen en uit de kazerne heeft doen verwijderen, eerst op zachtzinnige wijze, later door toediening van enkele slagen;

dat die hond desnietteenstaande steeds in de kazerne terugkeerde, en, zooals ook in den avond van 26 Augustus, in de kazerne zijn nachtkwartier hield, hetgeen, daar het dier met levend onrein was behept, voor de reinheid in de kazerne ten hoogste schadelijk kon zijn;

dat hij in gezegden avond den hond slapende in het wachtlokaal der kazerne weder aangetroffen en toen gemeend heeft, ter uitvoering van voorzegde order, een rationeel middel te moeten aanwenden en, door het toedienen van eenige gevoelige slagen, dien hond een afkeer van de kazerne te doen krijgen;

dat hij *met dat doel* in dien avond den hond *in-* doch *niet buiten de kazerne* vier of vijf slagen met den platten kant van de sabel heeft gegeven en deze daarbij wel heeft *gejankt* doch *geen letsel* heeft bekomen, zooals blijkt uit de verklaring van een der gehoorde getuigen, die in den nacht van 26 op 27 Augustus het dier heeft onderzocht, en daaruit volgt, dat de toegebrachte slagen niet *zeer geweldig* kunnen zijn geweest, en ook het *toebrengen van houwen* wordt uitgesloten;

dat de bewezen feiten niet daarstellen eene wreede mishandeling van een dier en zeer zeker niet het misdrijf van artikel 254 van het Wetboek van Strafrecht;

dat immers — gelijk bij arresten van den Hoogen Raad van 30 April 1888 en van 3 Februari 1902, beide gewezen conform de conclusie van den Procureur-Generaal, en opgenomen in het Weekblad van het Recht n°s. 5555 en 7722, is beslist — voor het misdrijf van dierenmishandeling niet slechts wordt vereischt „dat de wreede „behandeling met *opzet* is gepleegd”, doch daartoe ook wordt ver-

eischt „dat het *opzet* gericht is op de wreedheid zelve, en deze „(wreedheid) het doel is der handeling niet bloot een middel tot een „rationeel doel”, met andere woorden: *de wreede behandeling* moet zijn *doel en geen middel om een ander doel te bereiken, een opzet op de wreedheid zelve gericht*;

en is geconcludeerd tot bevestiging van het vonnis.

HET HOF,

Gelet op de verklaring door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de stukken van den processe;

Overwegende, dat beklagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan ter zake: dat hij in den avond van 26 Augustus 1903 in het wachtlokaal in de kazerne te Leeuwarden, een hond, welke aldaar lag te slapen, met zijn getrokken sabel moedwillig heeft geslagen en daarna dien hond moedwillig nog meerdere houwen heeft toegebracht terwijl het dier trachtte te vluchten;

Overwegende, dat dit feit door den Krijgsraad, op grond van beklagdes bekentenis en de verklaringen der getuigen, wier verklaringen in het vonnis zijn opgenomen, terecht wettig en overtuigend bewezen is verklaard;

Overwegende, dat beklagde heeft opgegeven, dat hij uitsluitend gehandeld heeft met het oogmerk om bedoelden hond — die in strijd met de verbodsbepaling in de kazerne aanwezig was en, zooals hem was medegedeeld, met levend onrein was behept en dien hij reeds meermalen op zachtzinnige wijze buiten de kazerne had laten brengen — ditmaal op zoodanige gevoelige wijze uit de kazerne te verwijderen, dat het dier daarin niet zou terugkeeren;

Overwegende, dat deze opgaven van beklagde door geen der ten processe gehoorde getuigen zijn tegengesproken;

Overwegende, dat het als bewezen aangenomen feit alzoo niet oplevert het misdrijf van mishandeling van een dier, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 254 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende toch, dat het in dit artikel gebezigd woord „mishandeling” — onder uitdrukkelijke verklaring dat slechts verduidelijking, geenszins verandering van bedoeling beoogd werd — is in de plaats gekomen van de in het oorspronkelijk ontwerp voorkomende woorden „opzettelijk wreede behandeling”, waarbij werd aangenomen, dat het niet voldoende is, dat de handeling is en „opzettelijk” en „wreed” maar dat zij moet zijn „opzettelijk wreed”, dat het opzet op de wreedheid moet gericht zijn, zoodat, waar het smart veroorzaken bij een dier niet doel maar middel was, het artikel niet van toepassing is;

Overwegende, dat de handeling van beklagde, waarbij het toegebrachte leed geacht kan worden slechts het middel te zijn geweest ter bereiking van het doel (de afdoende verwijdering van den hond), derhalve buiten gemelde strafbepaling valt;

Overwegende, dat beklaagde mitsdien terecht van het als bewezen aangenomen feit is vrijgesproken en evenzeer terecht is verwezen naar den Commandeerenden Officier van zijn Korps ter beoordeeling in hoever dat feit met de instandhouding eener goede krijgstucht bestaanbaar is;

Recht doende in hooger beroep, in naam der Koningin!

Bevestigt het vonnis door den Krijgsraad in het Vijfde Militaire Arrondissement, standplaats Leeuwarden, den 8sten September 1903 in de zaak tegen den beklaagde voornoemd geweest;

De kosten van het hooger beroep te dragen door den Staat;
Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 10 November 1903.

President : Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden : Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Disciplinaire bestraffing van een onderofficier wegens het niet voldoen aan een door een onderofficier van gelijken rang doch ouder in diensttijd gegeven order.

Verzachtende omstandigheden.

Gegronde verklaring van de ingebrachte klacht. Wijziging van de strafreden en vermindering van de straf.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de klacht door een brigadier-titulair bij de 2de Divisie Koninklijke Marechaussee, vroeger te Nijmegen, thans gestationeerd te Maastricht, den 24sten September 1903 ingediend over eene straf van acht dagen provoost, hem den 15^{den} September 1903 opgelegd door zijn Divisiecommandant den Luitenant-Kolonel J. T. O., ter zake : „insubordinair gedrag in dienst tegenover een oudere in rang (den Auditeur-Militair gehoord)”;

Gezien de door den straffer medegeedeelde stukken;

Gelet op de verhooren van klager en getuigen voor den Hove gehouden en op de daarna door straffer nader gemaakte opmerkingen;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, strekkende tot verlichting der straf en wijziging in vier dagen politiekamer;

Overwegende, dat de straf is opgelegd naar aanleiding van een rapport, den 1sten September 1903 opgemaakt door den brigadier der marechaussee W. A. R., waarin deze vermeldt :

dat hij te Nijmegen op 31 Augustus te voren des namiddags

omstreeks half twee als patrouille-commandant met klager en de marechaussees t. L. en G. zich te paard begaf naar het Keizer-Karel-plein om dienst te doen bij een optocht; dat, toen zij ter hoogte van dat plein kwamen, klager vier à vijf passen van hem af ging rijden, nadat hij van de kazerne af naast hem had gereden; dat hij toen tot klager zeide: „kom naast mij rijden”, waarop deze zulks opzettelijk weigerde en zeide: „dat doe ik niet”; dat hij daarop aan klager gelastte, naast hem te komen rijden, waarop deze zijde: „ik kom niet naast je rijden, dat verdom ik” en, op zijne opmerking, dat hij er rapport van zou maken, zeide: „daar heb ik schijt aan”;

Overwegende, dat klager tot staving zijner klacht heeft aangevoerd: dat de straf ten onrechte is opgelegd — en al ware zulks niet het geval — te zwaar is; dat hij toch vermeent tijdens het voorgevallene niet te hebben gestaan onder commando van R.; dat hij niet zoover van dezen af heeft gereden als deze opgeeft; dat hij niet gezegd heeft: „dat verdom ik”, „daar heb ik schijt aan”; dat het paard van R. slaat en deze kort voor 31 Augustus, toen zijn paard dat van klager geslagen had en deze hem tot voorzichtigheid aanmaande, tot klager zeide: „wat kan mij het verdommen „of hij jou voor je smoel slaat”:

Overwegende, dat bij het gehouden onderzoek onder eede is verklaard door:

1°. W. A. R., dat hij als brigadier en oudste in dien rang het commando had over het detachement en zich op last van den wachtmeester P. die niet meeding, moest melden bij de regelings-commissie voor den optocht; dat klager de woorden tegen hem heeft gebezigd, hierboven vermeld, en geweigerd heeft naast hem te komen; dat op 29 Augustus 1903 bij het exerceeren op de heide zijn paard, dat hij een spoorslag moest geven, geslagen en klager of diens paard geraakt heeft, en hij destijds niet tot klager de door dezen aangegeven uitdrukking heeft gebezigd, althans zich dat niet kan herinneren; dat zijne aanstelling tot brigadier-titulair is van 16 Maart 1901 en die tot brigadier-effectief van 8 Juli 1903;

2°. T. P. dat hij als wachtmeester der marechaussee op 31 Augustus 1903 een detachement heeft uitgezonden om dienst te doen bij den te houden optocht, bestaande uit R., klager, t. L. en G.; dat zij er met hun vieren heen moesten rijden en dat klager met t. L. aan het hoofd voor — en R. met G. zich achter den optocht moesten plaatsen;

3°. J. t. L., marechaussee, dat zij op 31 Augustus 1903 de kazerne verlieten, R. en klager voor en hij met G. achter, dat op het Keizer-Karel-plein, R. tot klager zeide: „kom hier naast me rijden” waarop klager zeide, dat hij zulks niet deed en zijn paard de beenen niet stuk liet slaan; dat op R.'s zeggen, dat hij er rapport van zou maken, klager zeide dat hij dat dan maar doen moest; dat klager op ongeveer twee passen van R. af reed en hij hem niet heeft hooren zeggen: „daar heb ik schijt aan”, dat hij den 29sten Augustus

bevorens zag, dat het paard van R. sloeg naar dat van klager en, na eene woordenwisseling R. hoorde zeggen: „daar heb ik schijt aan of hij jou voor je smoel slaat”, dat hij die uitdrukking duidelijk gehoord heeft;

4°. J. W. G., marechaussee: dat hij met de drie vorige getuigen op 31 Augustus 1903 is uitgereden uit de kazerne te Nijmegen naar het Keizer-Karel-plein, dat de brigadiers voorop reden en dat gedurende den geheelen rit en ook nog toen zij op het plein kwamen, de afstand tusschen de brigadiers ongeveer een en een halven Meter was; dat, op het plein gekomen, R. tegen klager zeide: „kom naast mij rijden”, waarop klager zeide: „dat doe ik niet, ik laat mijn paard niet stuk slaan”; dat hij door klager niet heeft hooren zeggen „dat verdom ik” en dit had moeten hooren als hij 't gezegd had; dat den 29sten Augustus te voren, toen zij op de heide waren, hij een slag hoorde en daarop klager hoorde zeggen: „die grappen kan je voor je houden”, waarop een woordenwisseling volgde tusschen klager en R. en hij dezen hoorde zeggen: „wat kan mij dat verdommen of hij jou voor je smoel slaat”;

Overwegende, dat uit het gehouden onderzoek is gebleken, dat klager op den 31sten Augustus 1903 te Nijmegen niet heeft voldaan aan den last hem door den brigadier R. gegeven om naast hem te komen rijden;

Overwegende, dat klager wel, evenals R., den graad had van brigadier maar, als tot dien graad aangesteld den 18^{den} April 1902 en dus zijnde de jongere in aanstelling, volgens artikel 1 van het Reglement van Krijgstucht verplicht was in alles wat den dienst en de goede orde betreft aan R. dezelfde gehoorzaamheid te bewijzen alsof deze een hooger graad bekleedde;

dat klager derhalve, door niet te voldoen aan den last van R. om naast hem te komen rijden, zich heeft schuldig gemaakt aan eene overtreding tegen de krijgstucht en deswege terecht is gestraft;

Overwegende echter, dat er omstandigheden zijn waardoor klagers vergrijp niet zoo ernstig is als uit zijn aard het geval zou wezen, te weten:

dat R. en klager reeds van de kazerne af op grooteren afstand van elkaar hadden gereden dan de gewone afstand bedraagt, en dat klager weinige dagen te voren had ondervonden, dat het paard van R. zijn paard had geslagen en deze zijne deswege tot hem gerichte opmerking op onheusche wijze bejegend had, zoodat het wel aanemelijk is, dat klager op 31 Augustus bevreesd was voor het paard van R. en daarom bezwaar maakte dicht naast hem te komen;

dat deze omstandigheden in verband met klagers gedrag in dienst — zijnde hij sedert 10 Januari 1896 niet gestraft — grond opleveren de hem opgelegde straf te verminderen en de reden dier straf te wijzigen;

Krachtens de artikelen 15—17 der Rechtspleging bij de Landmacht in verband met artikel 51 van 's Hofs Provisioneele Instructie beschikkende op de ingediende klacht;

Verklaart dat klager ter zake van het op 31 Augustus 1903 te Nijmegen tusschen den brigadier R. en hem voorgevallene terecht is gestraft;

Vermindert de hem deswege opgelegde straf van acht dagen provoost tot eene straf van vier dagen politiekamer;

Bepaalt dat de reden der opgelegde straf zal luiden:

„niet voldaan aan eene order hem door een gelijke in graad doch „meerdere in dienstjaren gegeven, onder verschoonende omstandigheden”;

Beveelt dat voormelde wijzigingen in klagers strafregister zullen worden aangebracht.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 17 November 1903.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN IJSSELT.

Verdediger: Mr. H. J. VAN LEEUWEN, te 's Hertogenbosch.

Een krijgsraad behoeft, om ten opzichte van een officier-beklaagde op wettige wijze te zijn samengesteld, niet uitsluitend te bestaan uit leden, die hooger in rang of ouder in ancienneteit zijn.

Door de omstandigheid dat een voetpad sedert ten minste veertig jaren voor een ieder heeft opengestaan, dat het op gezette tijden door het openbaar gezag wordt geschouwd, dat dit voetpad voorkomt op de tabel der wegen en voetpaden, welke volgens het provinciaal reglement onderworpen zijn aan het gemeentelijk toezicht, is voldoende bewezen, dat het is een openbaar voetpad, waarop de strafbepalingen van bedoeld reglement van toepassing zijn.

De noodzakelijkheid om niet den straatweg maar juist het voetpad te berijden niet als bewezen aangenomen.

De officieren en het verdere personeel van het Wapen der Koninklijke Marechaussee zijn niet gerechtigd om bij de vervulling van hunne ambtsplichten buiten noodzaak gebruik te maken van een weg op eene wijze, die bij wettelijk voorschrift is verboden.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

een Eerste-Luitenant bij de 4de Divisie Koninklijke Marechaussee, oud 37 jaar, geboren te Leeuwarden gerequireerde in persoon, die bij vonnis van den Krijgsraad in het Vijfde Militaire Arrondissement, standplaats Leeuwarden, gewezen den 15^{den} Juli 1903, is schuldig verklaard aan het rijden op een openbaar voetpad in de Provincie Drenthe, begaan door een ambtenaar, die daardoor een bijzonderen ambtsplicht schendt, en veroordeeld tot eene geldboete van vijftig

cent, met bepaling dat de boete, zoo de veroordeelde haar niet betaalt binnen twee maanden na den dag waarop dit vonnis kan worden ten uitvoer gelegd, zal worden vervangen door hechtenis van een dag, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

bij welk vonnis — op grond van de daarbij aangevoerde bewijsmiddelen — als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen, dat beklagde den 16^{den} April 1903 des voormiddags te 10^{3/4} uur, te Kloosterveen, gemeente Smilde, te paard gezeten, aan de zandwegzijde van de hoofdvaart op het langs de huizen gelegen openbare voetpad over een afstand van 100 à 150 pas heeft gereden, van welk vonnis beklagde zich beroepen heeft op het Hof, — alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ten eenre, voor wien bij schrifture ter rolle tegen voormeld vonnis de volgende bezwaren zijn ingebracht:

I. dat bij appellants eerste verhoor voor den Krijgsraad op 2 Juli 1903 hem niet alle namen bekend waren van de leden van den Krijgsraad, doch dat het hem toen reeds voorkwam, dat de daarvan deel uitmakende vier luitenants alle jonger in ancienneteit waren dan appellant; dat bij de tweede zitting in den Krijgsraad, behalve de Majoor-Voorzitter en twee kapiteins, de luitenants D. W., S. S. R., L. A. O. en G. B. zaten, die werden aangesteld tot Tweede-Luitenant, de drie eerstgenoemden den 21sten October 1891, laatstgenoemde den 13^{den} October 1892, terwijl appellant op 16 Juni 1891 reeds werd bevorderd tot Eerste-Luitenant; dat genoemde Heeren dus nog als onderofficier dienden toen appellant reeds Eerste-Luitenant was geworden; dat, hoewel dit misschien niet in strijd is met de letter der wet, het toch met den geest van het militair strafrecht meer schijnt overeen te komen dat, zoo eenigszins mogelijk, ouderen in rang of dienstjaren dan de beklagde als diens rechters optreden en dus als zoodanig worden benoemd;

II. dat appellant reeds voor den Krijgsraad betwistte en dit nog betwist, dat het voetpad in quaestie zou zijn een openbaar voetpad;

dat bij het vonnis, waarvan appèl, die openbaarheid aangenomen en beklagdes verdediging verworpen wordt eenig en alleen op grond dat het bij het kadaster een nummer heeft en als openbaar voetpad bekend staat, toebehoorende aan de gemeente Smilde;

dat appellant met alle bescheidenheid meent, dat de kadastrale indeeling en tenaamstelling, een eenvoudig administratieve maatregel, noch eigendom bewijst noch de bestemming van eenig perceel tot openbaren weg of voetpad;

dat eenig ander bewijs, dat het voetpad in quaestie een openbaar voetpad zou zijn, niet is bijgebracht;

dat het dan ook eigenaardig is, dat bedoeld voetpad, voor zoover het onder de gemeente Assen ligt, *niet*, doch, zoodra het onder de gemeente Smilde ressorteert, *wèl* als openbaar voetpad wordt beschouwd;

dat de Burgemeester van Smilde aan appellant dan ook heeft

verklaard, dat vanwege het gemeentebestuur aldaar vergeefsche pogingen zijn aangewend om voorwerpen, als hekken, afsluitingen, stoepen enz., welke zich in strijd met de bepalingen van het Provinciaal Reglement op dat pad — indien werkelijk een openbaar voetpad — bevonden, daarvan te doen verwijderen;

dat het pad ook in geenen deele voldoet aan de eischen, bij Provinciaal Reglement aan openbare voetpaden gesteld, is door appellant reeds op 2 Juli j. l. bij zijne verdediging voor den Krijgsraad te Leeuwarden aangetoond, waarnaar appellant eerbiedig de vrijheid neemt hier te verwijzen;

III. dat absoluut genegeerd wordt in het vonnis, waartegen dit appèl is gericht, beklagdes beroep op artikel 40 van het Wetboek van Strafrecht;

dat, hoewel de getuigen J. L. G. W. en W. D. — laatstgenoemde minder pertinent — verklaren, dat de zandweg, waarlangs het hier bedoelde voetpad loopt, *goed* was, toch uit de verklaringen van andere getuigen (in het vonnis aangehaald) blijkt, dat die weg in *slechten* toestand verkeerde;

dat door dien slechten toestand appellant werd genoodzaakt zijn weg voor een gedeelte over het voetpad langs dien weg te nemen wilde hij zijn paard niet aan het groote gevaar blootstellen de pooten te breken;

dat de omstandigheid, dat appellant slechts over een afstand van 100 à 150 pas over het voetpad van dien urenlangen weg zal hebben gereden, er reeds voor pleit, dat alleen daar op het voetpad werd gereden, waar de zand- of veenweg zelf onberijdbaar was;

dat men nu niet kan zeggen: „gij hadt dan maar niet moeten rijden”, want dat appellant niet voor plezier uit rijden was doch zijn politiedienst verrichtte, dat hij dien tocht op dien dag en die plaats noodig en noodzakelijk achtte en dit natuurlijk alleen te beoordeelen heeft;

IV. dat nu ten slotte een laatste, maar, naar appellants bescheiden meening, dan ook alles afdoend argument is, waarom het vonnis van den Krijgsraad zal behooren te worden vernietigd en appellant alsnog zal behooren te worden vrijgesproken: het in dienst zijn als officier der Koninklijke Marechaussee en hulpofficier van Justitie;

dat den 16^{den} April 1903, den bewusten dag, appellant een dienstreis naar Heijkersmilde maakte (trouwens een officier der Marechaussee is op de publieke straat en op den openbaren weg steeds in dienst) en als zoodanig — officier der Koninklijke Marechaussee — vermeent zich op alle wegen en niet-afgesloten erven te mogen begeven, onverschillig of hij te paard zit of niet;

dat in de steden natuurlijk niet op de kleine steenen, niet op de trottoirs mag gereden worden; — gesteld nu dat in de grootere steden, waar men bereden politie heeft, een politiebeambte te paard in het belang van zijn dienst noodig acht voor een grooter of kleiner deel over de kleine steenen te rijden, zou hij dan wegens overtreding der politieverordening strafbaar zijn? dat appellant met alle

bescheidenheid vermeent, dat wel niemand die bewering zou durven voeren; dat hij als politiebeambte meent zich vrij, te voet en te paard, daar te mogen bewegen waar hij dat noodig acht, zoowel ter opsporing zelf van strafbare feiten als ter uitoefening van het noodige toezicht op zijne onderhebbenden en hunne dienstverrichtingen;

dat dit, naar zijn bescheiden meening, reeds volgt in het algemeen uit den aard en het wezen van den politiedienst en bovendien nog eens, als sprak het niet vanzelf, in sommige wetten speciaal en uitdrukkelijk wordt gezegd, b. v. in de Jachtwet, Spoorwegwet enz.;

dat, al ware dit nu nog niet voldoende, zijn bevoegdheid ten deze ook nog uitdrukkelijk volgt uit artikel 11 n°. 1 van het Reglement op de politie, de discipline en den dienst der Koninklijke Marechaussee van 30 Januari 1815, luidende: „De gewone en hoofdzakelijke werkzaamheden der Marechaussee zijn: 1°. het doen van marschen, tournées, toeren en patrouilles op de groote wegen, zij- en bijwegen, in den omtrek der respectieve residentien van brigades, enz.”;

en is geconcludeerd tot vernietiging van het vonnis en tot vrijspraak van appellant van het hem ten laste gelegde; en, ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima, tevens verweerder à minima,

en

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 25sten Juli 1903 geautoriseerd om dit appel r. o. voor den Auditeur-Militair in het Vijfde Militaire Arrondissement, standplaats Leeuwarden, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer à minima.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de stukken van den processe;

Overwegende, dat beklaagde voor den Krijgsraad heeft terechtstaan, beschuldigd:

dat hij den 16^{den} April 1903, des voormiddags te kwart voor elf uur, te Kloosterveen, gemeente Smilde, te paard gezeten op een openbaar voetpad over een afstand van omstreeks 150 pas heeft gereden;

Overwegende, dat de Krijgsraad terecht op grond der bij het vonnis weergegeven verklaringen der getuigen als wettig en overtuigend bewezen heeft aangenomen, dat beklaagde, gezeten op een paard, op tijd en plaats bij de telastelegging aangegeven, over een afstand van ongeveer honderd vijftig pas heeft gereden op een voetpad, dat zich aan de zijde van den zandweg langs de Drentsche hoofdvaart bevindt tusschen dien weg en de daarbij staande huizen;

Overwegende, dat appellant tot steun van het door hem ingesteld hooger beroep heeft aangevoerd:

1°. dat de Krijgsraad, die het vonnis wees, niet wettig was samengesteld, vermits daarin zitting hadden vier luitenants jonger in diensttijd als officier dan hij, appellant;

2°. dat niet is gebleken, dat het voetpad, waarop hij heeft gereden, is een openbaar voetpad;

3°. dat hij tot berijden van dat voetpad door overmacht is gedrongen;

4°. dat hij krachtens zijn ambt bevoegd was dat voetpad te berijden;

Overwegende *ten aanzien van het eerste punt*:

dat wel bij artikel 39 der Rechtspleging bij de Landmacht is bepaald, dat, wanneer de beklagde een officier is, geene andere officieren als commissarissen mogen fungeeren, dan die van een hooger en, althans van gelijken rang zijn als welke door den beklagde wordt bekleed, maar dat zulks niet is voorgeschreven voor de samenstelling van den krijgsraad, zoodat — al moge het ook uit een militair oogpunt wenschelijk zijn denzelfden regel bij de samenstelling van den krijgsraad te volgen — het niet opvolgen daarvan niet oplevert een grond om den krijgsraad, als onwettig samengesteld, niet tot oordeelen bevoegd te rekenen;

Overwegende *ten aanzien van het tweede punt*:

dat ten processe zijn overgelegd de volgende stukken:

a. een extract uit het kadastrale plan van de sectiën G. en H. der gemeente Smilde;

b. eenige uittreksels van den perceelsgewijzen kadastralen legger der gemeente Smilde;

alle voor conform de origineelen afgegeven door den bewaarder der hypotheken en het kadaster te Assen, waaruit blijkt:

dat zich aan de noordwestzijde van den weg, die noordwestelijk langs de Drentsche hoofdvaart in de gemeente Smilde zich uitstrekt, tegenover de stoomzuivelfabriek bevindt een strook gronds, kadastraal bekend in Sectie H. n°. 1553 als voetpad, waarvan als eigenares bij het kadaster bekend is de gemeente Smilde, welke strook aan de noordwestzijde is belend door een aantal perceelen, waarop huizen voorkomen;

c. een door Burgemeester en Wethouders der gemeente Smilde voor gelijkloidend uitgegeven uittreksel uit de Tabel van de voetpaden en daarop betrekkelijke voorwerpen, die, volgens het Reglement op de wegen en voetpaden in de provincie Drenthe (Prov. Blad van Drenthe 1868, n°. 31) onderworpen zijn aan het toezicht van het bestuur van de gemeente Smilde, welke tabel, blijkens de daarop voorkomende door Burgemeester en Secretaris der gemeente Smilde onderteekende verklaringen, is opgemaakt en behandeld op de wijze in de artikelen 3 en 5 van dat reglement bepaald en daarna vastgesteld door Gedeputeerde Staten der Provincie Drenthe bij besluit van 14 Februari 1879, n°. 4; blijkens welk uittreksel op de genoemde

tabel is opgenomen: „het voetpad van zand, loopende langs de „noordwestelijke grens van den Zandweg bijlangs de noordwestzijde „der Drentsche Hoofdvaart”; met vermelding dat dit voetpad „begint „aan de Norgervaart bij perceel 569 der Sectie K en eindigt bij „de Veenhoopsbrug tegenover perceel 1224 in Sectie H.” en waarop het meer in 't bijzonder is aangeduid als zich uitstreckende bijlangs de gedeeltelijk met huizen bezette stukken gronds, op het extract uit het kadastrale plan aangeduid als gelegen aan de overzijde van de stoomzuivelfabriek en welker eigenaren als onderhoudsplichtigen op de tabel zijn aangewezen;

Overwegende, dat uit deze stukken blijkt, dat het voetpad ter plaatse, waar het door appellant bereden is, door het bestuur der gemeente Smilde is gebracht op de tabel van de voetpaden aan de voorschriften van het aangehaald reglement onderworpen, welke tabel, blijkens artikel 35 van het na te noemen Reglement op de wegen en voetpaden in de Provincie Drenthe, van kracht is gebleven ook na de wijziging van het reglement van 1868;

Overwegende, dat door de getuigen W. en D. het voetpad, waarop zij den appellant hebben zien rijden, is aangeduid als het openbaar voetpad;

dat de getuige J. d. V., oud 71 jaar, wonende te Kloosterveen, gemeente Smilde, nader voor den Hove gehoord, heeft verklaard: dat hij sedert veertig jaren woont nabij de voormelde stoomzuivelfabriek; dat aan de overzijde van de vaart naast den Zandweg een voetpad ligt, dat voor een ieder open ligt en, zoolang hij zich herinneren kan, open heeft gelegen; dat dit voetpad, zoolang hem heugt, tweemaal in het jaar door Burgemeester en Wethouders wordt geschouwd, gelijk hij zelf meermalen heeft gezien;

dat door deze verklaringen is bewezen dat het bedoelde voetpad tot algemeen gebruik open ligt, sedert ten minste veertig jaren open heeft gelegen en door het openbaar gezag is geschouwd;

dat daardoor, in verband met de plaatsing van dat voetpad op de hiervoren aangehaalde tabel, wettig en overtuigend is bewezen dat het voetpad, waarop appellant rijdende is bevonden, is een openbaar voetpad, zoodat daarop de bepalingen van het na te noemen Provinciaal Reglement op de wegen van toepassing zijn;

Overwegende *ten aanzien van het derde punt:*

dat niet is gebleken dat de weg, waarlangs het voetpad zich uitstrekt, ten dage dat beklagde dat pad over eene lengte van ongeveer 150 pas te paard bereed, zoo slecht was, dat hij noodzakelijkerwijze een zoo groot gedeelte van dien weg moest verlaten en het voetpad berijden;

dat toch de getuigen W. en D. verklaard hebben, de eerste: dat de weg destijds goed was, de tweede: dat de weg behoorlijk goed was, terwijl getuige H. wel verklaart, dat de weg slecht was tengevolge van het natte weder, maar niet zóó slecht dat die niet te berijden was;

dat wel getuige M. heeft verklaard, dat bedoelde weg destijds niet te paard te berijden was, maar dat deze verklaring betreft een ander gedeelte van dien weg;

dat de getuigen v. d. L. en B. wel gewagen van slecht begaanbare plekken in dien weg, maar daaruit niet volgt dat beklagde genoodzaakt was over eene lengte van 100 à 150 pas het voetpad te berijden, te minder waar niet is gebleken, dat beklagde juist den Zandweg moest berijden en hij dus evengoed den straatweg aan de zuidoostzijde der vaart had kunnen gebruiken;

Overwegende *ten aanzien van het vierde punt*:

dat bij artikel 11 n°. 1 van het Reglement op de politie, de discipline en den dienst der Koninklijke Marechaussee, vastgesteld door den Souvereinen Vorst der Vereenigde Nederlanden den 30sten Januari 1815, onder de gewone en noodzakelijke werkzaamheden der marechaussee is genoemd: het doen van marschen, tournees, toeren en patrouilles op de groote wegen, zij- en bijwegen in den omtrek der residentien van hunne brigades;

dat daarbij echter niet is bepaald, dat de officieren en manschappen der marechaussee bij het vervullen hunner ambtsverrichtingen mogen gebruik maken van de wegen, zij- of bijwegen op eene wijze die bij de voor die wegen geldende wettelijke bepalingen is verboden;

dat het nu wel denkbaar is, dat een ambtenaar of beambte van politie voor de uitvoering van een ambtsplicht, hem wettelijk voorgeschreven, in de noodzakelijkheid geraakt een ander wettelijk voorschrift te overtreden, maar dat van zoodanige noodzakelijkheid hier niets is gebleken en appellant zelf opgeeft, dat hij den Zandweg heeft bereden in stede van den straatweg, alleen om zijn paard te sparen;

Overwegende, dat derhalve geen der gronden, door appellant tot steun van zijn beroep aangevoerd ten gevolge kan hebben, dat de wettig en overtuigend bewezen door hem verrichte handeling niet zou vallen onder de strafbepaling van artikel 21 letter *m.* van het Provinciaal Reglement op de wegen en voetpaden der Provincie Drenthe, gelijk dat, na herhaalde wijzigingen daarin, na vaststelling door de Staten dier Provincie gebracht en goedkeuring, laatstelijk bij Koninklijk besluit van 27 December 1902, n°. 30, laatstelijk is afgekondigd in nommer 5 van het Provinciaal Blad van Drenthe van 1903 — zoodat appellant terecht is schuldig verklaard aan het feit, hem ten laste gelegd, hetwelk, blijkens zijne opgaven, is gepleegd terwijl hij binnen zijn ambtsgebied op eene inspectiereis was;

Overwegende, dat appellant, als ambtenaar bij artikel 8, 2°. in verband met artikel 401 van het Wetboek van Strafvordering, aangewezen om strafbare feiten op te sporen en daartegen door het opmaken van een schriftelijk verslag te waken, een bijzonderen ambtsplicht schond door zelf zoodanig strafbaar feit te begaan, weshalve ook de qualificatie, bij het vonnis aan het bewezen verklaarde strafbare feit gegeven, is overeenkomstig de wet;

Overwegende, dat er geen grond bestaat om den appellant het minimum der bedreigde geldboete op te leggen en derhalve de straf, bij het vonnis bepaald, moet worden gewijzigd;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen en artikel 21,

letter *m.* en artikel 33 van het bij het vonnis aangehaalde Provinciaal Reglement;

Recht doende in hooger beroep, in naam der Koningin!

Verbetert het vonnis, door den Krijgsraad in het Vijfde Militaire Arrondissement, standplaats Leeuwarden, den 15^{den} Juli 1903 tegen beklagde geweest, alleen voor zooveel betreft de daarbij opgelegde straf;

En in zooverre opnieuw recht doende;

Veroordeelt den appellant tot eene geldboete van drie gulden;

Bepaalt dat de boete, zoo de veroordeelde die niet betaalt binnen twee maanden na den dag waarop deze uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, zal worden vervangen door hechtenis van één dag;

Houdt overigens het vonnis in stand;

Verwijst den appellant in de kosten van het hooger beroep.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 20 November 1903.

President : Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden : Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Disciplinaire bestraffing van een dienstdoend onderofficier, die aan boord van een oorlogsvaartuig had toegelaten en niet had belet, dat met hem een gesprek werd gevoerd strijdig met de tucht en strekkende om den eerbied voor meerderen te benadeelen.

Gegronde verklaring der ingebrachte klacht, wijziging der strafreden en handhaving der straf.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen een klacht dd. 5 October 1903 van een matroos 2de klasse, destijds dienende aan boord van Harer Majesteits opnemingsvaartuig „Geep”, thans aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord, over eene straf van vijf dagen provoost met vermindering van kost, om reden : „1°. de wacht hebbende (E. W.) toegelaten, deelgenomen aan- en zelfs uitgelokt gesprekken, wier inhoud en beteekenis strijdig zijn met de instandhouding eener „goede discipline en krijgstucht in den dienst ter zee; 2°. een uur te „laat van permissie a/b teruggekeerd”, welke straf hem is opgelegd den 5^{den} October 1903 door den toenmaligen Commandant van eerstgenoemden bodem, den Luitenant ter Zee 1e klasse J. F. H.;

Gelezen het proces-verbaal van het onderzoek naar 't gebeurde met den matroos 2de klasse L. L., welke zaak één geheel vormt met die van klager, het schriftelijk rapport van den Luitenant ter Zee 2de klasse J. C. P. E. S. en de toelichting van den bestraffer;

Gehoord de verklaring van klager en de beëdigde verklaringen van den Luitenant ter Zee E. S., den matroos 2de klasse L. en den lichtmatroos K., voor het Hof afgelegd;

Gelezen de nadere toelichting van den bestraffer;

Gezien de consideratien en het advies van den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ter zake door het Hof

ingewonnen, strekkende tot gegroundverklaring der klacht voor wat betreft het eerste gedeelte der strafreden, met last dat gedeelte te royeeren, aan het oordeel van het Hof overlatende of de straf alsdan voor het tweede gedeelte van de strafreden niet te zwaar is;

Overwegende, dat klager zich bezwaard voelt over het (zooals later blijkt) eerste gedeelte der strafreden;

dat hij den 1sten October j.l. de eerste-wacht had toen de matroos 2de klasse L. naar hem toekwam en met hem begon te spreken over politiek;

dat hij hem volgens zijn inzicht niet kon beletten over dergelijke zaken te spreken, want dat hij nooit iets van den onderofficiersdienst had gehoord;

dat hij dus met hem bleef praten en zij elkander wederzijdsche vragen deden, die ieder naar zijn eigen inzicht beantwoordde;

dat hij dus in 't geheel deze samenspraak niet had uitgelokt, zooals de strafreden luidt;

dat hij niet weet, welke gesprekken in strijd zijn met de instandhouding eener goede discipline en krijgstucht in den dienst ter zee, daar dit hem nog nooit is voorgelezen of verteld;

dat hunne gesprekken hadden geloopt over de vele straffen, die aan boord van het Wachtschip werden uitgedeeld, en

dat, tengevolge van hun gesprek, een rapport aan boord nader was onderzocht en daarna de straf was geroyeerd;

Overwegende, dat klager bij zijn verhoor voor de Commissie, vereenigd ten einde een onderzoek in te stellen naar 't gebeurde met den matroos 2de klasse L. L., het bovenstaande in hoofdzaak bevestigt, daarbij voegende, dat hij den matroos 2de klasse L. niet heeft hooren zeggen, dat er bij de Marine geen recht of billijkheid waren te verkrijgen, maar wel dat hij heeft beweerd, zoolang hij bij de Marine was, hij zou trachten die te verkrijgen;

dat hij ook niet gehoord heeft, dat L. gezegd heeft: „Vinden jullie niet, dat wij een hondenleven hebben?” of iets wat daarop gelijkt;

Overwegende, dat klager bij zijn verhoor voor het Hof geen nieuwe gezichtspunten heeft geopend;

Overwegende, dat de Luitenant ter Zee 2de klasse J. C. P. E. S. in zijne schriftelijke verklaring aangaande het voorgevallene met den matroos 2de klasse L. in den avond van den 1sten October 1903 opgeeft, dat hij dien avond in zijn hut (vooruit) zat te schrijven; dat het dekglas van de hut uitgenomen was en hij daardoor kon hooren wat aan dek gesproken werd;

dat hij ongepaste opmerkingen hoorde in een gesprek tusschen klager (den dd. onderofficier van de wacht) en L.; dat hij daar eerst weinig aandacht aan schonk, maar dat hij, door L., die het luidst sprak, hoorende zeggen, dat billijkheid en recht voor hen niet te verkrijgen waren, zich naar dek begaf;

dat zich daar bij den valreep bevonden L., klager en K. die zwegen, toen hij hen passeerde, maar dat L. het gesprek voort-

zette, toen hij (Luitenant E. S.) ter hoogte van de kajuitskoel gekomen was;

dat hij zich naar de galerij begaf en daar eenige oogenblikken vertoefde en, daar zijnde, L. op zoo luiden toon, dat hij het ook in de kajuit had moeten hooren, hoorde zeggen, dat zij geen recht en billijkheid verkregen;

dat volgens zijne vaste overtuiging L. moest weten, dat hij in de nabijheid was;

dat hij, van de galerij komende, L. over een en ander onderhield;

dat, nadat L. weer bij den ketelkap was gekomen, het gesprek op minder luiden toon werd voortgezet;

dat hij, nog wat voor op het schip op en neer loopende, L. nog duidelijk heeft hooren zeggen: „Vinden jullie ook niet, dat wij een hondenleven hebben?”

Overwegende, dat de Luitenant ter zee E. S. bij zijn verhoor voor het Hof onder eede heeft verklaard te volharden bij hetgeen door hem in zijn proces-verbaal is medegedeeld;

Overwegende, dat de matroos 2de klasse L. L. voor de Commissie erkent met den klager dien avond aan dek van Harer Majesteits „Geep” wel gesproken te hebben over de straffen, daar aan boord uitgedeeld, maar volstrekt niet in afkeurenden zin;

dat hij ontkent de woorden gesproken te hebben, dat er bij de Marine geen recht te krijgen was of dat er geen recht of billijkheid voor hen bestond of iets dat daarop lijkt;

Overwegende, dat getuige L. bij zijn verhoor voor het Hof onder eede heeft volgehouden, de ongepaste uitdrukkingen niet gebezigd te hebben;

dat hij wel daarvoor gestraft is, maar onschuldig en dat hij zich niet over de straf beklaagd heeft, omdat hij geen lust had een maand in arrest te blijven;

Overwegende, dat door de verklaring van den Luitenant ter zee 2de klasse E. S. is gebleken, dat in den avond van 1 October 1903 aan dek van de „Geep” bij de valreep tusschen matroos L. en den klager, die dienst deed als wachthebbend onderofficier, een gesprek is gevoerd, waarbij L. heeft gezegd: „vinden jullie niet dat wij een hondenleven hebben?” en: „recht en billijkheid zijn voor ons niet te krijgen,” welke verklaring van dien Luitenant ter Zee niet wordt ontzenuwd door de verklaring van L.;

Overwegende, dat bij artikel 1 van het Reglement op den Inwendigen Dienst aan boord van Harer Majesteits Oorlogsschepen onder 8 is bepaald: Gesprekken, die de strekking hebben of ertoe kunnen bijdragen om den eerbied voor meerderen te benadeelen, zijn ten strengste verboden”;

dat dit voorschrift wel is opgenomen tusschen andere bepalingen, die meer in het bijzonder den état-major betreffen, maar dat het, geplaatst onder het opschrift „Voorschriften van algemeenen aard”, eene algemeene strekking heeft, en nog nader is uitgewerkt in art. 420 van gezegd Reglement, bepallende dat de baksmeesters

onbetamelijke of met de tucht strijdende gesprekken streng tegengaan, welk voorschrift, als opgenomen in de Algemeene Baksorder, dagelijks onder het oog komt van iederen schepeling, zoodat ook klager verplicht was zich niet te begeven in gesprekken, in strijd met genoemd voorschrift, en als dienstdoend onderofficier van de wacht moest waken, dat anderen zoodanige gesprekken niet hielden, tot welk laatste hij geene poging heeft gedaan;

Overwegende, dat de bovenaangehaalde door L. gebezigde uitdrukkingen de strekking hebben om den eerbied voor meerderen te benadeelen, daar toch recht en billijkheid door de meerderen jegens hunne minderen moeten worden betracht, zoodat de klacht, dat die voor dezen niet te verkrijgen zijn, inhoudt een beschuldiging dat de meerderen hun plicht niet doen;

dat derhalve klager terecht is gestraft;

Overwegende, dat niet gebleken is, dat klager de uitingen van L. heeft uitgelokt, weshalve het te dien aanzien in de strafreden vermelde behoort te vervallen;

dat echter, ook al vervalt dit gedeelte, de opgelegde straf niet te zwaar is;

Krachtens de artikelen 9—12 der Rechtspleging bij de Zeemacht in verband met artikel 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie beschikkende op voormelde klacht;

Verklaart die ongegrond;

Handhaaft de opgelegde straf, met dien verstande dat in de reden dier straf de woorden „en zelfs uitgelokt” zullen worden doorgehaald en die reden zal luiden:

„1°. de wacht hebbende (E. W.) toegelaten en deelgenomen aan „gesprekken, wier inhoud en beteekenis strijdig zijn met de instandhouding eener goede discipline en krijgstucht in den dienst ter zee;

2°. een uur te laat van permissie aan boord teruggekeerd.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 1 December 1903.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY EN
H. M. ENGELHARD.

Artikel 7 der Grondwet van 1887 en de belangen van eene goede krijgstuclit.

Plaatsing van een onderteekeud ingezonden stuk door een onderofficier in een dagblad met de bedoeling om zekere handelingen van een officier aan het publiek oordeel te onderwerpen. Bij het schrijven van dat stuk had de onderofficier zich bediend van de hulp van een korporaal om manschappen van eene andere compagnie eene verklaring te doen teekenen, waarvan de strekking door hen niet ten volle begrepen werd, welke verklaring moest dienen tot staving der feiten, in het stuk vermeld. Spreken van onwaarheid bij het gehouden onderzoek.

Publicatie door een militair in een dagblad van onbehoorlijke handelingen van een officier is strijdig met de krijgstuclit. Zoodanige handelingen behooren en mogen alleen langs den hierarchieken weg ter kennis van de bevoegde meerderen te worden gebracht. Vrees voor het inslaan van dien weg moet door de meerderen worden afgeleerd. Het noemen van den naam van den bewusten officier in het stuk is strafbaar omdat deze daardoor onnoodig wordt prijs gegeven aan de minachting van medeburgers.

Strafbaar is ook de geheimzinnige wijze, waarop de onderofficier zich de verklaring, waarvan de strekking door de onderteekenaars niet ten volle werd begrepen, had verschaft.

Degradatie van den onderofficier in casu de eenig mogelijke straf. Ongegrondverklaring der ingebrachte klacht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de klacht dd. 25 Juli 1903 van een adspirant-vaandrig in de 4de compagnie, 1ste bataillon, 8ste Regiment Infanterie, vroeger reserve-sergeant in de 2de compagnie, 5de bataillon, 5de Regiment

Infanterie, thans in garnizoen te Doesburg, voorheen te Utrecht, over de straf van degradatie, hem den 21sten Juli te voren opgelegd door zijn toenmaligen Regimentscommandant, den Kolonel W. A. T. d. M. met de strafreden: „In een dagblad een met zijn naam ondertekend stuk ingezonden met de kennelijke bedoeling, „handelingen van een door hem in dat artikel genoemden officier aan het „publiek oordeel te onderwerpen en van te voren zich bediend van de „hulp van een korporaal om manschappen van eene andere compagnie „eene verklaring te doen teekenen, waarvan de strekking door hen „niet ten volle werd begrepen, welke verklaring moest dienen tot „staving der feiten in bovengenoemd dagblad-artikel medegedeeld, „en het spreken van onwaarheid bij het daaromtrent gehouden „onderzoek”;

Gelezen de toelichtingen van den klager, het bericht en de inlichtingen van den bestraffer, het verbaal van het schriftelijk gehouden onderzoek en de verdere bescheiden ter zake dienende;

Gehoord de voor dit Hof gegeven verklaringen van den klager en die, met eede bevestigd, van den korporaal en één der manschappen in de strafreden bedoeld;

Gelezen het advies van den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, daartoe strekkende dat de straf van degradatie zal worden veranderd in acht dagen provoost en dat de strafreden zal worden veranderd in „Vernomen hebbende van feitelijkheden „en hoonende uitdrukkingen, die bij eene andere compagnie dan „waarbij hij diende, een in hooger rang gesteld zijnde zich tegen „zijn ondergeschikte zou hebben veroorloofd, daaromtrent eigen- „machtig een onderzoek ingesteld, vervolgens die handeling en „gedragingen, in plaats van ze aan de bevoegde militaire autoriteit „te melden, openbaar gemaakt in een anti-militair dagblad, blijkbaar „met de bedoeling om dien meerdere in rang onaangenaam te wezen”;

Overwegende, dat de straf werd opgelegd naar aanleiding van een in n°. 1006 in het dagblad „Het Volk” voorkomende en door klager gesteld, geteekend en ingezonden stuk, waarin onder het hoofd „Militaire theorie en praktijk” — zooals de schrijver zich uitdrukt: „ter illustratie van de wijze waarop” sommige voorschriften in het leger worden ten uitvoer gelegd — in sterk sprekende bewoordingen wordt medegedeeld, op welke wijze een milicien, de milicien. R., behoorende tot eene compagnie waarvan klager geen deel uitmaakte, in den morgen van den 13^{den} Juli t. v. door den Tweede-Luitenant X. op een der schietbanen nabij zijn garnizoen te Utrecht was bejegend, welk stuk nog ondertekend was door een korporaal en vijf miliciens, behoorende tot de compagnie, waarbij de genoemde officier was ingedeeld en tot vervolg had eene verklaring van den korporaal en dezelfde miliciens, dat de feiten, welke in het stuk voorkwamen, volledig waar waren, terwijl zij den inzender, klager, daarbij verlot gaven het stuk, van hunne namen voorzien te publiceeren;

Overwegende, dat uit het onderzoek door den betrokken Bataillons-

commandant te Utrecht bevolen en schriftelijk gehouden, is gebleken, dat op den 13^{den} Juli j. l. de Luitenant X. op de genoemde schiet-plaats belast was met het houden der schietoefeningen en aldaar aantrof een corvée van vier manschappen, waaronder de milicien R., die belast waren met het aanvoeren en plaatsen der schijven op de baan waarop moest worden geschoten; dat, hoewel laatstgenoemde had gezegd dat hij de schijven, welke hem met nog drie anderen te dragen waren gegeven, niet verder kon brengen, de Luitenant den milicien R. toch tot meerderen spoed heeft aangedreven, waarna deze dit slechts met moeite nog ongeveer 50 c M. heeft kunnen doen en toen de schijven huilend en snikkend heeft laten vallen; de genoemde officier hem, R., toen heeft gedreigd, wegens dienstweigering voor den krijgsraad te zullen brengen en, door drift vervoerd, hem op den linkervoet heeft getrapt, waardoor hij hem pijn veroorzaakte; dat hij daarbij, met gebalde vuist, of althans in een dreigende houding, vóór hem heeft gestaan, hem in den arm heeft geknepen of althans bij den arm heeft gevat; dat hij hem toen voor „lam-meling”, „beroerling” heeft gescholden of althans minachtende benamingen heeft toegevoegd, kortom hem eene bejegening heeft doen ondergaan, welke niet in overeenstemming is te brengen met hetgeen de humaniteit en de verplichting van den meerdere om voor den mindere zorg te dragen, van een meerdere moeten en mogen eischen;

dat het voorgevallene aanleiding heeft gegeven tot praatjes in de kazerne, welke ook ter oore zijn gekomen van klager, die, als reserve-sergeant bij eene andere compagnie, van dit voorgevallene wel niets had gezien maar zich gedrongen gevoelde van de zaak kennis te nemen; dat hij daartoe den milicien R., die met den korporaal S. op de rustkamer zijner compagnie zat, bij zich geroepen heeft en van hem een omstandig verhaal van het voorgevallene op de schietbanen kreeg; dat hij alstoen R heeft ontboden om des avonds te 7 uur bij hem op zijn kamer in de stad te komen; dat de korporaal S. toen met R. is medegekomen om klager precies op de hoogte te stellen van het gebeurde; dat het medegedeelde toen aldaar door klager is opgeschreven en aan de beide verhalers de vraag is gedaan, of zij wel zeker waren van wat zij hadden verklaard, want dat het door klager aan de dagbladen zou worden medegedeeld; dat het antwoord bevestigend was en werd aangevuld door het opnoemen der namen van miliciens, die bij het gebeurde waren tegenwoordig geweest; dat daarop door klager een relaas dezer mededeelingen is gemaakt, waaraan werd toegevoegd eene verklaring, te teekenen en later geteekend door den korporaal en de vijf miliciens, die het gebeurde hadden kunnen zien; dat, nadat door R. daarom was gevraagd, het gestelde stuk door klager niet aan hem doch aan den korporaal S. werd afgegeven met de opdracht of althans met den raad het aan R. af te geven om het geteekend te krijgen door de bedoelde miliciens en zich persoonlijk daarmede niet te bemoeien om den schijn van pressie te vermijden; dat het

stuk toen door den korporaal S. en den miliciens R. aan die miliciens, bij gedeelten, in een gang, opdat anderen het niet zouden hooren, is voorgelezen en met de bijgevoegde verklaring een paar uur later aan klager door R. werd teruggebracht, voorzien van de handteekeningen doch niet van die van R.; dat klager, toen overtuigd van de waarheid der praatjes welke in de kazerne rondgingen omtrent het gebeurde op den 13^{den} Juli in de schietbaan, besloot over te gaan tot het publiceeren van het relaas en het bijschrift in het dagblad „het Volk”;

Overwegende, dat het uitgebreid schriftelijk onderzoek, dat, na de publicceering, op 16 en 17 Juli plaats vond, den betrokken Bataillonscommandant aanleiding gaf den Luitenant streng te straffen en den reserve-sergeant, die het dagblad-artikel had laten plaatsen, de straf van acht dagen provooft op te leggen; dat de Regimentscommandant, na inzage te hebben genomen van het bedoelde onderzoek en zich met de opgelegde straffen niet kunnende vereenigen, de beide gestraften naar Amersfoort bij zich ontbood en hoorde, en, na ook den Bataillonscommandant te hebben gesproken, de beide straffen wijzigde en die van den klager veranderde in degradatie met de strafreden, welke hierboven is vermeld en waarvan het eerste gedeelte inhoudt eene opnoeming der feiten, wier appreciatie de Regimentscommandant in zijn bericht op de klacht uiteenzet, terwijl het laatste gedeelte betreft de tegenstrijdigheden in klagers verklaringen, welke het onderzoek, volgens hem Regimentscommandant, heeft aan den dag gebracht;

Overwegende, dat klager zich over de straf en de strafreden bezwaard acht en tot staving zijner klacht en na kennisneming van het bericht en de inlichtingen van den bestraffer, opgeeft:

1°. wat de straf betreft:

dat hij ontkent zich aan eenige overtreding van de krijgstucht te hebben schuldig gemaakt, doch erkent de verkeerde handelingen van een officier jegens minderen te hebben gepubliceerd in het dagblad „het Volk”; dat hij ontkent dit te hebben gedaan om een blaam te werpen op den naam of de eer van een officier doch in het algemeen belang, nadat hem de juistheid was gebleken van hetgeen door hem werd bekend gemaakt;

dat hij door die publicceering gebruik maakte van een recht, dat hem niet mag worden ontzegd; dat de gepubliceerde handelingen niet hemzelf betreffen, maar eenen mindere, die den officieelen weg niet durfde volgen, en hem geen ander middel ten dienste stond om op de bedoelde feiten de aandacht te vestigen; dat hij de krijgstucht niet heeft willen ondermijnen en dit ook niet heeft gedaan, omdat deze gegrond moet zijn op rechtvaardigheid, en het opkomen tegen onrechtvaardige handelingen alzoo niet kan opleveren het ondermijnen der krijgstucht; dat hem daarom dan ook niet gerechtvaardigd voorkomt de vrees der miliciens om op te komen tegen eene onrechtvaardige behandeling van een meerdere omdat hij meent dat, naast eerbied en ontzag voor den meerdere,

aan den mindere het volle recht toekomt, tegen geleden onrecht op te komen;

dat hij weet, dat er een officieele weg is, die naar een onderzoek had kunnen leiden, maar dat hij zich niet daarop heeft begeven, door zich tot zijnen Compagniescommandant of Bataillonscommandant te wenden, omdat die weg alleen door R. kon worden betreden, doch deze dien niet durfde inslaan; dat, zoo hij, klager, dien weg toch had genomen, alsdan voorzeker niet hij, maar in de eerste plaats de miliciens, waaronder R., zouden zijn gehoord omdat die bij het geval tegenwoordig waren geweest en dezen dan als aanklagers van den Luitenant zouden zijn opgetreden, wat zij niet durfden doen; dat op deze wijze de zaak niet tot een goed einde zoude zijn gebracht en klager, aldus handelend, R. en de miliciens zou hebben gedwongen een pad in te slaan dat zij, als gevaarlijk, juist niet wilden gaan; dat het onderzoek, dat op de publiceering was te verwachten, blijkbaar de miliciens niet afschrikte en hij hen daarom aan zulk een onderzoek waagde; dat geen andere dan deze wijze overbleef om de zaak te doen onderzoeken; dat hij het bericht, volgens hetwelk de bedoelde officier zou zijn gestraft en bij de jongste plaats gehad hebbende promotie zijn gepasseerd beschouwt als een bewijs, dat hij eene gegronde reden had om, door de pers, tegen de handelingen van dien officier op te komen;

dat klager zich voor de publiceering alleen tot „het Volk” heeft gewend omdat er bij andere bladen, die waarschijnlijk eerst nog een onderzoek zouden hebben ingesteld, veel tijd zoude verlopen zijn tusschen het gebeurde en die publiceering, wat hij wilde voorkomen; dat hij echter, ter voorkoming van misverstand, wensch mede te deelen dat hij niet behoort tot de socialistische partij en dus de publiceering niet als propagandamiddel heeft gebruikt;

2°. wat de strafreden aangaat:

dat de uitdrukking „van te voren zich bediend van de hulp van een korporaal om manschappen van eene andere compagnie „eene verklaring te doen teekenen”, welke in die strafreden voorkomt, blijkbaar ten doel heeft om klager ten laste te leggen misbruik maken van gezag, doch dat deze telastelegging uitdrukkelijk door klager wordt afgewezen, omdat de korporaal van klager geen opdracht heeft gekregen, hoewel dit bij het onderzoek is gezegd; dat hij juist alles alleen wilde doen om alleen de verantwoordelijkheid te dragen; dat hij zijne kamer in de stad aanwees om R. te ontvangen omdat hij dezen op zijn gemak wilde stellen en, terwijl hij allen schijn van misbruik van gezag aldus vermeed en voorkwam, van hem alles te vernemen wat op het terrein was gebeurd; dat hij er intusschen uitdrukkelijk op wijst dat hij, na het vernemen der feiten, zelfstandig beslist en gehandeld heeft; dat evenzoo ten onrechte in de strafreden wordt aangevoerd, dat de medeonderteekenaars van het stuk den inhoud en de strekking hiervan niet ten volle zouden hebben begrepen, daar het stuk toch alleen eene opsomming van voorgevallen feiten betreft, die door een hunner werd gegeven, en

zij dus door de plaatsing van hunne handteekening onder het stuk inderdaad slechts eene verklaring gaven, dat deze feiten volledig in het stuk werden weergegeven; dat hij den korporaal S. en den milicien R. persoonlijk heeft gewezen op de beteekenis dier verklaring en dit bij de anderen is geschied door middel van den korporaal S.; dat bovendien die andere medeonderteekenaars het stuk hebben hooren lezen, dat het hun vrijstond dit zelf nog te doen en het hem, klager, dus onaannemelijk voorkomt, dat zij den inhoud van het stuk niet zouden hebben begrepen;

dat hij in ieder geval in de meening was, dat zij dit wel gedaan hadden en dat de telastelegging, dat dit niet het geval is geweest, als niet door klager vermoed en nooit gebleken, niet in de strafreden tegen hem had mogen worden aangevoerd;

dat hij ontkent onwaarheid te hebben gesproken bij het onderzoek, omdat zijne opgaaf, dat hij de miliciens op de mogelijke gevolgen hunner daad heeft gewezen — hetgeen hij inderdaad niet gedaan heeft — zóó moet worden verstaan, dat dit door hem persoonlijk aan den milicien R. en den korporaal S. is geschied, terwijl de overigen dit zouden hooren van den korporaal S.; dat hij dan ook pijnlijk door dit vermoeden van den bestraffer is getroffen omdat dit wijst op eene verdenking van „unfair” te hebben gehandeld, terwijl hij juist alles heeft aangewend om den schijn daarvan te vermijden; dat wat aangaat de omstandigheid dat het stuk niet door R. als zevende is geteekend, zooals in zijne toelichting en bij het onderzoek abusievelijk is opgegeven, dit het gevolg is geweest van de meening van R., dat dit niet noodig was omdat hij reeds in het stuk was genoemd, terwijl hij zich daarbij toch bereid verklaarde het stuk nog te teekenen, zooals hij dan ook gedaan heeft;

Overwegende, dat klager verder tot zijne verontschuldiging aanvoert, dat hem, bij de lezing der in zijne handen gestelde stukken, gebleken is, dat de bestraffer, in het algemeen, het publiceeren van de handelingen van een officier afkeurenswaardig vindt; dat klager daarentegen van oordeel is, dat door openbare bekendmaking van handelingen, die rechtvaardig zijn en de toets der critiek kunnen doorstaan, niemands karakter kan worden vernederd, doch dan ook het feit der publiceering niet vernederend is, doch wel de handeling zelf; dat hij dan ook ontkent, dat hij door de publiceering een blaam heeft geworpen op den naam of de eer van den in het stuk genoemden officier en dat hem dit dan ook in de strafreden niet wordt ten laste gelegd; dat juist het feit, dat in deze de militaire overheid straf heeft opgelegd, klager in zijne meening versterkt, dat hij medegewerkt heeft tot bevestiging eener goede krijgstucht en geen grond heeft gegeven om hem te degradeeren;

Overwegende, dat daarentegen door den bestraffer is medegedeeld, dat hij van meening is, dat klager zich aan eene ernstige overtreding der krijgstucht heeft schuldig gemaakt:

1°. omdat hij, door de publiceering in „het Volk” van een stuk, dat door hem geteekend en door een korporaal en vijf miliciens

medeonderteevend is en waarin een verhaal voorkomt van hetgeen op den 13^{den} Juli j. l. op de schietbaan was gebeurd, onnoodig een blaam heeft geworpen op den officier, wiens naam hij in dat stuk noemde, waarvan het gevolg is geweest en moest wezen, dat die officier nu in het geheele land te boek staat als feiten te hebben bedreven die, blijkens het ingesteld onderzoek, niet alle zijn voorgevallen zooals zij in het bewuste artikel zijn voorgesteld; dat door het noemen van den naam van dien officier, die op den 13^{den} Juli handelde in strijd met de bestaande bepalingen, diens gezag is ondermijnd;

2°. omdat de aanhef van het artikel, waarin klager tegenover elkander stelt de wijze waarop Hare Majesteit de Koningin uitdrukkelijk voorschrijft, hoe de minderen door de meerderen zullen worden behandeld en de wijze waarop die uitdrukkelijke wil van Hare Majesteit wordt uitgevoerd, aantoonde dat klager zich niet bepaald heeft tot het enkel publiceeren van feiten en het algemeen belang niet gebaat wordt door eene mededeeling zooals die door klager is geschied;

3°. omdat, waar klager meent, dat hem het recht niet mag worden ontzegd om op te komen tegen onbillijke en onrechtvaardige handelingen waarvan hijzelf of minderen het slachtoffer zijn, hij zeker gelijk heeft, maar dat, uit een disciplinair oogpunt, hem het recht moet worden ontzegd dit op de wijze te doen als door hem is geschied welk verschil door klager ook wel gevoeld is waar hij zegt dat hij deze, door hem (Regimentscommandant) gewraakte wijze koos omdat degene, wien het aanging, een officieele wijze van beklag niet durfde volgen; omdat hij derhalve den weg, dien zijn militaire plicht hem voorschreef, niet heeft gevolgd;

dat intusschen de wijze, waarop klager zich van de bouwstoffen voorzien heeft voor zijn artikel, bij hem het zwaarst gewogen heeft bij de beoordeeling van het feit, omdat klager daarbij gebruik gemaakt heeft van het gezag dat hij toen bezat; dat hij toch, blijkens het onderzoek, eerst den milicien R. heeft opgezocht op de rustkamer, hem toen op zijn kamer in de stad bij zich heeft ontboden, hem toen niet heeft medegedeeld, dat hij diens mededeelingen in „het Volk” maar wel in de groote couranten zou publiceeren, er bijvoegende dat, door die publiceering voor hem of voor de miliciens geen gevaar bestond en hem daardoor ertoe gebracht heeft om handelingen te verrichten, die hij moest nalaten; dat hij aan den korporaal S. heeft opgedragen het stuk aan de miliciens, medeonderteekenaars, voor te lezen, erbij zeggende, dat hij er geen kwaad bij kon; dat, naar zijne (bestraffers) innige overtuiging, een meerdere, die op deze wijze zijn plicht opvat, geen meerdere kan blijven;

dat, wat betreft het begrip van de strekking van het door de miliciens onderteevende stuk, het meerendeel hunner heeft geleefd in de overtuiging dat de klager, als meerdere, zou doen wat zij niet durfden doen, namelijk de gepleegde feiten, door een rapport, onder de oogen der hoogere autoriteit brengen; dat toch op de vraag of zij nog iets hadden op te merken, wat zij gaarne vermeld

zagen, er twee ontkennend antwoordden, terwijl er twee zeiden, dat zij meenden, dat het een rapport was en drie van de vier overigen zeiden, dat „als zij geweten hadden dat het in de courant kwam”, zij het stuk niet zouden geteekend hebben;

dat, wat aangaat het spreken van onwaarheid bij het daarbij gehouden onderzoek, klager zelf op den 17^{den} Juli heeft erkend dat zijne eerst afgelegde verklaringen, op twee gestelde vragen, niet geheel juist waren, terwijl het hem, bestraffer, verder bij het onderzoek is gebleken, dat de schildering van het gebeurde op de schietbaan, hoe ook te veroordeelen, niet getrouw is weergegeven;

Overwegende, dat het Hof, door het onderzoek der bescheiden en het hooren van den klager en der getuigen, tot de overtuiging is gekomen, dat de strafreden beknopt doch juist weergeeft de handelingen, die hebben plaats gehad, zoodat alleen nog moet worden beoordeeld of deze handelingen, uit een krijgstuchtelijk oogpunt, strafbaar waren en of de opgelegde straf in juiste verhouding staat tot de strafreden;

Overwegende, wat de strafschuldigheid betreft, dat strafbaar was de publiceering door klager in „het Volk” van het gebeurde in de schietbaan omdat daardoor de weg werd verlaten, die aan klager door zijne militaire plichten en zijnen graad was voorgeschreven; dat die weg langs den hooger geplaatste gaat, weet ieder afgericht militair en ieder gegradueerde nog beter; dat die weg aan klager bekend was, erkent hij zelf en wordt bovendien bewezen door de zorgvuldige wijze waarop hij door klager werd vermeden; dat klager dien weg niet insloeg om den mindere te believen, die bevreesd was om rapport te maken, is geen verontschuldiging, want de militaire verhoudingen laten zoodanig dienstbetoon niet toe wanneer dit in strijd is met plichtsbetrachting; dat de vrees om rapport te maken den milicien R. hiervan terughield, was bovendien, zooals klager zelf erkent, niet gerechtvaardigd want in de verhooren staat geen woord te lezen en bij die verhooren is geen woord gehoord dat die vrees wettigde, terwijl de meerdere juist geroepen is, om ongemotiveerde, ja zelfs soms gemotiveerde vrees af te leeren;

strafbaar was het noemen van den officier in het bedoelde stuk omdat die naam daardoor onnoodig wordt prijsgegeven aan de minachting van medeburgers, terwijl het beoogde doel, het kenbaar maken van verkeerde handelingen jegens een mindere, ook had kunnen bereikt worden, zelfs toen men eenen verkeerden weg koos, zonder dien naam te noemen; dat dit door klager niet is bedoeld en wellicht niet is begrepen, heeft het effect niet verminderd en evenmin de strafschuldigheid van klager;

strafbaar was het „zich van te voren bedienen van de hulp van „een korporaal om manschappen van eene andere compagnie eene „verklaring te doen teekenen, waarvan de strekking door hen niet „ten volle werd begrepen, welke verklaring moest dienen tot staving „der feiten in bovengenoemd dagblad-artikel medegedeeld”, omdat

zulk geknutsel, in ernstige militaire zaken aan den gegraduateerde vreemd moet blijven, daar het diens gezag benadeelt; dat toch de korporaal en de bedoelde manschappen naderhand niet meer eerbiedig naar den sergeant opzagen, is duidelijk voor ieder die de militaire verhoudingen kent; die meerdere had hun geen flink voorbeeld gegeven, maar, langs geheimzinnigen weg, van hem of hen gegevens verkregen voor een stuk, dat later in een courant dienst had gedaan; dat zij bij het onderzoek hebben begrepen, dat hij hen niet vooring op den goeden weg, doch door ieder liet zeggen wat hem op het hart lag, maar dat hun tevens de oogen werden geopend omtrent den weg waarop klager hen had gebracht;

strafbaar op zich zelf was het laten teekenen door minderen van eene verklaring, waarvan de strekking door hen niet werd begrepen, omdat dergelijke handeling jegens iedereen niet goed is, maar erger wordt, wanneer zij plaats vindt door een meerdere, in wien de mindere dikwijls een onbepaald vertrouwen heeft; dat de strekking van hetgeen ter teekening werd aangeboden niet ten volle werd begrepen door de onderteekenaars, is gebleken uit hunne ontkenkende antwoorden, toen hun werd gevraagd of zij wisten, dat het opgestelde stuk in „het Volk” zou geplaatst worden;

strafbaar was het spreken van onwaarheid bij het onderzoek, wat door klager is beleden, omdat dit tot verkeerde gevolgtrekkingen had kunnen leiden;

Overwegende wat de straf betreft:

dat de degradatie de eenige straf was, die in deze opgelegd moest worden, omdat klager getoond heeft geen graad te kunnen bekleeden, doordat hij het gezag, aan dien graad verbonden, heeft misbruikt en zulks niet in een ondoordacht oogenblik maar in een tijdvak gelegen tusschen het oogenblik dat hem het gebeurde in de schietbaan werd kenbaar gemaakt en dat waarop hij zijn stuk aan „het Volk” heeft verzonden;

dat het gezag ook na dat oogenblik niet veilig bij hem was bewijst het door klager niet weersproken gezegde aan zijnen Regimentscommandant: „Men kan mij in een hok sluiten, men kan mij mijn nachtleger ontnemen, ik zal mij door niets laten weerhouden de waarheid te zeggen,” met andere woorden doch in verband met het gebeurde: „doe wat gij wilt, maar morgen doe ik weer wat ik gedaan heb, als mij dit goed dunkt”;

Na het gebeurde en dit gezegde was degradatie de eenige straf, die moest worden opgelegd, en de Regimentscommandant handelde rechtvaardig en plichtmatig door klager te degradeeren;

Overwegende, dat derhalve terecht is gestraft met eene straf, overeenkomende met de zwaarte der overtredingen;

Gezien de artikelen 15 en 16 der Rechtspleging bij de Landmacht en 51 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Beschikkende op bovengenoemde klacht;

Verklaart haar ongegrond.

KRIJGSRAAD
in het Tweede Militaire Arrondissement, stand-
plaats 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 8 December 1903.

Geapprobeerd door het Hoog Militair Gerechtshof op 22 Dec. 1903.

President: Luitenant-Kolonel A. W. PITLO.

Leden: Kapiteins E. A. UMLAND en T. W. BARON VAN BOETZELAER,
 Luitenants H. H. BILA, G. KLINKHAMER, D. J. C. H. BRUSSEN en J. W.
 EGBERTS.

Auditeur-Militair: Mr. N. J. L. BRANTJES.

Een in 1890 wegens desertie veroordeeld militair deserteerde opnieuw in 1891. In 1898 gearresteerd, deserteerde hij andermaal zonder wegens de desertie van 1891 te zijn gestraft. Eindelijk wordt hij in 1903 aangehouden en terechtgesteld.

De arrestatie van een deserteur is aan te merken als een daad van vervolging wegens het gepleegde misdrijf. Zij stuit ingevolge art. 72 van het Wetboek van Strafrecht de verjaring.

Beteekenis der verjaring bij desertie.

Beklaagde veroordeeld wegens tweede desertie in tijd van vrede, tweemaal gepleegd.

In de zaak van den Auditeur-Militair in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's-Hertogenbosch, r. o. eischer,
 op en jegens
 een tamboer, oud 33 jaren, geboren te Zuiddorp, dienende bij de 1ste compagnie, 5de bataillon van het 3de Regiment Infanterie te Bergen op Zoom, beklagde en gearresteerde.

DE KRIJGSRAAD IN HET TWEEDE MILITAIRE;
ARRONDISSEMENT, STANDPLAATS 'S-HERTOGENBOSCH.

Gezien en geëxamineerd hebbende de processale stukken, door den eischer r. o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende, dat de beklagde heeft bekend en ook anderszins is

gebleken, dat hij, ingevolge zijn engagement het Rijk in bovengemelde hoedanigheid dient, en hem de krijgsartikelen zijn voorgelezen ;

Overwegende, dat den beklaagde is ten laste gelegd :

dat hij op het avondappel van 5 April 1891 in de Arsenaal-kazerne te Bergen-op-Zoom heeft gemankeerd na die kazerne te hebben verlaten met voornemen 's lands dienst voor goed te verlaten en moedwillig en zonder verlof van zijn korps afwezig is gebleven, totdat hij op 31 December 1897 door C. K., inspecteur van politie, en J. C. J., agent van politie, beiden tevens onbezoldigd Rijksveldwachter, te Ter Neuzen is gearresteerd en dat hij, na op 1 Januari 1898 overgegeven te zijn aan den toenmaligen Garnizoens-commandant te Ter Neuzen, in den nacht van 2 op 3 Januari 1898 uit de militaire arrestkamer te Ter Neuzen is ontvlucht met het voornemen 's lands dienst voor goed te verlaten en moedwillig en zonder verlof van zijn korps afwezig is gebleven, totdat hij op 24 October 1903 opnieuw te Ter Neuzen is gearresteerd door bovengenoemden inspecteur van politie C. K., dit alles na in het jaar 1890 te hebben ondergaan eene militaire detentiestraf van vijf maanden, hem opgelegd wegens eerste desertie ;

Overwegende, dat de beklaagde heeft bekend, zich aan het hem ten laste gelegde te hebben schuldig gemaakt, onder opgave dat hij zijne kleederen den 6^{den} April 1891, den dag na zijne desertie, in de kazerne terug heeft laten brengen ; dat zijne vrouw in het jaar 1896 naar Ter Neuzen is gaan wonen, waar hare familie leefde ; dat hijzelf slechts tweemaal zijne vrouw te Ter Neuzen heeft opgezocht en dat hij die beide keeren is gearresteerd ; dat hij meende dat thans het recht om hem te vervolgen was verjaard en zich daarom gerustelijk over de Nederlandsche grenzen had begeven ; dat, toen hij deserteerde, hij nog jong was en niet zoo goed wist wat hij deed als thans ; dat hij zich thans niet meer zoo roekeloos aan een dergelijk misdrijf schuldig maken zoude ;

Overwegende, dat blijkens overgelegd extract-vonniss beklaagde op 20 October 1890 door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's-Hertogenbosch, is veroordeeld tot vijf maanden militaire detentie, wegens : „eerste desertie in tijd van „vrede, door het korps zonder verlof te verlaten en voorts langer „dan twee dagen zonder verlof afwezig te blijven, zonder de reden „van afwezigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen, niet „gevolgd door vrijwillige terugkomst of aangifte binnen vier weken”, en dat de opgelegde detentiestraf door den beklaagde is ondergaan van 20 October 1890 tot den 19^{den} Maart 1891 ;

Overwegende, dat blijkens het overgelegd extractstamboek beklage op 5 April 1891 uit het kwartier te Bergen-op-Zoom is vermist en den 4^{den} Mei 1891 als deserteur is afgevoerd ;

Overwegende, dat de getuige T. te 's-Hertogenbosch onder eede heeft verklaard :

dat hij in den hem vertoonden beklaagde herkent den tamboer N.N.,

die hij in het jaar 1887 in de gevangenis te 's-Hertogenbosch heeft ontmoet;

Overwegende, dat in het authentieke afschrift van het op den ambtseed opgemaakte proces-verbaal van C. K., inspecteur van politie tevens onbezoldigd Rijksveldwachter te Ter Neuzen, dd. 1 Januari 1898, n°. 182, staat gerelateerd:

dat relatant en de agent van politie, tevens onbezoldigd Rijksveldwachter J. C. J. op 31 December 1897 des namiddags te ruim negen uur, op den openbaren weg te Ter Neuzen den beklaagde hebben aangehouden; dat beklaagde door hen is overgebracht in de kazerne der Infanterie te Ter Neuzen en ter beschikking gesteld van den heer tweede-luitenant garnizoenscommandant aldaar;

Overwegende, dat thans in de eerste plaats te beantwoorden valt de vraag of het recht van strafvordering ter zake van de door beklaagde op 5 April 1891 gepleegde desertie, ingevolge artikel 18, 3°., der wet van 14 November 1879 (Stbl. n°. 191) j^o. artikel 9 der wet van 15 April 1886 (Stbl. no. 64) niet is komen te vervallen;

Overwegende, dat de beantwoording van deze vraag wederom afhangt van de beantwoording eener andere vraag, of namelijk de inarreststelling van den beklaagde op 1 Januari 1898 te Ter Neuzen in het militaire arrestlokaal, geschied nadat hij als deserteur was afgevoerd, eene klacht tegen hem was opgemaakt en hij was gesignaleerd in het Algemeen Politieblad, en na zijne aflevering aan de militaire autoriteit aldaar, zal moeten worden beschouwd als eene daad van vervolging, den vervolging bekend, in den zin van artikel 72 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat het misdrijf van desertie deze eigenaardigheid heeft, dat eene bepaalde desertie slechts kan worden gepleegd door een bepaald persoon, zoodat omtrent den dader van het misdrijf nooit twijfel kan bestaan;

Overwegende, dat, waar overigens in zaken van militaire justitie de klachten ten laste van militairen in handen worden gesteld van den Auditeur-Militair, opdat door dezen worde geadviseerd of de aard der zaak al dan niet vordert dat daarin door hem ambtshalve worde geprocedeerd, mitsgaders of er in het eerste geval gronden zijn om den aangeklaagde in het provoosthuis te doen overbrengen, dit advies in zaken betreffende afgevoerde deserteurs achterwege blijft, daar na de afvoering als deserteur door den commandant der compagnie, de batterij of het escadron, waartoe de betrokken militair behoort, eene klacht wordt opgemaakt, deze klacht met de andere stukken de desertie en den deserteur betreffende wordt opgelegd, vervolgens door de zorg van het Departement van Oorlog de deserteur in het Algemeen Politieblad wordt gesignaleerd, de geheele vervolging dus terstond reeds uitgaat van de militaire autoriteiten en de Auditeur-Militair eerst van de zaak wordt gesaisisseerd, wanneer de deserteur aangehouden is of zich heeft aangemeld en overeenkomstig de aanschrijving van den Minister van Oorlog

dd. 17 Augustus 1885, n°. 75, hem de stukken, opgemaakt ingevolge de aanschrijving van den Minister van Oorlog van 29 Mei 1877, n°. 39 S., zijn toegezonden, of de deserteur, ter beschikking van den Auditeur-Militair, dus als reeds naar den krijgsraad verwezen en in voorloopige hechtenis gesteld, in de residentie van den krijgsraad is aangekomen;

Overwegende, dat dus de geheele vervolging in deze zaken in den aanvang berust bij de militaire autoriteiten;

Overwegende, dat dus als eerste daad van vervolging in deze zaken zal moeten worden beschouwd het opmaken der klacht en verdere bescheiden en de oplegging daarvan, daar zij gelijk staat met eene verwijzing naar den krijgsraad, gepaard met een bevel tot inhechtenisstelling;

Overwegende, dat daarom eveneens als daad van vervolging zal dienen te worden aangemerkt de maatregel genomen door den garnizoenscommandant aan wien een gearresteerde deserteur door de burgerlijke autoriteit is afgeleverd, om den deserteur ingevolge bovenvermelde aanschrijving van 17 Augustus 1885 zoo spoedig mogelijk op te zenden naar de hoofdplaats van het militaire arrondissement, ter beschikking van den Auditeur-Militair, hetzij die maatregel bestaat in een onmiddellijk op transport stellen, hetzij die bestaat in een tijdelijk in arrest houden in het garnizoen, in afwachting van eene reisgelegenheid, gelijk in casu het geval was;

Overwegende, dat dus de laatste der beide gestelde vragen bevestigend en daarom de eerste daarvan ontkennend zal dienen te worden beantwoord;

Overwegende, dat verder niet uit het oog moet worden verloren, dat de verjaring haar karakter ontleent niet aan eene bevoegdheid van den beklaagde om er zich op te beroepen, niet zoo zeer is eene exceptie in het belang van beklaagden, maar veeleer is ingesteld in het algemeen belang, omdat wanneer de zaak geruimen tijd heeft gerust, de goede, deugdelijke en genoegzaam zekere bewijzen gaan ontbreken;

Overwegende, dat echter bij het misdrijf van desertie dit laatste argument komt te vervallen, daar uiterlijk op het tijdstip van afvoering als deserteur, dat is vier weken na de vermissing van eenen militair, eene klacht wegens desertie wordt opgemaakt, welke klacht nauwkeurig vermeldt alle omstandigheden, waarmede de desertie gepaard is gegaan, met bijvoeging der bewijzen of aanwijzing der getuigen, welke dienaangaande inlichtingen kunnen geven;

Overwegende, dat verder het publiek belang wel medebrengt dat een misdadiger, die binnen den verjaringstermijn geen kennis heeft bekomen van eenige tegen hem gerichte daad van vervolging, niet mag worden benadeeld door de omstandigheid dat hij, oordeelende dat geene vervolging tegen hem is ingesteld, verzuimd heeft in zijn belang reeds dadelijk alle gegevens bijeen te brengen om eene eventuele beschuldiging te ontzenuwen, doch dat bij een deserteur de onzekerheid, omtrent de al of niet vervolging van

zijn misdrijf niet licht valt aan te nemen en ongetwijfeld geheel komt te vervallen wanneer hij, ingevolge signaleering in het Algemeen Politieblad wordt gearresteerd door de politie en vervolgens, om naar de residentie van den krijgsraad te worden overgebracht, in voorloopig arrest wordt gesteld door de militaire autoriteit;

Overwegende, dat voorts de navolgende getuigen onder eede hebben verklaard :

1°. de eerste-luitenant v. H., in garnizoen te Amsterdam :

dat hij in Januari 1898 tot den derden dier maand garnizoenscommandant is geweest te Ter Neuzen; dat hem op 31 December 1897 door den brigadier der politie te Ter Neuzen is gerapporteerd, dat deze een deserteur had gearresteerd; dat hij dezen deserteur heeft overgenomen en in arrest doen stellen in de arrestkamer van de Infanteriekazerne te Ter Neuzen; dat de deserteur slechts twee dagen onder zijne bewaking is geweest;

2. de fourier S. in garnizoen te Bergen-op-Zoom :

dat hij op 1 en 2 Januari 1898 te Ter Neuzen was gedetacheerd en dat hij in den voormiddag van den 3^{den} Januari met het detachement naar Middelburg is teruggegaan; dat hij zich goed herinnert, dat de beklaagde op 1 Januari 1898 of 31 December 1897 door de gemeentepolitie te Ter Neuzen in de kazerne is gebracht, als zijnde een deserteur, die reeds sedert eenige jaren van het regiment afwezig was; dat hij heeft gezien dat de beklaagde in de arrestkamer in de kazerne te Ter Neuzen was opgesloten; dat getuige, als sergeant belast met de administratie bij het detachement, persoonlijk bij den beklaagde in de arrestkamer is geweest; dat getuige ook zeker weet, dat de beklaagde gedurende twee dagen bij het detachement in subsistentie is geweest; dat hem de ontvluchting van den beklaagde den volgenden morgen is gemeld geworden en hij zich daarna persoonlijk heeft overtuigd, dat de arrestkamer leeg was;

3°. de milicien-soldaat met groot verlof v. E., wonende te Middelburg :

dat hij op 1, 2 en 3 Januari 1898 te Ter Neuzen was gedetacheerd; dat hij op 1 Januari 1898 heeft gezien, dat de beklaagde door den inspecteur van politie K. en nog een of twee agenten van politie in de provoost werd opgesloten; dat hij op 2 Januari 1898 als schildwacht voor de arrestkamer op post heeft gestaan om den beklaagde te bewaken, terwijl de arrestkamer werd gelucht en beklaagde zat te eten en dat hij toe heeft gezien, dat de beklaagde in de arrestkamer was geplaatst; dat hij onmiddellijk na de réveille van den 3^{den} Januari 1898 op de kamer heeft hooren vertellen, dat de beklaagde was ontvlucht;

Overwegende, dat in het op den ambtseed opgemaakt procesverbaal van C. K., inspecteur van politie en onbezoldigd Rijksveldwachter te Ter Neuzen, dd. 24 October 1903, n°. 213, staat gerelateerd :

dat relatant op dien datum, des namiddags te acht uur op den

openbaren weg te Ter Neuzen den beklaagde heeft aangehouden;

Overwegende, dat het voornemen van den beklaagde om 's lands dienst voor goed te verlaten, wordt bewezen door de eigen bekentenis van den beklaagde, in verband met de omstandigheid, dat hij zich van de kleeding- en equipementstukken, welke hij bij het verlaten der compagnie in gebruik had, onmiddellijk na zijn vertrek uit de kazerne heeft ontdaan en die aldaar terug heeft laten brengen, en den langen duur van zijne afwezigheid en tevens in verband met de door den beklaagde gedane opgaven, dat hij slechts tweemaal te Ter Neuzen is geweest, de eerste maal om zijne vrouw op te zoeken en de tweede maal in de meening, dat het recht om hem te vervolgen was verjaard;

Overwegende, dat de feiten den beklaagde ten laste gelegd mitsdien wettig en overtuigend zijn bewezen door de bekentenis van den beklaagde, bevestigd door de bovenstaande bewijsmiddelen, en dat die feiten opleveren:

tweede desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, na reeds ter zake van eerste desertie in tijd van vrede te zijn gestraft, opgevolgd van arrestatie, tweemaal gepleegd;

Gezien de artt. 132*a*, 136 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, de Wet van 14 Februari 1887 (Stbl. n°. 35), 7, 19 der Wet van 14 November 1879, (Stbl. n°. 191), 9 der wet van 15 April 1886 (Stbl. n°. 64) 27, 57, 91 van het Wetboek van Strafrecht, 77 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart den beklaagde schuldig aan:

tweede desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, na reeds ter zake van eerste desertie in tijd van vrede te zijn gestraft, opgevolgd van arrestatie, tweemaal gepleegd;

en veroordeelt hem tot eene militaire gevangenisstraf van twee maanden;

Bepaalt, dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde militaire gevangenisstraf van af den 28sten October 1903 in mindering zal worden gebracht;

Condemneert den beklaagde eindelijk in de kosten en misen van de Justitie, alsmede in de kosten van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 12 Januari 1904.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY EN
H. M. ENGELHARD.

Ingediende klacht over de beschikking, door den hoogerem militairen meerdere genomen op eene reclame nopens eene opgelegde disciplinaire straf.

Tijdige indiening van de klacht bij het Hoog Militair Gerechtshof.

De zich beklagende officier had zich niet tijdig vóór de inspectie door den regimentscommandant vergewist van de redenen, waarom enkele manschappen zijner afdeeling niet gekleed waren in de voorgeschreven tenue.

Onderveraging dienaangaande van de manschappen tijdens de rust niet ongeoorloofd.

Verzachtende omstandigheid, dat er bij den troep eene groote verscheidenheid van kleeding in gebruik was.

Gegrondverklaring der klacht. Vermindering der opgelegde straf.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de klacht, door een eerste-luitenant bij het 9de Regiment Infanterie den 21sten November 1903 ingediend, over eene straf van vier dagen kamerarrest met accès, hem den 12^{den} November 1903 opgelegd door den Generaal-Majoor, Commandant der 2de Divisie Infanterie, om reden: „Onvoldoende belangstelling en „zorg, betoond in zake de tenue der manschappen bij het uitrukken”;

Gezien de stukken van het onderzoek;

Gelet op het verhoor van klager en een getuige;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, strekkende tot gegrondverklaring der klacht;

Overwegende, dat de straf, waarover klager zich beklaagt, is opgelegd ter vervanging eener straf van gelijken aard en duur, hem den 14^{den} September 1903 opgelegd door den Kolonel-Commandant van het 1ste Regiment Infanterie, waartoe klager destijds behoorde,

bij welke straf als reden was opgegeven : „het slecht verrichten van „zijn dienst, blijkende uit het feit, dat gedurende het uitrukken „verscheiden miliciens gekleed waren in tuniek in plaats van in het „zoogenaamde tweede kleedingstuk, terwijl voorts bleek, dat hij niet „eens meer wist, wat de voorgeschreven tenue voor het uitrukken „was”, en over welke hij zich bij den Generaal-Majoor voormeld had beklaagd, wiens beschikking den 18^{den} November 1903 aan klager is bezorgd, weshalve zijne klacht op 21 November 1903 tijdig is ingediend;

Overwegende, dat uit het onderzoek is gebleken :

dat in den morgen van 14 September 1903 te Loon eene afdeeling, bestaande uit de 1e, 2e en 3e sectie van de 3e compagnie, 1e bataillon, 1e Regiment Infanterie, onder klagers bevel gereed stond tot den afmarsch, toen die troep werd geinspecteerd door den Kolonel B. à B. en deze daarbij eenige der manschappen ondervroeg omtrent de kleeding, die zij aan hadden;

dat klagers peloton, bevattende de 1e en de 2e sectie, toen 49 manschappen sterk was, van wie zeven waren gekleed in tuniek;

dat van die *zeven, drie* hun tweede kleedingstuk niet konden dragen omdat daaraan geen taillehaken waren aangebracht; *twee* de tuniek droegen omdat zij zich gemeld hadden voor het onderzoek door den officier van gezondheid en daarvan niet zóó tijdig waren teruggekeerd, dat zij vóór het uitrukken van kleeding konden verwisselen; terwijl van de twee anderen één geen tweede kleedingstuk bezat en het tweede kleedingstuk van den anderen niet van taillehaken was voorzien;

dat bij regiments-order was bepaald, dat bij het uitrukken de manschappen moesten gekleed zijn in veldtenue — d. i. in tuniek — maar dat de practijk meebracht, dat zooveel mogelijk het zoogenaamde „tweede kleedingstuk” werd gedragen;

dat klager, op de vraag van den regimentscommandant, welke de bevolen tenue was, heeft geantwoord : „zooals deze manschappen”, daarbij wijzende op in tuniek gekleeden;

dat klager, toen hem door den regimentscommandant aanmerking gemaakt werd omtrent de kleeding der manschappen, niet ten aanzien van al de zeven genoemden dadelijk zou hebben kunnen opgeven waarom deze niet in tweede kleedingstuk gekleed waren, maar dat hij zulks omtrent vier van hen wel had kunnen doen;

dat de straf hoofdzakelijk is opgelegd omdat klager zich niet vóór de komst van den regimentscommandant had vergewist van de redenen waarom niet alle manschappen het tweede kleedingstuk droegen;

Overwegende, dat klager te dien aanzien opgeeft:

dat voor het uitrukken zóóveel was na te zien, dat de tijd, om elk man, die een andere dan de gebruikelijke kleeding droeg, de reden daarvan te vragen, te kort was, en dat hij zulks niet heeft gedaan tijdens de troep te Loon stond, omdat toen „rust” gecommandeerd was;

Overwegende, dat, indien al het eerste zou kunnen worden aangenomen, het tweede niet opgaat, vermits niets den pelotonscommandant belet om tijdens de rust enkelen der manschappen te vragen naar de reden waarom zij andere kleeding droegen dan de gebruikelijke, schoon niet bevolen;

dat derhalve klager zulks had kunnen doen en hij, wetende dat het slechte weer het wenschelijk maakte de goede kleeding der manschappen te sparen, het ook had moeten doen, maar dat zijn verzuim, bij de groote verscheidenheid van kleeding destijds bij den troep in gebruik — is van zeer lichten aard en met het minimum der bij de wet bedreigde straf voldoende is gestraft;

Krachtens artikel 51 van 's Hofs Provisioneele Instructie in verband met de artikelen 15—17 der Rechtspleging bij de Landmacht beschikkende op de ingediende klacht;

Verklaart die gegrond voor zooveel betreft de zwaarte der opgelegde straf;

Brengt die straf terug tot één dag kamerarrest met accès;

Handhaaft de reden, voor die straf opgegeven;

Beveelt, dat deze wijziging in de opgelegde straf in klagers strafregister zal worden ingeschreven.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 15 Januari 1904.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN IJSSELT.

Een militair had zich, door over de afsluiting van een overweg tusschen de perrons van een station heen te stappen, tot een ander Perron toegang verschaft. Deze overtreding is niet strafbaar op grond van artikel 22 van het Algemeen Reglement voor de dienst op de spoorwegen, omdat de bewuste overweg niet is een openbare weg, die over den spoorweg heen leidt, doch daarop is toepasselijk artikel 3 eerste lid, sub b van het Algemeen Reglement voor het vervoer op de spoorwegen.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen
den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht,
impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ter eenre
en
een sergeant, oud 30 jaren, geboren te Tilburg, dienende bij het
Regiment Genietroepen, in onderhoud bij het Regiment Grenadiers
en Jagers, gerequireerde in persoon, gedaagde in voorschreven cas,
ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, van wege den gedaagde ter rolle gedaan, dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring, door den impetrant en eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de stukken van den processe;

Overwegende, dat de beklagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan, ter zake dat hij te Utrecht op den 3^{den} November 1903, zonder dat hem dit uit den aard zijner betrekking vrijstond, over

de ketting, die den overweg tusschen de perrons aan het station aldaar sluit, is gestapt en zich aldus toegang heeft verschaft, waardoor gevaar ontstond om overreden te worden;

Overwegende, dat de Krijgsraad terecht het aan den beklagde ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, door beklagdes bekentenis en door het proces-verbaal, den 3^{den} November 1903 opgemaakt door den portier bij de Staatsspoor Th. P. H. op den eed, door hem bij den aanvang zijner bediening afgelegd;

Overwegende, dat echter bij het vonnis het bewezen verklaarde feit ten onrechte is gequalificeerd als „het gaan over een openbaren ,overweg toen deze was afgesloten, zonder dat dit hem uit den aard ,zijner betrekking vrijstond”, en dat in verband daarmee ten onrechte daarop is toegepast artikel 22 van het Algemeen Reglement voor de dienst op de spoorwegen, vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 27 October 1875 (Staatsblad n°. 183);

Overwegende toch, dat de overweg, waarover de beklagde zich toegang heeft verschaft, terwijl die door de ketting was afgesloten, blijkens het proces-verbaal, zich bevindt op het station tusschen de perrons;

dat die dusgenoemde overweg derhalve niet is een openbare overweg als waarover het genoemde artikel 22 handelt, d. i. een openbare weg, die over een spoorweg heen leidt — maar dat die is een gedeelte van den spoorweg op het station der Staatsspoorwegen te Utrecht, dat tijdelijk niet voor het publiek toegankelijk was gesteld en ten blijke daarvan door een ketting was afgesloten;

dat derhalve de bewezen verklaarde handeling van beklagde valt onder het verbod van artikel 3b van het Algemeen Reglement voor het vervoer op de Spoorwegen;

Gezien, met uitzondering van artikel 22 van het Algemeen Reglement voor de dienst op de spoorwegen, vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 27 October 1875 (Staatsblad n°. 183), de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen en bovendien artikel 3b van het Algemeen Reglement voor het vervoer op de spoorwegen, nader vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 4 Januari 1901 (Staatsblad n°. 20);

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's-Gravenhage, den 12^{den} December 1903 tegen den beklagde gewezen, alleen voor zooveel betreft de daarbij aan het bewezen verklaarde feit gegeven qualificatie;

En in zooverre opnieuw recht doende;

Verklaart den beklagde schuldig aan:

het zich begeven op dat gedeelte van den spoorweg, hetwelk niet voortdurend of tijdelijk voor het publiek was toegankelijk gesteld;

Houdt overigens het vonnis in stand, ook wat betreft de veroordeeling van beklagde tot eene geldboete van één gulden en de bepaling van den duur der vervangende hechtenis op één dag;

De kosten in hooger beroep te dragen door den Staat.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 29 Januari 1904.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN IJSSELT.

Verdediger: Mr. C. DE WILDE.

Een onderofficier, die door onder zijn toezicht staande manschappen bij het opruimen van een kampement bedde- en kussenzakken van officieren deed ledigen, had van den kooper van al het stroo van het kamp eenig geld aangenomen, tot het geven waarvan die kooper was overgegaan in de onderstelling dat het uit de bedde- en kussenzakken der officieren afkomstige stroo onder het gekochte niet was begrepen. Beklaagde was daarvoor wegens oplichting veroordeeld doch werd in hooger beroep vrijgesproken omdat bij de weinig besliste verklaringen van den kooper omtrent de motieven, die hem tot het geven van geld gedreven hadden, niet gebleken was, dat de onderofficier dien kooper tot de afgifte van dat geld had bewogen door een der in artikel 326 W. v. Sr. genoemde middelen.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen
den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht,
impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ter
eene en verweerder à minima,
en
een fourier, oud 34 jaren, geboren te Heerde, dienende bij het
3de Regiment Infanterie, gerequireerde in persoon, gedaagde in
voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer à minima,

HET HOF,

Gehoord de pleidooien;

Gezien de stukken van den processe;

Overwegende, dat beklaagde voor den Krijgsraad heeft terechtge-
staan, beschuldigd:

dat hij in den namiddag van 29 September 1903 op het terrein „Kijk in de Pot” te Bergen op Zoom, den hovenier G. N., wonende te Bergen op Zoom, met het oogmerk zich, althans de minderen zich in zijn gezelschap bevindende, wederrechtelijk te bevoordeelen, heeft weten te bewegen tot de afgifte van een bedrag van f 2.25 door het aan dien N. te doen voorkomen alsof hij, beklaagde, de bevoegdheid bezat te beschikken over het ligstroo, dat afkomstig was uit de bedden kussenzakken der officieren en dat stroo te verkoopen, terwijl dat stroo reeds door genoemden N. was gekocht van- en de koop- prijs er van was betaald aan den Luitenant-Kwartiermeester P.;

Overwegende, dat door de opgaven van beklaagde en door de verklaringen der gehoorde getuigen is gebleken:

dat beklaagde — destijds sergeant — op tijd en plaats in de telastelegging aangegeven, belast is geweest met het toezicht over eenige manschappen, die werkzaam waren aan het opruimen van het terrein, waar troepen gekampeerd hadden;

dat hij toen van den hovenier N. heeft ontvangen een bedrag van f 2.25 en van dat bedrag eenige der manschappen, die onder hem gewerkt hadden, heeft getrakteerd op bier en sigaren;

dat gezegde N., die al het stroo uit het kamp van den daartoe bevoegden officier had gekocht en derhalve gerechtigd was dat tot zich te nemen, in de meening heeft verkeerd, dat onder het door hem gekochte niet begrepen was het stroo uit de bedde- en kussen- zakken der officieren, welke werden geledigd door de manschappen, die onder beklaagdes toezicht werkzaam waren, en dat gemeld bedrag van f 2.25 door hem is uitgekeerd in verband met het door hem weghalen ook van laatstgemelde hoeveelheid stroo;

Overwegende, dat echter niet voldoende is gebleken, dat beklaagde dat stroo bepaaldelijk aan N. heeft verkocht, en evenmin, dat hij door het aannemen van eene valsche hoedanigheid N. tot afgifte van gemeld bedrag heeft bewogen, vermits de verklaringen van N. ten aanzien van de reden waarom hij dat geld aan beklaagde heeft uitgekeerd, zóó weinig nauwkeurig en beslist zijn, dat daar- uit niet met zekerheid kan worden opgemaakt, of hij door beklaag- des houding en gezegden ertoe is gebracht dat geld aan beklaagde te geven als koopprijs van het door dezen aan hem verkochte stroo, dan wel of hij, denkende dat meergemelde partij stroo niet door hem gekocht was, heeft gemeend, die te kunnen tot zich nemen als hij den beklaagde eenige belooning gaf;

Overwegende, dat beklaagde, die over den verkoop van het stroo geen zeggen had en die uit geenerlei oorzaak bevoegd was naar aanleiding van het weghalen van dat stroo van N. geld te ont- vangen, laakbaar heeft gehandeld door van dezen te dier zake geld aan te nemen, maar dat niet is gebleken, dat hij N. heeft bewogen tot de afgifte van meergemelde som, hetzij door het aannemen van een valschen naam of van eene valsche hoedanigheid, hetzij door

listige kunstgrepen, hetzij door een samenweefsel van verdichtfels, weshalve hij ten onrechte bij het vonnis is schuldig verklaard aan oplichting en hij behoort te worden vrijgesproken;

Gezien artikel 181 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, den 13^{den} November 1903 door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's-Hertogenbosch, tegen den beklaagde gewezen;

Spreekt hem vrij van het hem ten laste gelegde;

Verwijst hem naar den Commandeerenden Officier van zijn Korps ter beoordeeling, of beklaagdes gedragingen tegenover N. met de instandhouding eener goede krijgstucht onbestaanbaar zijn;

Bepaalt, dat de kosten in eersten aanleg en in hooger beroep gevallen, zullen worden gedragen door den Staat.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 12 Februari 1904.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BAFON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN IJSSELT.

Een onderofficier had bij de stukken betreffende zijne pensionneering, welke hij naar het bureau van den regimentscommandant bracht, opzettelijk gevoegd eene verklaring, waarin omtrent hem eene valsche qualiteit vermeld stond, doch waarin hij zijn naam niet had ingevuld. Dit stuk werd, na door den regimentscommandant te zijn onderteekend en doorgezonden, door dezen terugontvangen omdat het wegens het ontbreken van den naam niet kon dienen ten bewijze van het feit waarvoor het stuk was opgemaakt.

Beklaagde had toen een nieuw formulier ingevuld waarin ook wederom de valsche hoedanigheid stond vermeld, welk laatste formulier echter door den regimentscommandant niet werd onderteekend omdat deze de onjuistheid had bemerkt.

Geen van beide feiten leveren op het misdrijf van valscheid in geschrifte: het eerste niet omdat het bij gebreke van een aanduiding van den persoon waarvoor het moest dienen, geen gevolg kon hebben, het tweede niet omdat niet is gebleken, dat de regimentscommandant het nieuwe stuk in strijd met zijne overtuiging zou hebben onderteekend.

De krijgsraad, die een beklaagde vrijspreekt van een strafbaar feit, is niet bevoegd te onderzoeken of dit feit oplevert een krijgstuchtelijk vergrijp.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen
den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht,
impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve ter eenre
en
een sergeant-majoor, oud 41 jaren, geboren te Acht-Karspelen,

dienende bij het 5de Regiment Infanterie, gerequireerde in persoon, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, van wege den gedaagde ter rolle gedaan, dat hij zich refereert aan 's Hof's dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring, door den impetrant en eischer ambts-halve mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de stukken van den processe;

Overwegende, dat beklaagde voor den Krijgsraad heeft terechtstaan beschuldigd: dat hij, op 12 October 1903 op het regimentsbureau van het 5de Regiment Infanterie te Amersfoort brengende de bescheiden betreffende zijne pensionneering, daarbij heeft gevoegd eene buiten medeweten van zijn compagniescommandant opgemaakte, door hem geschreven verklaring — bedoeld in het schrijven van den Inspecteur der Infanterie dd. 20 Maart 1903 — door den regimentscommandant over te leggen bij de pensionneeringsstukken, en in die verklaring omtrent zich zelve heeft geschreven: „Reserve-Adjutant-onderofficier” in plaats van „Reserve-sergeant-majoor”, en dat toen, wegens gemis van zijn naam in die verklaring, dezelve ter aanvulling was teruggezonden en hem was opgedragen de verklaring over te schrijven met vermelding van zijnen naam, hij de bovenvermelde verklaring heeft overgeschreven met vermelding van zijnen naam en, buiten voorkennis van zijnen compagnies- en zijnen bataillonscommandant, weder op het regimentsbureau heeft gebracht;

Overwegende, dat de Krijgsraad terecht door de bekentenis van den beklaagde in verband met de verklaringen der getuigen, waarvan de inhoud breedvoerig in het vonnis is opgenomen, deze feiten wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met dien verstande evenwel dat beklaagde bij het schrijven der eerstgenoemde verklaring wel heeft beoogd die te doen strekken omtrent hemzelve, maar zulks van die verklaring het gevolg niet is geweest omdat hij vergeten heeft er zijn naam in te schrijven;

Overwegende, dat de Krijgsraad terecht heeft aangenomen, dat het schrijven der beide stukken door den beklaagde niet oplevert het misdrijf van valsheid in geschrifte daar toch het door hem de eerste maal geschreven stuk geen enkel gevolg kon hebben bij gebreke van aanduiding van een persoon, wien de in dat stuk vervatte verklaring gold, terwijl het tweede stuk wel bestemd was om tot bewijs te dienen van datgene wat de onderteekenaar daarin omtrent den daarin vermelden persoon verklaart, maar het — zoolang de regimentscommandant het niet onderteekend had — geen enkel gevolg kon hebben, en geene omstandigheden zijn gebleken, waaruit zou volgen dat de regimentscommandant het stuk in strijd met zijne overtuiging — dus valschelijk — zou hebben onderteekend, zoodat niet behoeft te worden onderzocht of beklaagde kan worden

gezegd dat feit door den regimentcommandant te hebben *doen* plegen;

Overwegende, dat, waar de handelingen van beklaagde niet opleveren enig strafbaar feit, de Krijgsraad niet geroepen was te onderzoeken, in hoeverre beklaagde daardoor heeft gehandeld in strijd met zijne dienstplichten, veel min om in het dispositief van het vonnis te verklaren of beklaagde door het als voormeld bewezen verklaarde een dienstplicht heeft geschonden, vermits de beoordeeling, of eene handeling van een militair oplevert een krijgstuchtelijk vergrijp — waaronder het schenden van een dienstplicht is te rangschikken — staat aan den Commandeerenden Officier van het Korps, waartoe de militair behoort, en de Krijgsraad alleen in het geval, genoemd in artikel 15 der Rechtspleging bij de Landmacht, geroepen wordt daarover te beslissen;

Overwegende, dat derhalve die verklaring uit het vonnis moet vervallen evenals de daaruit in het vonnis gemaakte gevolgtrekking;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, den 18^{den} December 1903 tegen beklaagde gewezen voor zoover daarbij is verstaan „dat beklaagde nòch door buiten medeweten van zijn compagniescommandant bij zijn pensioneringsstukken te voegen de door hem geschreven verklaring gedateerd 13 October 1903, nòch door later buiten voorkennis van zijne bataillons- en compagniescommandanten op het regimentbureau te brengen de door hem overgeschreven verklaring, gedateerd 15 October 1903, een dienstplicht heeft geschonden”;

en voor zoover beklaagde bij het vonnis „dienvolgens hierdoor niet schuldig is verklaard aan eenig strafbaar feit”;

Laat ter beoordeeling van den Commandeerenden Officier van zijn Korps of die handelingen van beklaagde met de instandhouding eener goede krijgstucht bestaanbaar zijn;

Houdt overigens het vonnis in stand, met name, voor zooveel daarbij is verstaan, dat het feit, dat hij in bedoelde verklaringen heeft geschreven: „Reserve-adjudant-onderofficier” in plaats van „Reserve-sergeant-majoor”, niet daarstelt valsheid in geschrifte noch eenig ander strafbaar feit, beklaagde is verklaard niet schuldig aan het plegen van valsheid in geschrifte en daarvan is vrijgesproken;

Bepaalt dat de kosten in hooger beroep zullen gedragen worden door den Staat.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Resolutie van 1 Maart 1904.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Eene formuleering van het aan een militairen beklagde ten laste gelegde op de wijze als geschiedt in de dagvaarding in het burgerlijk strafproces, is, hoewel niet bepaald voorgeschreven, alleszins rationeel en gewenscht. Deze behoort te geschieden niet zoozeer bij de klacht, als wel bij het verhoor van den beklagde voor den krijgsraad. Terugzending der processale stukken met last tot heropening en aanvulling van het onderzoek en wijziging in verband daarmede van het vonnis.

Gelezen een brief van den Krijgsraad in het Vijfde Militaire Arrondissement, standplaats Leeuwarden, van den 20sten Februari 1904, waarbij aan het Hof ter herziening ingezonden wordt met de daarbij behorende stukken het vonnis, gewezen in de zaak tegen een soldaat bij het 9de Regiment Infanterie;

In aanmerking genomen;

dat bij de klacht (prod F.) aan den beklagde onder meer is ten laste gelegd, dat hij van de deponeerkamer der kazerne te Leeuwarden zich heeft toegeëigend eene tuniek en eene overjas, toebehoorende aan den miliciens-korporaal K., zulks na zich door middel van den sleutel der onderofficierskamer toegang te hebben verschaft tot die deponeerkamer;

en verder (bij de klacht prod. G.) dat hij een muntbillet van f 10 met postwissel-formulier, dat hij op zich had genomen voor den Luitenant S. naar het postkantoor te brengen, niet heeft bezorgd;

dat eerstgenoemd feit, gelijk het is omschreven in de klacht, de elementen van diefstal bevat, maar desniettemin bij het verhoor van beklagde op 13 Februari 1904 (prod. N.) hem enkel wordt voorgehouden, dat hij die tuniek en overjas heeft medegenomen, zonder dat daarbij sprake is van het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening of ontvreemding dier voorwerpen;

dat bij hetzelfde verhoor (art. 12) den beklagde wordt ten laste gelegd zijne handeling ten aanzien van het muntbillet en den post-

wissel als in de klacht omschreven, zonder dat die telastelegging bevat de elementen van het strafbaar feit, bij artikel 321 van het Wetboek van Strafrecht als verduistering omschreven, zijnde het feit in de te lastelegging vermeld niet strafbaar;

dat wel bij de militaire rechtspleging niet is voorgeschreven eene formulering der beschuldiging gelijk, in de burgerlijke strafprocedure, in de dagvaarding moet worden uitgewerkt, maar dat het toch niet dan rationeel kan worden geacht, dat den beschuldigde bepaalde feiten worden ten laste gelegd, die de kenmerken bevatten, welke volgens de wet het feit strafbaar maken;

dat zulks niet altijd naar eisch zal zijn opgenomen in de klacht maar dat het toch wenschelijk is den beklaagde bij zijn verhoor voor den krijgsraad bepaald en duidelijk voor te houden de feiten, waarvoor hij terecht staat, en die feiten zóó te formuleeren dat zij, bewezen zijnde, een strafbaar feit opleveren, zoodat het vonnis ook kunne inhouden de aldus geformuleerde feiten, en daarop volge de vermelding van het onderzoek naar het bewezene daarvan en de beslissing dienaangaande;

dat zulks in de onderhavige zaak niet is geschied en dientengevolge het vonnis in de eerste overweging op blz. 3 bevat eene beslissing over iets (ontvreemding) wat den beklaagde niet was ten laste gelegd, en evenzoo in de vijfde overweging op blz. 3 een oordeel over het *toeëigenen* van het muntbiljet, waarvan in het geheele proces geen sprake is geweest;

dat het mitsdien wenschelijk is, de behandeling der zaak te heropenen en den beklaagde de feiten ten laste te leggen in zoodanige formulering, dat zij in zich bevatten de elementen van strafbare feiten;

Is besloten het vonnis met de stukken aan den Krijgsraad terug te zenden met uitnoodiging, aan het bovenstaande gevolg te geven, daarna de zaak opnieuw in overweging te nemen en het vonnis, dienovereenkomstig gewijzigd, met de stukken weder aan het Hof in te zenden.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Resolutie van 8 Maart 1904.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPEIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Een officier, die als getuige in een strafzaak is gehoord, kan in die zaak niet als lid van den krijgsraad worden benoemd. Vernietiging van de sedert deze toelating als lid voor den krijgsraad gevoerde procedure.

Voorgenomen de processtukken met het vonnis, gewezen den 25sten Februari 1904 door den Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord in de zaak tegen een marinier 3de kl., in welken Krijgsraad heeft zitting gehad de Tweede-Luitenant der Mariniers R. G. A. S., die den 20sten Februari 1904 voor Officieren-Commissarissen was gehoord als getuige in de zaak tegen gemelden marinier 3de klasse;

In aanmerking genomen:

dat de genoemde officier in de eerste zitting van den Krijgsraad, welke (zonder dat zulks in de notulen vermeld is) moet zijn gehouden op 24 Februari 1904, heeft medegedeeld, dat hij in de zaak getuigenis heeft afgelegd, waarop de Krijgsraad heeft beslist, dat genoemde officier als lid kon blijven zitting nemen in deze zaak;

dat deze beslissing niet is overeen te brengen met de eischen eener goede rechtsbedeeling noch met de voorschriften der Wet op de Rechtspleging bij de Zeemacht;

dat toch de rechter, geroepen tot de berechting van eene strafzaak, geheel onbevangen moet wezen niet alleen, maar te zijnen aanzien zelfs alle schijn van niet genoegzame onzijdigheid behoort te worden geweerd (artikel 134 Rechtspleging bij de Zeemacht), zoodat hij volkomen vrij zij in de taak hem bij artikel 399 van het Wetboek van Strafvordering opgelegd, om de waarde der verschillende getuigenissen te beoordeelen, hetgeen niet het geval is indien hij zelf in de zaak getuigenis heeft afgelegd;

dat dit beginsel duidelijk is uitgesproken in art. 131b der Rechts-

pleging bij de Zeemacht, in welke bepaling wel is waar niet het geven van getuigenis uitdrukkelijk is genoemd, maar waarvan de bewoordingen: „eenige raad of advijs” zóó ruim zijn gesteld dat zij — indien al de wetgever het zich als mogelijk had voorgesteld, dat als rechters zouden zitting nemen zij die als getuigen zijn gehoord — dezen zeker omvat;

dat zulks ook volgt uit artikel 136 der Rechtspleging bij de Zeemacht, hetwelk geheel algemeen als reden tot recusatie aangeeft dat een der leden van den Krijgsraad om eenige andere (dan de daar genoemde) reden geen bevoegd rechter in (zijn) de zaak zoude kunnen zijn;

dat de hierboven aangegeven grond van recusatie is algemeen en niet afhankelijk van den aard van het ten laste gelegde feit, waarvan trouwens de Krijgsraad bij zijn eerste vergadering nog niet had kennis genomen;

dat mitsdien de Krijgsraad den genoemden officier had behooren te recuseeren, waarna had moeten zijn gehandeld als in artikel 139 der Rechtspleging bij de Zeemacht is bepaald;

Is krachtens artikel 58 van 's Hofs Provisioneele Instructie besloten:

1°. *te niet te doen* het besluit van den Zeekrijgsraad aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord in de zaak tegen bedoelden marinier 3^e klasse van den 24sten Februari 1904, houdende: dat het lid S. zitting kan blijven nemen, en tevens *te niet te doen* al het sedert in die zaak verrichte;

2°. *te bepalen*: dat de Tweede-Luitenant der Mariniers R. G. A. S. *niet behoort zitting te nemen* in gemelden Krijgsraad;

3°. *de stukken aan den Krijgsraad terug te zenden* met uitnodiging verder te handelen als in artikel 139 der Rechtspleging bij de Zeemacht is voorgeschreven en daarna de behandeling der zaak voort te zetten.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 8 Maart 1904.

President : Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden : Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Het Hoog Militair Gerechtshof is niet bevoegd eene klacht te onderzoeken omtrent tegen een militair gebezigde krenkende uitdrukkingen.

De oefeningen der infanterie, in het gevechtsschieten moeten, volgens de bedoeling van het Voorschrift betreffende de wapenen en schietoefeningen bij de Infanterie, IIde gedeelte, door den compagniescommandant persoonlijk op het terrein worden geleid.

De wijze, waarop klager als compagniescommandant zich van de leiding van dergelijke oefening had afgemaakt, was zoodanig, dat hij die leiding feitelijk aan het toeval overliet.

Gemis aan plichtsbesef, strijdig met de instandhouding eener goede krijgstuicht.

Klacht ongegrond verklaard. De opgelegde straf verminderd.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de klacht dd. 16 Januari 1904 van een kapitein van het 5de bataillon, 8ste Regiment Infanterie, in garnizoen te Utrecht, over de straf van twaalf dagen kamerarrest met accès, hem den 15^{den} te voren opgelegd door zijnen bataillonscommandant, met de strafreden „gemis aan plichtsopvatting door niet mede te gaan met eene „gevechtsschietoefening zijner compagnie, terwijl hij niets anders te „doen had, en zich verantwoordende, zijne tegenwoordigheid daarbij „overbodig was, daar hij de noodige regelingen den vorigen namiddag met den Luitenant zijner compagnie had getroffen”;

Gelezen de toelichtingen van den klager op zijne klacht, het betreffend bericht van den bestraffer en de verschillende bescheiden, ter zake dienende;

Gehoord de voor dit Hof gegeven verklaringen van den bestraffer en den klager, alsmede die, onder eede afgelegd, der getuigen;

Gelezen het advies van den waarnemend Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, strekkende om de klacht gegrond te verklaren en te gelasten, dat de in klagers strafregister op den 15^{den} Januari 1904 ingeschreven straf zal worden geroyeerd;

Overwegende, dat door het Hof is bepaald, zooals bij extract-

resolutie van 22 Januari aan klager is kenbaar gemaakt, dat het tweede gedeelte der klacht, waarin te kennen wordt gegeven, dat klager zich bezwaard gevoelt over krenkende uitdrukkingen, hem door den bestraffer ten aanhoore van minderen toegevoegd, geen punt van onderzoek zal uitmaken, aangezien het Hof uitsluitend bevoegd is om de klacht te onderzoeken voor zoover die de opgelegde straf betreft;

Overwegende, dat uit het bericht van den bestraffer is gebleken, dat de straf werd opgelegd omdat klager op 13 Januari j.l. afwezig was gebleven bij eene gevechtsschietoefening, die wel is waar op het terrein werd afbevolen wegens het ongunstige weer, doch die in de dagelijksche orders van den 12^{den} te voren was bevolen; dat, toen de bestraffer den volgenden dag aan klager naar de redenen zijner afwezigheid vroeg, hij ten antwoord kreeg, dat zijne aanwezigheid door hem niet noodzakelijk werd geacht en in geen der voorschriften werd voorgeschreven; dat hij gepoogd heeft, klager van zijne verkeerde opvatting terug te brengen, doch dat die poging mislukte en hij klager daarop, in verband met diens strafregister, wegens gemis aan plichtsopvatting heeft gestraft;

Overwegende, dat uit de toelichting der klacht blijkt, dat klager erkent de order van den 12^{den} te hebben ontvangen; dat hij, ter voldoening aan het bepaalde in de 2de alinea van punt 127 van het Voorschrift betreffende de wapenen en schietoefeningen bij de Infanterie, II^{de} gedeelte, heeft gelast en aan den Eerste-Luitenant M. zijner onderhebbende compagnie heeft opgegeven, met hoeveel patronen, op welken afstand en op welke doelen alsdan zou worden geschoten; dat hij zijne tegenwoordigheid bij de oefening niet noodzakelijk achtte, omdat hij de leiding bij den Eerste-Luitenant M., den oudsten officier zijner compagnie, in goede handen achtte; dat nergens is bepaald, dat de compagniescommandant ten allen tijde bij de schietoefeningen moet tegenwoordig zijn; dat hij, met het oog op het bepaalde in punt 58 van genoemd Voorschrift en punt 32 van de „Regeling der Instructie Infanterie”, als regel aannemende tegenwoordig te zijn bij de schietoefeningen zijner compagnie, zich in enkele gevallen gerechtigd rekende daarbij niet tegenwoordig te zijn; dat hij in den morgen van den 13^{den} Januari j.l. tusschen 10 en 12 uur in de Universiteits-Bibliotheek heeft vertoeft tot het „doen” van geschiedkundige studiën; dat hij 's middags van 2—3½ uur in de kazerne met dienst en compagnieszaken is bezig geweest; dat hij daardoor op zijne ondergeschikten niet den indruk heeft kunnen maken van niet de noodige belangstelling in hunne opleiding te toonen; dat de wijze waarop bij het bataillon de schietoefeningen worden gehouden niet strookt met de thans uitgedrukte opvatting van den bataillonscommandant, dat de compagniescommandanten de oefeningen in het individueel en voorbereidend gevechtsschieten moeten bijwonen; dat immers bij de voorlaatste gevechtsschietoefening op 11 November j.l. geen enkel kapitein (compagniescommandant) aanwezig was en toen zelfs een luitenant

als geleider van den troep naar het schietterrein werd aangewezen; dat ook op 13 Januari, ware de oefening doorgegaan een der drie compagnieën door een luitenant zoude zijn geoefend; dat laatstbedoelde omstandigheden reeds te voren aan den bataillonscommandant bekend waren en desondanks de eerstgenoemde oefening toch werd gehouden en de laatstgenoemde toch werd bevolen, terwijl beide oefeningen zonder bezwaar tot een anderen dag hadden kunnen zijn verschoven; dat hij, bij het gehouden onderzoek, den bataillonscommandant met zijne meening omtrent de bevoegdheid van wegblijven in kennis heeft gesteld, erbij voegende, dat hij voortaan te allen tijde zoude medegaan als de bataillonscommandant dit wenschte;

dat hij zich toen ook nog heeft beroepen op punt 58 van het Voorschrift betreffende de wapenen en schietoefeningen bij de Infanterie, II^{de} gedeelte, waarbij eraan gedacht is, dat de leiding aan een ander officier dan den compagniescommandant kan worden opgedragen; dat hij erkent, dat nergens staat geschreven, dat hij niet bij de oefening behoefde te zijn, waar nergens wordt voorgeschreven, dat hij verplicht is erbij te zijn; dat de bataillonscommandant hem bij het onderzoek heeft verweten, dat, waar het feit al heel erg was, dit nog erger werd doordat hij (klager) zijn ongelijk niet wilde erkennen, erbij voegende, dat de plaats, waar hij gedurende den oefeningstijd der compagnie geweest was, er weinig toe deed, omdat hij op dien tijd bij zijne compagnie behoorde te zijn;

Overwegende, dat uit klagers verhoor voor dit Hof, na diens kennismeming van het bericht van den bestraffer, is gebleken, dat hij den 11^{den}, dus twee dagen vóór den oefeningdag, aan den Luitenant M. heeft medegedeeld, dat hij toen niet wist of hij den 13^{den} zou medegaan; dat hij dezen toen had opgedragen de leiding op zich te nemen zoo hij niet present mocht zijn; dat hij toen ook aan den sergeant-majoor het aantal patronen, dat bij het gevechtsschieten zou worden verschoten heeft medegedeeld; dat hij wel van plan was mede te gaan en daartoe zijn „twaalf uurtje” klaar was, maar hij zijn plan niet had volvoerd omdat het 's nachts zoo geregend had en hij dacht, dat het schieten toch wel niet zou doorgaan; dat de hoofdzaak van zijn beklag het feit betreft, dat geen enkel reglement of voorschrift, nòch naar de letter nòch naar den geest, den compagniescommandant de verplichting oplegt om bij alle schietoefeningen zijner compagnie tegenwoordig te zijn; dat thans blijkt dat de bataillonscommandant klagers opvatting niet deelt maar daarvan vóórdien nooit is gebleken; dat hij om die reden dan ook vermeent niet strafschuldig te zijn; dat de gevechtsschietoefeningen ten onrechte door den Majoor als de bekroning der oefeningen worden aangeduid omdat die oefeningen volgens het reglement ook reeds in Juni aanvangen en de andere oefeningen dan nog lang niet voltooid zijn; dat de Luitenant M. ten volle berekend is voor het optreden dat van hem gevorderd is en dat, naar klagers meening, de reden der straf, waar die spreekt van

„gemis aan plichtsopvatting,” had moeten luiden: „afwijking van „de niet kenbaar gemaakte opvatting van den Majoor”;

Overwegende, dat door de volgende getuigen voor dit Hof onder eede is verklaard:

1°. door den Eerste-Luitenant M., in aansluiting met zijne schriftelijke verklaring die hem door den bestraffer was gevraagd: dat een of twee dagen vóór den 13^{den} Januari, klager bij den middagdienst was gekomen die toen onder getuiges leiding plaats had; dat klager toen over verschillende dingen had gesproken o. a. ook over de schietoefening welke zou plaats hebben; dat hij zich niet herinnert wat klager daaromtrent gezegd heeft omdat het reeds zoo lang geleden is; dat hij zich wel herinnert, dat klager bij zijn heengaan hem toevoegde: „nu tot Woensdag op de hei”; dat hij dien Woensdag, in den trein naar het schietterrein bemerkte, dat klager er niet bij was; dat klager anders gewoonlijk meegaat en getuige in de meening verkeerde, dat klager er dien dag ook bij zou komen; dat de afwezigheid van klager geen moeilijkheden heeft veroorzaakt en hij, getuige, bemerkende dat klager er niet bij was, in den trein heeft gedacht: „welke orders heeft de Kapitein mij „ook weer gegeven?”;

2°. door den Kapitein S., compagniescommandant in het bataillon van den bestraffer, dat hij sedert 8 September 1901 bij dit bataillon is, altijd bij de gevechtsschietoefeningen is geweest maar niet altijd bij het gewone schijfschieten;

3°. door den kapitein K., eveneens compagniescommandant in het bataillon van den bestraffer, dat hij sedert 1 December 1903 bij het bataillon is; dat er sedert slechts ééne gevechtsschietoefening heeft plaats gehad en hij die heeft bijgewoond zonder speciale order;

Overwegende, dat verder door den bestraffer is medegedeeld:

a. in zijn bericht:

dat de schietoefeningen bij de Infanterie behooren tot de voornaamste oefeningen en als zoodanig ook in het reglement worden beschouwd; dat daarin niet alleen het aantal schietoefeningen zorgvuldig wordt behandeld, doch tevens gewaakt wordt tegen het zonder noodzakelijkheid onttrekken van kader en manschappen aan die oefeningen; dat daarin het bijwonen dier oefeningen door personen, die in den regel van andere diensten vrij zijn, wordt geregeld;

dat de gevechtsschietoefeningen in de rij der oefeningen, als bekroning daarvan, bijzonder belangrijk zijn omdat zij ten doel hebben den man zooveel mogelijk onder corlogstoestanden op te leiden voor het vuurgevecht op gevechtsafstanden (punt 125 van het voorschrift); dat, terwijl het schoolschieten in het schietvoorschrift in bijzonderheden is geregeld, daarentegen het gevechtsschieten in algemeene termen aan den compagniescommandant — c. q. aan den commandant van groote afdeelingen — wordt overgelaten; dat bij die oefeningen verband moet worden gehouden met de geoefendheid van den troep, met de verkregen resultaten, met de ten dienste staande hulpmiddelen, waaronder het terrein; dat

daarom dan ook telkens door den compagniescommandant c. q. hoogerem commandant een ontwerp moet worden gemaakt (punt 127 van het voorschrift); dat voor het bepalen en beoordeelen der gevechtsafstanden niet aan een schema (van dat ontwerp) kan worden vastgehouden, maar gerekend moet worden met de helderheid van den dampkring (punt 128 van het voorschrift); dat uit den inhoud dier punten volgt, dat de regeling der oefening niet door den compagniescommandant in de kazerne moet plaats vinden, maar op het terrein moet geschieden; dat derhalve de quasi-regeling, zooals die door klager plaats vond, onvoldoende was ook omdat het dien dag regenachtig weer was en de opgegeven afstanden van 150, 250 en 350 M., ware de oefening doorgegaan, bepaald te groot waren in verband met de helderheid van den dampkring;

dat die regeling dan ook niet anders was dan eene bespreking terloops en van het geven eener opdracht voor de leiding geen sprake is geweest; dat die quasi-regeling bovendien plaats vond toen de gevechtsschietoefening nog niet was bevolen en dus niet met een bepaald oogmerk is geschied; dat, vóór het vertrek van den trein naar het schietterrein, de Luitenant M. aan den bataillonscommandant, op diens betreffende vraag, heeft geantwoord, dat hij niet wist waar klager was; dat de geringe sterkte der compagnie geen verontschuldiging daarstelt; omdat die in den winter altijd zoo is en klager dan nooit bij zijne compagnie zou behoeven aanwezig te zijn; dat de omstandigheid, dat er slechts één baan voor de oefening der compagnie beschikbaar was, evenmin als zoodanig kan dienen omdat deze omstandigheid geen verband houdt met de noodige aanwezigheid van den compagniescommandant tot regeling der oefening; dat er tot zelfgekozen studie, zooals punt 28 der regeling van de instructie bij de Infanterie die aanbeveelt, ruimschoots tijd is en daarvoor niet behoeft genomen te worden de dag bestemd voor eene gevechtsschietoefening; dat uit het vorenstaande volgt, dat de klager op den 13^{den} Januari bij de bevolen oefening tegenwoordig had behooren te zijn en dat, toen hij daarbij niet aanwezig was, in verband met klagers strafregister, de straf moest volgen zooals die werd opgelegd;

b. in zijn verhoor voor het Hof:

dat, waar in punt 127 van het voorschrift het woord „ontwerpen” gebezigd wordt, dit beduidt: geheel regelen en leiden; dat het „ontwerpen” zich geheel op het terrein voordoet en het meer beteekent dan het opgeven van het aantal patronen en der schijven; dat hij sedert 1 Mei 1903 als commandant van het bataillon, in de praktijk altijd heeft gezien, dat de kapiteins bij de schietoefeningen, zelfs bij geringe sterkte, tegenwoordig waren, tenzij er voor hen wettige redenen van verhindering waren; en ten slotte, dat hij de strafreden deed luiden: „gemis aan plichtsopvatting enz.”: omdat dit zich hier werkelijk heeft voorgedaan, terwijl de wijze waarop klager zich, over dit gemis bij hem heeft trachten te verontschuldigen, geen invloed heeft gehad op de strafmaat;

Overwegende, dat de lezing van het hoofdstuk „gevechtsschieten” in het voorschrift betreffende de wapenen en schietoefenen bij de Infanterie, II^{de} gedeelte, de overtuiging geeft, dat het de bedoeling van het reglement is, dat de compagniescommandant, of een hooger commandant, die oefening persoonlijk zal leiden en daarom punt 127 aangeeft, dat het ontwerpen der oefeningen aan hem wordt opgedragen, terwijl punt 128 onmiddellijk laat volgen dat voor het bepalen en beoordeelen der gevechtsafstanden niet aan het ontworpen schema moet worden vastgehouden maar rekening moet worden gehouden met de omstandigheden, die zich op het terrein kunnen voordoen; dat die omstandigheden derhalve veranderlijke factoren zijn van het ontwerp, die slechts ter plaatse kunnen beoordeeld worden en daar dus moeten worden aangewend, en dus de bedoeling, om elders dan op het terrein een voldoende ontwerp te maken, is uitgesloten;

Overwegende, dat bovendien de wijze waarop klager zich van de leiding heeft afgemaakt, het bewijs geeft dat hij aan geen geregelde vervanging heeft gedacht, en klager, die op den 13^{den} Januari de zeer gewichtige oefening van gevechtsschieten aan een ander overliet, werkelijk die slechts aan het toeval overgaf, dat toch de Eerste-Luitenant M. geen opdracht kreeg om als compagniescommandant op te treden, in welk geval hij ook het ontwerp voor de oefening had moeten maken, maar deze officier integendeel ieder oogenblik de verschijning van den compagniescommandant verwachtte die, zooals klager zelf zegt, dan ook van plan was om mede te gaan maar dit plan niet volvoerde omdat het 's nachts geregend had en hij verwachtte, dat het schieten wel zou worden afbevolen;

Overwegende, dat uit het bovenstaande volgt dat klager, bij voldoende plichtbesef, bij de oefening in het gevechtsschieten op den 13^{den} Januari zou zijn gekomen;

Overwegende, dat, waar een compagniescommandant zich eigen-dunkelijk onttrekt aan de leiding eener oefening van gevechtsschieten en, bij ten onrechte vermeende bevoegdheid tot wegblijven, op zoo onvoldoende wijze voorziet in zijne vervanging, gemis aan plichtsopvatting bestaat, welke niet is overeen te brengen met de instandhouding eener goede krijgstucht;

Overwegende, dat daarom terecht is gestraft en de strafreden met juistheid is omschreven;

Overwegende dat echter de opgelegde straf eenigszins te zwaar voorkomt en, omdat klagers afwezigheid den dienst niet heeft benadeeld, de duur daarvan kan worden verminderd;

Gezien de artikelen 15, 16 en 17 van de Rechtspleging bij de Landmacht, 27 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande en 51 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Beschikkende op de gedane klacht;

Verklaart die ongegrond;

Bepaalt dat de strafreden zal blijven doch dat de straf zal verminderd worden tot acht dagen kamerarrest met accès.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 11 Maart 1904.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Disciplinaire bestraffing van een matroos, die bij het ontvangen van een order om een schepeling in arrest te brengen, daartegen heeft geredeneerd.

Gegroundverklaring der ingebrachte klacht, wijziging van de strafreden en vermindering van de straf.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de verklaring van een matroos 1ste klasse (tijdelijk 3de klasse) dienende aan boord van Harer Majesteits flottieljevaartuig „Edi”, houdende dat hij zich wenscht te beklagen bij het Hoog Militair Gerechtshof over de straf van vermindering in klasse tot matroos 3de klasse voor den tijd van een jaar, hem den 15^{den} Mei 1903 opgelegd door zijnen commandant, den Luitenant ter Zee 1ste klasse M. v. N., wegens: „zich door woorden onvergenoegd betoond toen „hij bij het met geweld in arrest brengen van een provoost-arrestant „daarbij behulpzaam moest zijn”;

Gelezen de bij deze klacht behorende processtukken;

Gelet op het verhoor van straffer en klager voor den Hove gehouden den 1sten Maart 1904;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, strekkende tot ongegrondverklaring van de klacht;

Overwegende, dat de straf aan klager is opgelegd op grond van een rapport, over hem ingebracht door den sergeant-bottelier D. B., waarbij deze mededeelde, dat klager op den 12^{den} Mei 1903 aan boord van Harer Majesteits „Edi”, bij het in arrest brengen van den matroos 3de klasse v. A. waarbij hij moest helpen, tegen de order daartoe had geredeneerd, en de woorden gebezigd had: „Ben ik „daarvoor in dienst?”

Overwegende, dat klager bij zijn verhoor voor Officieren-Commissarissen heeft opgegeven, dat hij den 12^{den} Mei 1903, gecommandeerd

zijnde om te helpen bij het in arrest brengen van den matroos 3de klasse v. A., een verkeerde uitdrukking heeft gebezigd, welke niet gericht was tegen den bottelier of den bootsman R., die de leiding hadden; dat de bottelier, toen hij daarvan rapport maakte aan den Luitenant ter Zee 2de klasse A., officier van de wacht, de juiste uitdrukking heeft wedergegeven, zooals hij vernomen heeft van den matroos 1ste klasse S.; dat de bottelier den volgenden morgen bij de behandeling van het rapport de uitdrukking vergeten was en een andere opgaf; dat hij in werkelijkheid gezegd heeft: „zou ik in dienst zijn voor een binnen- of buitenlandschen vijand?” welke woorden ook door den sergeant-bottelier aan den Luitenant ter Zee A. werden herhaald; dat de sergeant-bottelier den volgenden morgen zeide, dat klager gezegd had: „Ik ken het niet” en daarna diens woorden nog overbracht door de uitdrukking; „Ik ben geen politie”; dat de sergeant-bottelier dus blijkbaar niet wist, wat klager gezegd had; dat de bootsman 'smorgens bij het rapport vertelde, dat hij (klager) gezegd had: „Ik ben geen politie”; dat hij aan den Luitenant ter Zee 2de klasse T. gezegd heeft, dat de verklaring van den sergeant-bottelier en van den bootsman onjuist, onwaar was; dat hem bij het onderzoek door eene commissie bleek, dat de sergeant-bottelier rapport had gemaakt dat hij zoude gezegd hebben: „Ik ben geen politie”; dat hij toen verklaard heeft, die uitdrukking niet te hebben gebruikt en, op de vraag welke uitdrukking hij dan wel gebruikt had, hij geantwoord had, die niet te wenschen te zeggen en dat de sergeant-bottelier, als hij rapport maakte, maar de goede uitdrukking moest gebruiken en zeker moest zijn van zijn rapport; dat hij daarop den 15^{den} Mei is gestraft geworden; dat hij verklaart geen andere uitdrukking te hebben gebruikt dan: „Zou ik „in dienst wezen voor een binnen- of buitenlandschen vijand?”; dat de sergeant-bottelier en de bootsman erg opgewonden waren, zoodat hij vermoedt, dat zij zich te goeder trouw bij hunne verklaringen vergissen; dat hij zich ook beklagt over de zwaarte van de straf; dat, wanneer hij gestraft is op grond van de verklaringen van den sergeant-bottelier en den bootsman, hij vermeent geen straf te verdienen, daar die verklaringen onjuist zijn; dat, wanneer hij gestraft is omdat de commandant bekend was met de ware door hem gebruikte uitdrukking, hij de straf te zwaar acht; dat hij de uitdrukking „zou „ik in dienst zijn voor een binnen- of buitenlandschen vijand?” niet gebruikte om als protest te dienen, omdat hij dien man moest arresteeren; dat hij geen bepaalde bedoeling met die uitdrukking had; dat hij zeer kalm was toen hij die bezigde; dat hij werkelijk medegeholpen heeft bij het arresteeren van v. A.; dat hij de uitdrukking schertsend bezigde tegen een collega en die niet tegen den bottelier richtte, doch dat deze de woorden klaarblijkelijk toevallig hoorde; dat hij als getuigen gaarne zoude gehoord hebben Luitenant ter Zee 2de klasse A. sergeant-bottelier B. en matroos 1ste klasse S.;

Overwegende, dat door den Luitenant ter Zee 2de klasse C. A.

als getuige bij zijn verhoor voor Officieren-Commissarissen onder eede is verklaard, dat hij zich absoluut niet herinnert, dat bij het rapport van den sergeant-bottelier, hem den 12^{den} Mei 1903 over klager ingebracht, de uitdrukking door dezen gebezigd zoude geweest zijn; „zou ik in dienst wezen voor een binnen- of buitenlandschen „vijand?“; dat hij zich daarentegen wel herinnert dat die uitdrukking was: „Ben ik daarvoor in dienst bij de marine om zoo iets te doen, „of als politie-agent te spelen?“ of een dergelijke uitdrukking; dat de sergeant-bottelier zeer kalm zijn rapport uitbracht; dat hij zich niet herinnert, dat B. rapport heeft gemaakt van de uitdrukking „ik ken het niet“; dat het echter wel mogelijk is, dat deze uitdrukking wel werd gerapporteerd; dat het te lang geleden was om dat met juistheid zich te herinneren; dat bij het voorloopig onderzoek door de commissie, waarvan getuige lid was, de sergeant-bottelier en bootsman R. positief waren in hunne verklaringen omtrent de door klager gebezigde uitdrukking;

Overwegende, dat de matroos 1ste klasse J. H. S. als getuige bij zijn verhoor voor Officieren-Commissarissen onder eede heeft verklaard, dat hij gehoord heeft, dat de sergeant-bottelier 12 Mei 1903 aan den officier der wacht heeft gerapporteerd, dat klager bij het in arrest brengen van v. A. zoude gevraagd hebben, waarvoor hij (klager) in dienst was, of een dergelijke uitdrukking, gericht tot den bottelier; dat hij niet gehoord heeft, dat de sergeant-bottelier heeft gesproken over de uitdrukking: „Zou ik in dienst wezen voor een „binnen- of buitenlandschen vijand?“; dat hij aan klager gezegd heeft, dat hij den sergeant-bottelier had hooren rapporteeren de uitdrukking „waarvoor ben ik nu in dienst?“ waarop klager zeide: „Ja, dat heb ik ook gezegd en ik voegde er nog bij voor een „binnen- of buitenlandschen vijand“; dat hij toen zeide „Juist“, en daarmede bedoelde de uitdrukking: „waarvoor ben ik nu in dienst?“; dat hij het andere gedeelte niet heeft gehoord;

Overwegende, dat door den sergeant-bottelier D. B. als getuige in zijn verhoor voor Officieren-Commissarissen onder eede is verklaard, dat hij zich niet herinnert de woorden „binnen- of buitenlandschen „vijand“ te hebben overgebracht; dat het echter al een paar maanden geleden is, dat hij het rapport inbracht en hij daarom huiverig is om te zeggen, dat hij die woorden niet overbracht; dat hij in de maand Mei — welken dag weet hij niet juist meer — order gekregen had om met eenige aangewezen schepelingen, waaronder klager, den matroos 3de klasse v. A. in de provoost te brengen; dat v. A. zich hevig verzette en door twee matrozen niet kon worden overgebracht; dat daarop klager aan hen werd toegevoegd; dat deze, voordat hij den arrestant aangreep, mopperde en vroeg, naar hij begreep, aan hem (getuige): „ben ik daarvoor in dienst?“; dat hij daarop, als hij zich goed herinnert, heeft geantwoord: „houd je mond, met je „gelul“, of „met dien onzin“; dat klager daarop zeide: „het is geen „onzin“; dat hij niet meer heeft gehoord, en dat klager het op een minder behoorlijken toon zeide; dat hij een beetje last van zijn

zenuwen heeft en het hem nogal aanpakte toen de weerspannige v. A. in de provoost moest worden gezet; dat hij bij het rapport maken aan den officier van de wacht heeft gezegd, dat klager de woorden had gebezigd: „ben ik daarvoor in dienst?” en diezelfde woorden ook heeft wedergegeven den volgenden morgen op voorparade en aan de commissie van voorloopig onderzoek; dat hij aan die commissie evenwel ook heeft gezegd, dat klager ook de uitdrukking gebezigd had: „Ik ben geen politie”, doch dat hij dit van anderen had gehoord, en niet zelf, voor zoover hij zich herinnert; dat hij op voorparade niet heeft gezegd, dat klager hem 's avonds had toegevoegd: „ik ken het niet”; dat hij wel heeft gesproken over „politie” doch dit van hooren zeggen had, en nu merkt, dat hij daarin duidelijker had behooren te zijn;

Overwegende, dat door den schipper (tijdens het feit „bootsman”) W. F. R. als getuige in zijn verhoor voor Officieren-Commissarissen onder eede is verklaard, dat hij bij het gebeurde met klager tegenwoordig was en er denzelfden avond een aantekening van heeft gemaakt nl.: van het oogenblik af dat hij belast werd met het in arrest brengen van v. A.; dat, toen op zijn last de sergeant-bottelier naar den officier van de wacht was gegaan, nadat gebleken was dat v. A. niet door twee matrozen in de provoost kon worden gebracht, deze daarop met klager beneden kwam, welke laatste aangewezen was om te helpen; dat hij daarna klager en eenige anderen van de equipage iets hoorde mompelen; dat hij van klager de woorden opving: „Ik ben geen politie”; dat klager nog meer zeide, hetwelk hij echter niet verstond; dat hij den bottelier daarop hoorde zeggen: „Houd nu je mond met dien onzin en volg de order „op”, waarop klager zich bijna geheel omkeerde en zeide: „Nee, „bottelier, dat is geen onzin, dat is degelijk gesproken”; dat de bottelier order gaf om aan te pakken, waaraan werd gevolg gegeven, ook door klager, die, voor zoover hij opmerkte, ook gewillig werkte; dat klager bij die gelegenheid kalm was; dat de bottelier wat zenuwachtig was, hetwelk deze trouwens altijd is; dat hij niet gehoord heeft, dat klager zeide: „ik ken het niet” of „zou ik in „dienst wezen voor een binnen- of buitenlandschen vijand?”; dat hij beslist kan verklaren, dat klager deze uitdrukkingen in de gang bij de provoost niet heeft gebruikt; dat hij (getuige) volstrekt niet opgewonden was; dat hij trouwens op dat oogenblik niet met de zaak te maken had; dat hij daarna met de leiding werd belast; dat hij den volgenden morgen bij voorparade en ook voor de commissie van voorloopig onderzoek hetzelfde heeft verklaard, nl.: dat klager zeide: „Ik ben geen politie”; dat hij beslist verklaart, dat dit volkomen de waarheid is, dat klager, zooals hij (getuige) zelf hoorde, op voorparade heeft verklaard, dat de bottelier en hij 's avonds beiden ontoerekenbaar waren en hij toen op zijne beenen stond te beven;

Overwegende, dat klager bij zijn tweede en derde verhoor voor Officieren-Commissarissen, waarbij hem de verschillende getuigenverklaringen werden voorgelezen, blijft volharden bij zijne verklaringen

bij het eerste verhoor en daaraan o. a. toegevoegt, dat zijn klacht er gedeeltelijk op gegrond is, dat de sergeant-bottelier op voorparade en bij de commissie van voorloopig onderzoek anders heeft verklaard dan bij zijn later getuigenverhoor en dat het mogelijk is, dat de bootsman de woorden: „Ik ben geen politie” van een ander gehoord heeft, maar dat hij niet zou kunnen opgeven, wie dat dan geweest moet zijn; dat hij de woorden; „Ik ben geen politie”, niet heeft gebruikt; dat het niet waar is, dat hij heeft gemopperd, zooals de de bootsman verklaart;

Overwegende dat klager bij zijn verhoor voor het Hoog Militair Gerechtshof heeft verklaard, dat hij vond, dat de commandant vijandelijk optrad tegen v. A., die z. i. niets misdreven had; dat deze op den dag van het gebeurde een maand in het tusschendecks had gezeten, terwijl hij niets had gedaan; dat de woorden, die hij bezigde, waren: „zou ik in dienst wezen voor een binnen- of buitenlandschen „vijand?”; dat hij die woorden zeide, omdat hij vond, dat v. A. als een misdadiger werd behandeld; dat de anderen dit ook vonden; dat „het het gevoel van onrecht was, dat hem die woorden deed zeggen;

Overwegende, dat straffer Luitenant ter Zee 1ste klasse M. v. N. bij zijn verhoor voor het Hoog Militair Gerechtshof, heeft verklaard, dat hij de straf van vermindering in klasse voor zóó lang, nl.: voor een jaar, heeft opgelegd, omdat hij het in de gegeven omstandigheden, nu er zooveel moeite gedaan werd om v. A. in arrest te brengen, een zwaar feit vond; dat de orde er mede werd verstoord; dat klager wel den indruk kan gehad hebben dat v. A. verkeerd werd behandeld; dat het volk aan boord dezen als zenuwlijder beschouwde;

Overwegende, dat uit al het vorenstaande blijkt, dat klager bij het ontvangen van de order op den 12^{den} Mei 1903, om te helpen bij het in de provoost brengen van een schepeling aan boord van Harer Majesteits „Edi”, die order wel heeft opgevolgd, doch niet zonder daartegen te redeneeren, welke dan ook de uitdrukking zij, die hij daarbij heeft gebezigd, en dat dit strafbaar is ingevolge de artikelen 6 en 28 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Water;

Overwegende, dat derhalve terecht aan klager voor dit feit straf is opgelegd; dat echter de strafreden dit feit niet juist weergeeft en dat de opgelegde straf niet in goede verhouding staat tot de zwaarte der overtreding;

Gezien de artikelen 9—11 der Rechtspleging bij de Zeemacht en 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Beschikkende op voormelde klacht;

Verklaart die gegrond;

Gelast dat de strafreden zal worden gewijzigd in: „Bij het ontvangen „van een order om te helpen bij het in-arrest-brengen van een schepeling, „daartegen geredeneerd” en dat klager daarvoor wordt gestraft met vermindering in klasse, tot matroos 3de klasse, voor den tijd van zes maanden.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Resolutie van 25 Maart 1904.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.*Een verzoek van een officier om zich ter purge te stellen, wegens het feit, dat hem door zijn chef het vertrouwen is opgezegd, afgewezen.**De procedure in zake het zich ter purge stellen moet worden aangevangen bij request, ingediend door een bij het Hoog Militair Gerechtshof geadmiteerd procureur. Inhoud van zoodanig request.*

Aan

den Heer President van het Hoog Militair Gerechtshof.

Ondergeteekende heeft de eer, zich met groote bescheidenheid te wenden tot U Edelgrootachtbare met een verzoek om zich voor het Hoog Militair Gerechtshof ter purge te mogen stellen om redenen, in het stuk dat hierbij beleefdelijk wordt aangeboden, omschreven.

Een afschrift van bedoeld stuk werd door mij in handen gesteld van den Heer Kolonel Commandant van het . . . Regiment Infanterie, hierarchie aangeboden bij schrijven van den 15^{den} Maart jl., welk schrijven als bijlage aan het stuk (in afschrift) is toegevoegd.

Aangezien de stukken in zake het onderzoek O., niet in het bezit zijn van den ondergeteekende, is hij niet in staat deze over te leggen; evenmin eene nota van afkeuring omtrent zijne houding in zake — op 15 Maart gedateerd — welke ondergeteekende heden den 19^{den} werd voorgelegd om „voor gezien” te teekenen.

Met groote bescheidenheid veroorlooft hij zich ten slotte de toelichting dat, schoon de bejegening van den Heer Kolonel N. N. — het opzeggen van het vertrouwen — voor hem het karakter eener beleediging bezit, die hem als officier en man van eer uiterst pijnlijk is, hij niettemin gemeend heeft, zijn bezwaar daartegen onder den vorm van een ter purge stellen aan het oordeel van Uw Hoogachtbaar College te kunnen onderwerpen.

. . . . . 19 Maart 1904.

De Kapitein,

(get.) B. B.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen een brief dd. 19 Maart 1904 van den kapitein B. B. van het . . . bataillon . . . Regiment Infanterie, daarbij berichtende dat hij zich voor het Hof ter purge stelt ter zake van eenige feiten door hem in eene bij zijn schrijven gevoegde Memorie ontwikkeld;

Is besloten, door toezending van een extract dezer Resolutie en met terugzending van gemelde Memorie, ter kennis van genoemden Kapitein te brengen:

dat de procedure tot purge, overeenkomstig de bepaling bij 's Hofs Provisioneele Instructie vastgesteld, moet worden aangevangen bij request aan het Hof, ingediend door een bij dat college geadmitteerd procureur, welk request in vorm en inhoud zoodanig moet zijn dat — indien niet reeds dadelijk blijkt dat de aangevoerde feiten niet kunnen leiden tot eene procedure tot purge — door een daarop door het Hof te verleenen mandament van purge de procedure haar regelmatig verloop kan hebben;

dat de thans aan het Hof ingediende stukken niet voldoen aan voormelde vereischten en derhalve daarop vooralsnog niet verder kan worden acht geslagen.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 29 Maart 1904.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. Baron VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Een schepeling, die laat aan boord gekomen was en zich in het belang van den dienst spoedig moest verkleeden, had, toen de schipper hem tot spoed aanmaande, op eenigszins onverschilligen toon gezegd, dat dat niet mogelijk was, terwijl hij niet de militaire houding had aangenomen.

De weifelende verklaringen van den schipper gaven het Hoog Militair Gerechtshof niet de overtuiging, dat de tekortkoming van klager van zooveel gewicht was, dat zij disciplinair moest worden gestraft.

Gegroundverklaring van de ingediende klacht. Royeering der opgelegde straf bevolen.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene klacht dd. 28 Februari 1904 van een matroos 2de klasse, dienende aan boord van Harer Majesteits monitor „Reinier Claeszen”, over eene straf van twee dagen strafdienst, hem opgelegd den 26sten Februari t. v. door den Luitenant ter Zee P. S. om reden: „op minder gepasten toon antwoord gegeven op eene aanmaning „van den chef der equipage”;

Gezien de betrekkelijk deze klacht aan den Hove overgelegde stukken, benevens het proces-verbaal van het door het Hof gehouden getuigenverhoor;

Gelet op de consideratien en advies van den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, te dezer zake door het Hof ingewonnen, strekkende tot gegroundverklaring der klacht, met last de straf in klagers conduite-boekje te royeeren;

Overwegende, dat klager zijne klacht heeft ingediend omdat hij zich geen ongepast gezegd tegen den schipper bewust was;

dat hij den 26sten Februari 's morgens te half acht uur van

passagieren aan boord was gekomen en zich dadelijk na zindelijkheids-inspectie ging verkleeden voor de werkzaamheden;

dat toen hij daarmede bezig was, de schipper omlaag kwam en hem vroeg wat hij uitvoerde, waarop hij antwoordde: „mij verkleeden, schipper”;

dat de schipper daarop zeide: „je hadt al lang klaar moeten zijn”, waarop hij zeide: „dat kan niet, schipper, want ik ben pas om „half acht aan boord gekomen”;

dat de schipper beweerde, dat hij maar zorgen moest toch klaar te zijn, waarop hij nogmaals antwoordde: „dat kan niet, schipper”;

dat hij zich, bij het onderzoek der zaak door den Officier der Divisie, heeft moeten verantwoorden omtrent het te laat komen bij de werkzaamheden en dat hij door den Commandant gestraft werd wegens minder gepasten toon tegen den chef der equipage;

Overwegende, dat de Commandant opgeeft, rapport gekregen te hebben, dat klager te laat bij de werkzaamheden was gekomen en dat de schipper daarvan wel geen rapport zou hebben gemaakt, als niet klager hem, bij eene aanmaning tot meer spoed, dadelijk zoo'n „brutalen bek” had gegeven;

dat hij wel begrijpt, dat iemand, die om half acht aan boord komt, niet dadelijk klaar is om aan het werk te gaan en hij daarom, ofschoon klager wel een beetje heel lui is, van dat gedeelte van het rapport geen notitie had genomen;

dat hij alleen onderzocht de quaestie van den brutalen toon waarop klager gesproken had, op welk punt de schipper zijn rapport bleef handhaven;

dat hij, klager kennende als een brutaal, onwillig, ontevreden matroos met weinig militair gevoel, en overtuigd, dat de schipper wel geen rapport zou gemaakt hebben als hij geen „brutalen bek” gekregen had, klager, ofschoon licht, heeft gestraft;

Overwegende, dat klager voor het Hof heeft volgehouden, den schipper niet op ongepasten toon te hebben geantwoord, alleen tot tweemaal toe te hebben beweerd, niet eerder klaar te kunnen zijn en daarbij steeds met twee woorden te hebben gesproken;

Overwegende, dat de matroos 2de klasse P. A. G. en J. B. ieder voor zich doch bijna gelijkluidend onder eede hebben verklaard, dat zij tegenwoordig zijn geweest bij het voorgevallene tusschen den schipper en den klager;

dat zij niet den indruk kregen dat klager zich ongepast aanstelde, maar hem wel tweemaal hebben hooren zeggen tegen den schipper: „dat kan niet, schipper”;

dat zij zeker weten, dat klager beide malen den chef der equipage met „schipper” aansprak;

Overwegende, dat schipper J. L. onder eede verklaard heeft, dat hij zich niet herinnert, van „een brutalen bek” gesproken te hebben;

dat klager hem op zijn aanmerking, dat hij nog niet klaar was met kleeden, slechts éénmaal geantwoord heeft: „dat kan niet”;

dat het woord „schipper” misschien binnensmonds is gezegd; dat hij het ten minste niet gehoord heeft;

dat het antwoord: „dat kan niet” gegeven werd op een onverschilligen toon en dat het onbehoorlijke van klagers gedrag daarin bestond, dat hij niet in de positie was gaan staan toen hij door hem (schipper) werd aangesproken;

Overwegende, dat uit de verklaring van den schipper blijkt, dat wat in de stukken genoemd wordt: „de brutale bek „eigenlijk bestaan heeft in het op onverschilligen toon geven van een antwoord en het niet in de positie gaan staan, toen een meerdere hem aansprak, handelingen die niet behoorlijk zijn maar die, begaan door iemand die zich staat te verkleeden, wel eenigszins zijn te verontschuldigen;

dat verder de houding van den schipper bij zijn verhoor en zijne weifelende antwoorden het Hof niet de overtuiging hebben gegeven, dat de tekortkoming van klager van zóóveel gewicht is, dat zij als krijgstuuchtelijke overtreding behoort gestraft te worden;

Gezien de artikelen 9, 10 en 11 der Rechtspleging bij de Zee-macht en 50 van 's Hof's Provisioneele Instructie;

Beschikkende op voormelde klacht;

Verklaart die gegrond;

Gelast dat de straf en de strafreden in klagers conduite-boekje zullen worden doorgehaald.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 29 Maart 1904.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BAFON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY EN
H. M. ENGELHARD.

Zoolang er niet is voorgeschreven, dat corveeërs gedurende den voor het werken bestemden tijd zich niet dan om bepaald dringende redenen van het werk mogen verwijderen, is de handeling van een onderofficier, die aan een over koude klagenden corveeër vergunt om zich in de cantine te gaan verwarmen, geene overtreding van de krijgstuicht.

Gegronde verklaring der ingebrachte klacht. Doorhaling der opgelegde straf.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de klacht van een fourier bij de 1ste compagnie, 2de bataillon, van het 9de Regiment Infanterie, in garnizoen te Leeuwarden, den 8sten Februari 1904 ingediend, over de straf van vier dagen kwartier-arrest, hem den 6^{den} Februari 1904 opgelegd door zijn Regimentscommandant den Kolonel C. P. d. V., ter zake: „zonder daartoe „gerechtigd te zijn een corveeër van de rustkamer, die vrijgesteld „was van de morgenoefening, tijdelijk aan zijn dienst onttrokken „door hem vergunning te verleen, zich naar de cantine te begeven”;

Gezien de door klager en bestraffer ingediende memoriën en bescheiden;

Gelet op het verhoor van klager en getuigen voor den Hove gehouden en op de nadere mededeelingen van den bestraffer, naar aanleiding daarvan aan het Hof gedaan;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, strekkende tot tenietdoening der straf en last tot doorhaling daarvan in klagers strafregister;

Overwegende, dat uit een en ander is gebleken:

dat klager, belast met de zorg voor de rustkamer zijner compagnie, op den 4^{den} Februari 1904 aan den milicien O., die daar van half negen tot des middags twaalf uur als corveeër was werkzaam gesteld, omstreeks elf uur heeft vergund gedurende een kwartier het werk

te staken en zich te begeven naar de cantine ten einde zich te warmen, daar hij over de koude had geklaagd;

dat de aangevallen straf te dier zake is opgelegd vermits, naar het oordeel van den bestraffer, de fourier, zonder bepaalde voorschriften van den compagniescommandant, niet bevoegd is, aan de tot werken aangewezen manschappen, gedurende den voor het werk bepaalden tijd, te vergunnen, zich tot het nemen van rust van het werk te verwijderen;

Overwegende, dat in deze niet gebleken is van een bepaald voorschrift door den compagniescommandant, den kapitein G., ter zake voormeld gegeven, of van bijzondere bepalingen te dien aanzien door dezen vastgesteld, maar wel dat genoemde compagniescommandant menigmaal tot het kader zijner compagnie heeft gezegd: „zorg, dat de menschen goed werken en geef hun dan ook op zijn tijd rust”;

dat klager, die dezen zeker zeer verstandigen raad van zijn compagniescommandant ook vernomen heeft, zooals hij opgeeft, heeft gemeend in den geest van dezen te handelen door aan een corveeër, die in een onverwarmd vertrek last had van koude aan de handen, te vergunnen zich voor een korten tijd naar een verwarmd lokaal te begeven;

dat ongetwijfeld de regimentscommandant bevoegd is te bepalen, dat corveeërs gedurende den voor het werken bestemden tijd zich niet dan om bepaald dringende redenen van het werk mogen verwijderen en dat hier niet gebleken is van een zoodanigen door O. ondervonden hinder van koude, dat het hem onmogelijk was met werken voort te gaan, maar dat — zoolang een voorschrift van die strekking door den regimentscommandant niet was uitgevaardigd — er geen grond bestond om de handeling van klager als eene overtreding tegen de krijgstucht te straffen, gelijk ook de bestraffer bij zijne verklaring van 14 Maart heeft erkend dat hij, na te hebben kennis genomen van de mededeeling van den kapitein G., de straf zou hebben te niet gedaan, indien hij daartoe nog bevoegd geweest ware;

Krachtens de artikelen 15—17 der Rechtspleging bij de Landmacht in verband met artikel 51 van 's Hofs Provisioneele Instructie beschikkende op de ingediende klacht;

Verklaart die wettig;

Doet de aan klager als voormeld opgelegde straf te niet;

Gelast dat die straf met de daarvoor aangegeven redenen in klagers strafregister zal worden doorgehaald.

ADVIES van den Advocaat-Fiscaal Mr. M. S. Pols.

Verbindende kracht der Nederlandsche Militaire Strafwetgeving in Nederlandsch Indië.

Competentie van de Zeekrijgsraden in Nederlandsch Indië in verband met die van den Kolonialen rechter.

Wenschelijkheid eener wettelijke voorziening dienaangaande.

UTRECHT, den 3 Juli 1875.

L^a. M. n°. 36--1874.

Aan

Zijne Excellentie den Heer Minister van Marine.

Bij missive van Uwe Excellentie van 31 Augustus 1874, L^a. B., n°. 42, werd aan mijn ambtsvoorganger eene missive van den Kommandant der Zeemacht en Chef van het Departement van Marine in Nederlandsch Indië van 17 Juni 1874 met acht bijlagen toegezonden betreffende een met de Indische autoriteiten gerezen verschil omtrent de jurisdictie over misdrijven aan den wal in Nederlandsch Indië gepleegd door schepelingen van Zijner Majesteits Zeemacht, met uitnoodiging om na kennisname dier stukken en na overweging van het daarin vervatte, zijne beschouwingen te dier zake mede te deelen en tevens Uwe Excellentie voor te lichten omtrent de maatregelen, welke zouden moeten genomen worden om tot eene beslissing te geraken en daardoor aan den onhoudbaren staat van zaken in Oost-Indië een einde te maken. Het betreunde overlijden van dien ambtenaar vertraagde de afdoening dezer zaak, en, hoewel ik dadelijk na de aanvaarding mijner functiën van die stukken kennis nam, was het mij zoowel wegens velerlei andere bezigheden, als vooral wegens het veelomvattende der bij het onderwerp betrokken vragen, niet mogelijk vroeger aan het verlangen van Uwe Excellentie te voldoen. De oplossing toch van het gerezen geschil is afhankelijk niet slechts van de beoordeeling der verhouding van de Nederlandsche Zeemacht tot de Overzeesche gewesten, maar in het algemeen der verhouding van het moederland en zijne

wetgeving tot de overzeesche koloniën en bezittingen en de aldaar vigeerende wetgeving.

Inmiddels werd bij missive van Uwe Excellentie van 1 Maart j.l., L^a. B., n°. 37 mededeeling gedaan van eene missive van Haren ambtgenoot van Koloniën van 13 November 1874, L^a. A¹, n° 42, met eene reeks van bijlagen betreffende dezelfde quaestie, met uitnoodiging daaromtrent mijn gevoelen te doen kennen. Ook deze stukken zijn door mij nauwkeurig overwogen, en na zorgvuldige overweging der opgeworpen vragen, heb ik de eer, onder terugzending van de mij toegezonden bescheiden, het navolgende aan de overweging van Uwe Excellentie te onderwerpen.

Blijkens de overgelegde bescheiden is de aanleiding tot het gerezen geschil ontstaan door eene strafvervolging en veroordeeling van den inlandschen vuurstoker 2de klasse Karidin. Deze persoon, inlandsch schepeling van Zijner Majesteits Zeemacht in Nederlandsch Indië en behoorende tot de rolle van het Korvet Prinses Amelia, was bij vonnis van den Zeekrijgsraad aan boord van Zijner Majesteits Wachtship te Soerabaija van 30 October 1871 ter zake van medeplichtigheid aan diefstal veroordeeld tot twee jaren correctionele gevangenisstraf, te ondergaan in 's Lands gevangenis te Soerabaija. Tijdens zijn verblijf in die gevangenis maakte hij zich opnieuw aan diefstal schuldig en werd hij bij vonnis van den Landraad van 7 Augustus 1873, gewijzigd bij arrest van het Hoog Gerechtshof van Nederlandsch Indië van 17 October 1873, veroordeeld tot één jaar dwangarbeid buiten de ketting. De Kommandant der Zeemacht en Chef van het Departement van Marine in Nederlandsch Indië was van oordeel dat deze persoon, als behoorende tot het Nederlandsche krijgsvolk te Water, alleen justitiabel was voor den Nederlandschen militairen rechter, en ter zake van het gepleegde misdrijf had behooren terecht te staan voor den Zeekrijgsraad en veroordeeld te worden ingevolge de Nederlandsche strafwetten. Hij wendde zich alzoo tot den Directeur van Justitie, Chef van het Departement van Justitie in Nederlandsch Indië ten einde redres te erlangen, maar deze ambtenaar was van oordeel dat in deze terecht door den Landraad recht was gedaan, bewerende:

1°. dat het misdrijf, als gepleegd in Nederlandsch Indië en niet aan boord van een Nederlandsch oorlogsvaartuig, ter cognitie van den Indischen rechter stond;

2°. dat, bij ontstentenis van den bevoegden Indischen militairen rechter, de civiele Indische rechter de eenige bevoegde was;

3°. dat het feit volgens de Indische strafwetten behoorde gestraft te worden;

4°. dat de Zeekrijgsraad en in het algemeen de Nederlandsche rechter in deze zelfs niet bevoegd was recht te doen of althans geen recht tot strafvervolging had, vermits het feit, niet in Nederland noch aan boord van een Nederlandsch vaartuig gepleegd, niet viel onder een der bepalingen van art. 8 en 9 van het Nederlandsche Wetboek van Strafvordering.

Hieruit ontstond eene briefwisseling waarbij beide stellingen breedvoerig en met groote scherpzinnigheid werden ontwikkeld; maar vermits de wisseling van gedachten tot geene overeenstemming leidde, stelde de Kommandant der Zeemacht bij missive van 17 Juni 1874 Uwe Excellentie met de zaak in kennis en gaf Haar de wenschelijkheid in overweging om Harerzijds in overleg met Haren ambtgenoot van Koloniën aan den Koning de noodige voorstellen te doen om deze aangelegenheid bij de Wet te regelen. Tevens stelde die Kommandant den Gouverneur Generaal van Nederlandsch Indië met de zaak in kennis, die onder overlegging van twee adviezen van den Raad van Indië van 10 Juli en 28 Augustus 1874 en van een advies van den Directeur van Justitie van 5 Augustus 1874 bij zijne missive van 19 September 1874 de zaak in handen stelde van den Minister van Koloniën onder mededeeling zijner zienswijze. Die zienswijze, geheel conform voornoemde adviezen, komt hierop neder:

1°. dat hij zich, voor zooveel de bestaande wetgeving betreft, geheel vereenigt met het betoog van den Directeur van Justitie;

2°. dat, voor zooveel eene nadere regeling van het onderwerp betreft, het niet wenschelijk is, en niet noodig en ook in de uitvoering groote moeilijkheden zal veroorzaken, om — zooals de Kommandant der Zeemacht verlangt — misdrijven in Nederlandsch Indië begaan door leden der Nederlandsche Marine, te laten be-rechten op Nederlandsch territor, door den Nederlandschen rechter en naar de Nederlandsche Wet, met andere woorden door den Zeekrijgsraad. Vermits echter de handhaving van het beginsel dat ook de leden der Nederlandsche Marine, zoo Europeanen als inlanders, evenals alle andere personen, voor in Nederlandsch Indië aan den wal (Nederlandsch Indisch territor) gepleegde misdrijven en over-tredingen voor den Nederlandsch Indischen rechter moeten terecht staan, blijkens de vroeger ter zake opgedane ondervinding, wel eens tot conflicten aanleiding kon geven, verzoekt de Gouverneur Generaal den Minister van Koloniën om, na overleg voor zooveel noodig met Uwe Excellentie te willen beslissen, of voornoemd beginsel moet worden gehandhaafd, dan wel ten deze tot eene wijziging van de Nederlandsch Indische wetgeving behoort te worden overgegaan. Bij missive van 18 November 1874, werden alle deze stukken door den Minister van Koloniën in handen van Uwe Excellentie gesteld, met verzoek om mededeeling welke beslissing Haar wenschelijk voorkomt.

Uit het bovenstaande nu rijzen drie vragen ter beantwoording.

I. Welke is ten opzichte van het gerezen geschil de stand der tegenwoordige Wetgeving?

II. Is nieuwe wettelijke regeling noodig?

III. Zoo ja, in welken zin moet die regeling geschieden?

I. Tot juiste oplossing der eerste vraag is noodig, dat vooraf vaststa de positie der Zeemacht en van de Zeekrijgsraden in Neder-

landsch Indië. Mijns inziens kan het geen twijfel lijden dat de Nederlandsche oorlogsvaartuigen, in Nederlandsch Indië gestationeerd, niets anders zijn dan schepen buitengaats verkeerende. Sedert de opheffing der Koloniale Marine bevindt geen deel der Nederlandsche Zeemacht zich langer in een exceptioneelen toestand, die het aan eene bijzondere wetgeving onderwerpt. Hoewel in voortdurende aanraking met het Indische Gouvernement en onder het opperbevel van den Gouverneur Generaal gesteld, zijn de schepen, in Nederlandsch Indische wateren dienst doende, op gelijken voet als schepen die zich in andere wateren dan de Nederlandsch Indische en buiten het territoir van het Rijk in Europa bevinden, in alles onderworpen aan de wetten en bepalingen voor de Nederlandsche Zeemacht in het algemeen vastgesteld; en zijn de Zeekrijgsraden aan boord dier schepen Nederlandsche rechtbanken en geene Nederlandsch Indische.

Als noodzakelijk uitvloeisel van het bovenstaande kan het evenmin twijfel lijden, dat ten opzichte van de schepelingen tot de Nederlandsche Marine behorende, de bepalingen gelden van de Nederlandsche Wet betreffende de jurisdictie in zake van misdrijven, met name de bepalingen van art. 48 der Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof, artikel 1, 9 en 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water en artikel 129 van de Rechtspleging voor de Zeemacht. Krachtens die bepalingen zijn die schepelingen, met uitsluiting van iederen anderen rechter, onderworpen aan de rechtsmacht van het Hoog Militair Gerechtshof en de Zeekrijgsraden, zoowel wat betreft de commune als de militaire misdrijven, onverschillig of deze binnen- of buitenslands zijn gepleegd. De eenige uitzonderingen die de Wet zelve aangeeft, zijn vervat in artikel 48 en 54 der Provisioneele Instructie, artikel 5 laatste gedeelte en artikel 12 van het Crimineel Wetboek.

Hoe onvoorwaardelijk die opdracht van de jurisdictie aan het Hof en de krijgsraden, die uitsluiting van elken anderen rechter mogen zijn, volgt daaruit toch geenszins van zelve het antwoord op de gerezene vraag. Die opdracht toch aan den Nederlandschen militairen rechter strekt zich niet verder uit dan de rechtsmacht van den Nederlandschen rechter in het algemeen reikt; terwijl de uitsluiting van elken anderen rechter noodzakelijk wordt beperkt door de grenzen van de heerschappij der Nederlandsche Wet. Twee vragen zijn dus te beantwoorden:

1°. Was de Zeekrijgsraad, als Nederlandsche rechtbank, bevoegd in de zaak van den vuurstoker Karidin recht te spreken?

2°. Was de Nederlandsch Indische rechter onbevoegd?

Ad 1um. Wat de eerste vraag betreft, dient in het oog gehouden te worden dat het hier gold eene vervolging ter zake van eenvoudigen diefstal gepleegd door een Inlandschen vuurstoker op Nederlandsch Indisch territoir. Artikel 9 van het Crimineel Wetboek nu bepaalt dat het *ten aanzien van de misdaden in dat Wetboek uitgedrukt, en van de straffen daarbij bepaald*, nimmer eenig onderscheid zal maken of *dezelve misdaden* binnen of buiten de Vereenigde Nederlanden

gepleegd zijn. Hieruit volgt noodzakelijk dat het Hof en de Zeekrijgsraden bevoegd zijn recht te spreken over — en het Crimineel Wetboek toe te passen op — alle *militaire* delikten, onverschillig of ze binnen of buitenslands zijn gepleegd. Maar ten opzichte van *commune* delikten, en hiertoe behoort eenvoudige diefstal, bestaat zoodanige bepaling niet. Wel spreekt zoowel artikel 48 der Provisioneele Instructie als artikel 12 van het Crimineel Wetboek van *alle* commune delikten; maar het kan mijns inziens geen twijfel lijden, dat ten opzichte van buitenslands gepleegde *commune* delikten de militaire rechter aan dezelfde grenzen is gebonden als de burgerlijke rechter. De bepalingen van artikel 8 tot 10 van het Wetboek van Strafvordering stellen niet alleen voor den burgelijken, maar ook voor den militairen rechter bepaalde grenzen, en een militair die zich buitenslands tegen vreemdelingen schuldig maakt aan eenig niet in artikel 9, 2°, van dat Wetboek opgenoemd *commun* misdrijf, kan evenmin volgens de Nederlandsche wetten worden vervolgd en gestraft als de niet-militair. Onder die misdrijven nu is niet opgenoemd eenvoudige diefstal, en de Heer Directeur van Justitie in zijne missive van 22 Januari 1874 beweert dientengevolge, dat de Nederlandsche rechter zelfs niet bevoegd was over den gepleegden diefstal recht te doen. Hij ziet daarbij echter over het hoofd dat krachtens artikel 9, 1°, volgens de Nederlandsche wetten kunnen worden vervolgd en gestraft Nederlanders die zich buiten 's lands hebben schuldig gemaakt aan eenig misdrijf hoegenaamd tegen Nederlanders; dat alzoo de Zeekrijgsraad evenzeer bevoegd is recht te doen over *alle* misdrijven buitenslands gepleegd, mits gepleegd door Nederlanders tegen Nederlanders.

Nu moge niet met zekerheid blijken, dat èn Karidin èn de persoon, dien hij bestal, Nederlanders in den zin der Wet waren, het is toch zeer waarschijnlijk dat beiden, als geboren op Java uit aldaar gevestigde ouders, aan de vereischten van artikel 5, 1°, van het Burgerlijk Wetboek voldeden, en dus ook in den zin van artikel 9 van het Wetboek van Strafvordering als Nederlanders zijn te beschouwen. Is dit nu werkelijk het geval, dan was de Zeekrijgsraad bevoegd ook over het door Karidin gepleegde feit van eenvoudigen diefstal recht te doen.

Ad 2um. Wat de tweede vraag betreft, is niet twijfelachtig dat eene bepaling der Nederlandsche Wet alleen bindend is voor een rechter die aan die Wet is onderworpen, dat zij een vreemden rechter niet onbevoegd kan maken. De Nederlandsche Wet kan wel bepalen dat geen ander Nederlandsch rechter, buiten den militairen rechter zich rechtsmacht zal aanmatigen over Nederlandsche schepelingen, maar kan vreemde rechters niet uitsluiten. De bepalingen der Nederlandsche Wet omtrent de uitsluitende bevoegdheid van den militairen rechter beletten, het behoeft nauwelijks gezegd te worden, den Engelschen of Franschen rechter niet over den Nederlandschen schepeling recht te doen, wanneer deze binnen de grenzen zijner jurisdictie misdoet: evenmin als gelijklopende bepalingen

van eene vreemde Wet den Nederlandschen rechter zouden terughouden over vreemde schepelingen, op Nederlandsch territorium misdrijf plegende, recht te spreken. De bepalingen toch eener Wet zijn niet bindend voor een vreemden rechter. Deze behoeft zich daaraan niet te storen. Vandaar dat beide rechters evenzeer bevoegd kunnen zijn en dat bijvoorbeeld zonder eenige schennis van internationale rechten of verplichtingen een Nederlander, die in Engeland ten nadeele van een Nederlander eenvoudigen diefstal pleegt, zoowel in Engeland als in Nederland strafrechtelijk vervolgd en gestraft kan worden. De omstandigheid dat de vuurstoker Karidin krachtens de Nederlandsche wetten voor den Zeekrijgsraad had kunnen en behooren vervolgd en gestraft te worden, sluit alzoo niet van zelve in dat de Nederlandsch Indische rechter onbevoegd was. De Indische autoriteiten, met uitzondering naar het schijnt van den Procureur-Generaal bij het Hoog Gerechtshof, beweren dan ook, dat die rechter bevoegd was. Volgens haar zijn de bepalingen der Nederlandsche militaire Wetgeving voor de Marine op dit punt niet verbindend voor den Nederlandsch Indischen rechter, behoeft deze haar niet te eerbiedigen, is die Wetgeving voor dien rechter eene vreemde Wetgeving, even als zij dit is bijvoorbeeld voor den Engelschen rechter. In deze stelling ligt mijns inziens de hoofdvraag, van wier beantwoording de oplossing van het aanhangig geschil afhankelijk is, te weten:

of de bepalingen der Nederlandsche militaire wetgeving, waarbij de rechtsmacht over schepelingen uitsluitend aan den Nederlandschen militairen rechter is toegekend, ook in Indië krachtens het Nederlandsch Indische recht geldig zijn, en door den Nederlandsch Indischen rechter behooren geëerbiedigd te worden?

Ik erken gaarne geruimen tijd te hebben gearzeld, en ook nu met eenige schroom die vraag te beantwoorden, omdat zij mijns inziens eene zeer moeilijke is, en niet zoozeer een vraag van Nederlandsch, als wel van Nederlandsch Indisch recht is. De zeer gebrekkige regeling van de rechtsbetrekkingen tusschen het Rijk in Europa en zijne bezittingen buiten Europa, van wat men, naar analogie der internationale rechtsbetrekkingen tusschen vreemde Staten, het quasi-internationale recht zou kunnen noemen, doet telkens gewichtige bedenkingen, schier onoplosbare moeilijkheden ontstaan, omdat men bij die regeling en in het algemeen bij de regeling van het Nederlandsch Indische recht, zich niet altijd eene zuivere en scherp geteekende voorstelling van den aard dier rechtsbetrekkingen maakte. Geldt deze opmerking zelfs nu nog, niettegenstaande eene meer volledige organisatie van het Nederlandsch Indische rechtswezen door de invoering der nieuwe Wetboeken is tot stand gebracht, in verhoogde mate geldt het voor vroegere tijden, toen het Nederlandsch Indische recht nog niet gecodificeerd was.

Dat de wederzijdsche verhouding van Nederland en Nederlandsch Indië niet eene volkenrechtelijke is, zal wel geen betoog behoeven. Hoewel elk zijn eigen Gouvernement en zijne eigene wetgeving heeft,

staan zij niet als vreemde, zelfstandige staten, veelmin als onafhankelijke staten tegenover elkander, zelfs niet als bondsstaten naast elkander. Een beroep op zuiver volkenrechtelijke regels mist alzoo allen grondslag en daaromde vervalt tevens het beroep van den Heer Directeur van Justitie op het gebeurde met een matroos 2e klasse te Penang, en zijne gelijkstelling van den Nederlandsch Indischen met den Britsch Indischen of Engelschen rechter. De verhouding tusschen Nederland en Nederlandsch Indië is van zuiver staatsrechtelijken aard. Zij is echter niet de gewone staatsrechtelijke verhouding tusschen twee gelijkberechtigde deelen, tusschen twee provinciën of distrikten. Zij bezit een speciaal karakter. Hoewel de Grondwet van 1848 de overzeesche koloniën en bezittingen van den Staat nominaal tot deelen van het Rijk der Nederlanden verheft, zijn zij in werkelijkheid gebleven, wat zij onder de vroegere Grondwetten waren, *bezittingen* van het Rijk, zonder eigene zelfstandige rechten, afhankelijk van en onderworpen aan het gezag van het moederland, of, zooals die Grondwet zegt, van het Rijk in Europa. Als zoodanig zijn zij uit den aard der zaak onderworpen aan de Nederlandsche Wet, is deze ook aldaar bindend, tenzij voor zoover die Wet zelve haar gebied tot het Rijk in Europa, tot het moederland, beperkt, of uitdrukkelijk dat deel van het Rijk buiten Europa uitsluit. De uitdrukking van de Grondwet van 1848, wel verre van dit beginsel te verzwakken of te beperken, geeft daaraan een nog sterkere uitdrukking. Zijn die bezittingen deelen van het Rijk, dan is nog onbetwistbaarder dat zij in beginsel en voor zoover de Wet niet uitzondert, door de Rijkswetgeving zijn gebonden, onderworpen zijn aan al de bepalingen van het Nederlandsche recht, voor zoover niet uitdrukkelijk of stilzwijgend daaraan onttrokken.

Dit beginsel is dan ook steeds in de praktijk gevolgd en door de Wetgeving erkend. Reeds dadelijk na de stichting van Batavia werd door het Opperbestuur der Oost-Indische Compagnie den Gouverneur Generaal en Raden van Indië aanbevolen: „om de goede hand daaraan te houden, dat op Batavia en op andere plaatsen, onder het gebied van de Compagnie zijnde, de administratie der Justitie mag worden „bediend *volgens de instructiën en praktijken in de Vereenigde Nederlandsche Provinciën doorgaans, zoo in het civiel als in het crimineel „geobserveerd.*”¹⁾ Het voormalige Nederlandsche recht (het Oudhollandsche) erkende de rechtskracht van lokale rechten en gewoonten er eerbiedigde dus de rechten en gewoonten der inlanders, maar de Nederlanders en andere Europeanen werden door het Nederlandsche recht beheerscht, voor zoover dit niet bij speciale verordening was gewijzigd. Tal van dergelijke verordeningen werden gemaakt, maar nimmer dacht men er aan, de rechtskracht van het Nederlandsche recht in het algemeen uit te sluiten, en toen de verschillende uit-

1) Instructie voor den Gouverneur Generaal Hendrik Brouwer, bij Mr. P. Mijer, Verzameling van instructiën, ordonnanciën en reglementen voor de Regeering van Nederlandsch Indië, Batavia 1848, blad. 49.

gevaardigde verordeningen vereenigd en geordend werden in de bekende Ordonnantien en Statuten van Batavia van 1642, werd als slotbepaling vastgesteld „dat van zoodanige zaken waaromtrent bij dezelve niets „bijzonders staat voorgeschreven, geobserveerd en onderhouden zullen „worden de regten, statuten en kostumen, in de Vereenigde Nederlanden „gebruikelijk, en wanneer ook deze daaromtrent mogten deficiëren, „de beschreven Keizerlijke regten, zooals dezelve van Justiniaan zijn „gecollegeerd, voorzoover dezelve met de gelegenheid dezer landen „overeenkomen en praktikabel zouden zijn.”¹⁾ Daar de wetgeving in Indië zelve slechts partieel en onvolledig in de rechtsbehoeften voorzag, bleef het in Nederland geldende recht een belangrijk deel van het Nederlandsch Indische recht en was waarschijnlijk niemand er immer op bedacht, deszelfs toepassing uit te sluiten. Eerst in de Staatsregelingen van 1798, 1801 en 1806 vindt men uitdrukkelijk het beginsel aangenomen, dat de koloniën onder *bijzondere* wetten zouden leven. Het noodzakelijk vereischte tot verwezenlijking van dit beginsel, invoering eener volledige Wetgeving, bleef echter ontbreken, en de verschillende grondwetten van het Koninkrijk der Nederlanden namen voornoemde bepaling niet over. De Heer Thorbecke signaleerde dit in zijne Aanteekening op art. 59 der Grondwet van 1840 als eene leemte en nam reeds in zijne bekende „Proeve van herziening der Grondwet” als artikel 115 deze bepaling op: „Eene wet, die niet uitdrukkelijk zegt, dat zij ook op de overzeesche bezittingen toepasselijk is, wordt geacht enkel voor het „Rijk in Europa te zijn gemaakt. De overzeesche bezittingen worden „door bijzondere wetten geregeld.” De eerste zinsnede dezer bepaling werd in artikel 118 der Grondwet van 1848 overgenomen.

Eene Nederlandsche wet, onder die Grondwet tot stand gekomen, is alzoo voor het Rijk buiten Europa niet verbindende, tenzij krachtens uitdrukkelijke bepaling. Ten opzichte van oudere wetten geldt daarentegen die bepaling niet. Deze zijn evenzeer voor de overzeesche bezittingen verbindend, voorzoover niet hetzij eene uitdrukkelijke bepaling, hetzij de aard van het onderwerp of van de bepalingen stilzwijgend hare toepasselijkheid uitsluit, hetzij eene bijzondere voor die bezittingen aangenomen regeling haar vervangt.

De objectie dat de Nederlandsche militaire wetgeving nimmer uitdrukkelijk voor Nederlandsch Indië toepasselijk is verklaard, is dus op zich zelve niet afdoende, waar het wetten geldt lang vóór de Grondwet van 1848 bestaande. Integendeel zou men kunnen stellen, dat het bewijs behoorde geleverd te worden, dat de verbindbaarheid dier Wetgeving ook voor Indië op een der bovenvermelde wijze was uitgesloten. En evenmin kan de objectie, dat die Wetgeving in Indië nimmer is afgekondigd, als afdoende beschouwd worden. Een gebiedend voorschrift van afkondiging in Indië bestond, voorzoover mij althans bekend is, niet tijdens de vaststelling dier wetgeving of liever tijdens het herstel van het Nederlandsche gezag

¹⁾ Zie Mr. P. Mijer, t. a. pl. bl. 110.

in de Oost-Indische bezittingen. Wel kan men aannemen, dat in het algemeen tot de rechtsgeldige werking eener Wet publicatie, afkondiging, noodig is, maar hieruit volgt niet, dat die afkondiging ook in Indië verplichtend was. Die objectien trouwens zouden, zoo ze afdoende te achten waren, eene zoo wijde strekking hebben en zulke belangrijke gevolgen, dat zelfs de Heer Directeur van Justitie voor de toepassing zou terugdeinzen. Wat toch ten opzichte van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water wordt beweerd, geldt evenzoo van al de andere militaire wetboeken. Geen dezer is bepaaldelijk afgekondigd en alleen het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande bevat eene uitdrukkelijke bepaling, waarbij het ook in de Oost- en West-Indische bezittingen van kracht wordt verklaard. Toch is nimmer betwijfeld, en wordt door den Heer Directeur van Justitie erkend, dat die Wetten ook voor de Koloniale Zee- en Landmacht verbindend zijn, en zijn zij als zoodanig ook steeds regelmatig toegepast.

De praktijk heeft dan ook steeds de Nederlandsche militaire wetgeving als volkomen verbindend, ook voor de overzeesche bezittingen van den Staat, aangenomen, zonder bijzondere toepasselijkverklaring of afkondiging. Welke de praktijk was tijdens die bezittingen aan de Oost-Indische Compagnie behoorden, ben ik niet in staat met zekerheid na te gaan; maar op grond zoowel van bovenstaande algemeene rechtsbeschouwingen als van de analogie met de gevolgde praktijk in andere deelen des rechts meen ik als ontwijfelbaar te mogen aannemen, dat ook daarbij het beginsel werd gevolgd van eenheid van recht voor Nederland en de overzeesche bezittingen, voorzoover de bijzondere omstandigheden, waarin die bezittingen verkeerden, die toepassing niet onmogelijk of wijziging wenschelijk maakten. Dit beginsel is later uitdrukkelijk uitgesproken, maar was geene nieuwigheid, daar het voor de wetgeving in het algemeen steeds was gehuldigd. Dat dit zoo was, blijkt duidelijk uit de pogingen, die men na de opheffing der Oost-Indische Compagnie in het werk stelde om den rechtstoestand in Indië te verbeteren en de wijze waarop men daarbij te werk ging. Opmerking verdient daarbij het breedvoerig advies van de Commissie tot de Oost-Indische zaken aan het Staatsbewind der Bataafsche Republiek in 1803, ingeleverd met de noodige ontwerpen van wetten.⁽¹⁾ Wel heeft dit advies geen rechtstreeksch gevolg gehad, zijn die ontwerpen nimmer tot wet verheven, maar bij de latere regeling hebben zij een zeer grooten invloed uitgeoefend. Bij dat advies werd de toestand der wetgeving gunstig geoordeeld: „het algemeene recht, „hetwelk hier te Lande wordt opgevolgd (zoo luidt het oordeel), „strekt ook daar ten richtsnoer, en, voorzooverre plaatselijke „omstandigheden, bijzondere verordeningen noodzakelijk maakten, „treft men in de Verzameling daarvan, bekend onder den naam van „Bataviasche Statuten, en latere besluiten van het Indische bestuur,

(1) Afgedrukt in het werk van den Heer Mijer bl. 117 volg.

„zeer vele nuttige en heilzame voorschriften aan, welke ten bewijze „strekken, dat dit gewichtig stuk steeds door hetzelfde is ter harte „genomen.” (1) Over de administratie der Justitie, de rechterlijke inrichting daarentegen was het oordeel zeer ongunstig. De Commissie stelde dan ook eene geheele nieuwe organisatie voor en behandelde daarbij ook de militaire rechtspleging die zij evenals in Nederland voor alle militaire delicten, zoo te water als te lande in de Indische bezittingen of in eenige havens of reeden gepleegd, oordeelde te moeten worden opgedragen aan militaire krijgswaarden, met appel en revisie aan een militair krijgswaad (Hoog Militair Gerechtshof) te Batavia. Alleen ten opzichte der militaire delicten, in Indië in volle zee gepleegd, onthielden zij zich van een voorstel, als zijnde eene zaak die nauw verbonden was aan de geheele inrichting der Marine van den Staat (2) In de Instructie, door Koning Lodewijk in 1807 aan den nieuw benoemden Gouverneur Generaal Daendels gegeven, werd hem in hoofdzaak voorgeschreven dit punt aldus te regelen. (3) Dientengevolge werd 22 April 1808 de Hooge Militaire Vierschaar te Batavia opgericht en de militaire rechtspleging door hem geregeld geheel overeenkomstig de in het moederland geldende beginselen, terwijl het Nederlandsche Crimineel Wetboek voor de milite van den Staat van 26 Juni 1799 voorloopig werd ingevoerd. Ten opzichte van het militaire recht voor de Zeemacht werd aanvankelijk niets bepaald, maar op 4 April 1810 voorgeschreven, dat de Hooge Militaire Vierschaar ook van militaire delicten, door het volk van oorlog te water begaan, kennis zou nemen en recht zou spreken overeenkomstig den Brief of Instructie voor den oorlog ter zee van 26 Juni 1795 en de resolutie van de voormalige Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden van 20 October 1703; terwijl voor de wijze van procederen de Vierschaar werd verwezen naar de Instructie voor de Hooge Militaire Vierschaar van het Koninkrijk Holland van 25 Juni 1802. Dat bij dit alles slechts van militaire delikten sprake was, verklaart zich door de omstandigheid, dat ook in Nederland destijds de rechtsmacht van den militairen rechter, in afwijking van vroeger, zich uitsluitend tot militaire delikten bepaalde. Toen dan ook bij de inlijving in het Fransche keizerrijk die rechtsmacht weder tot alle en dus ook tot de commune delikten werd uitgebreid, werd bij besluit van den Gouverneur Generaal Janssens van 8 Juli 1811 (4) bepaald, dat de militaire rechtbanken in Indië provisioneel bij de beoordeeling van misdaden, door militairen begaan, waarin het Wetboek van 1799 niet voorzag, tot richtsnoer zouden nemen de burgerlijke wetten.

Inmiddels was in Nederland na het einde der Fransche overheersching in plaats der Fransche Wetgeving voorloopig het Wetboek van 1799 weder ingevoerd en in 1814 en 1815 door de nieuwe militaire

(1). T. a. pl. bl. 200.

(2). T. a. pl. bl. 219, 253.

(3). T. a. pl. bl. 351.

(4). Opgenomen in de Bataviasche Coloniale Courant van 12 Juli 1811, no. 28.

Wetgeving zoowel voor het krijgsvolk te Water als te Lande vervangen. De Commissarissen-Generaal, die in last hadden, na de overneming der Oost-Indische bezittingen uit de handen der Engelsche gezagvoerders, ook het rechtswezen aldaar te organiseren op den voet der wetgeving van het moederland, voor zoover plaatselijke omstandigheden geene wijzigingen vorderden, werden, voor zooveel het burgerlijke rechtswezen betreft, daarvan teruggehouden door de overweging, dat men de Fransche wetgeving, die slechts provisioneel in Nederland tot aan de vaststelling van nieuwe nationale Wetboeken gehandhaafd en wegens den korten duur van het Fransche gezag in Indië, nimmer aldaar toegepast was, niet wilde invoeren, en dus de vaststelling der nieuwe Wetboeken wilde afwachten. Zij handhaafden mitsdien het recht zoodanig als het in 1809 vigeerde, terwijl alleen de rechterlijke organisatie en de wijze van procederen breedvoerig werd geregeld. ⁽¹⁾ Ten opzichte van het militaire recht bestond dit bezwaar niet en werd dan ook de Nederlandsche militaire wetgeving van 1814 en 1815 in werking gebracht. ⁽²⁾ Daarbij verdienen bovenal twee punten bijzondere opmerking:

1°. dat Commissarissen-Generaal bij die inwerkingbrenging blijkbaar zijn uitgegaan van het beginsel, dat eene eigenlijke invoering of afkondiging dier Wetgeving onnoodig was, dat die Wetgeving van zelve reeds ook in Indië verbindend was en dat alleen zoodanige nadere bepalingen of wijzigingen noodig waren als de plaatselijke gesteldheid vorderde. Van zoodanige invoering of afkondiging heb ik althans geen spoor kunnen vinden, en men mag veilig veronderstellen, dat de wetten van 1814 en 1815 dan ook reeds vóór het besluit van 10 Januari 1819 en bij de Zeemacht en bij de Landmacht in volle werking waren, als door beiden uit het moederland medegenomen en steeds gevolgd. De aanhef van het Besluit van Commissarissen-Generaal bewijst zonneklaar mijns inziens, dat dit Besluit geenszins de strekking had om die wetgeving in te voeren, maar slechts om in die bestaande en reeds werkende wetgeving zoodanige wijzigingen te brengen, welke hare regelmatige werking in Indië verzekerden of mogelijk maakten. Dientengevolge werd ook in Indië een Hoog Militair Gerechtshof opgericht, daaraan eene instructie gegeven geheel ontleend aan de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland, werden voorts de noodige krigsraadsafdeelingen aangewezen, de wijze van samenstelling en bijeenroeping bepaald, evenals de wijze van appel en revisie.

2°. dat Commissarissen-Generaal bij de vaststelling dier wijzigingen zich strikt hielden binnen de grenzen, aan de Koloniale Wetgeving voorgeschreven. Mag men toch aan den Kolonialen Wetgever de bevoegdheid toeschrijven, de militaire wetgeving te wijzigen door koloniale verordeningen voorzooveel betreft de koloniale troepen,

⁽¹⁾ Besluit van Commissarissen-Generaal van 10 Januari 1819, no. 6 (Staatsblad voor Nederlandsch Indië n°. 20).

⁽²⁾ Besluit van Commissarissen-Generaal van 10 Januari 1819, no. 7 (Staatsblad voor Nederlandsch Indië n°. 21).

het Nederlandsch Indische krijgsvolk, ten opzichte van het Nederlandsche krijgsvolk heeft zij die bevoegdheid niet. Alleen de Nederlandsche Wetgever is bevoegd, in de rechtspraak over Nederlandsche troepen verandering te brengen. Ten opzichte van de Landmacht was geene onderscheiding noodig. Niet alzoo ten opzichte van de Zeemacht in Indië. Deze bestond niet alleen uit eene Koloniale Zeemacht, maar tevens uit een Nederlandsch Eskader. Ten opzichte van dit laatste nu werd niets veranderd, bleef de wetgeving van 1814 geheel van kracht, terwijl alleen de Koloniale Marine werd beschouwd als binnengaats in Indië, zoodat de rechtspleging daarvoor werd geregeld als voor de Zeemacht binnengaats in Nederland. Zoo dus de jurisdictie over de Koloniale Marine van den Nederlandschen militairen rechter (het Nederlandsche Hoog Militaire Gerechtshof en de Zeekrijgsraden buitengaats) werd overgebracht op den Nederlandsch Indischen militairen rechter, ten opzichte van het Nederlandsche Escader kon dit bij Koloniale verordening niet plaats hebben. Het bleef dus in alles aan den Nederlandschen militairen rechter onderworpen, op den voet bij de Nederlandsche militaire wetgeving bepaald. En te dien opzichte bleef die wetgeving ook bindend voor Nederlandsch Indië, gelijk zij het vóór het Besluit van 1819 was geweest. De enkele wijziging dier wetgeving ten opzichte der koloniale Marine had geene afschaffing daarvan ten opzichte van de Nederlandsche Marine in Indië ten gevolge. De Nederlandsch Indische burgerlijke rechter bleef, wat hij vóór het Besluit van 1819 geweest was, en evenals de Nederlandsche burgerlijke rechter is, onbevoegd over het krijgsvolk te water recht te spreken, zoowel in zake van militaire als van commune delicten.

Dit beginsel is dan ook tot nu toe steeds gehandhaafd en nimmer ernstig bestreden. Wel zijn nu en dan moeielijkheden gerezen, maar steeds overeenkomstig het bovenvermelde beginsel beslist. Enkele dier gevallen zijn reeds in de overgelegde correspondentie behandeld. Dus rees in 1847 de vraag omtrent de jurisdictie in zake van delicten, gepleegd door schepelingen in complicitéit met burgerpersonen in Nederlandsch Indië gevestigd, en werd beslist dat elk voor zijn eigen rechter, en wel de schepeling voor den Zeekrijgsraad, moest terecht staan. Evenzoo werd beslist in de zaak van het duel van een officier der Marine met een burgerlijk ambtenaar in 1851, bij Gouvernementsbesluit van 4 Januari 1852, n°. 8. Bij het besluit, geplaatst in het Indische Staatsblad van 1863, n°. 117, werd dienovereenkomstig ook bepaald, dat de inlandsche zeevarenden, dienende aan boord van Zijner Majesteits schepen en vaartuigen van oorlog in Nederlandsch Indië, onderworpen zijn aan de militaire wetgeving voor het krijgsvolk te water. Ja, in 1871 werd zelfs beslist, dat die inlanders ook wegens delikten, vóór hunne indiensttreding gepleegd, voor den Zeekrijgsraad en niet voor den Landraad behoorden terecht te staan; eene beslissing welke mijns inziens moeilijk te verdedigen is, maar toch aantoonde, dat men in beginsel de uitsluitende jurisdictie van den militairen rechter, de onbevoegdheid van den Nederlandsch Indischen burger-

lijken rechter erkende. Hetgeen door den Heer Directeur van Justitie hiertegen wordt aangevoerd, wederlegt geenszins de stelling, dat het beginsel steeds is gehandhaafd en ook door de Indische Regeering erkend. De zaak is dan ook van genoegzame bekendheid, dat de Zeekrijgsraden sedert de herstelling van het Nederlandsch gezag in Indië onafgebroken in het ongestoord bezit der jurisdictie zijn geweest en het is niet aan te nemen, dat dit bij de burgerlijke Justitie in Nederlandsch Indië onbekend zou zijn geweest of slechts met oogluiking zou zijn toegelaten. De praktijk in deze paste slechts het beginsel toe, dat in 1819 ongetwijfeld als recht gold.

Van den kant der Nederlandsche wetgeving is dit beginsel niet opgeheven en de Indische wetgeving heeft evenmin in iets daaraan te kort gedaan. Integendeel, in de opvolgende Regeeringsreglementen is steeds de militaire jurisdictie, zoodanig als zij bestond, gehandhaafd, en toen eindelijk de nieuwe Indische wetgeving werd ingevoerd, werd in artikel 1 van het Reglement op de Rechterlijke organisatie en het beleid der Justitie de rechtsmacht van den militairen rechter uitdrukkelijk voorbehouden en gehandhaafd. Het beroep op de bepalingen dier wetgeving, welke de kennismeming van alle in Indië gepleegde misdrijven aan speciale collegies opdraagt, heeft dus geenerlei beteekenis, vermits de reserve, ten opzichte der militaire jurisdictie gemaakt, deze uitdrukkelijk uitzondert. Dat bij geen dier bepalingen met name de jurisdictie over de Nederlandsche Marine wordt vermeld, doet niets ter zake. De Wet specificeert niet en sluit alzoo die jurisdictie niet uit. De bij gezegde rechterlijke organisatie ingestelde of bedoelde rechtbanken zijn alzoo gebleven, wat zij of hare voorgangers vroeger waren, onbevoegd om in zake van delikten door schepelingen van de Nederlandsche Marine gepleegd, recht te spreken. De Nederlandsche militaire wetgeving omtrent de militaire jurisdictie is, voor zoover zij niet ten opzichte van het koloniale krijgsvolk is gewijzigd, ook nu nog in Indië verbindend ook voor den Nederlandsch Indischen rechter.

II. Het antwoord op de tweede vraag of nieuwe wettelijke regeling noodig is, hangt ten deele af van de beantwoording der derde. Acht men eene regeling in den zin, door de Indische autoriteiten verdedigd, wenschelijk, dan is eene wettelijke regeling noodig, omdat, zooals hierboven is aangetoond, rechtens het tegendeel thans geldt. Maar dan zal ook die regeling bij de wet moeten geschieden, is eene koloniale verordening onvoldoende. Deze toch zou voor de Nederlandsche Marine niet bindend zijn, aan den Zeekrijgsraad de bevoegdheid niet ontnemen krachtens de Nederlandsche wet ook over delikten aan wal gepleegd, recht te spreken. De twee jurisdictiën zouden dus concurreren en de eene of de andere rechter recht doen, de eene of de andere wet worden toegepast naar mate de eene of de andere autoriteit den beklagde in zijn macht wist te bekomen. Is zoodanige toestand in den vreemde, wanneer twee onafhankelijke soevereiniteiten tegenover elkander staan, niet te voorkomen en levert zij daar

weinig bezwaar, omdat het verblijf van oorlogsvaartuigen in vreemde havens slechts kort is, ongerijmd zoude het zijn dien toestand in Nederlandsch Indië te scheppen, waar die schepen niet slechts voor langen tijd zijn gestationeerd, maar deel uitmaken van de daar gevestigde krijgsmacht, waar de schepelingen niet slechts in dagelijksche aanraking met den wal zijn, maar vele, met name al de inlandsche schepelingen, aldaar tehuis behooren. Voor eene goede, regelmatige werking der rechtspleging is noodig dat, hoe ook de beslissing valle, zoowel de Nederlandsche Zeemacht als de Indische autoriteiten tot handhaving der Justitie samenwerken, en die samenwerking kan alleen verkregen worden als beider competentie wordt geregeld op zoodanige wijze, dat die regeling voor beiden gelijkelijk verbindend is. Maar hieruit volgt tevens, dat, geheel afgescheiden van den zin waarin de beslissing zal genomen worden, eene nadere wettelijke regeling zeer wenschelijk is. Nu toch eenmaal het geschil is opgeworpen en op zulk eene pertinente wijze door de Indische autoriteiten voor de bevoegdheid van den Indischen rechter is partij getrokken, nu ook de Raad van Indië en de Heer Gouverneur Generaal zoo onvoorwaardelijk zich gevoegd hebben bij de meening van den Heer Directeur van Justitie, dat de Nederlandsche Marine, de Nederlandsche rechter eene vreemde Marine, een vreemde rechter is, en tegenover hen in gelijke positie staat als bijv. de Engelsche Marine, de Engelsche rechter, bestaat het gevaar, dat zonder stellige beslissing hetzelfde geschil tot groote schade voor de regelmatige werking der justitie telkens weder zal oprijzen, en met name voor de Marine eene positie ontstaan, die terecht onhoudbaar zou kunnen genoemd worden. Wel levert eene regeling bij de wet bezwaren, maar, wil men aan voortdurende jurisdictie-geschillen een einde maken, dan is er geen andere weg, vermits geene autoriteit, buiten de Nederlandsche wetgeving in staat is het geschil te beslissen. De vraag is echter alsdan, in welken zin die regeling zal behooren te geschieden.

III. De Heer Gouverneur-Generaal is van oordeel, dat het niet wenschelijk is en niet noodig en ook in de uitvoering groote moeilijkheden zal veroorzaken om misdrijven in Nederlandsch Indië begaan door leden der Nederlandsche Marine te laten berechten op Nederlandsch territoir, door den Nederlandschen rechter en naar de Nederlandsche wet, met andere woorden door den Zeekrijgsraad. Volgens hem is het wenschelijk dat de wet liet beginsel handhave dat ook de leden der Nederlandsche Marine, zoo Europeanen als inlanders, evenals alle andere personen, voor in Nederlandsch Indië aan den wal (Nederlandsch Indisch territoir) gepleegde misdrijven en overtredingen voor den Nederlandsch Indischen rechter moeten terecht staan. Zooals ik hierboven aantoonde, kan van eene handhaving van dat beginsel moeielijk sprake zijn, geldt het veeleer de invoering; want hoe men over het *wettig* bestaan oordeele, het *feitelijk* bestaan der jurisdictie van den Zeekrijgsraad kan geen twijfel lijden; en zeer bevreemdend mag het geacht worden, dat de Indische Regeering den schijn aan-

neemt alsof zij met dat feitelijk bestaan onbekend is, alsof zij onbewust ware dat de Zeekrijgsraden in Nederlandsch Indië steeds, immers sedert het herstel van het Nederlandsch gezag, de uitsluitende jurisdictie over de schepelingen hebben uitgeoefend. Dat dit in de uitvoering, voor zooveel Nederlandsch Indië betreft, groote moeielijkheden heeft veroorzaakt, is tot nu toe niet gebleken. Maar is het wellicht niet wenschelijk, ook uit anderen hoofde, dat de wet alsnog die jurisdictie beperke en haar in zake van in Nederlandsch Indië aan den wal gepleegde delikten aan den Zeekrijgsraad ontneme en overdrage op den Nederlandsch Indischen rechter?

Voor zoover daaruit zou volgen dat die jurisdictie alsdan zou komen aan den Nederlandsch Indischen *burgerlijken* rechter, ware zulks in lijnrechten strijd met de beginselen, zoowel door de wetgeving hier te lande als in Nederlandsch Indië gehuldigd. Of het al dan niet nuttig is de berechting van commune misdrijven, door het krijgsvolk gepleegd, aan den militairen rechter te laten, is eene betwiste vraag, die in deze echter van geen invloed kan zijn. Is het niet nuttig noch noodzakelijk, dan behoort het niet voor een deel van het krijgsvolk te water in Indië, maar voor het krijgsvolk in het algemeen, zoowel hier te lande als in Indië, afgeschafft te worden. Er is geen reden denkbaar waarom men het alleen in dit geval zou afschaffen, waarom men den Nederlandsch Indischen burgerlijken rechter eene jurisdictie over het scheepsvolk zou geven, die de Nederlandsche burgerlijke rechter niet bezit, waarom men ten opzichte van de Marine in Indië het tegenovergestelde beginsel zou volgen van dat, hetwelk hier te lande en ook in Indië ten opzichte van de koloniale krijgsmacht wordt gehuldigd. De Indische autoriteiten schijnen in zoodanige exceptioneele bepaling niets bevreemdends te vinden. Zij gaan daarbij echter uit van de stelling, dat de Nederlandsche Marine voor Indië eene vreemde Marine is, die op gelijke lijn staat met de Engelsche Marine. Behoeft die stelling ernstige wederlegging? Welke gelijkheid bestaat er tusschen de Marine van een vreemden Souverein, die slechts binnen de grenzen en met de beperkingen door het volkenrecht voorgeschreven, tijdelijk in onze wateren of havens wordt toegelaten of verblijven kan, en de Marine van den eigen Souverein, blijvend in Indië gevestigd, onder het opperbevel van den Gouverneur-Generaal staande, geroepen tot voortdurende dienst en samenwerking met de koloniale krijgsmacht en ten behoeve van het Koloniale Gouvernement?

Dat de Engelsche schepeling wegens misdrijven op Nederlandsch Indisch territorium gepleegd, voor den Nederlandsch Indischen rechter kan vervolgd worden is trouwens een gevolg van het souvereiniteitsrecht niet van Nederlandsch Indië, dat geen zelfstandig souvereiniteitsrecht bezit, maar van Nederland, en moet als zoodanig door Engeland naar volkenrechtelijke beginselen worden geduld. Daarbij nu is het niet bevreemdend, dat die rechtsmacht over vreemde schepelingen aan den gewonen, dat is aan den burgerlijken rechter is gelaten. Redenen om haar aan den militairen rechter op te

dragen, bestaan niet. De militaire belangen, waarop het beginsel der militaire jurisdictie over eigen krijgsvolk steunt, gelden niet ten opzichte van vreemde krijgslieden, die in hunne qualiteit als krijgsman niet worden erkend.

Eene andere vraag is echter, of het niet wenschelijk is, de rechtsmacht over de leden der in Nederlandsch Indië gestationeerde Nederlandsche Marine aan den Nederlandsch Indischen *militairen* rechter op te dragen, of liever ten opzichte van dat deel der Marine de rechtsmacht te regelen op gelijksoortige wijze als zij vroeger voor de Koloniale Marine was geregeld? Die vraag durf ik niet ontkennend te beantwoorden, niet in het belang van Nederlandsch Indië dat daarbij niet of zeer weinig betrokken is, maar in het belang van dat aanzienlijk deel der Nederlandsche Marine, dat zich in Indië bevindt. Het valt moeilijk te ontkennen dat de toepassing van het beginsel, dat die Marine in Indië moet beschouwd worden als buitengaats verkeerende, belangrijke bezwaren oplevert. Daardoor toch is zij onderworpen aan de bepalingen der rechtspleging ten opzichte der Zeekrijgsraden buitengaats, is de rechtspraak over het grootste deel onzer Marine aan alle medewerking van rechtskundigen; aan alle rechtskundige voorlichting of contrôle onttrokken. Is dit onvermijdelijk waar het geldt schepen in het buitenland of op de volle zee; is op deze schepen, als buiten het gewone rechtsgebied van den Staat zich bevindende, eene meer summere en snelle berechting tot behoud van orde en veiligheid in vele opzichten noodzakelijk, zoodat daarvoor zelfs de eischen eener *goede* rechtsbedeeling moeten zwichten -- geen dezer redenen bestaat voor schepen die zich in de havens of stations der overzeesche bezittingen bevinden. Zij bevinden zich in een deel van het Rijk, waar het recht en de rechtsbedeeling conform de beginselen van het Nederlandsche recht zijn georganiseerd en regelmatig werken niet slechts ten opzichte van inlanders, maar evenzeer van de Europeanen. Rechtskundige medewerking en contrôle, bij de militaire rechtspraak in Nederland onontbeerlijk geacht en alleen aan de rechtspraak op de schepen buitengaats onthouden wegens de bijzondere gesteldheid, waarin die schepen zich bevinden, zijn in Nederlandsch Indië even gemakkelijk te verkrijgen als in Nederland. En er is meer. Voor de Europeanen in Nederlandsch Indië is de Nederlandsche wetgeving in beginsel behouden. De Nederlandsche Wetboeken zijn aldaar ingevoerd, alleen gewijzigd naar de plaatselijke gesteldheid. Die gewijzigde wetgeving is echter niet op de Zeemacht in Indië toepasselijk, niettegenstaande het meerendeel der wijzigingen, gevorderd door verschil van klimaat, van sociale of politieke instellingen, enz. ten opzichte van den schepeling evenzeer wenschelijk is als ten opzichte der andere in Nederlandsch Indië wonende of verblijf houdende Nederlanders.

Alleszins overweging verdient het alzoo naar mijne bescheiden meening, den toestand der Marine in de Overzeesche bezittingen in het algemeen, en meer, speciaal in Nederlandsch Indië, voor zooveel de rechtsbedeeling betreft, nader te regelen en in verband te brengen

met de aldaar bestaande regeling der rechtspraak en der wetgeving. Van eene splitsing der jurisdictie, waarbij commune aan den wal gepleegde misdrijven aan een anderen rechter zouden worden opgedragen dan de militaire of aan boord gepleegde misdrijven, is niet slechts geene verbetering te wachten, maar zij zou in de praktijk dezelfde bezwaren, dezelfde onoplosbare moeielijkheden veroorzaken, die bij den tegenwoordigen toestand der militaire strafwetgeving eene splitsing van jurisdictie ook hier te lande zoo al niet onuitvoerbaar, dan toch ongeraden maken. Maar zoodanig praktisch bezwaar zou mijns inziens niet ondervonden worden, wanneer men bijvb. de Zeekrijgsraden bij de Stationnaire Zeemacht in de overzeesche bezittingen gelijk stelde, voor zooveel de rechtspleging betreft, met de Zeekrijgsraden binnengaats, en de over deze thans uitgeoefende contrôle, door appel en revisie, voor de Zeemacht opdroeg aan de Hooge Militaire Gerechtshoven in die bezittingen, en tevens de in die bezittingen heerschende burgerlijke strafwetgeving toepasselijk verklaarde op commune misdrijven aldaar gepleegd. De bezwaren die daartegen wellicht bestaan wegens het beginsel van eenheid der Marine, zijn niet zoo overwegend, dat men daarvoor eene mijns inziens zeer wenschelijke verbetering der rechtspleging zou behooren na te laten en de veel grootere bezwaren van de tegenwoordige regeling laten voortbestaan. In andere opzichten zou het geene scheiding der Nederlandsche Marine in eene Nederlandsche en Koloniale behoeven ten gevolge te hebben. Daardoor zou tevens, geloof ik, worden tegemoet gekomen aan de bestaande, al zijn het ook naar mijne meening ongegronde, bezwaren der Indische autoriteiten. Daar de vraag echter niet rechtstreeks in het van mij verlangde advies is gesteld, onthoud ik mij van nadere ontwikkeling, hoewel ik mij daartoe desgevraagd gaarne bereid zal houden.

Mijn oordeel over de gestelde vraag resumeerende, vermeen ik alzoo :

1°. dat in zake Karidin de Zeekrijgsraad bevoegd, de Nederlandsch Indische burgerlijke rechter onbevoegd was volgens het bestaande recht ;

2°. dat het noch wenschelijk, veelmin noodig is in dat bestaande recht eene verandering te brengen in den zin, door de Indische Regeering aangegeven ;

3°. dat het echter ter voorkoming van verdere moeielijkheden en geschillen, die den regelmatigen loop der Justitie op den duur ernstig zouden kunnen verstoren, wenschelijk is, alsnog bij de Wet het geschilpunt op te lossen ;

4°. dat alleszins overweging verdient of men bij die nadere wettelijke regeling niet moet trachten de rechtspraak over de Zeemacht, in de overzeesche bezittingen gestationeerd, op eene betere wijze te regelen, door de daarbij fungerende Zeekrijgsraden in verband te brengen met de koloniale militaire hoven en de koloniale strafwetgeving.

De Advocaat-Fiscaal voor
's Konings Zee- en Landmacht,
M. S. POLS.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 18 Mei 1894.

President: Mr. J. H. BEAUJON.

Leden: Jhr. W. VON WRANGEL AUF LINDENBERG, R. A. JACKSON, S. KRAIJENHOFF VAN DE LEUR, Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, Mr. G. H. VAN BOLHUIS EN L. A. WALAARDT SACRÉ.

Advocaat-Fiscaal: Mr. P. VERLOREN VAN THEMAAT.

Verdediger: Mr. L. CH. BESIER.

Een militair brengt zich opzettelijk eene verwonding aan den rechter wijsvinger toe met het oogmerk zich voor den militairen dienst ongeschikt te maken. Tengevolge dezer verwonding wordt overgegaan tot exarticulatie van het tweede en derde lid van dien vinger.

Vershil van meening of het gemis van de bedoelde vingerleden ongeschikt maakt voor de waarneming van den militairen dienst.

Bestaat hier strafbare poging tot het misdrijf van artikel 206 sub 1°. van het Wetboek van Strafrecht? Neen.

Beklaagde wordt wegens bedoeld misdrijf veroordeeld.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij resolutie van den 27sten Maart l.l. geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Vijfde Militaire Arrondissement, standplaats Leeuwarden, den 12^{den} Maart 1894 gewezen in de zaak tegen een milicien-kanonnier bij de 10de compagnie 1ste Regiment Vesting-Artillerie, oud 21 jaren, geboren te Nieuwleusen, gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 130 der wet van 19 Augustus 1861 (Staatsblad n°. 72) 206 sub 1°. en 45 van het Wetboek van Strafrecht, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 en 15 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191) gewijzigd bij artikel 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan poging om zich opzettelijk voor den dienst

bij de militie ongeschikt te maken, te dier zake veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van een maand en verwezen in de kosten en misen der Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie van den Krijgsraad;

Welke Advocaat-Fisikaal, met betoog:

dat voorschreven vonnis berust op de navolgende daarbij aangenomen feiten en omstandigheden:

dat beklaagde den 19^{den} Januari 1894, 's namiddags omstreeks 2 uur, ten huize van den Kapitein R. te Zwolle met het kennelijk doel om zich ongeschikt te maken voor den militairen dienst, zich opzettelijk meerdere verwondingen aan den wijsvinger van de rechterhand heeft toegebracht, waardoor eene exarticulatie van dit lichaamsdeel door den geneeskundige noodzakelijk is geoordeeld en volbracht;

dat die feiten door de in dit vonnis vermelde bewijsmiddelen wettig en overtuigend zijn bewezen;

dat, wanneer men met den Krijgsraad de juistheid aanneemt van de door den Dirigeerenden Officier van Gezondheid 3de klasse H. G. C. H. afgegeven geneeskundige verklaring, dat beklaagde, ongeacht het gemis van het tweede en derde lid van den wijsvinger der rechterhand, lichamelijk geschikt is om den militairen dienst te blijven waarnemen, de aan den beklaagde ten laste gelegde feiten niet het voltooid misdrijf van artikel 206 sub 1°. van het Wetboek van Strafrecht daarstellen;

dat echter in dat geval die feiten evenmin, zooals door den Krijgsraad is beslist, strafbare poging tot dit misdrijf daarstellen;

dat toch voor het bestaan van strafbare poging niet alleen gevorderd wordt een begin van uitvoering, omtrent het bestaan waarvan implicite in de 11de in verband met de 8ste, 9de en 10de overweging van het vonnis eene beslissing van den Krijgsraad voorkomt, maar bovendien, dat die uitvoering ten gevolge van omstandigheden, van des daders wil onafhankelijk, niet is voltooid;

dat de Krijgsraad in gebreke is gebleven in het vonnis aan te geven, welke, naar zijn oordeel, de omstandigheden zijn onafhankelijk van den wil van den beklaagde, tengevolge waarvan de uitvoering van het misdrijf niet is voltooid;

dat beklaagde bij zijn verhoor van 3 Maart j.l. heeft opgegeven, dat hij zich opzettelijk met een bijl eene verwonding aan den wijsvinger van de rechterhand heeft toegebracht met het doel om uit den dienst te komen, terwijl voorts ten processe vaststaat, dat hij niet door anderen in het voortzetten van die verwonding is gestoord of verhinderd; dat de gepleegde feiten onder deze omstandigheden, alleen dan zouden vallen onder het begrip van strafbare poging, zooals dit in het eerste lid van artikel 45 van het Wetboek van Strafrecht is omschreven, indien vaststond dat beklaagde, indien hij had geweten dat de verminking van den wijsvinger van zijn rechterhand onvoldoende was om zijn doel te bereiken, met zijne zelfverminking zoude zijn voortgegaan, hetzij door zich ook van het gebruik van een of meer zijner overige vingers te berooven, hetzij

door zijn rechterhand in dier voege te verwonden, dat deze in haar geheel onbruikbaar werd; dat toch alleen indien beklaagde zich, uit onbekendheid met de vereischten om voor den dienst te worden afgekeurd, niet op meer ernstige wijze heeft verwond, zou kunnen worden aangenomen, dat de uitvoering van het door beklaagde beoogde misdrijf tengevolge van omstandigheden van zijn wil onafgankelijk niet is voltooid; dat strafbare poging ondenkbaar is, wanneer de dader alleen door niet door hem gewilde middelen zijn doel had kunnen bereiken, m. a. w. het misdrijf had kunnen voltooien; dat het meer dan waarschijnlijk is, dat, indien beklaagde geweten had, dat hij alleen zijn doel kon bereiken door zijn geheele hand of meerdere vingers daarvan onbruikbaar te maken, hij er de voorkeur aan zou gegeven hebben in dienst te blijven, boven eene zelfverminking, waardoor het hem zeer bezwaarlijk, zoo niet onmogelijk zou worden, voortaan in zijn levensonderhoud te voorzien, en derhalve het tweede vereischte voor strafbare poging niet kan geacht worden in casu aanwezig te zijn; dat het Vertoonster, op grond van het voorafgaande voorkomt, dat, ook indien kan worden aangenomen dat beklaagde door het gemis van het tweede en derde lid van zijn wijsvinger niet ongeschikt is geworden voor den dienst, het vonnis toch zou behooren te worden te niet gedaan;

dat echter blijkens het door de twee nieuwe, bij 's Hofs resolutie van 27 Maart j.l. benoemde deskundigen, den Dirigeerenden Officier van Gezondheid der 1ste klasse C. C. V. en den Dirigeerenden Officier van Gezondheid der 3de klasse, Chef van den geneeskundigen dienst in het garnizoen te Utrecht, H. F. C. G., uitgebracht rapport dd. 7 April j.l. beklaagde bij het persoonlijk door die deskundigen ingesteld onderzoek tengevolge van het totaal gemis van het eerste en van het tweede kootje van den wijsvinger van de rechterhand, door deze ongeschikt is bevonden voor den militairen dienst;

dat Vertoonster, op grond daarvan, van oordeel, is dat moet worden aangenomen, dat beklaagde zich — en zulks met het door hem erkende opzet om zich voor den dienst bij de militie ongeschikt te maken — zóódanig heeft verwond, dat hij voor den dienst moet worden afgekeurd, en dat hij zich mitsdien heeft schuldig gemaakt aan het misdrijf waartegen is voorzien bij artikel 206 sub 1°. van het Wetboek van Strafrecht;

Verzocht en bij resolutie van den 17^{den} April ll. verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot nullité van het vonnis, en dat gedaagde alsnog, bij sententie van dezen Hove, met aanhaling der artikelen 206 1°. van het Wetboek van Strafrecht, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191), 130 der Wet van 19 Augustus 1861 (Staatsblad n°. 72) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan het zich opzettelijk voor den dienst bij de militie ongeschikt maken en te dier zake veroordeeld tot een gevangenisstraf voor den tijd

van vier maanden en verdere veroordeeling van den gedaagde in de kosten van den processe in eersten aanleg en in appèl gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, of tot zoodanige andere straf als dit Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, — alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ter eenre, en ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima, tevens verweerder à minima,

en

bedoelden milicien-kanonnier bij het 1ste Regiment Vesting-Artillerie, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer à minima, voor wien, voor antwoord in appèl en eisch à minima, bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat hij bij vonnis, waarvan appèl, is schuldig verklaard aan poging om zich opzettelijk voor den dienst bij de militie ongeschikt te maken en deswege veroordeeld;

dat dit vonnis niet alleen op confessie is geweest;

dat, gelijk door den impetrant ambtshalve terecht is aangevoerd, de in dit vonnis als bewezen aangenomen feiten niet daarstellen strafbare poging tot hovenbedoeld misdrijf en het derhalve zal behooren te worden geannuleerd;

dat echter ten onrechte door den impetrant ambtshalve is betoogd, dat die feiten daarstellen het voltooide misdrijf van het zich opzettelijk voor den dienst bij de militie ongeschikt maken; dat immers die beweerde ongeschiktheid in casu niet bestaat, althans niet wettig en overtuigend is bewezen;

dat de bedoelde feiten evenmin vallen binnen de omschrijving van eenig ander strafbaar feit;

en is geconcludeerd tot nullité van het vonnis en ontslag van rechtsvervolging, immers vrijspraak.

Welke zaak, nadat door partijen ter rolle van dezen Hove respectievelijk was gediend van akten en munimenten en na verdere behoorlijke instructie als naar stijle, vervolgens in het college van den Hove is bepleit.

HET HOF,

Gehoord de pleidooien;

Gezien en onderzocht de stukken van den processe, door partijen aan het Hof overgelegd;

Overwegende, dat den beklagde is ten laste gelegd dat hij den 19^{den} Januari 1894, 's namiddags omstreeks twee uur, zich ten huize van den Kapitein R. te Zwolle, opzettelijk met een bijl aan den eersten vinger van de rechterhand eene verwonding heeft toegebracht met het oogmerk om daardoor ongeschikt te worden verklaard voor den militairen dienst;

Overwegende, dat dit feit door den beklagde volledig is bekend en dat zijne bekentenis bevestigd wordt door de in het vonnis

vermelde beëdigde verklaringen van den Kapitein W. A. P. F. L. R., den Eerste-Luitenant D. H. P. en de miliciens J. d. G. en J. F.;

Overwegende, dat derhalve het aan den beklaagde ten laste gelegde feit en zijne schuld daaraan wettig en overtuigend zijn bewezen;

Overwegende, met betrekking tot de qualificatie, welke aan dit feit moet worden gegeven:

dat door den Officier van Gezondheid 1ste klasse S. d. J., onder wiens behandeling de beklaagde terstond na de verwonding is gekomen, onder eede is verklaard, dat de verwondingen van dien aard waren, dat hij eene exarticulatie der beide voorste leden van den rechterwijsvinger noodzakelijk achtte, en dat de beklaagde naar zijne opvatting, tengevolge van zijne verwonding en de daarop gevolgde operatie definitief voor den militairen dienst ongeschikt moet worden verklaard;

dat echter de Krijgsraad zich vereenigd heeft met de meening van den Dirigeerenden Officier van Gezondheid 3de klasse, Chef van den geneeskundigen dienst bij het garnizoen te Leeuwarden, H. G. C. H., die, na onderzoek, de beklaagde, ongeacht het gemis van het tweede en derde lid van den wijsvinger der rechterhand, lichamelijk geschikt heeft geoordeeld om den militairen dienst te blijven waarnemen;

Overwegende, dat de Krijgsraad den beklaagde schuldig verklaard en het feit gequalificeerd heeft als poging om zich opzettelijk voor den dienst bij de militie ongeschikt te maken en hem te dier zake veroordeeld heeft tot gevangenisstraf van één maand;

Overwegende, dat de Dirigeerende Officier van Gezondheid der 1ste klasse in het 2de geneeskundig district C. C. V. en de Dirigeerende Officier van Gezondheid der 3de klasse H. F. A. G., Chef van den militairen geneeskundigen dienst in het garnizoen te Utrecht, door het Hof bij resolutie van 27 Maart 1894 benoemd en den 3^{den} April daaraanvolgende beëdigd als deskundigen om den beklaagde te onderzoeken en na onderzoek omtrent diens geschiktheid voor den militairen dienst verslag uit te brengen, bij hun verslag van den 7^{den} April 1894, nader mondeling in 's Hof's zitting van den 18^{den} Mei 1894 toegelicht, hebben verklaard, dat de beklaagde door de vermindering, welke hij zich toegebracht heeft, ongeschikt is voor den militairen dienst;

Overwegende, dat het Hof zich met het oordeel van deze beide deskundigen vereenigt en dat oordeel tot het zijne maakt;

Overwegende, dat de beklaagde mitsdien schuldig moet worden verklaard aan het zich opzettelijk ongeschikt maken voor den dienst bij de militie en dat hem te dier zake eene zwaardere gevangenisstraf behoort te worden opgelegd, dan die waartoe hij door den Krijgsraad is veroordeeld;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsartikelen, met uitzondering van artikel 45 van het Wetboek van Strafrecht;

Recht doende in appèl in naam der Koningin!

Verbetert het vonnis van den Krijgsraad in het Vijfde Militaire Arrondissement, standplaats Leeuwarden, gewezen den 12^{den} Maart 1894 in de zaak tegen bedoelden beklaagde en gepronuncieerd den 30sten Maart daaraanvolgende, voor zooveel de aan het als bewezen aangenomen feit gegeven qualificatie en de opgelegde straf betreft, en doende enz.;

Verklaart den beklaagde schuldig aan het zich opzettelijk ongeschikt maken voor den dienst bij de militie;

Veroordeelt hem te dier zake tot een gevangenisstraf van zes maanden;

Houdt het vonnis overigens in stand;

Verwijst den beklaagde in de kosten van den processe in appèl gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove;

Ontzegt allen anderen eisch ten deze gedaan.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 23 September 1898.

President: Mr. J. H. BEAUJON.

Leden: S. KRALJENHOFF VAN DE LEUR, Mr. P. A. L. A. BARON VAN
ITERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK EN R. T. MUSCHART.

Advocaat-Fisikaal: Mr. P. VERLOREN VAN THEMAAT.

Verdediger: Mr. W. A. ROIJAARDS.

*Het woord feit in artikel 68 van het Wetboek van Strafrecht
beteekent niet materieele handeling, doch juridisch feit.*

*Veroordeeling van een schepeling wegens misdrijf strafbaar gesteld
bij art. 78 j^o. 79 C. W. Z., nadat hij door den Engelschen rechter
op grond van dezelfde materieele handeling wegens smokkelen van
met invoerrecht belaste goederen was veroordeeld.*

Sigaren als „contrabande” beschouwd.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

den Advocaat-Fisikaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht,
ambtshalve en als bij resolutie van den 21sten Juni 1898 geautori-
seerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis, door den Zee-
krijgsraad aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Willems-
oord den 26sten Mei 1898 gewezen in de zaak tegen 1°. A. oud
33 jaren, geboren te de Bildt (Utrecht) sergeant-hofmeester, 2°. B.
oud 30 jaar geboren te Londen (Aldgate), sergeant-konstabel, beiden
gerequireerden in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling
der artikelen 1, 2, 9 en 78 j^o. 79 van het Crimineel Wetboek voor
het Krijgsvolk te Water, 20, 5de en 6de alinea, der Wet van
14 November 1879 (Staatsblad n°. 193) 9 der Wet van 15 April
1886 (Staatsblad n°. 64) en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht,
zijn schuldig verklaard: A. aan het aan wal doen brengen in eene
haven van eene mogendheid, met het land in vrede levende, van
goederen, aldaar als contrabande beschouwd, en B. aan het aan
wal brengen in eene haven van eene mogendheid, met het land in
vrede levende, van goederen, aldaar als contrabande beschouwd, en

veroordeeld: A. tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden en B. tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van eene maand, alsmede beiden verwezen in de kosten en misen der Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

Welke Advocaat-Fisikaal met betoog:

dat voorschreven vonnis berust op de navolgende daarbij aangenomen feiten en omstandigheden:

dat de beklagde A. op den 18^{den} Januari 1898, toen Harer Majesteits Schoener „Zeehond,” waarop hij en zijn medebeklaagde B. dienden, voor North-Shields (Engeland) lag, eene partij sigaren, welke hij in een handkoffertje verpakt in zijne hut had, aan dien medebeklaagde, die van den inhoud daarvan kennis droeg, heeft afgegeven of doen afgeven en door dezen aan den wal heeft doen brengen, met het oogmerk die sigaren te North-Shields door hem te doen invoeren, zonder daarvoor de verschuldigde inkomende rechten te betalen en met het doel de gesmokkelde sigaren vervolgens aldaar te gelde te maken en alzoo winst te behalen;

dat die feiten en de schuld van de beklagden daaraan door de in het vonnis vermelde bewijsmiddelen rechtens voldoende zijn bewezen en naar behooren zijn gequalificeerd;

dat uit het gehouden onderzoek, en wel bepaaldelijk uit het ten processe overgelegd behoorlijk gelegaliseerde extract-vonnis van de „Court of Summary Jurisdiction” te Tynemouth van 19 Januari 1898 blijkt, dat de beklagde B. daarbij is veroordeeld, als zijnde „knowingly concerned in illegally landing from the gunboat Sea „Hound” certain uncustomed goods to wit 9³/₄ lbs. weight of cigars „with intend then and there to defraud Her Majesty of any duties „due there on contrary to the statute in such case made and provided,” tot betaling eener som van £ 14—12—6 en in de kosten;

dat zich, naar aanleiding daarvan, met het oog op artikel 68, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht, wat den veroordeelde B. betreft, de vraag voordoet of de poging tot belastingontduiking ter zake waarvan deze door den Engelschen rechter is veroordeeld, in den zin van dat artikel is „hetzelfde feit” als het misdrijf tegen den dienst, waarvoor die beklagde voor den Zeekrijgsraad te Willemsoord heeft terechtgestaan, zoodat, krachtens het bepaalde in artikel 68, eene vervolging ter zake van dit misdrijf door de daaraan voorafgegane veroordeeling van den vreemden rechter is uitgesloten;

dat dit, naar Vertooners meening, niet het geval is, daar de uitdrukking „hetzelfde feit” in artikel 68 niet de beteekenis heeft van dezelfde materiele handeling maar van hetzelfde feit in *juridieken* zin;

dat dezelfde handeling twee verschillende strafbare feiten kan opleveren, wanneer daardoor geheel verschillende rechtsbelangen worden gekrenkt;

dat dit in casu het geval is; dat het aan den wal brengen van goederen, met de bedoeling de daarop verschuldigde belasting te

ontduiken, van het standpunt van den Engelschen rechter eene handeling gericht tegen de Engelsche schatkist, van het standpunt van den Nederlandschen militairen rechter is een misdrijf tegen den dienst (zie het opschrift van den Titel waarin artikel 78 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water voorkomt), een militair misdrijf alzoo, en wel van zeer ernstigen aard, blijkens de zware straffen daarop door den wetgever gesteld, omdat daardoor groote moreele belangen kunnen worden gekrenkt;

dat, zoowel uit de bewoordingen van artikel 68 als uit de schriftelijke en mondelinge gedachtenwisseling over dit artikel blijkt, dat het woord „feit” hier niet zooals bijv. in artikel 55, de beteekenis heeft van materieele handeling maar van feit in zijne juridieke beteekenis;

dat dit in de eerste plaats blijkt uit de in het eerste lid van artikel 68 voorkomende uitdrukking: „feit, waarover . . . . . bij gewijsde van den Nederlandschen rechter . . . . . is beslist,” daar de beslissing van den rechter niet alleen loopt over de materieele handeling maar tevens over de daaraan volgens de bepalingen der strafwet te geven qualificatie;

dat, zooals naar Vertooners meening, zeer terecht door den Advocaat-Generaal bij den Hoogen Raad Mr. VAN MAANEN, in diens conclusie, behoorende bij het Arrest van 13 April 1891 (van den Honert, Strafr., 1891 bldz. 124) werd opgemerkt, wanneer het ten laste gelegde feit niet juridiek hetzelfde is als dat waarover vroeger bij rechterlijk gewijsde is beslist, de rechter in werkelijkheid over dit feit niet heeft geoordeeld, en er geen res judicata is (In gelijken zin Mr. POLIS, destijds Advocaat-Generaal, thans Procureur-Generaal bij den Hoogen Raad, in diens conclusie, behoorende bij het arrest van 24 Juni 1872, van den Honert, Strafrecht 1872, bldz. 252);

dat uit de mondelinge gedachtenwisseling in de Tweede Kamer der Staten-Generaal bij de behandeling van artikel 68 van het Wetboek van Strafrecht (artikel 76 oorspronkelijk Regeerings-ontwerp) blijkt, dat de ratio van het tweede lid van dit artikel is geweest in het Nederlandsche Strafwetboek op te nemen het hoofdbeginsel van internationaal recht, dat de inlandsche en de vreemde rechters elkanders res judicata behooren te eerbiedigen;

dat dit laatste uitdrukkelijk door den Minister MODDERMAN werd te kennen gegeven bij de mondelinge behandeling van artikel 68, waarbij o. a. het volgende door dezen gezegd werd:

„Het geldt een beginsel van internationaal recht, aan welks „ruimere opvatting en toepassing de praktijk sedert lang behoefte „gevoelde . . . . . De beschaafde natien moeten, over en weer, „elkander op het stuk der strafjustitie den noodigen bijstand verleenen „en datzelfde vertrouwen in de deugdelijkheid van elkanders recht- „spraak (zonder ’twelk die bijstand niet te verdedigen zou zijn) „moet er ook toe leiden dat zij elkanders res judicata zooveel „mogelijk eerbiedigen.” (Smidt I bldz. 474);

dat, nu van eene schending van den eerbied voor de beslissing

van den Engelschen rechter verschuldigd, wel geen sprake kan zijn, wanneer de Nederlandsche militaire rechter een Nederlandsch militair veroordeelt op grond dat hij een misdrijf tegen den militairen dienst heeft gepleegd;

dat uit de Toelichting der Regeering ad artikel 68 in de Memorie van Toelichting blijkt, dat de bedoeling bij dit artikel geene andere is geweest dan om den regel *non bis in idem* die tot nu toe slechts ten deele zijne uitdrukking vond in de artikelen 10 en 218 van het Wetboek van Strafvordering „eene *algemeene* erkenning” in het Wetboek van Strafrecht te geven (Smidt I bldz. 471);

dat echter, tijdens de wording van het nieuwe Strafwetboek, de regel *non bis in idem* en door de jurisprudentie en door de schrijvers over strafrecht in dien zin werd opgevat, dat niet de aanwezigheid van dezelfde materiele handeling maar de juridieke beteekenis dier handeling besliste over de vraag of eene tweede strafvervolgning kan worden ingesteld;

dat dit o. a. uitdrukkelijk door den Hoogen Raad werd erkend bij zijn arrest van 24 Juni 1872 (van den Honert, Strafrecht 1872 bldz. 250), waar de Raad in de laatste overweging overweegt, dat „het voor de toepassing van Art. 218 niet alles afdoende (is) dat „de ten laste gelegde feiten materieel dezelfde zijn, zoodat het kan „plaats hebben, dat eenig feit, uit verschillende oogpunten beschouwd, „onderscheidene misdrijven oplevere”;

dat, waar nu door de Regeering wordt verklaard, dat zij alleen beoogde aan den bedoelden regel eene meer algemeene erkenning te geven maar *niet* dat zij aan dien regel een anderen zin heeft willen geven, m. a. w. dat zij de beteekenis van dien regel heeft willen wijzigen, het met eene rationeele wetsuitlegging in strijd zoude zijn, aan te nemen dat, volgens het nieuwe Wetboek van Strafrecht, in den bedoelden rechtsregel het woord „idem” de beteekenis heeft van dezelfde materiele handeling;

dat de opvatting van dit woord in artikel 68 in den laatstbedoelden zin het zeker door den wetgever niet bedoelde gevolg zoude hebben, dat bijv. een persoon, die veroordeeld is wegens het afschieten van een geweer op zoo'n korten afstand van een gebouw dat daardoor brandgevaar kon ontstaan (de overtreding van artikel 429 van het Wetboek van Strafrecht, strafbaar met eene geldboete van hoogstens f 25.—), niet opnieuw zou kunnen vervolgd worden, wanneer uit later aan het licht gekomen omstandigheden bleek, dat hij zich door dezelfde materiele handeling (het afschieten van het geweer) aan poging tot moord had schuldig gemaakt;

dat mitsdien, naar Vertooners zienswijze, het vonnis, ook wat de schuldigverklaring van den beklaagde B. betreft, zal behooren te worden bekrachtigd;

dat, naar Vertooners meening, met het oog op het ernstig karakter van het door de beklaagden — zijnde beiden onderofficier in dienst bij de Nederlandsche Marine — gepleegd misdrijf, het drijven van smokkelhandel door middel van een Nederlandschen oorlogsbodem

in de haven eener vreemde mogendheid, en zulks wat beklaagde A. betreft na reeds vóór zijn vertrek uit Nederland dit misdrijf te hebben voorbereid, aan de beklaagden zwaardere straffen behooren te worden opgelegd dan die waartoe zij door den Krijgsraad zijn veroordeeld;

Verzocht en bij resolutie van den 7^{den} Juli 1898 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot correctie van het vonnis alleen voor zooveel de opgelegde straffen betreft en dat gedaagden alsnog, met wijziging van de hun door den Zeekrijgsraad opgelegde straffen, zullen worden veroordeeld: de beklaagde A. tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van vijf maanden en de beklaagde B. tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden, met instandhouding overigens van het gewezen vonnis en verdere veroordeeling van de gedaagden in de kosten van den processe in appèl gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, of tot zoodanige andere straffen als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, — alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ter eenre, en ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima tevens verweerder à minima,

en

genoemde A en B., gedaagden in voorschreven cas, ter andere zijde, eerstgenoemde tevens eischer à minima, voor wie voor antwoord in appèl en eisch à minima bij schrifture ter rolle is betoogd:

dat, wat betreft het aan den eersten gedaagde ten laste gelegde feit en zijne veroordeeling deswege, hij zich eerbiedig refereert aan het oordeel van het Hof, onder opmerking, dat de door den eersten rechter opgelegde straf als zeer voldoende kan worden beschouwd en de eisch van den impetrant r. o. in deze zal behooren te worden afgewezen;

dat echter, naar de meening van den tweeden gedaagde, ten onrechte door den Zeekrijgsraad is aangenomen, dat het hem ten laste gelegde en te zijnen aanzien als bewezen aangenomen feit van het „aan wal brengen in eene haven van een Mogendheid, met het „land in vrede levende, van goederen aldaar als contrabande beschouwd,” nadat daarover bij gewijsde van den rechter van die Mogendheid te zijnen aanzien is beslist en er dientengevolge eene veroordeeling van gedaagde heeft plaats gehad, welke veroordeeling door geheele uitvoering der straf gevolgd is, nogmaals, in strijd met artikel 68 van het Wetboek van Strafrecht en het daarin uitgedrukte beginsel „non bis in idem,” aanleiding tot eene strafvervolging zou kunnen geven;

dat in casu deze veroordeeling heeft plaats gehad bij vonnis van de „Court of summary jurisdiction” te Tynemouth dd. 19 Januari j.l. en de hem daarbij opgelegde boete is betaald;

dat immers artikel 68, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht, zegt, dat niemand andermaal vervolgd kan worden wegens een feit

waarover te zijnen aanzien bij gewijsde van een anderen rechter dan den Nederlandschen is beslist wanneer er heeft plaats gehad veroordeeling gevolgd door geheele uitvoering der straf;

dat het woord „feit” in deze, evenals in de artikelen 1, 37 en 55 van genoemd Wetboek, moet worden opgevat in den zin van bloot *materieele* handeling;

dat, waar het Strafwetboek eene andere en wel eene meer op de gevolgen voor het strafrecht betrekking hebbende beteekenis wenscht uit te drukken, zooals bijv. in artikel 47, de woorden strafbaar feit of in artikel 45 misdrijf (resp. overtreding) worden gebruikt;

dat het niet aannemen van deze beteekenis van het woord „feit” nl. materieele handeling, niet te rijmen is met het geval, opgenoemd in artikel 68, alinea 2 sub 1°., nl. ingeval van ontslag van rechtsvervolgving door den vreemden rechter;

dat niet alleen de woorden maar ook de geschiedenis van genoemd artikel tot een dergelijke opvatting dwingen en deze voorts ook door de jurisprudentie wordt bevestigd, o. a. bij arrest van den Hoogen Raad dd. 13 April 1891, Weekblad van het Recht n°. 6020 en n°. 6022, en van het Hof te Arnhem dd. 12 Maart 1891, en wel, wat het eerstgenoemde artikel betreft, in strijd met de bij die gelegenheid genomen conclusie van den heer Advocaat-Generaal Mr. VAN MAANEN;

en geconcludeerd, wat den eersten gedaagde betreft, tot oplegging van eene lichtere straf, subsidair tot bevestiging van het vonnis à quo, en wat den tweeden gedaagde betreft tot tenietdoening van het vonnis en dat het den Hove zal behagen den militairen rechter onbevoegd te verklaren om van zijne zaak kennis te nemen.

HET HOF,

Gehoord de pleidooien, gehouden 20 September 1898;

Gezien de stukken van den processe, aan het Hof overgelegd;

Overwegende, dat aan beklagden is ten laste gelegd en wel:

a. aan den beklagde A.: dat hij den 18^{den} Januari 1898, toen Harer Majesteits Schooner „Zeehond”, waarop hij diende, te North Shields (Engeland) lag, eene partij sigaren, welke hij in een handkoffertje verpakt in zijn hut had, aan zijn medebeklaagde heeft afgegeven of doen afgeven en door dezen aan den wal heeft doen brengen, met het oogmerk die sigaren te North Shields door hem te doen invoeren, zonder daarvoor de verschuldigde inkomende rechten te betalen en met het doel de gesmokkelde sigaren vervolgens aldaar te gelde te maken en alzoo winst te behalen;

b. aan den beklagde B.: dat hij den 18^{den} Januari 1898 het bedoelde handkoffertje, wetende dat het sigaren inhield en de bedoeling van zijn medebeklaagde kennende, te North Shields aan den wal heeft gebracht, trachtende de sigaren aldaar in te voeren, zonder de verschuldigde inkomende rechten te betalen, met het doel om te

deelen in de winst wanneer de gesmokkelde sigaren aldaar te gelde werden gemaakt;

Overwegende, dat de eerste beklaagde ontkent schuldig te zijn aan hetgeen hem is ten laste gelegd, bewerende dat hij, van den Commandant toestemming hebbende om aan boord een toko te houden, de sigaren welke door den tweeden beklaagde te North Shields aan den wal in Engeland zijn gebracht, aan boord had doen brengen om ze gedurende de reis aan de onderofficieren en schepeelingen te verkoopen; dat hij te North Shields aan den tweeden beklaagde, toen deze hem voorstelde om ze mede te nemen en te trachten ze aan den wal te brengen om ze aldaar te gelde te maken, tot 3 à 4 maal heeft gezegd: „neen B., ik doe het niet”, doch dat B. bleef aandringen; dat hij naar „achteruit” is gegaan om te zien of de tafel in de longroom gedekt kon worden en vandaar naar de kombuis om te zien of de kok het eten klaar had, en terugkomende zag, dat zijn handkoffertje, dat gevuld was met sigaren, van beneden af door den koekoek werd opgestoken en door B. werd aangenomen; dat hij toen niets zeide en naar „achteruit” ging omdat de officieren moesten eten en dat hij veronderstelde, dat B. hem de sigaren wel zoude betalen;

Overwegende, dat deze bewering geheel onaannemelijk is daar beklaagde, indien hij de sigaren niet aan den Engelschen wal wilde brengen, eenvoudig aan den tweeden beklaagde dit had kunnen en moeten beletten;

Overwegende, dat door de aanwijzingen voortvloeiende uit de in het vonnis opgenomen beëdigde verklaringen van H. M. D. en G. B. weduwe H., beiden te den Helder, die de sigaren aan den eersten beklaagde verkocht hebben, en uit de mede in het vonnis opgenomen beëdigde verklaringen van de getuigen matroos 3de klasse N. M. D., sergeant-schrijver J. v. E., bootsmansmaat E. J. A. en lichtmatroos T. W. H., allen met de beide beklaagden destijds dienende aan boord van Harer Majesteits Schoener „Zeehond”, in onderling verband en samenhang, wettig en overtuigend is bewezen dat de eerste beklaagde zich aan het hem ten laste gelegde feit heeft schuldig gemaakt;

Overwegende, dat het door dien beklaagde gepleegde feit naar behooren is gequalificeerd en dat de hem opgelegde gevangenisstraf als voldoende kan worden beschouwd;

Overwegende, dat de tweede beklaagde heeft bekend zich aan het hem ten laste gelegde feit te hebben schuldig gemaakt en dat zijne bekentenis bevestigd wordt door de hiervoren vermelde beëdigde verklaringen van den matroos 3de klasse D., den sergeant-schrijver v. E., den bootsmansmaat A. en den lichtmatroos H. zoomede door het ten processe overgelegd authentiek, behoorlijk gelegaliseerd afschrift van het vonnis van de Court of Summary Jurisdiction, zitting houdende te Tynemouth, dd. 19 Januari 1898, waaruit blijkt dat deze beklaagde door dien rechter, wegens het onwettig aan wal brengen van $9\frac{3}{4}$ H sigaren, is veroordeeld tot eene geldboete van

14 £, 12 shilling, 6 pence en tot 5 shilling, 6 pence voor gerechtskosten, welke boeten en kosten door hem voldaan zijn;

dat door deze bewijsmiddelen het aan den tweeden beklaagde ten laste gelegde feit en zijne schuld daaraan wettig en overtuigend zijn bewezen;

Overwegende, met betrekking tot de vraag of tegen den tweeden beklaagde wegens het hem ten laste gelegde feit vervolging voor den Nederlandschen militairen rechter mocht plaats hebben:

dat, gelijk door den Advocaat-Fiscaal in zijn hiervorenstaand betoog op gronden, waarmede het Hof zich vereenigt, is uiteengezet, onder het woord „feit” in artikel 68 van het Wetboek van Strafrecht niet de materiele handeling maar het bij de wet strafbaar gestelde feit, misdrijf of overtreding, moet worden verstaan;

dat het feit waarvoor de beklaagde voor den Krijgsraad aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord heeft terechtgestaan, is een militair misdrijf tegen den dienst, strafbaar gesteld bij artikel 78 j°. 79 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, en het feit, waarvoor die beklaagde door den Engelschen rechter is veroordeeld, eene overtreding van eene Engelsche belastingwet;

dat dus dit feit, al moge het in dezelfde handeling hebben bestaan, niet hetzelfde strafbaar feit is waarvoor hij door den Krijgsraad is veroordeeld;

dat derhalve de schuldigverklaring van den tweeden beklaagde behoort te worden bevestigd;

Overwegende, dat het feit naar behooren is gequalificeerd en dat ook de aan dezen beklaagde opgelegde gevangenisstraf als voldoende kan worden beschouwd;

Recht doende in hooger beroep, in naam der Koningin!

Bevestigt het vonnis van den Zeekrijgsraad aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord, tegen de beklaagden A. en B., hiervoren breder aangeduid, den 26sten Mei 1898 geweest en den 24sten Juni daaraanvolgende uitgesproken;

De kosten van het hooger beroep te dragen door den Staat;

Ontzegt allen anderen eisch ten deze gedaan.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 22 September 1899.

President: Mr. J. H. BEAUJON.

Leden: S. KRAYENHOFF VAN DE LEUR, Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM,
Mr. G. H. VAN BOLHUIS, L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK
en R. T. MUSCHART.

Advocaat-Fiscaal: Mr. P. VERLOREN VAN THEMAAT.

Een milicien, die in het genot van groot verlof wordt gesteld doch niet voldoet aan zijne verplichting om zijn verlofpas voor gezien te doen teekenen door den burgemeester zijner woonplaats, moet later, ook indien hij zich onmiddellijk, zonder zijn domicilie te verleggen, naar elders begeeft, volgens de bepalingen der Militiewet in zijne vroegere woonplaats voor opkomst onder de wapenen worden opgeroepen.

Veroordeeling van den beklagde wegens het niet voldoen aan eene te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht ambtshalve en als bij resolutie van den 22sten Augustus 1899 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis, door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, den 7^{den} Augustus 1899 gewezen in de zaak tegen een milicien-nummerverwisselaar-stukrijder bij het 1ste Regiment Veld-Artillerie, oud 25 jaren, geboren te Ambt-Almelo, gedetineerd te Arnhem, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 130 der Wet van 19 Augustus 1861 (Staatsblad n°. 72) en 181 der Rechtspleging bij de Landmacht, is vrijgesproken van de beschuldiging, als zoude hij, door op 31 October 1898 niet bij zijn korps, het 1ste Regiment Veld-Artillerie te Utrecht, onder de wapens te komen, aan eene wettige oproeping daartoe niet hebben voldaan, zijnde hij den 10^{den} October 1898 als verlofganger der Nationale Militie wel bij openbare kennisgeving in de gemeente Ambt-Almelo, maar niet in de gemeente Weerselo, waarvoor hij was ingelijfd, opgeroepen, met bevel tot zijn ontslag uit het arrest;

Welke Advocaat-Fisikaal, met betoog:

dat voorschreven vrijspraak berust op de navolgende overwegingen: dat, blijkens ten processe overgelegd extract uit het Register der manschappen der Nationale Militie, die zich met verlof binnen de gemeente Ambt-Almelo bevinden, de gedetineerde zich wel op 22 October 1895 als verlofganger der Nationale Militie aldaar voor aankomst heeft gemeld, doch op 25 Maart 1897 naar zijn korps is teruggekeerd;

dat, blijkens het extract-stamboek, de gedetineerde op 25 Maart 1897 bij zijn korps onder de wapenen is gekomen en alzoo van af dezen dag niet meer was verlofganger der Nationale Militie;

dat gedetineerde, blijkens voormeld extract-stamboek op 15 April 1897 wederom werd gesteld in het genot van onbepaald verlof en derhalve op dien dag weder werd verlofganger der Nationale Militie;

dat de gedetineerde in het aangehaalde extract uit het Register der verlofgangers der Nationale Militie in de gemeente Ambt-Almelo, niet weder voorkomt als zich weder voor aankomst te hebben gemeld;

dat de gedetineerde ook heeft erkend persoonlijk zich niet weder te Ambt-Almelo te hebben gemeld voor aankomst, maar op 15 April 1897, gesteld zijnde in het genot van onbepaald verlof, naar Duitschland is gaan werken;

dat derhalve de gedetineerde op 10 October 1898 niet als verlofganger der Nationale Militie was gevestigd te Ambt-Almelo en alzoo ten onrechte in deze gemeente is opgeroepen om onder de wapenen te komen;

dat zoolang een milicien — 't zij dienende voor zich zelve, 't zij als nummervervisselaar voor een ander — in 't genot van onbepaald verlof gesteld, zijn verlofpas niet elders voor aankomst heeft doen afteekenen, tengevolge waarvan hij op het in die gemeente bestaande register der aldaar gevestigde verlofgangers wordt ingeschreven — voor hem als zoodanig geen ander domicilie bestaat dan ter plaatse waarvoor hij is ingelijfd (Zie de sententie van 16 September 1874);

dat de zienswijze van den Krijgsraad, dat een milicien-nummervervisselaar, na in het genot van onbepaald verlof gesteld te zijn, indien hij zich niet, ingevolge artikel 133 der Militiewet, bij den burgemeester zijner woonplaats aanmeldt, ten einde deze zijn verlofpas voor gezien teekene, moet geacht worden als verlofganger gevestigd te zijn in de gemeente, waarvoor hij is ingelijfd, ook dan wanneer hij in die gemeente zijn woonplaats niet heeft, niet berust op eenige bepaling der Militiewet en ook met de voorschriften dier wet in strijd is;

dat toch uit de bepaling van artikel 133, dat de verlofganger zich, binnen dertig dagen na den dag waarop hem de verlofpas is uitgereikt bij den burgemeester „zijner woonplaats” aanmeldt, in verband met het voorschrift van artikel 134, dat de verlofganger, die zich in eene andere gemeente gaat vestigen, daarvan kennis geeft aan den burgemeester zijner „woonplaats”, en met de bepaling van artikel 135, dat de burgemeester van elke gemeente een afzonderlijk register houdt van de in zijne gemeente „gevestigde” verlofgangers

en daarin aantekent, wie van hen de gemeente hebben „verlaten” of overleden zijn, blijkt dat ieder milicien-verlofganger in het register zijner woonplaats staat ingeschreven als aldaar gevestigd en niet in de gemeente waarvoor hij is ingelijfd, als die gemeente niet tevens zijne woonplaats is;

dat een milicien, ingevolge artikel 135, eerst uit het in dat artikel bedoeld register wordt afgeschreven, wanneer hij de gemeente verlaat om zich elders te vestigen, hetgeen ingevolge de aanschrijving van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen des Konings van 3 Februari 1863 n°. 129 (Bijvoegsel Staatsblad 1863, n°. 51), niet geschieden mag tenzij de milicien zich in eene andere gemeente gevestigd heeft, en daarvan heeft doen blijken op de wijze in de laatste zinsnede van artikel 134 aangegeven;

dat bij genoemde missive werd voorgeschreven, dat de afschrijving in de door den milicien-verlofganger verlaten gemeente niet mag plaats hebben vóórdat het bericht is ontvangen dat hij in de nieuwe gemeente is ingeschreven, welk voorschrift blijkbaar ten doel heeft te voorkomen, dat een milicien-verlofganger, door zich in de gemeente zijner woonplaats te doen afschrijven en zich niet in eene andere gemeente als verlofganger aan te melden, als nergens gevestigd zou moeten worden beschouwd en derhalve niet wettig zou kunnen worden opgeroepen, wanneer hij onder de wapenen moest komen;

dat uit het voorafgaande volgt dat, zoolang de verlofganger niet in de nieuwe gemeente is ingeschreven en hij derhalve in zijne laatste woonplaats niet is afgeschreven, hij in den zin der Wet moet geacht worden gevestigd te zijn in de gemeente waar hij het laatste zijn woonplaats heeft gehad, en ook aldaar onder de wapenen moet worden geroepen;

dat de Militiewet, ten aanzien van plaatsvervangers, geen van de artikelen 133, 134 en 135 afwijkende bepalingen bevat en deze derhalve geacht moeten worden mede te hunnen aanzien te gelden, waaruit alzoo volgt dat ook de milicien-nummerverswelaar moet gerekend worden in den zin van artikel 135 der Militiewet gevestigd te zijn in de gemeente, waar hij met inachtneming der daaromtrent bestaande voorschriften in het daarvoor bestemde register staat ingeschreven, wordende hij daaruit niet, zooals de Krijgsraad aanneemt, afgeschreven wanneer hij onder de wapenen wordt geroepen, maar eerst, wanneer hij met inachtneming van het voorschrift van artikel 134 zijn woonplaats als milicien naar eene andere gemeente overbrengt;

dat Vertooners zienswijze, dat een milicien-verlofganger niet moet worden opgeroepen door den burgemeester der gemeente waarvoor hij is ingelijfd, wanneer hij niet tevens zijn woonplaats aldaar heeft, ook die was van den Minister van Binnenlandsche Zaken in 1867, blijkens diens aanschrijving van 29 Juli van dat jaar, n°. 111 (vermeld bij L. F. G. P. SCHREUDER, Handleiding ter uitvoering van de Wet van 19 Augustus 1861 betreffende de Nationale Militie. Den Haag 1877. Deel I blz. 424 n°. 686), welke, onder meer, het voorschrift inhield dat de oproeping onder de wapenen moet geschieden bij openbare

kennisgeving in de gemeente, waar de op te roepen verlofganger *zich bevindt* en dat de last tot oproeping, die de burgemeester der gemeente, voor welke de verlofganger is ingelijfd, ontvangt, zoo de op te roepene elders verblijf houdt, dadelijk aan den burgemeester der verblijfplaats behoort te worden medegedeeld *ten einde de bevolen oproeping daar onmiddellijk bij openbare kennisgeving te bewerkstelligen*;

dat het ook zeer irrationeel zou zijn de oproeping van een nummerverwisselaar in de gemeente, waarvoor hij is ingelijfd, in plaats van in zijne woonplaats, verplichtend te stellen, aangezien daarmede het doel der oproeping — namelijk dezen kennis te doen dragen van zijn verplichting om onder de wapenen te komen — niet zou worden bereikt;

dat beklaagde alzoo terecht te Ambt-Almelo, waar hij, blijkens het ten processe overgelegd extract uit het register der aldaar gevestigde verlofgangers, stond ingeschreven zonder de gemeente in den zin der Wet te hebben verlaten en mitsdien daaruit te zijn afgeschreven, is opgeroepen bij openbare kennisgeving van den 31sten October 1898 bij zijn korps te Utrecht onder de wapenen te komen en derhalve ten onrechte van het hem ten laste gelegde, op grond van niet behoorlijke oproeping, is vrijgesproken;

dat de beklaagde, door niet aan voorzegde oproeping voor den werkelijken dienst gedaan krachtens artikel 144 j°. artikel 141, 1°. en 143 der Wet betrekkelijk de Nationale Militie) te voldoen, en na dientengevolge den 28sten Juni 1899 te Ambt-Almelo te zijn gearresteerd en zulks na blijkens het ten processe aanwezig extract van het vonnis, den 4^{den} Juni 1895 door den Krijgsraad in het Vijfde Militaire Arrondissement te Leeuwarden geweest en door het Hoog Militair Gerechtshof geapprobeerd, ter zake van desertie in tijd van vrede voor de eerste maal gepleegd met medeneming van een stuk zijner uitrusting boven de tenue van den dag, opgevolgd door arrestatie, te zijn gestraft met eene militaire detentie van drie maanden, zich, ingevolge artikel 145 j°. artikel 141, 1°, 143 en 144 der genoemde Wet en 136 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, heeft schuldig gemaakt aan tweede desertie in tijd van vrede opgevolgd door arrestatie;

Verzocht en bij resolutie van den 5^{den} September 1899 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteevend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot nullité van het vonnis en dat de gedaagde alsnog, met aanhaling der artikelen 130, 141, 1°, 143, 144 en 145 der Wet van 19 Augustus 1861 (Staatsblad n°. 72), 136 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 7 en 19 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan tweede desertie in tijd van vrede, door als militieplichtige niet te voldoen aan eene oproeping voor den werkelijken dienst, gevolgd door arrestatie, na reeds ter zake van eerste desertie te zijn veroordeeld geweest en te dier zake worde veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van vijf maanden, met bepaling

dat de tijd, door den veroordeelde na den 7^{den} Augustus 1899 voorloopig in verzeerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering dier straf in mindering zal worden gebracht, en verdere veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in eersten aanleg en in appèl gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren — alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ter eenre

en

bedoelden milicien-nummervwisselaar-stukrijder bij het 1ste Regiment Veld-Artillerie, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring vanwege den gedaagde ter rolle gedaan dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring door den impetrant en eischer ambtshalve, mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de stukken van den processe, aan het Hof overgelegd;

Overwegende dat aan den beklagde is ten laste gelegd: dat hij, als verlofganger der Nationale Militie, gevestigd te Ambt-Almelo, bij openbare kennisgeving opgeroepen zijnde om op 31 October 1898 bij zijn korps, het 1ste Regiment Veld-Artillerie te Utrecht, onder de wapenen te komen, aan deze oproeping niet heeft voldaan, voortdurend afwezig is gebleven en op 28 Juni 1899 te Ambt-Almelo door de politie is gearresteerd, en zulks na reeds bij vonnis van den Krijgsraad te Leeuwarden dd. 4 Juni 1895 wegens eerste desertie gestraft te zijn geweest;

Overwegende dat de beklagde heeft opgegeven dat hij milicien-nummervwisselaar is van de lichting van 1894 en laatstelijk te Utrecht in garnizoen was bij het 1ste Regiment Veld-Artillerie en aldaar op 15 April 1897 is gesteld in het genot van onbepaald verlof; dat hij zich toen naar Ambt-Almelo, waar hij vóór zijn laatste indienststelling woonachtig is geweest, begeven heeft, doch zich toen niet bij den burgemeester dier gemeente heeft aangemeld, maar terstond naar Duitschland is vertrokken om aldaar te gaan werken;

dat hij, op de oproeping der verlofgangers van de Nationale Militie in de gemeente Ambt-Almelo van 13 Mei 1898, den 8sten Juni daaraanvolgende voor den Militie-Commissaris ter inspectie is verschenen, niet gekleed in uniform maar in burgerkleeding;

dat hij geen bericht heeft gekregen dat hij op 1 Juli 1898 was opgeroepen om op 19 Juli daaraanvolgende ter na-inspectie voor den Militie-Commissaris te verschijnen en ook niet dat hij op 10 October 1898 opgeroepen was om op 31 October daaraanvolgende bij zijn korps te Utrecht onder de wapenen te komen; dat hij na dien tijd ook niet bij zijn korps is teruggekeerd maar afwezig is gebleven tot 5 Juli 1899, toen hij met den trein uit Duitschland, waarheen hij zonder vergunning van den Minister van Oorlog was gegaan om

aldaar te werken, te Stad-Almelo aankomende, vernam dat hij 't vorige jaar was opgeroepen;

dat hij zich daarop terstond bij den burgemeester van Ambt-Almelo heeft gemeld en deze hem toen door de veldwachters naar de maréchaussées heeft doen brengen;

dat hij erkent op 4 Juni 1895 door den Krijgsraad te Leeuwarden wegens eerste desertie te zijn veroordeeld geweest tot drie maanden militaire detentie en die straf te hebben ondergaan;

Overwegende, dat blijkens het ten processe overgelegd extract uit het Register van de manschappen der Nationale Militie, die zich met verlof bevinden binnen de gemeente Ambt-Almelo, de beklaagde zich den 22sten October 1895 als verlofganger der Militie bij den burgemeester dier gemeente heeft aangemeld, op 25 Maart 1897 naar zijn korps is teruggekeerd en, ingevolge schrijven van den Commissaris der Koningin dd. 2 Juni 1899, als deserteur is afgevoerd;

Overwegende, dat blijkens het ten processe overgelegde authentieke afschrift der publicatie van Burgemeester en Wethouders der gemeente Ambt-Almelo dd. 13 Mei 1898, de manschappen der Nationale Militie van de lichte van 1894, waartoe beklaagde behoorde, zijn opgeroepen om op 8 Juni 1898 ter inspectie voor den Militie-Commissaris te verschijnen;

dat, blijkens het ten processe overgelegd authentiek afschrift van de openbare kennisgeving van Burgemeester en Wethouders der gemeente Ambt-Almelo dd. 1 Juli 1898, de beklaagde is opgeroepen om op 19 Juli daaraanvolgende ter na-inspectie voor den Militie-Commissaris te verschijnen;

dat beide vorenstaande oproepingen, blijkens daarop gestelde ambtelijke verklaring van Burgemeester en Wethouders, zijn gedaan bij aanplakking ter plaatse daarvoor bij gemeentelijke verordening aangewezen;

dat, blijkens het ten processe overgelegd authentiek afschrift der openbare kennisgeving van den Burgemeester van Ambt-Almelo dd. 10 October 1898, de beklaagde is opgeroepen om op 31 October daaraanvolgende bij zijn korps onder de wapenen te komen, welke kennisgeving, blijkens daarop gestelde ambtelijke verklaring van dien Burgemeester, is gedaan door aanplakking ter plaatse daarvoor bij gemeentelijke verordening aangewezen;

Overwegende, dat door M. J. W. opperwachtmeester bij de trein-afdeeling van het 1ste Regiment Veld-Artillerie te Utrecht op 15 Juli 1899 onder eede is verklaard, dat de beklaagde nòch op 31 October 1898 nòch na dien tijd bij zijn korps is verschenen;

Overwegende, dat het aan den beklaagde ten laste gelegde feit alzoo door zijne bekentenis, in verband met de beëdigde verklaring van den opperwachtmeester W. en met de bovenstaande authentieke bescheiden, wettig en overtuigend is bewezen;

Overwegende, dat de beklaagde bij het vonnis is verklaard niet wettig te zijn opgeroepen en mitsdien niet schuldig te zijn aan het misdrijf van desertie;

Overwegende, dat voor deze beslissing de volgende gronden zijn aangevoerd:

„dat, blijkens ten processe overgelegd extract uit het Register „der manschappen der Nationale Militie, die zich met verlof binnen „de gemeente Ambt-Almelo bevinden, de gedetineerde zich wel op „22 October 1895 als verlofganger der Nationale Militie aldaar voor „aankomst heeft gemeld doch op 25 Maart 1897 naar zijn korps is „teruggekeerd;

„dat, blijkens het overgelegd extract-stamboek, de gedetineerde „op 25 Maart 1897 bij zijn korps onder de wapenen is gekomen en „alzoó vanaf dezen dag niet meer was verlofganger der Nationale „Militie;

„dat gedetineerde, blijkens voormeld extract-stamboek, op 15 April „1897 wederom werd gesteld in het genot van onbepaald verlof en „derhalve op dien dag weder werd verlofganger der Nationale Militie;

„dat gedetineerde in het aangehaalde extract uit het Register der „verlofgangers der Nationale Militie in de gemeente Ambt-Almelo, „niet weder voorkomt als zich weder voor aankomst te hebben gemeld;

„dat de gedetineerde ook heeft erkend persoonlijk zich niet weder „te Ambt-Almelo te hebben gemeld voor aankomst, maar, op 15 April „1897 gesteld zijnde in het genot van onbepaald verlof, naar Duitschland „is gaan werken;

„dat derhalve de gedetineerde op 10 October 1898 niet als ver- „lofganger der Nationale Militie was gevestigd te Ambt-Almelo en „alzoó ten onrechte in deze gemeente is opgeroepen om onder de „wapenen te komen;

„dat, zoolang een milicien — 't zij dienende voor zich zelve, 't zij „als nummervwisselaar voor een ander — in 't genot van onbepaald „verlof gesteld, zijn verlofpas niet elders voor aankomst heeft doen „afteekenen, tengevolge waarvan hij op het in die gemeente bestaande „register der aldaar gevestigde verlofgangers wordt ingeschreven, „voor hem als zoodanig geen ander domicilie bestaat dan ter plaatse „waarvoor hij is ingelijfd;

„dat gedetineerde diensvolgens had behooren te zijn opgeroepen „in de gemeente Weerselo;”

Overwegende dat deze zienswijze niet berust op eenige bepaling der Militiewet en niet in overeenstemming is met de bedoeling dier Wet;

dat, gelijk door den eischer r. o. in zijn hiervorenstaand betoog op gronden, waarmede het Hof zich vereenigt en waaraan het zich gedraagt, is aangetoond, dat de verlofganger der Nationale Militie, die, na weder in werkelijken dienst te zijn geweest en opnieuw in 't genot van onbepaald verlof te zijn gesteld, zich niet vestigt in eene andere gemeente dan die waarin hij gevestigd was voordat hij laatstelijk in werkelijken dienst was geweest, deze woonplaats behoudt indien hij niet in eene andere gemeente als verlofganger der Militie is ingeschreven;

dat mitsdien de oproepingen van den beklagde door Burgemeester en Wethouders der gemeente Ambt-Almelo geldende en voor hem

verbindende waren en hij ten onrechte van het hem ten laste gelegde op grond van niet behoorlijke oproeping is vrijgesproken;

Overwegende dat, blijkens het ten processe overgelegd op ambtseed opgemaakt proces-verbaal van den gemeente- en onbezoldigd rijksveldwachter te Ambt-Almelo H. V., de beklagde op den 28sten Juni 1899 door hem als deserteur aldaar is aangehouden;

dat de beklagde geen redenen heeft aangevoerd, welke zijn verzuim, om, op de hiervoren gemelde oproeping van den Burgemeester van Ambt-Almelo van 10 October 1898, den 31sten dier maand onder de wapenen te komen, kunnen verschoonen, en derhalve, ingevolge artikel 145 der Wet op de Nationale Militie, aan desertie schuldig moet worden verklaard;

dat beklagde, blijkens het overgelegd extract van het vonnis van den Krijgsraad in het Vijfde Militaire Arrondissement te Leeuwarden dd. 4 Juni 1895 ter zake van desertie voor de eerste maal gepleegd tot drie maanden militaire detentie is veroordeeld en blijkens daarop gestelde aantekening van den Auditeur-Militair, die straf heeft ondergaan, welk een en ander door den beklagde is erkend;

Gezien de artikelen 130, 141 1°., 143 en 145 der Wet van 19 Augustus 1861 (Staatsblad n°. 72), 136 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 7 en 19 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad n°. 64), 27 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in hooger beroep, in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis van den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, den 7^{den} Augustus 1899 geweest en den 25sten daaraanvolgende uitgesproken, waarbij de beklagde, hiervoren breeder aangeduid, niet schuldig is verklaard aan het niet voldoen aan eene voor hem verbindende oproeping tot den werkelijken dienst en daarvan is vrijgesproken;

Verklaart hem schuldig aan desertie door niet te voldoen aan eene oproeping voor den werkelijken dienst, gepleegd na reeds wegens eerste desertie gestraft te zijn geweest, opgevolgd door arrestatie;

Veroordeelt hem te dier zake tot eene militaire gevangenisstraf van drie maanden;

Bepaalt dat de tijd, door den beklagde na den 7^{den} Augustus 1899 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering dier straf in mindering zal worden gebracht;

Verwijst den beklagde in de kosten en misen der Justitie, alsmede in de kosten van den processe, zoo in eersten aanleg als in hooger beroep gevallen;

Ontzegt allen anderen eisch ten deze gedaan.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 27 October 1899.

President: Mr. J. H. BEAUJON.

Leden: S. KRAIJENHOFF VAN DE LEUR, Mr. P. A. L. A. BARON VAN
ITTERSUM, Mr. G. H. VAN BOLHUIS, L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P.
VERSPIJCK en R. T. MUSCHART.

Advocaat-Fiscaal: Mr. P. VERLOREN VAN THEMAAT.

Mishandeling en wederrechtelijke vrijheidsberoving, gepleegd door een ambtenaar die daarbij gebruik heeft gemaakt van macht, gelegenheid en middel, hem door zijn ambt geschonken.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen
den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht,
ambtshalve ter eenre
en
een wachtmeester te paard bij de 3de Divisie Koninklijke Maréchaussée,
oud 38 jaren geboren te Grevenbicht, gerequireerde in persoon,
gedaagde ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de stukken van den processe, aan het Hof overgelegd;

Overwegende, dat beklagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan ter zake:

dat hij op 7 November 1898, des namiddags omstreeks één uur S. B., wonende te Ambt-Almelo, die op zijn verzoek op het bureau in de Maréchaussée-kazerne te Almelo was gekomen, heeft gevraagd: „Wat hebt U van mij gezegd? hebt u niet aan V. gezegd, dat ik een ploert was en den brandstapel niet waard?”

dat hij, toen B. daarop antwoordde: „wat V. verklaart gaat mij niet aan”; — het raam heeft opengeschoven en geroepen: „geef hier de karwats”;

dat hij, na ontvangst van een hem door het raam aangegeven lang bruin ding, het raam heeft dichtgeschoven, B. bij de keel gepakt, hem eerst eenige slagen op den rug heeft gegeven, hem toen op den grond heeft gegooid, zijn overjas over het hoofd heeft getrokken en hem toen, waar hij hem raken kon, op rug en achterste heeft geslagen;

dat hij daarna met de woorden: „jij bent van mij nog niet af, jij moet in de kast”, hem naar het arrestantenlokaal heeft gebracht, den maréchaussée N. gelast heeft hem daarin op te sluiten en hem daarin ongeveer twee uur heeft gehouden;

Overwegende, dat beklaagde heeft opgegeven: dat hij den na te noemen getuige B. op 7 November 1898 op zijn bureau voormeld heeft gehad en hem daar ondervraagd over eene belediging, die B. te zijnen opzichte zou hebben geuit; dat B. aanvankelijk ontkende maar later beweerde een ander te hebben bedoeld; dat B. kwaad werd en opspeelde, waarop hij het raam heeft opgeschoven en, op zijn verzoek, van N. een karwats heeft ontvangen; dat hij daarna B. bij den kraag heeft gepakt, hem door elkaar geschud en hem gedreigd maar niet geslagen heeft; dat B. niet geschreeuwd heeft en op zijn voorstel vrijwillig in de arrestantenkamer is gegaan, omdat hij getuigen zou gaan halen en hij B. niet op zijn bureau alleen wilde laten; dat hij, V. opgehaald hebbende, dezen met B. heeft geconfronteerd en daartoe het luikje in de deur van het arrestantenlokaal heeft geopend; dat hij niet aan den na te noemen getuige K. heeft verzocht de karwats, die hij in handen had gehad, op te bergen;

Overwegende, dat onder eede is verklaard door de getuigen:

1°. S. B., dat hij op 7 November 1898 op verzoek van beklaagde is gekomen op diens bureau in de kazerne der Maréchaussée te Almelo; dat beklaagde hem daar vroeg: „wat heb je van mij gezegd?” waarop hij antwoordde: „wachtmeester, waarover je spreekt weet „ik niet”, en beklaagde zeide: „heb je niet tegenover V. verklaard „dat ik een ploert was en den brandstapel niet waard was, waarop „ik verbrand moest worden?” waarop hij geantwoord heeft: „daar „heb ik niets mede te maken, wat V. verklaart, dat moet ge hem „maar vragen”; dat beklaagde daarop het raam openschoof en aan den maréchaussée N. vroeg; „geef de karwats eens hier”, waarop N. een lang bruin voorwerp aan beklaagde aangaf; dat beklaagde daarop het raam toeschoof, hem bij den kraag van de jas vatte, tegen den grond duwde, hem de jas over het hoofd trok en hem herhaalde malen met die karwats over den rug op het achterste en op de heupen sloeg; dat, nadat hij was opgestaan, beklaagde hem toevoegde: „ik houd je hier, smerige smous, ik zal het je „wel betaald zetten, je gaat de kast in”, waarna hij hem overbracht naar het arrestantenlokaal in den paardenstal, waar beklaagde hem zijn horloge en zijn zakdoek liet afgeven en waar N. toen de deur van dat lokaal opendeed en hij door een slag en een trap van N. in dat hok vloog, niet vrijwillig maar op het zeggen van beklaagde:

„je gaat de kast in”, terwijl beklaagde aan N. niet verbood hem te slaan; dat daarop de deur van dat hok werd gesloten, en hij ongeveer twee uren daarin heeft gezeten en eerst omstreeks te vier uur namiddag daaruit is ontslagen;

dat beklaagde toen het hok heeft geopend, hem naar het bureau heeft medegenomen en op zijn vraag, waarom hij hem mishandeld had, geantwoord heeft: „al wie aan mijn eer en goeden naam komt, „sla ik bont en blauw, dien sluit ik in de kast en de duivel hale „hem, het hangt van mijne beleefdheid af of ik een proces-verbaal „tegen U zal opmaken of niet, en ga nu maar heen”;

dat hij door de slagen, hem door beklaagde toegebracht, op verschillende plaatsen een blauwe plek heeft gekregen en zich den volgende dag te dier zake onder behandeling van dokter d. V. heeft gesteld;

2o. M. v. B.: dat hij zich op 7 November 1898, des namiddags te omstreeks twee uur heeft bevonden in de Maréchaussée-kazerne te Almelo, waar beklaagde uit de stad binnenkwam, vergezeld van een klein persoon van Israëlitisch uiterlijk, die met beklaagde op diens bureau ging;

dat hij zich bevond in den stal en door een raam in het bureau kon zien; dat hij luid hoorde praten, beklaagde het raam van het bureau openschoof en riep „karwats”, waarop maréchaussée N. uit de zadelkamer een karwats haalde en die aan een jongetje overreikte, die ze aan beklaagde gaf;

dat beklaagde daarop het raam dichtschooft en hij, met N. over het gordijntje kijkende, zag, dat beklaagde den man, die bij hem was, bij den kraag nam, naar beneden trok en met de karwats een slaande beweging maakte, waarna hij geschreeuw hoorde in het vertrek, maar hij niet weet of beklaagde dien persoon geraakt heeft;

dat beklaagde even daarna met den man buitenkwam, zeggende „de kast los”, waarop N. de deur losmaakte en de man in de kast is geraakt; dat beklaagde toen het luikje in de deur openmaakte en sprak met den man, die in de kast zat en die zijne ontevredenheid te kennen gaf;

3o. J. N., maréchaussée: dat beklaagde op 7 November 1898, des namiddags te omstreeks twee uur, met getuige B. op zijn bureau was in de Maréchaussée-kazerne te Almelo; dat beklaagde het raam opschoof en riep: „geef mij de karwats eens aan”, waarop hij in de zadelkamer naast den stal de karwats van brigadier K., aan diens zadelbok hangende, heeft weggenomen en gegeven aan een jongetje, die ze weer aan beklaagde gaf; dat die karwats was van bruin gevlochten leer, aan het handvat iets dikker en van het model als bij de Veld-Artillerie in gebruik, en dat hij beklaagde eenigen tijd na het voorgevallene aan den brigadier K. heeft hooren order geven, dat die karwats uit de voeten kwam;

dat hij, terwijl beklaagde met B. op het bureau was, door het raam over het gordijntje kon zien, dat beklaagde eene slaande

beweging maakte en hij toen een geluid van „au! au!” uit die kamer hoorde komen; dat daarna beklaagde met B. uit het bureau kwam en tot hem zeide: „doe de kast eens open, B. moet in de kast!” waarop B. er in is gegaan, maar niet vrijwillig, nadat hij hem bij den schouder gepakt en in de kast geduwd had, terwijl beklaagde hem op zij of van achteren vast had; dat hij niet heeft waargenomen dat B. aanbod in het arrestantenlokaal te gaan en beklaagde hem ook niet iets dergelijks heeft gezegd; dat beklaagde aan B. diens horloge met zakdoek en portemonnaie heeft afgenomen en die voorwerpen ter zijde gelegd;

4°. B. v. Z. en

5°. A. D. huisvrouw van M. v. K. gelijkkluidend, dat zij op een dag in November 1898 vertoevende in hare woning, die naast de Maréchaussée-kazerne te Almelo is gelegen, hebben gehoord een hard door elkaar praten van stemmen op de plaats der kazerne en daarna, door het raam van een opkamertje, beklaagde met B. en N. hebben zien staan bij de deur van het cachot, N. eene slaande beweging zien maken in de richting van het hoofd van B. en dadelijk daarop B. in het cachot zien gaan; dat zij eenigen tijd daarna, zittende in de voorkamer harer woning, B. hebben zien voorbijloopen;

6°. M. d. V, arts te Almelo: dat op 8 November 1898 de getuige B. hem geraadpleegd heeft over eene verwonding, die dezen den vorigen dag in de Maréchaussée-kazerne zou hebben opgedaan; dat hij toen bij dien getuige op een der billen eene blauwe plek heeft waargenomen n.l. eene ster- of cirkelvormige kneuzing, die kon zijn toegebracht door een krachtigen stoot met een stok of door een slag met een stok met looden knop; dat B. van hem een smeersel heeft gekregen en goed kon loopen;

7°. J. Th. K., brigadier der maréchaussée te Almelo: dat hij, een paar dagen na het voorgevallene met B., vernam, dat dit met zijn karwats zou zijn gebeurd; dat hij daarop zijne karwats heeft weggenomen en opgeborgen, eerst op het wapenrek in zijne slaapkamer en daarna in eene kist op zolder; dat hij dit heeft gedaan zonder dat beklaagde het hem gevraagd had; dat deze hem later wel heeft gevraagd zijne karwats weg te maken; dat die karwats nog bij hem tehuis is en beklaagde hem op 3 October 1899 gezegd heeft eene karwats te hebben en hem verzocht den volgenden dag bij zijn verhoor voor den Rechter-Commissaris te zeggen dat dit de karwats was, waarover hij ondervraagd werd; dat hij na dat verhoor, van beklaagde eene kleine bruine karwats heeft ontvangen, die beklaagde achter de haverkist haalde, en dat hij die bij den Rechter-Commissaris heeft gebracht als de karwats, die op 7 November 1898 aan beklaagde is overgegeven, hetgeen niet waar was daar deze laatste veel grooter en zwaarder was;

Overwegende, dat wettig en overtuigend is bewezen:

door de verklaring van den getuige B. in verband met beklaagdes opgaven: dat beklaagde op 7 November 1898 den getuige B. dien

hij verzocht had op zijn bureau te komen, aldaar heeft ondervraagd over beleedigende uitlatingen, die B. zich te zijnen aanzien zou hebben veroorloofd,

en door de verklaringen der getuigen B., N. en v. B.; dat beklaagde toen eene karwats van N. heeft gevraagd en ontvangen, den getuige B. heeft aangegrepen, ter neder geduwd en met de karwats geslagen, welke karwats, blijkens de verklaringen van N. en K., was eene leeren rijzweep als bij de Veld-Artillerie in gebruik;

Overwegende, dat beklaagdes beweren, als zou hij B. alleen bedreigd en niet geslagen hebben, beslist wordt weersproken door B., wiens beëdigde verklaring bevestigd wordt door die der getuigen N. en v. B., die beklaagde met de karwats zagen slaan en tegelijk in het vertrek hoorden schreeuwen;

Overwegende, dat door de verklaringen der getuigen B., N., v. B., v. Z. en D., in onderling verband en samenhang, wettig en overtuigend is bewezen dat beklaagde, nadat hij B. als voormeld mishandeld had, dezen in het arrestantenlokaal heeft doen opsluiten en opgesloten gehouden gedurende ongeveer twee uren;

dat beklaagde's beweren, dat B. vrijwillig zich in dat lokaal zou hebben begeven, op zichzelf reeds weinig aannemelijk, wordt weerlegd door de besliste verklaring van B., welke bevestiging vindt in de wijze, waarop beklaagde aan N. bevel gaf dat lokaal te openen en door de wijze, waarop N. goedgevond het binnentreden van dat lokaal door B. te bevorderen, zonder dat beklaagde zich tegen die wijze verzette of daarop aanmerking maakte; dat — indien B. had willen wachten totdat beklaagde den getuige V. had opgehaald — B. evengoed op de plaats of bij den stal had kunnen verblijven onder toezicht van de daar aanwezige personen;

Overwegende, dat geen der gevallen aanwezig was waarin beklaagde bevoegd zou zijn geweest B. in verzekerde bewaring te houden;

Overwegende, dat het opzet van beklaagde om B. te mishandelen blijkt uit zijne opgaven, dat hij verstoord was over hetgeen hij vernomen had dat B. over hem had gezegd, terwijl het opzet om B. wederrechtelijk van zijne vrijheid te berooven blijkt uit de omstandigheid, dat het niet noodzakelijk was, B. in het arrestantenlokaal op te sluiten, terwijl beklaagde uit den aard der door hem bekleede betrekking wist dat hij niet bevoegd was B. in bewaring te houden;

Overwegende, dat de bewezen feiten, waaraan beklaagde zich schuldig maakte, bij het vonnis terecht zijn gequalificeerd als mishandeling en als het opzettelijk iemand wederrechtelijk van de vrijheid berooven en beroofd houden, gepleegd door een ambtenaar, die daarbij gebruik heeft gemaakt van macht, gelegenheid en middel, hem door zijn ambt geschonken;

Overwegende echter dat de straf, den beklaagde bij het vonnis opgelegd, niet in verhouding staat tot de zwaarte der door hem gepleegde misdrijven en dat hij door die misdrijven ongeschikt is om een ambt bij de politie te bekleeden;

Gezien, behalve de bij het vonnis aangehaalde wetsartikelen, de artikelen 28, 29 en 31 van het Wetboek van Strafrecht;

Recht doende in hooger beroep, in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis van den Krijgsraad in het Vijfde Militaire Arrondissement, standplaats Leeuwarden, den 8sten Juni 1899 in de zaak tegen beklaagde, hiervoren breeder aangeduid, gewezen en den 30sten Juni daaraanvolgende uitgesproken, alleen voor zooveel betreft de opgelegde straf;

Veroordeelt den beklaagde tot gevangenisstraf van zes maanden, en

Ontzet hem van het recht om eenig ambt bij de politie te bekleeden gedurende vijf jaren;

Houdt het vonnis overigens in stand;

Verwijst den beklaagde in de kosten van het hooger beroep.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 1 April 1904.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Twee militairen veroordeeld wegens het plegen van diefstal door twee vereenigde personen.

Toerekening van voorloopige hechtenis behoort in den regel in militaire strafzaken te geschieden omdat de aard der militaire samenleving medebrengt, dat een van misdrijf verdachte veeleer in voorloopige hechtenis moet worden gesteld dan zulks bij niet-militairen het geval is. Het gaat n.l. niet aan, de straf lichter te maken dan de zwaarte van het misdrijf eischt.

In casu beslist dat de voorloopige hechtenis in mindering wordt gebracht sedert de opname van beklagden in het huis van bewaring. Tevens wordt echter beslist, dat zelfs het arrest tijdens de garnizoensinformatiën (art. 5—14 R. L.) in mindering kan worden gebracht, al waren daartoe thans geen termen.

In de zaak, aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen
den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht
ambtshalve, ter eenre

en

1°. A. A., oud 24 jaren, geboren te Wassenaar, huzaar bij het 1ste Regiment Huzaren, en 2°. B. B., oud 21 jaren, geboren te Haarlem, huzaar bij het 3de Regiment Huzaren, beiden gedetacheerd bij de Rij- en Hoefsmidschool, gedetineerd te Arnhem, gedaagden ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, van wege de gedaagden ter rolle gedaan, dat zij zich refereeren aan 's Hofs dispositie en afstand doen van pleidooi;

Gelet op de verklaring, door den impetrant en eischer ambts-halve, mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de stukken voor den processe;

Overwegende, dat beklaagden voor den Krijgsraad zijn gesteld, beschuldigd:

dat zij te zamen en in vereeniging in den nacht van één op twee Februari 1904 uit een in aanbouw zijnd huis in de Ruijsstraat te Amsterdam twee rijschaven, toebehoorende, de eene aan den timmerman V., de andere aan den timmerman B., hebben weggenomen, met het oogmerk om zich die wederrechtelijk toe te eigenen;

Overwegende, dat de Krijgsraad terecht door de wettige bewijs-middelen, waarvan de inhoud in het vonnis breedvoerig is weergegeven, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard wat aan elk der beklaagden is ten laste gelegd;

dat echter uit de qualificatie, bij het vonnis aan de bewezen verklaarde feiten gegeven, moet worden weggelaten het woord „gepleegd”, als komende dit niet voor in de omschrijving van het misdrijf bij het toegepaste artikel 311, 4°. van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat de straf, bij het vonnis op dat bewezen verklaarde misdrijf opgelegd, te licht is, in aanmerking genomen de omstandigheden waaronder het gepleegd werd;

Overwegende dat verder het vonnis behoort te worden aangevuld door, met toepassing van artikel 27 van het Wetboek van Strafrecht, den tijd, door de veroordeelden voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering te brengen der op te leggen straf;

dat wel uit de geschiedenis van het tot stand komen van die wetsbepaling kan worden opgemaakt, dat de Wetgever de toerekening der voorloopige hechtenis niet als regel heeft willen voorschrijven maar die bepalen tot de gevallen, waarin bijzondere omstandigheden daartoe aanleiding geven, maar dat die omstandigheden bij militaire veroordeelden in den regel zich doen gelden, vermits de aard der militaire samenleving meebrengt, dat een van misdrijf verdachte veeleer voorloopig in hechtenis moet worden gesteld dan zulks bij niet-militairen het geval is;

dat de gevolgen daarvan wel eenigermate zijn te compenseeren door den duur der straf korter te bepalen, maar dat daarvan weer het gevolg is, dat eene straf wordt opgelegd, lichter dan de zwaarte van het misdrijf vereischt;

dat er geen grond bestaat om die toerekening te doen sedert den dag van het eerste verhoor van den beklaagde voor Officieren Commissarissen in de residentie van den Krijgsraad, vermits ook de vóór dien dag ondergane voorloopige hechtenis vrijheidsbeneming tengevolge heeft en wel eene, die vaak is van strengeren aard dan het verblijf in een huis van bewaring, van hoedanige hechtenis echter in deze niet is gebleken;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen en bovendien artikel 27 van het Wetboek van Strafrecht;

Recht doende in hooger beroep, in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, den 29^{st^e} Februari 1904 gewezen, alleen voor zooveel betreft de daarbij aan de bewezen verklaarde feiten gegeven qualificatie en de opgelegde straf;

En in zooverre opnieuw rechtdoende:

Verklaart de beklaagden schuldig aan diefstal door twee vereenigde personen;

Veroordeelt hen tot gevangenisstraf van drie maanden;

Bepaalt dat de tijd, door hen vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, van hunne opneming in het huis van bewaring te Arnhem op 24 Februari 1904 in mindering zal worden gebracht van de opgelegde straf;

Verwijst de veroordeelden in de kosten van het hooger beroep;

Houdt overigens het vonnis in stand;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 12 April 1904.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOIJ en
H. M. ENGELHARD.

Artikelen 7 en 9 der Grondwet en de krijgstucht.

Aansprakelijkheid van bestuurders eener vereeniging voor in haar orgaan opgenomen met de krijgstucht strijdige artikelen, welke niet of niet voldoende onderteekend zijn.

Gebondenheid van opvolgende bestuurders aan deze door den Commandant vastgestelde aansprakelijkheid.

Minderen, die meenen onbillijke orders te ontvangen, hebben het recht om zich, na het volbrengen daarvan, op gepaste wijze daarover te beklagen.

Ongegrondverklaring der ingebrachte klacht. Wijziging der strafreden.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de klacht van een stoker 3de klasse, dienende aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord, over de straf van viermaal 24 uren provoostarrest met vermindering van kost, hem 12 Februari 1904 opgelegd door den Schout-bij-Nacht, Directeur en Commandant der Marine te Willemsoord, wegens: „Een handeling „gepleegd, welke met de instandhouding eener goede krijgstucht in „den dienst ter zee niet is overeen te brengen, door als lid van het „hoofdbestuur van den bond van actief dienende stokers bij de „K. N. M. „Goetgeluk” toe te laten of althans niet te beletten dat „in n°. 9 (eersten jaargang) van het geheel of gedeeltelijk voor „rekening van dien bond uitgegeven maandblad „de Fakkel” niet „onderteekende of onvoldoend onderteekende artikelen als: „Hel- „dersche Correspondentie”” en „De geest er in houden””, voorkomen, „waarin superieuren dan wel hunne handelingen op hoogst oneer- „biedige wijze beoordeeld worden, en zulks niettegenstaande de „waarschuwing dienaangaande tot het toenmalige hoofdbestuur na „verschijning van n°. 3 van dat maandblad gericht”;

Gelezen de betreffende deze klacht aan het Hof overgelegde stukken, alsmede de processen-verbaal der verhooren, voor het Hof en voor den Kantonrechter te Helder afgenomen aan klager en getuigen;

Gezien het advies van den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, strekkende tot ongegrondverklaring der klacht en tot handhaving der straf;

Overwegende, dat uit bovenbedoelde stukken blijkt, dat door de toenmalige leden van het hoofdbestuur van den stokersbond „Goetgeluk” op den 4^{den} Augustus 1903 een proces-verbaal werd geteekend, waarin hun, namens den Schout-bij-Nacht, Directeur en Commandant der Marine te Willemsoord, o. a. werd medegedeeld: „dat het hoofdbestuur van dien bond aansprakelijk wordt gesteld „voor den inhoud van het blad „de Fakkel””, waaronder wordt „verstaan, dat de leden van het hoofdbestuur zullen worden gestraft „voor alle *niet* of *niet voldoende* onderteekende artikelen in „de „Fakkel””, waarvan de inhoud, naar de meening van dien Vlag-officier, in strijd is met eene goede discipline”;

Overwegende, dat klager bij zijn verhoor voor het Hof verklaard heeft te weten, dat door den Schout-bij-Nacht, Directeur en Commandant der Marine te Willemsoord een besluit was uitgevaardigd als in bovengenoemd proces-verbaal bedoeld;

Overwegende, dat de Schout-bij-Nacht voornoemd verantwoordelijk is voor de instandhouding der krijgstucht bij de onder zijne bevelen gestelde scheepsmacht en bevoegd is om voorschriften te geven, welke hij noodig oordeelt om die krijgstucht te kunnen handhaven;

Overwegende, dat minderen het recht hebben om, wanneer zij meenen onbillijke orders te krijgen, na het volbrengen daarvan op gepaste wijze hunne klachten daarover in te brengen;

Overwegende, dat, nu door den Schout-bij-Nacht, Directeur en Commandant der Marine te Willemsoord bepaald was, dat aan iederen stoker, die de betrekking van lid van het hoofdbestuur van den stokersbond „Goetgeluk” aanvaardde, de verantwoordelijkheid was opgelegd voor den inhoud van bovenomschreven stukken in „de „Fakkel”, het klagers plicht was geweest om, vóór het aanvaarden dier betrekking, den Schout-bij-Nacht op voegzame wijze kenbaar te maken, dat hij die betrekking wenschte te aanvaarden doch meende niet de bedoelde verantwoordelijkheid op zich te kunnen nemen, en hij deze meening daarbij met goede gronden had moeten staven, en daarna de nadere beslissing van den Schout-bij-Nacht had dienen af te wachten, en dat hij, indien hij meende daarin niet te kunnen berusten, zijne belangen bij Zijne Excellentie den Minister van Marine of bij Hare Majesteit de Koningin had kunnen voordragen;

Overwegende dat, nu klager zulks niet gedaan heeft, doch de betrekking van lid van het hoofdbestuur van den stokersbond „Goetgeluk”, heeft aanvaard, wetende dat hem door den Schout-bij-Nacht daardoor meergenoemde verantwoordelijkheid was opgelegd, hij dus uit een krijgstuchtelijk oogpunt die verantwoordelijkheid heeft op zich genomen en daardoor strafschuldig werd zoodra in

„de Fakkel” stukken verschenen als door den Schout-bij-Nacht bedoeld;

Overwegende, dat de in de strafreden genoemde niet-onderteekende of onvoldoend onbeteekende artikelen, voorkomende in „de Fakkel” n°. 9 (1ste jaargang) van zoodanige strekking zijn, dat zij met de instandhouding eener goede krijgstucht strijdig zijn te achten, vermits in het stuk „Heldersche Correspondentie” over een hoofdofficier op onbetamelijke wijze wordt gesproken, terwijl in het stuk „De geest er in houden” de handelingen van superieuren op zóódanige wijze worden besproken, dat daardoor slechts ontevredenheid wordt gewekt;

Overwegende, dat klager dus terecht is gestraft, doch dat de strafreden het door klager bedreven feit niet juist weergeeft en dus moet worden gewijzigd;

Krachtens de artikelen 9, 10 en 11 der Rechtspleging bij de Zeemacht, in verband met artikel 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie, beschikkende op voormelde klacht;

Verklaart die gedeeltelijk gegrond;

Handhaaft de opgelegde straf;

Wijzigd de strafreden in:

„Zich schuldig gemaakt aan gedragingen, met de instandhouding „eener goede discipline onbestaanbaar door: wetende, dat door den „Schout-bij-Nacht, Directeur en Commandant der Marine te Willems-„oord was bepaald, dat de leden van het hoofdbestuur van den „Bond van actief-dienende stokers bij de K. N. M. „Goetgeluk””, „aansprakelijk werden gesteld voor in het blad „de Fakkel””, „voorkomende niet of niet voldoende onderteekende stukken, waarvan „de inhoud in strijd is met de instandhouding eener goede discipline, „de betrekking van lid van het hoofdbestuur aanvaard te hebben „zonder op voegzame wijze zijne bezwaren tegen het opleggen dier „aansprakelijkheid te hebben ingebracht, zijnde, nadat hij die be-„trekking had aanvaard en terwijl hij die vervulde, nog dergelijke „stukken in dat blad voorgekomen”.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 15 April 1904.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARDON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN IJSSELT.

*De overtredingen van art. 2 eerste lid der wet op de jacht en
visscherij moeten krachtens art. 44 dier wet afzonderlijk worden gestraft.*

*Nieuwe formulering van de qualificatie der overtredingen en op-
legging van twee in plaats van ééne geldboete.*

In de zaak, aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen
den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht
ambtshalve, ten eenre
en
een smid-bankwerker bij het Korps Torpedisten, oud 36 jaren, geboren
te Middelburg, gerequireerde in persoon, gedaagde ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, van wege den gedaagde ter rolle gedaan, dat
hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring, door den impetrant en eischer ambtshalve
mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de stukken van den processe;

Overwegende, dat de beklaagde voor den Krijgsraad heeft terecht-
gestaan ter zake dat hij op 30 Januari 1904 des avonds te 7¹/₄ uur
in eene sloot, gelegen aan den Heindijk in den polder Klein-Oosterland,
gemeente Oostvoorne, welk vischwater in eigendom toebehoort aan
het Waterschap „de Noordsluis”, zonder vergunning van den recht-
hebbende en zonder voorzien te zijn van eene vischakte, heeft ge-
vischt met eene aalschaar, door die in gemeld water te brengen en
daarna weder op te halen, en wel meer dan een uur na zons-
ondergang en meer dan een uur vóór zonsopgang;

Overwegende, dat de Krijgsraad bij vonnis van 11 Maart 1904 terecht hetgeen aan den beklaagde is ten laste gelegd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard door de bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, doch minder juist den beklaagde deswege heeft schuldig verklaard aan „het des nachts visschen met „een aalschaar zonder voorzien te zijn van eene vischakte en zonder „vergunning van den eigenaar of rechthebbende” en ten onrechte den beklaagde deswege slechts tot ééne geldboete heeft veroordeeld;

Overwegende toch, dat artikel 44 van de Wet op de Jacht en Visscherij wel bepaalt, dat bij samenloop van meerdere door denzelfden persoon gelijktijdig begane overtredingen slechts ééne straf wordt toegepast en wel de zwaarste indien verschillende straffen zijn bedreigd, maar tevens bepaalt, dat zulks niet toepasselijk is op de overtreding van artikel 2 eerste lid, welke altijd afzonderlijk wordt gestraft;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsartikelen met bijvoeging van de artikelen 1 en 44 van de Wet op de Jacht en Visscherij;

Recht doende in hooger beroep, in naam der Koningin!

Verbetert het vonnis, door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's-Gravenhage, den 11^{den} Maart 1904 in de zaak tegen beklaagde gewezen, alleen voor zooveel betreft de qualificatie, gegeven aan hetgeen wettig en overtuigend bewezen is verklaard en voor zooveel aan den beklaagde slechts ééne geldboete is opgelegd;

Verklaart den beklaagde, ter zake van hetgeen aan hem ten laste gelegd en wettig en overtuigend bewezen is, schuldig aan:

1°. visschen zonder voorzien te zijn van eene daartoe betrekkelijke akte;

2°. visschen in eens anders vischwater zonder voorzien te zijn van een schriftelijk bewijs van vergunning van den eigenaar of rechthebbende;

zulks terwijl deze overtredingen zijn begaan des nachts (meer dan een uur na zonsondergang);

Veroordeelt den beklaagde tot twee geldboeten, ieder van twee gulden, met bepaling dat, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop deze rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, iedere geldboete zal worden vervangen door eene hechtenis voor den tijd van twee dagen;

Houdt overigens het vonnis in stand, onder anderen wat betreft de verbeurdverklaring van de door beklaagde gebezigde en in beslag genomen aalschaar;

Bepaalt dat de kosten van het hooger beroep zullen worden gedragen door den Staat.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 18 April 1904.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Een militair had eenige aan het Rijk toebehoorende voorwerpen wederrechtelijk in het water geworpen. Enkele daarvan werden later met een dregge opgevischt.

Beklaagde werd in eersten aanleg veroordeeld wegens het opzettelijk en wederrechtelijk wegmaken van eenig goed dat geheel aan een ander toebehoort en — voor wat de opgevischte voorwerpen betreft — wegens strafbare poging tot dat misdrijf.

Het Hof nam aan; dat het misdrijf waarvan hier sprake is, als voltooid moet worden beschouwd zoodra de voorwerpen in het diepe water lagen, waar zij, niet zichtbaar of met gewone handgrepen bereikbaar, aan de natuurlijke werking van het water en de gesteldheid van den bodem waren overgelaten.

De toevallige opvisching brengt daarin geene verandering.

Het opzet tot verduistering sluit niet in zich het opzet tot wederrechtelijke wegmaking.

In de zaak, aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen
den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht
ambtshalve, ter eenre

en
een marinier 3de klasse, oud 20 jaren, geboren te Middelharnis,
gedetineerd aan boord van H^r. M^s. Wachtschip te Willemsoord,
gedaagde ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, van wege den gedaagde ter rolle gedaan,
dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van
pleidooi;

Gelet op de verklaring, door den impetrant en eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;
Gezien de stukken van den processe;

Overwegende, dat beklagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan beschuldigd:

dat hij, dienende aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord, op den 2^{den} Februari 1904, omstreeks half acht des namiddags, geplaatst zijnde als schildwacht bij den valreep van „de Heldin” te Willemsoord en als zoodanig gewapend zijnde met een sloopssabel, sloop, drager en koppel, opzettelijk en wederrechtelijk die sloopssabel en dat leergoed benevens een bollantaren, een oliejas en een koperen straalpijp van een brandspuit, die aan zijne zorg als schildwacht waren toevertrouwd, alles toebehoorende aan het Rijk der Nederlanden, althans niet aan hem, te water in de haven van het Nieuwediep heeft geworpen, of op eene andere wijze wederrechtelijk daarover heeft beschikt, met het voornemen een en ander weg te maken; zijnde de sloopssabel, sloop, drager en bollantaren later, nadat daarnaar door andere schepelingen, op daartoe ontvangen order, was gedregd geworden, opgehaald, zoodat die artikelen, alleen ten gevolge van omstandigheden van zijnen wil onafhankelijk, niet zijn verloren gegaan, terwijl de koppel, de oliejas, de koperen straalpijp en de oliehouder van de bollantaren niet zijn teruggevonden;

Overwegende, dat de Krijgsraad terecht door de bekentenis van den beklagde en de aanwijzingen, voortvloeiende uit de verklaringen der getuigen H., B., B. en K., wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard dat beklagde op 2 Februari 1904 's namiddags omstreeks half acht opzettelijk de aan het Rijk toebehoorende sloopssabel met koppel, drager en sloop, waarmede hij, als schildwacht bij den valreep van de „Heldin” op post staande, gewapend was, evenals de bollantaren, die aan zijne zorg was toevertrouwd, in de haven van het Nieuwe Diep heeft gegooid, met het voornemen die voorwerpen weg te maken;

dat de Krijgsraad terecht die handeling van beklagde voor zooveel zij betrof den sloopkoppel heeft gequalificeerd als het opzettelijk en wederrechtelijk wegmaken van eenig goed dat geheel aan een ander toebehoort, begaan door een ambtenaar, die daardoor een bijzonderen ambtsplicht schond, maar ten onrechte die handeling, voor zooveel zij betrof de sloop, de sloop, den drager en de bollantaren, heeft gequalificeerd als poging tot voormeld misdrijf;

dat toch het voornemen van beklagde om die voorwerpen weg te maken, geheel was ten uitvoer gelegd, toen hij die in de diepe haven van het Nieuwediep had geworpen, waar zij, niet zichtbaar noch met gewone handgrepen bereikbaar, aan de natuurlijke werking van het water en de gesteldheid van den bodem waren overgelaten;

dat immers om een voorwerp weg te maken, niet noodig is dat het voor goed weg en nooit weder terug is te krijgen, maar voldoende dat het buiten het bereik van den rechthebbende is gebracht en

overgeleverd aan natuurkrachten, welke deze niet beheerschen kan; dat daardoor, indien het wegmaken opzettelijk en wederrechtelijk is geschied, het misdrijf is voltooid en daarin geen verandering wordt gebracht door de toevallige omstandigheid, dat het weggemaakte voorwerp (door het aanwenden van buitengewone middelen) alsnog wordt gevonden en onder het bereik van den rechthebbende gebracht;

Overwegende, dat mitsdien de handeling van beklaagde ook ten aanzien der weder opgevischte voorwerpen oplevert hetzelfde voltooide misdrijf als ten aanzien van het niet weder opgevischte bij het vonnis is aangenomen;

Overwegende wat betreft de koperen straalpijp, de oliejas en den oliehouder van de bollantaren, dat beklaagde heeft opgegeven, die voorwerpen te hebben medegenomen en te Alkmaar verkocht;

dat deze bekentenis van beklaagde door geene in het geding bekend geworden omstandigheden is bevestigd, zoodat de aan hem ten laste gelegde verduistering van die voorwerpen niet wettig en overtuigend is bewezen;

dat de Krijgsraad ten onrechte door beklaagdes bekentenis, in verband met de omstandigheid dat die voorwerpen werkelijk zoek zijn, als wettig en overtuigend bewezen heeft aangenomen, dat beklaagde die opzettelijk heeft weggemaakt, vermits zijne opgave, die erkent het opzet om zich die voorwerpen toe te eigenen, niet bewijst het opzet om die weg te maken;

Overwegende dat beklaagde derhalve van het opzettelijk en wederrechtelijk wegmaken dezer voorwerpen moet worden vrijgesproken;

Overwegende dat de bij het vonnis opgelegde straf te zwaar is in verhouding tot het gepleegde feit;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen, uitgezonderd de artikelen 45 en 56 van het Wetboek van Strafrecht, en gezien bovendien artikel 163 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Recht doende in hooger beroep, in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis van den Zeekrijgsraad aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord den 10^{den} Maart 1904 tegen beklaagde gewezen, alleen voor zooveel daarbij als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen, dat beklaagde ook de koperen straalpijp, de oliejas en den oliehouder van de bollantaren opzettelijk en wederrechtelijk heeft weggemaakt; voor zooveel hij daarbij is schuldig verklaard aan 1° het opzettelijk en wederrechtelijk wegmaken van eenig goed dat geheel aan een ander toebehoort, begaan door een ambtenaar, die daardoor een bijzonderen ambtsplicht schendt, en 2° poging tot het sub 1° genoemde misdrijf, en voor zooveel die feiten als eene voortgezette handeling zijn beschouwd, alsmede voor zooveel betreft den duur der bij het vonnis opgelegde gevangenisstraf;

En in zooverre opnieuw recht doende:

Verklaart den beklaagde schuldig aan het opzettelijk en wederrechtelijk wegmaken van goederen die geheel aan een ander toebehoorden, begaan door een ambtenaar, die daardoor een bijzonderen ambtsplicht schond;

Veroordeelt hem te dier zake tot gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden;

Bepaalt, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, sedert den vierden Februari 1904 in mindering zal worden gebracht der opgelegde straf;

Spreekt den beklaagde vrij van de hem ten laste gelegde verduistering van een koperen straalpijp, een oliejas en den oliehouder van de bollantaren;

Houdt overigens het vonnis in stand;

De kosten in hooger beroep te dragen door den Staat;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 29 April 1904.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN en H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Een korporaal, belast met het uitgeven van gewasschen lijfgoederen, aan het Land toebehoorende, ontvreemdt een stalbroek van een ander militair en verandert diens op de broek voorkomend wapennummer in het zijne.

Dit feit moet niet worden gequalificeerd volgens art. 199 C. W. L. doch volgens art. 194 van dat wetboek, omdat het uitdeelen, waarmede beklaagde belast was, niet is het uitdeelen in art. 199 C. W. L. bedoeld: dit laatste toch had reeds plaats gehad bij de verstrekking aan en nummering der goederen ten behoeve van de manschappen.

In de zaak, aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij resolutie van den 29sten Maart 1904 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's-Hertogenbosch, den 23sten Maart 1904 gewezen in de zaak tegen een korporaal bij het 3de Regiment Veld-Artillerie, oud 19 jaren, geboren te Tiel, gedetineerd te 's-Hertogenbosch, die bij gemeld vonnis met aanhaling der artikelen 2 en 194 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 20, 44, 55, 84 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 7, 12 en 19 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan het door een onderofficier ontvreemden van equipmentsgoed, door het begaan van welk strafbaar feit die ambtenaar een bijzonderen ambtsplicht heeft geschonden, en veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf van vier maanden, met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig

in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde militaire gevangenisstraf van 3 Maart 1904 in mindering zal worden gebracht, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in de kosten van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

Welke Advocaat-Fisikaal, met betoog:

dat voorschreven vonnis berust op de navolgende daarbij aangenomen feiten en omstandigheden: dat beklaagde op 10 Februari 1904 in de Mortelkazerne te 's-Hertogenbosch, belast met het uitgeven van gewasschen lijfgoederen, in gebruik bij korporaals en manschappen der 3^e batterij, 1^e afdeeling van het 3^e Regiment Veld-Artillerie en aan het Land toebehoorende, van de hem in voege voorschreven toevertrouwde goederen, de stalbroek gemerkt 3 V. C. 1678, in gebruik bij den milicien-korporaal A. H. d. H. van genoemde batterij, heeft ontvreemd, het op die stalbroek voorkomende wapennummer doorgeslagen en zijn eigen wapennummer er op geplaatst heeft, ofschoon hij wist dat die stalbroek hem niet toebehoorde;

dat de Krijgsraad, naar Vertooners meening, ten onrechte het aan den beklaagde ten laste gelegde strafbare feit heeft gequalificeerd als hierboven omschreven en daarop de artikelen 194 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 44 en 84 van het Wetboek van Strafrecht van toepassing heeft verklaard;

dat, naar Vertooners meening, dat feit had behooren te zijn gequalificeerd als: het door een korporaal (onderofficier), geëmployeerd bij de uitdeeling van goederen, aan het Land toebehoorende, ontvreemden van een dier hem in voege voorschreven toevertrouwde goederen, en daarop artikel 199 van voornoemd Crimineel Wetboek van toepassing had behooren te zijn verklaard;

dat echter de opgelegde straffen in juiste verhouding staan tot de graviteit van het gepleegde feit;

verzocht en bij resolutie van den 8sten April 1904 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten betee-kend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot correctie van het vonnis voor wat de qualificatie der bewezen strafbare feiten betreft, en dat de gedaagde alsnog met weglating van de artikelen 194 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 44 en 84 van het Wetboek van Strafrecht en met aanhaling en toepassing van artikel 199 van het genoemd Crimineel Wetboek, zal worden schuldig verklaard aan het door een korporaal (onderofficier) geëmployeerd bij de uitdeeling van goederen aan het Land toebehoorende, ontvreemden van een dier hem in voege voorschreven toevertrouwde goederen, met instandhouding overigens van het vonnis; de kosten van het hooger beroep te dragen door den Staat, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren — alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ter eenre

en

bedoelden korporaal bij het 3de Regiment Veld-Artillerie, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, van wege den gedaagde ter rolle gedaan, dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring, door den impetrant en eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de stukken van den processe;

Overwegende, dat beklaagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan, beschuldigd:

dat hij op 10 Februari 1904 in de Mortelkazerne te 's-Hertogenbosch, belast met het uitgeven van gewasschen lijfgoederen, in gebruik bij korporaals en manschappen der 3de batterij, 1ste Afdeeling van het 3de Regiment Veld-Artillerie en aan het Land toebehoorende, van de hem in voege voorschreven toevertrouwde goederen de stalbroek, gemerkt 3 V.C. 1678, in gebruik bij den milicien-korporaal A. H. d. H. van genoemde batterij, heeft ontvreemd, het op die stalbroek voorkomende wapennummer doorgeslagen en zijn eigen wapennummer er op geplaatst heeft, ofschoon hij wist dat die stalbroek hem niet toebehoorde;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht het aan den beklaagde ten laste gelegde en zijne schuld daaraan wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard door zijne gedeeltelijke bekentenis en door de beëdigde verklaringen der getuigen, waarvan de inhoud in het vonnis is weergegeven;

dat het feit bij het vonnis ook met juistheid is gequalificeerd, vermits beklaagde wel als korporaal van de week belast was met het uitgeven der gewasschen lijfgoederen, in gebruik bij korporaals en manschappen der batterij, waarbij hij diende, maar dat uitgeven van het gewasschen goed aan elk der manschappen, wien het van Rijkswegen reeds vroeger ten gebruike was gegeven, niet behoort onder het uitdeelen van goederen aan het Land toebehoorende, waarover in artikel 199 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande wordt gehandeld, vermits die goederen reeds waren uitgedeeld en van het nummer van elk der manschappen voorzien;

Overwegende dat er grond bestaat om de aan beklaagde opgelegde straf te verminderen door hem eene militaire gevangenisstraf op te leggen van korteren duur dan bij het vonnis is geschied en hem niet uit den militairen stand te verwijderen;

dat beklaagde echter ter zake van het gepleegde feit ongeschikt is om den graad van onderofficier te behouden;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen met weglating van artikel 12 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191) en gezien bovendien artikel 13 dier Wet;

Recht doende in hooger beroep, in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 23sten Maart 1904 door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's-Hertogenbosch, tegen beklaagde gewezen, alleen voor zooveel betreft de aan dezen opgelegde straffen;

En in zooverre opnieuw recht doende:

Veroordeelt den schuldig verklaarde tot militaire gevangenisstraf van drie maanden en degradatie;

Brengt hem mitsdien terug tot den stand van soldaat;

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht sedert 3 Maart 1904, bij de uitvoering daarvan in mindering zal worden gebracht van de opgelegde straf;

Bepaalt dat de kosten in hooger beroep zullen worden gedragen door den Staat;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 6 Mei 1904.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. Baron van ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN IJSSELT.

Vernietiging van een vonnis als niet met redenen bekleed, omdat beklagde was veroordeeld wegens een misdrijf, dat hem niet was ten laste gelegd en waarvan in het proces op geene wijze was gebleken.

Nieuwe formulering in hooger beroep van de ten laste gelegde feiten. Veroordeeling van den beklagde volgens deze nieuwe formulering, nadat zij hem was voorgehouden.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij resolutie van den 29sten Maart 1904 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Vijfde Militaire Arrondissement, standplaats Leeuwarden, den 19^{den} Maart 1904 gewezen in de zaak tegen een tamboer bij het 1ste Regiment Infanterie, oud 20 jaren, geboren te Utrecht, thans gedetineerd te Leeuwarden, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 350, 300, 422, 56, 57, 58 en 27 van het Wetboek van Strafrecht, 99 en 100 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 2 en 7 der Wet van 17 September 1870 (Staatsblad n°. 162), 1, 7, 12 en 19 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad n°. 64) en 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan:

1°. een misdrijf tegen den dienst en de subordinatie door het in tijd van vrede en niet voor den vijand plegen van een daad van geweld tegen zijn meerdere in rang;

2°. het met woorden en gebaren dreigen van een milicien-korporaal, zijn meerdere in rang;

3°. het met gebaren dreigen van een milicien-sergeant, zijn meerdere in rang;

4°. het opzettelijk en wederrechtelijk vernielen van eenig goed dat aan ander toebehoort;

5°. mishandeling;

en, met vrijspraak van het hem verder ten laste gelegde, veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf van acht maanden en tot eene gevangenisstraf van veertien dagen, met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde sedert 27 Januari 1904 in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal strekken van eerstgenoemde straf, alsmede verwezen in de kosten en misen der Justitie en die voor den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

Welke Advocaat-Fisikaal met betoog:

dat voorschreven vonnis berust op de navolgende den beklagde ten laste gelegde feiten en omstandigheden, welke als bewezen zijn aangenomen, met uitzondering van het feit, dat hij op den miliciensergeant W. zou zijn toegetreden met de woorden: „maar vóór ik de kast inga zal ik er nog een doodsteken”, waarvan beklagde is vrijgesproken.

dat de beklagde den 17^{den} Januari 1904 's avonds omstreeks 10 uur, op de soldatenkamer in de kazerne te Assen, den miliciens-korporaal H. W. met woorden heeft gedreigd te slaan, hem daarna met beide handen in de borst heeft aangegrepen en heen en weder heeft geschud met de woorden: „ik moet jou door de ruiten donderen, „want jij bent ook maar een milicien”; dat hij dien korporaal andermaal heeft vastgegrepen met de woorden: „ik wou dat jij vijf minuten „mijns gelijke waart, dan zou ik jou met je kop onder die krib „drukken”; dat hij, eenige oogenblikken later den genoemden korporaal, onder een vloed van woorden, gewaarschuwd heeft geen rapport van hem te maken en gedurig met gebalde vuisten vóór hem heeft gestaan; dat hij eenige oogenblikken later tot den miliciens-sergeant W. zich heeft gekeerd, met beide armen opgeheven en de vuisten gebald, dien onderofficier verwijtende, dat hij maar een miliciens-sergeant was; dat hij daarop te kennen heeft gegeven, den korporaal en den sergeant te willen vermorzelen, wanneer zij een oogenblik zijne gelijken waren; dat hij, op tijd voornoemd, op de soldatenkamer opzettelijk en wederrechtelijk een ruit heeft verbrijzeld; dat hij op genoemden avond, in de wacht der kazerne, den milicien S. opzettelijk een klap in het aangezicht heeft gegeven; dat hij eenige oogenblikken later in het lokaal van de kazernewacht van de Emma-kazerne te Assen op den miliciens-sergeant W. wilde toetreden met de woorden: „maar vóór „ik de kast inga zal ik er nog een doodsteken”;

dat bij de omschrijving dier feiten, men blijkbaar zich niet voldoende heeft afgevraagd, welke misdrijven de ten laste gelegde feiten opleveren en gevolgelyk op de elementen dier misdrijven niet voldoende nadruk heeft gelegd;

dat met toestemming van het Hof, Vertooncr, ter 's Hof's terecht-

zitting van 22 April 1904 met aanvulling en wijziging van hetgeen aan den beklagde in eerste instantie werd ten laste gelegd, den beklagde nader ten laste heeft gelegd, dat hij op 17 Januari 1904 des avonds omstreeks 10 uur, in de Emma-kazerne te Assen:

1°. de navolgende misdrijven tegen den dienst en de subordinatie opvolgend en opzettelijk heeft gepleegd:

A. tegen den milicien-korporaal H. W. door dien meerdere in rang in diens tegenwoordigheid:

a. met gebaren, alsof hij met zijne vuisten hem wilde slaan, te dreigen;

b. bij de borst te grijpen en heen en weer te schudden;

c. met woorden, hem mondeling toevoegende: „ik moet jou door de ruiten donderen”, te dreigen;

d. opnieuw aan te grijpen en wederom met gebaren, zijne vuisten tegen hem ballende, en met woorden, hem mondeling toevoegende: „ik wou dat jij eens vijf minuten mijns gelijke was, dan zou ik jou „met je kop onder die krib drukken”, te dreigen;

B. tegen den milicien-sergeant F. W. door dien gegraduateerde in diens tegenwoordigheid:

a. met gebaren, zijne vuisten tegen hem ballende, te dreigen;

b. met woorden, hem mondeling en vloekende toevoegende: „maar „vóór ik de kast inga zal ik er nog een doodsteken” te dreigen;

2°. op de derde of korporaalskamer opzettelijk en wederrechtelijk eene ruit, die aan het Rijk, althans aan een ander dan aan hem beklagde toebehoorde, heeft vernield;

3°. den soldaat-milicien S. opzettelijk een klap in het aangezicht heeft gegeven;

dat de beklagde op die feiten door het Hof is gehoord en het Hof daaromtrent nog nadere informatiën heeft ingewonnen, door het onder eede hooren der getuigen H. W. en F. W.;

dat nu, naar eisch van rechten, al hetgeen den beklagde is ten laste gelegd, alsmede zijne schuld daaraan, bewezen zijn;

dat die feiten opleveren:

die sub 1°. A ten laste gelegd:

a. het door een soldaat opzettelijk met woorden en gebaren dreigen van zijnen meerdere in rang, in diens tegenwoordigheid, drie maal gepleegd;

b. het door een soldaat in tijd van vrede en niet voor den vijand opzettelijk plegen van daden van geweld tegen zijn meerdere in rang tweemaal begaan, staande al die feiten in zóódanig verband, dat zij moeten worden beschouwd als eene voortgezette handeling;

die sub 1°. B ten laste gelegd: het door een soldaat opzettelijk met woorden en gebaren dreigen van zijnen meerdere in rang, in diens tegenwoordigheid, tweemaal gepleegd, staande ook deze feiten in zoodanig verband dat zij als eene voortgezette handeling moeten worden beschouwd;

dat sub 2°. ten laste gelegd: het opzettelijk en wederrechtelijk eenig goed, dat aan een ander toebehoort, vernielen;

dat sub 3°. ten laste gelegd: mishandeling;

Verzocht en bij resolutie van den 26sten April 1904 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten betee-kend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot nullité van het vonnis en dat de gedaagde alsnog, met aanhaling der artikelen 13, 99 en 100 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 2 en 7 der Wet van 17 September 1870 (Staatsblad n°. 162), 1, 2, 7, 10, 12, en 19 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191), 10, 19, 27, 56, 57, 58, 300 eerste lid, 350 eerste lid van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan: 1°. het door een soldaat opzettelijk met woorden en gebaren dreigen van zijnen meerdere in rang in diens tegenwoordigheid drie malen gepleegd; 2°. het door een soldaat in tijd van vrede en niet voor den vijand opzettelijk plegen van daden van geweld tegen zijnen meerdere in rang, tweemaal begaan, staande deze sub 1°. en 2°. omschreven feiten, in zoodanig verband, dat zij moeten worden beschouwd als eene voortgezette handeling; 3°. het door een soldaat opzettelijk met woorden en gebaren dreigen van zijnen meerdere in rang, in diens tegenwoordigheid, tweemaal gepleegd, staande ook deze feiten in zoodanig verband, dat zij als eene voortgezette handeling moeten worden beschouwd; 4°. het opzettelijk en wederrechtelijk eenig goed, dat aan een ander toebehoort, vernielen; 5°. mishandeling; en deswege veroordeeld tot: *a.* vijf maanden militaire gevangenisstraf, *b.* drie maanden militaire detentie, *c.* acht dagen gevangenisstraf, met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren en met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van de sententie voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering eerst van de hem opgelegde militaire detentie en daarna van de hem opgelegde militaire gevangenisstraf van den 27sten Januari 1904 in mindering zal worden gebracht, en verdere veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in eersten aanleg en in appèl gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren — alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ter eenre

en
bedoelden tamboer bij het 1ste Regiment Infanterie, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, van wege den gedaagde ter rolle gedaan, dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring, door den impetrant en eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi; Gezien de stukken van den processe;

Overwegende dat beklaagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan, beschuldigd:

1°. A. dat hij den 17^{den} Januari 1904, des avonds omstreeks tien uur op de soldatenkamer in de Emma-kazerne te Assen, den milicien-korporaal H. W. met woorden heeft gedreigd te slaan, hem daarna met beide handen heeft aangegrepen in de borst en heen en weder geschud met de woorden: „ik moest jou door de ruiten „donderen want je bent ook maar een milicien”; dat hij dien korporaal andermaal heeft vastgegrepen met de woorden: „ik wou dat „jij eens vijf minuten mijns gelijke waart, dan zou ik jou met je „kop onder die krib drukken”; dat hij eenige oogenblikken later den genoemden korporaal onder een vloed van woorden gewaarschuwd heeft om geen rapport van hem te maken, en voortdurend met gebalde vuisten vóór hem heeft gestaan;

B. eenige oogenblikken later tot den milicien-sergeant W. zich heeft gekeerd met beide armen opgeheven en de vuisten gebald, dien onderofficier verwijtende, dat hij maar een milicien-sergeant was; dat hij daarop heeft te kennen gegeven den korporaal en den sergeant te willen vermorzelen wanneer zij een oogenblik zijne gelijken waren;

C. eenige oogenblikken later in het lokaal der kazernewacht van de Emma-kazerne te Assen, op den milicien-sergeant W. wilde toetreden met de woorden: „maar vóór ik de kast inga, zal ik er nog een „doodsteken”;

2°. op tijd en plaats voormeld opzettelijk en wederrechtelijk eene ruit heeft verbrijzeld;

3°. op genoemden avond in de wacht der kazerne den milicien S. opzettelijk een klap in het aangezicht heeft gegeven;

Overwegende dat bij het vonnis de beklaagde is schuldig verklaard aan: 4°. het opzettelijk en wederrechtelijk vernielen van eenig goed dat aan een ander toebehoort zonder dat hem dit laatste was ten laste gelegd en zonder dat daarvan op eenigerlei wijze in het proces is gebleken, weshalve het vonnis als niet met redenen bekleed, moet worden te niet gedaan;

Overwegende dat de impetrant en eischer ambtshalve de feiten, ter zake waarvan beklaagde terechtstaat, nader heeft geformuleerd en dat de aldus geformuleerde feiten den beklaagde bij zijn verhoor voor den Hove zijn voorgehouden als volgt:

dat hij op 17 Januari 1904, des avonds omstreeks tien uur, in de Emma-kazerne te Assen:

1°. de navolgende misdrijven tegen den dienst en de subordinatie opvolgend en opzettelijk heeft gepleegd:

A. tegen den milicien-korporaal H. W. door dien meerdere in rang in diens tegenwoordigheid:

a. met gebaren, alsof hij met zijn vuisten hem wilde slaan, te dreigen;

- b. bij de borst te grijpen en heen en weder te schudden;
- c. met woorden, hem mondeling toevoegende: „ik moest jou door de ruiten donderen,” te dreigen;
- d. opnieuw aan te grijpen en wederom met gebaren, zijne vuisten tegen hem ballende, en met woorden, hem mondeling toevoegende: „ik wou dat je eens vijf minuten mijn gelijke was, dan zou ik jou „met je kop onder die krib drukken”, te dreigen;

B. tegen den milicien-sergeant F. W. door dien gegradueerde in diens tegenwoordigheid:

- a. met gebaren, zijne vuisten tegen hem ballende, te dreigen;
  - b. met woorden, hem mondeling en vloekende toevoegende: „maar vóór ik de kast inga, zal ik er nog een doodsteken”, te dreigen;
- 2°. op de derde of korporaalskamer, opzettelijk en wederrechtelijk eene ruit, die aan het Rijk, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, toebehoorde, heeft vernield;

3°. den soldaat-milicien S. opzettelijk een klap in het aangezicht heeft gegeven;

Overwegende dat zoo in eersten aanleg, als in hooger beroep onder eede is verklaard door:

1°. H. W., milicien-korporaal:

dat beklaagde in den avond van 17 Januari 1904, omstreeks tien uur kwam op de eerste kamer van de compagnie in de Emma-kazerne te Assen; dat hij zeer opgewonden was, naar drank rook en, hoewel door den sergeant van de week hem gelast werd om vóór zijn bed te gaan staan, dit niet deed maar de kamer verliet; dat hij, teruggekomen, het licht uitdraaide tot tweemaal toe en, nadat dit weder was aangestoken, op hem toeliep, met de vuisten verschillende bedreigingen deed om hem te slaan, en hem met beide handen in de borst greep; dat beklaagde hem heen en weer schudde zeggende: „ik moest jou door de ruiten donderen, jij bent ook maar een milicien”, waarna beklaagde hem losliet en hem, weder aanvattende, zeide: „ik wou dat jij maar vijf minuten mijns gelijke was, dan zou ik jou „met je kop onder die krib drukken”; dat beklaagde later, toen de sergeant van de week hem vermaande om naar bed te gaan, dezen met de vuisten dreigde; dat beklaagde, na eene woordenwisseling met den sergeant van de week, eene der ruiten in een raam der kazerne, die als deel van dat gebouw aan het Rijk toebehoort, intrapte en daardoor naar buiten zich wilde begeven;

2°. F. W., milicien-sergeant:

dat op 17 Januari 1904 beklaagde even voor tien uur de compagnie in de Emma-kazerne te Assen binnenkwam, slingerende en den indruk makende beschonken te zijn; dat beklaagde optrad als een razende en, toen getuige later de kamer binnenkwam, midden in de eerste kamer stond, vanwaar hij zich naar de derde kamer begaf en daar heftig met den eersten getuige stond te praten; dat beklaagde, op zijne aanmaning om naar bed te gaan, dat gesprek voortzette in dien zin, dat hij den korporaal wel zou krijgen als hij eens vijf minuten zijn gelijke was; dat beklaagde daarbij zijn

vuisten balde tegen het gezicht van den korporaal en, zich tot getuige wendende, hem op gelijke wijze bedreigde;

dat beklaagde daarna eene ruit in de kamer der kazerne, aan het Rijk toebehoorende, heeft ingetrapt, en, in de wacht gebracht, tot hem, zich naar hem bewegende, heeft gezegd: „maar vóór ik de kast „inga, zal ik er nog een doodsteken”;

dat hij heeft gezien, dat beklaagde in de wacht den milicien S. een slag in het gezicht gaf;

3°. J. O., korporaal:

dat hij, na het avondappèl op 17 Januari 1904, op de eerste kamer der compagnie komende, den beklaagde in heftige woordenwisseling vond met korporaal W.; dat beklaagde na de aanmaning van sergeant W. om naar bed te gaan, eene ruit intrapte, waarop hij hem door eenige manschappen naar de wacht heeft laten brengen; dat beklaagde bij het verloop van het voorgevallene, zoowel den korporaal W. als den sergeant W. als zijne meerderen herkende en daarbij in dreigende houding vóór hen stond met de borst vooruit en de armen achterwaarts gestrekt;

4°. J. K, milicien:

dat hij, op tijd en plaats voormeld, kamerwacht was en gezien heeft dat beklaagde den eersten getuige met beide handen bij de borst greep en hem toevoegde: „ik wou dat jij vijf minuten mijns „gelijke was, dan zou ik jou onder een krib gooien”, en ook dat beklaagde in de wacht den milicien S. een klap in het gezicht gaf;

5°. G. P., milicien:

dat hij gezien heeft, dat beklaagde, op tijd en plaats voormeld, den eersten getuige met beide handen bij de borst greep en met gebalde vuisten voor dien korporaal stond;

6°. J. v. d. L., milicien:

dat hij, op tijd en plaats voormeld, heeft waargenomen, dat beklaagde den korporaal W. met beide handen in de borst greep, met gebalde vuisten voor hem stond en zeide: „als je vijf minuten mijns „gelijke was, zou ik je onder de krib donderen”;

7°. T. B., korporaal:

dat hij op tijd en plaats voormeld, heeft gezien, dat beklaagde op de derde kamer tegenover den korporaal W. en den sergeant W. met gebalde vuisten stond en voortdurend elk van dezen als zijn meerdere herkende;

8°. J. S., milicien:

dat hij, op tijd en plaats voormeld, zag dat beklaagde voortdurend om den eersten getuige heenliep en tot hem sprak zonder dat hij juist wist wat, maar zeggende dat hij den korporaal, die maar milicien was van de lichter 1903, wel zou willen aanpakken; dat hij, naar bed gegaan, een glasruit hoorde rinkelen en, met anderen gelast den beklaagde in de wacht te brengen, zulks heeft gedaan, en dat beklaagde hem daar een vuistslag in het gezicht gaf;

Overwegende, dat beklaagde heeft opgegeven, dat hij den 17^{den} Januari 1904 des avonds drank heeft gebruikt en niet weet wat er

in de compagnie met hem gebeurd is en alleen weet dat hij den getuige S. een klap heeft gegeven;

Overwegende dat wettig en overtuigend is bewezen:

het 1°. onder A, *a* ten laste gelegde, door de verklaringen der getuigen onder 1, 5 en 6 vermeld;

het onder A.*b* door die van de getuigen onder 1, 4, 5 en 6 vermeld;

het onder A.*c* door die der getuigen onder 1 en 4 vermeld;

het onder A.*d* door die der getuigen onder 1, 2 en 6 vermeld;

het onder B.*a* door die der getuigen onder 1, 2, 3 en 7 vermeld;

het 2°. door die der getuigen, vermeld onder 2, 3 en 5;

het 3°. door die der getuigen, vermeld onder 4, 7 en 8;

Overwegende dat het onder B. *b*. ten laste gelegde alleen blijkt uit de verklaring van den sergeant W., terwijl de getuige O. verklaart, dat beklagde daarbij meer in 't algemeen dreigde en zeker niet bepaald tegen den sergeant W. en getuige d. J. verklaart niet den indruk te hebben gehad, dat die woorden bepaald tot den sergeant der week gericht waren; dat derhalve dit punt niet wettig noch overtuigend is bewezen en beklagde daarvan moet worden vrijgesproken;

Overwegende dat, op last van den Krijgsraad, beklagde door de deskundigen, geneesheer J. P. en Dr. F. H. V., is onderzocht en deze deskundigen, op de gronden bij hun verslag breedvoerig ontwikkeld, hebben verklaard, dat beklagde niet heeft gehandeld onder den invloed van gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storing zijner verstandelijke vermogens, met welke conclusie op de door hen aangevoerde gronden derhalve wordt aangenomen, dat de handelingen van beklagde hem toerekenbaar zijn;

Gezien de artikelen 13, 99 en 100 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 2 en 7 der Wet van 17 September 1870 (Staatsblad n°. 162), 1, 7 en 19 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191) 10, 27, 57, 58, 300 eerste lid, 350 eerste lid en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad n°. 64), 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in hooger beroep, in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 19^{den} Maart 1904 door den Krijgsraad in het 5de Militaire Arrondissement, standplaats Leeuwarden, tegen beklagde gewezen;

En opnieuw recht doende:

Verklaart den beklagde schuldig aan:

1°. het door een soldaat opzettelijk met woorden en gebaren dreigen van zijn meerdere in rang in diens tegenwoordigheid, drie-malen gepleegd;

2°. het door een soldaat in tijd van vrede en niet voor den vijand opzettelijk plegen van daden van geweld tegen zijn meerdere in rang tweemaal gepleegd;

3°. het door een soldaat opzettelijk met woorden en gebaren dreigen van zijn meerdere in rang in diens tegenwoordigheid;

4°. het opzettelijk en wederrechtelijk eenig goed dat aan een ander toebehoort, vernielen;

5°. mishandeling;

Spreekt hem vrij van het meer ten laste gelegde;

Veroordeelt hem, ter zake van het onder 2°. genoemde, tot militaire gevangenisstraf van vijf maanden;

ter zake van het onder 1°. en 3°. omschrevene, tot militaire detentie van drie maanden;

en, ter zake van het onder 4°. en 5°. omschrevene, tot gevangenisstraf van acht dagen;

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, sedert 27 Januari 1904 in mindering zal worden gebracht eerst van de opgelegde straf van militaire detentie, daarna van die van militaire gevangenis;

Verwijst den veroordeelde in de kosten zoo in eersten aanleg als in hooger beroep gevallen;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Resolutie van 10 Mei 1904.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BAFON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Een schepeling maakt zich schuldig aan verduistering van gelden en deserteert van zijn schip, dat destijds in West-Indië lag.

Geruimen tijd daarna meldt hij zich aan bij den Commandant van het Wachtschip te Willemsoord, die ter zake Officiëren-Commissarissen benoemt, nadat hij den uitslag heeft ontvangen van een huishoudelijk onderzoek, ingesteld na terugkeer van den verdachte aan boord van het schip waarvan hij deserteerde, doch dat thans tot het Commandement der Marine te Willemsoord behoort.

De Krijgsraad verklaart zich onbevoegd tot kennisneming van de zaak. Het College meent, dat de verdachte vervolgd moet worden of in het commandement dat bedoeld schip tijdens het gebeurde alleen vormde of in het commandement, gevormd door de scheepsmacht in West-Indië.

Het Hof is daarentegen van meening: dat de Rechtspleging bij de Zeemacht niets bepaalt omtrent de bevoegdheid der Krijgsraden in eenig commandement; dat ook geen territoriale indeeling van het rechtsgebied bestaat; dat, behalve in geval van toepassing van art 50 der Prov. Instructie voor het H. M. G., alle vervolging uitgaat van den Commandant van de Vloot, het Eskader of minder Smaldeel na kennisgeving van den Commandant van het schip waartoe de verdachte behoorde tijdens het plegen van het feit of — indien dit feit eerst ontdekt of de dader eerst gevat wordt nadat hij tot een ander schip behoort — na kennisgeving van den Commandant van dit schip; dat dus de verhouding van den verdachte tot het schip, waarvan hij deserteerde en dat thans tot het Commandement te Willemsoord behoort, geen beletsel is om art. 50 der Prov. Instr. buiten toepassing te laten en de benoemde Officiëren-Commissarissen derhalve bevoegd moeten worden verklaard, het onderzoek voort te zetten.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de dispositie van den Zeekrijgsraad aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord, den 21sten April 1904 genomen in de zaak tegen X., geboren te Amsterdam, den 20sten Februari 1881, stoker 2de klasse, beschuldigd:

1°. dat hij zich den 2^{den} Juli 1903 zonder verlof verwijderd heeft van Harer Majesteits „De Ruijter”, den bodem, waarop hij destijds diende, liggende te Newport-News, en zich den 28sten Maart 1904 vrijwillig heeft aangemeld aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord;

2°. dat hij, dienende aan boord van Harer Majesteits „De Ruijter”, tusschen 18 Juni en 2 Juli 1903 zich wederrechtelijk heeft toegeëigend de volgende bedragen, als:

f 0,35	toebehorende	aan	J. K.
” 0,15	”	”	P. D.
” 2,50	”	”	A. A.
” 0,10	”	”	D. H.
” 0,45	”	”	H. S.
” 1,00	”	”	J. W. S.
” 0,35	”	”	J. d. V.
” 0,05	”	”	H. v. d. H.
” 0,30	”	”	J. H., en
” 0,25	”	”	A. d. K.

welke sommen hem door genoemde schepelingen waren ter hand gesteld, om die, na aankomst te Curaçao, af te dragen, aan den neger-kadraaier F.;

bij welke dispositie de voormelde Krijgsraad zich vooralsnog onbevoegd heeft verklaard om over den persoon en de zaak van X. te oordeelen, met last dat hij aan den bevoegden rechter zal worden aangeboden en overgeleverd;

Overwegende, dat uit de ten processe aanwezige stukken blijkt:

dat X. voormeld, dienende als stoker 2de klasse aan boord van Harer Majesteits „De Ruijter”, op 6 Juli 1903, bij vertrek van dien bodem van Newport-News, is afgevoerd als deserteur als hebbende zich op den 2^{den} Juli tevoren van boord verwijderd;

dat hij zich op 28 Maart 1904 vrijwillig heeft gemeld aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord, welks Commandeerende Officier op dien dag eene commissie heeft benoemd tot voorloopig onderzoek naar de door X. vermoedelijk gepleegde ongeoorloofde verwijdering van zijn bodem op 2 Juli 1903, welke commissie dien dag dat onderzoek heeft volbracht;

dat op 29 Maart 1904 de Commandeerende Officier van dat Wachtschip aan den Schout-bij-Nacht, Directeur en Commandant der Marine te Willemsoord ter zake heeft geschreven en dat deze bij beschikking van 15 April 1904 heeft benoemd Officiëren-Commissarissen met fungeerend-fiscaal en fungeerend-secretaris tot onderzoek der feiten, waarvan X. verdacht werd, te weten: 1°. desertie; 2°. verduistering;

dat het bevel tot onderzoek naar laatstgemeld feit, het gevolg was van het voorloopig onderzoek, den 5^{den} April 1904 ingesteld door eene Commissie, benoemd door den Commandeerenden Officier van Harer Majesteits „De Ruijter”, welke bodem toen behoorde en nu nog behoort tot het Commandement der Marine te Willemsoord,

en welk onderzoek liep over het door X. zich toeëigenen van gelden, welke hem door andere stokers waren ter hand gesteld, om die te betalen aan den kadraaier F. te Curaçao;

dat de benoemde Officieren-Commissarissen op 18 April 1904, X. hebben gehoord, maar de verdere behandeling der zaak hebben gestaakt, omdat zij van meening waren, dat over den persoon en de zaak van beklagde een ander rechter bij de wet is gesteld;

dat de daarop den 20sten April 1904 door den Schout-bij-Nacht, Directeur en Commandant der Marine te Willemsoord benoemde Krijgsraad, zich bij de aangehaalde dispositie heeft onbevoegd verklaard, op grond dat X. moet terechtstaan of in het Commandement, dat Harer Majesteits „De Ruijter” op 6 Juli 1903 alléén vormde, of in het Commandement gevormd door de scheepsmacht in West-Indië;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht van den 27sten April j.l. strekkende tot te niet doen der dispositie voormeld en bevoegd verklaren van den benoemden Zeekrijgsraad met last om ten deze voort te procederen;

Overwegende, dat in de wet, vaststellende de Rechtspleging bij de Zeemacht, niet voorkomt eenige bepaling regelende de bevoegdheid der Krijgsraden in eenig Commandement, zooals die bij de artikelen 131 en 143 der Rechtspleging bij de Landmacht voor de Krijgsraden te Lande is bepaald;

dat in de Rechtspleging bij de Zeemacht ook niet zijn gegeven voorschriften omtrent het procederen bij indaging tegen een verdachte die voortvluchtig is, gelijk zulks is geschied bij de artikelen 189 en volgende der Rechtspleging bij de Landmacht, zijnde alleen bij de artikelen 13 en 14 der Rechtspleging bij de Zeemacht voorgeschreven, dat, ingeval de beschuldigde voortvluchtig is, daarvan, met toezending der stukken, zal worden kennis gegeven aan het Hoog Militair Gerechtshof;

dat mitsdien de vraag: door welken Krijgsraad een gepleegd strafbaar feit moet worden onderzocht, alleen moet worden beantwoord naar de bepalingen, daaromtrent voorkomende in het Derde en het Vierde Hoofdstuk van den Tweeden Titel der Rechtspleging bij de Zeemacht, welke geen andere Krijgsraden kennen dan:

a. den Krijgsraad bij eene vloot, eskader of minder smaldeel;

b. den Krijgsraad aan boord van een schip, hetwelk zich alleen buitengaats bevindt;

dat de bevoegdheid van laatstgenoemden Krijgsraad bij artikel 111 is beperkt (buiten de daar genoemde gevallen van oproer, enz.) tot het geval, dat geene waarschijnlijkheid bestaat, binnen twee maanden andere Landsoorlogschepen te ontmoeten of eene der havens van den Staat te bereiken; in welk geval derhalve de verdachte moet worden in bewaring gehouden totdat op de gewone wijze een Krijgsraad kan worden benoemd en tegen hem geprocedeerd;

Overwegende, dat derhalve bij de berechting van misdrijven door het Krijgsvolk te Water gepleegd, van eene territoriale indeeling, waardoor de bevoegdheid der Krijgsraden bepaald wordt, geen sprake

is en als regel geldt dat (buiten de bijzondere omstandigheden in artikel 50 der Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof vermeld) alle vervolging van gepleegde misdrijven uitgaat van den Commandeerenden Officier van de Vloot, het Eskader of van minder Smaldeel na kennisgeving door den Commandeerenden Officier van het schip, tot welks bemanning de verdachte behoort tijdens het plegen van het strafbaar feit, of — indien dat feit eerst ontdekt of de dader eerst gevat wordt nadat hij tot een ander schip behoort — na kennisgeving door den Commandeerenden Officier van het schip, tot welks bemanning de verdachte alsdan behoort;

Overwegende dat, toen de verdachte X. zich op Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord gemeld had, er grond zou zijn geweest, om hem, ter zake van de in Juli 1903 te Newport-News van Harer Majesteits „De Ruijter” gepleegde desertie, voor het Hoog Militair Gerechtshof, krachtens artikel 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie, terecht te stellen, indien die bodem toen niet behoord had tot eene der Maritieme Commandementen hier te Lande;

dat echter, nu die bodem behoorde tot het Commandement der Marine te Willemsoord, geene bijzondere omstandigheden aanwezig waren, waarom de verdachte niet zou kunnen worden terechtgesteld, maar integendeel door de aanwezigheid te Willemsoord van Harer Majesteits „De Ruijter”, de berechting zijner zaak nergens beter dan daar kon geschieden, en er dus geen grond bestond, waarom de Commandeerende Officier van het Wachtschip te Willemsoord, waar X. zich had gemeld, niet zou doen de kennisgeving, bedoeld bij artikel 8 der Rechtspleging bij de Zeemacht;

dat de Commandant der Marine te Willemsoord, door die kennisgeving geroepen tot het benoemen van Officiëren-Commissarissen, volkomen bevoegd was die benoeming te doen en de aan hen verstrekte opdracht ook uit te strekken tot het feit der verduistering, hetwelk, gepleegd aan boord van Harer Majesteits „De Ruijter”, ook nergens beter berecht kon worden dan ter plaatse waar zich die bodem bevond met de bemanning die aan den verdachte de gelden had ter hand gesteld;

Overwegende, dat de Krijgsraad zich derhalve ten onrechte onbevoegd heeft verklaard;

Gezien artikel 224 der Rechtspleging bij de Zeemacht;

Doet te niet de dispositie, door den Krijgsraad aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord den 21sten April 1904 genomen, waarbij die Krijgsraad zich vooralsnog onbevoegd heeft verklaard om over den persoon en de zaak van X. te oordeelen en heeft gelast, dat de beklaagde aan den in deze bevoegden rechter zal worden aangeboden en overgeleverd;

Zendt de stukken terug naar den Krijgsraad voormeld, opdat deze de benoemde Officiëren-Commissarissen qualificeere tot het voortzetten der verdere informatiën en verder handele zooals bij artikel 224 der Rechtspleging bij de Zeemacht is bepaald.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 20 Mei 1904.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

*Veroordeeling van een beklagde wegens overtreding van de Wet op de jacht en visscherij.**Verlaging van de waardeering van een niet in beslag genomen doch verbeurd verklaarden afdraaier. Vermindering van de vervangende hechtenis voor geval van niet-uitlevering van dien afdraaier of van niet-betaling der geschatte waarde.*

In de zaak, aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen
een milicien-soldaat bij het 8ste Regiment Infanterie, oud 20 jaren,
geboren te Maartensdijk, gerequireerde in persoon, die zich beroepen
heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appèl gratis
en eischer, ter eenre
en
den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht
ambtshalve, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de stukken van den processe;

Overwegende, dat de beklagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan ter zake dat hij op 13 Maart 1904 des voormiddags te ongeveer 7 uur te de Bilt op een terrein, toebehoorende aan den heer H. J. d. J. S., nabij den Centraal-Spoorweg, zich met een afdraaier in het veld heeft bevonden buiten openbare wegen of voetpaden,

zulks nadat hij bij vonnis van den Krijgsraad te Arnhem van 25 Januari 1904, uitgesproken 12 Februari 1904, wegens het delven van konijnen niet op eigen grond noch met schriftelijke toestemming of in gezelschap van den eigenaar of rechthebbende onherroepelijk was veroordeeld;

Overwegende, dat de Krijgsraad bij vonnis van 13 April 1904, terecht hetgeen aan den beklagde is ten laste gelegd, niettegenstaande diens ontkenenis, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard door de bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, zijnde er geen redenen, te twijfelen aan de geloofwaardigheid van de drie ook bij het Hof onder eede gehoorde getuigen, den onbezoldigden Rijksveldwachter J. v. d. B., den onbezoldigden Rijksveldwachter D. H. en den buitengewoon-veldwachter der gemeente de Bildt C. H.;

Overwegende, dat de Krijgsraad terecht den beklagde deswege heeft schuldig verklaard aan het zich met een afdraaier in het veld bevinden buiten openbare wegen of voetpaden, terwijl tijdens het plegen van het feit nog geen twaalf maanden zijn verlopen, sedert eene veroordeeling van den beklagde wegens overtredingen der verordeningen op de jacht en visscherij onherroepelijk is geworden;

Overwegende, dat de door den Krijgsraad aan den beklagde opgelegde hechtenis voor den tijd van vijf dagen in evenredigheid is met het door den beklagde gepleegde feit in verband met zijne slechts eenige weken te voren plaats gehad hebbende veroordeeling wegens overtreding van de Wet op de Jacht en Visscherij;

Overwegende, dat de Krijgsraad terecht heeft verbeurd verklaard den niet in beslag genomen afdraaier, waarmede de beklagde zich in het veld heeft bevonden buiten openbare wegen of voetpaden, met last dat die afdraaier binnen twee maanden na den dag waarop het vonnis kan worden ten uitvoer gelegd, door den beklagde zal worden uitgeleverd en met last dat die afdraaier ingeval van uitlevering zal worden vernield;

Overwegende echter, dat de Krijgsraad de waarde van dien afdraaier te hoog heeft geschat op tien gulden en dientengevolge ten onrechte den beklagde heeft veroordeeld tot betaling van tien gulden ingeval van niet uitlevering van den afdraaier en ten onrechte heeft bepaald dat, indien door den beklagde die afdraaier niet wordt uitgeleverd of dat geldelijk bedrag van tien gulden niet wordt betaald binnen twee maanden na den dag, waarop het vonnis kan worden ten uitvoer gelegd, door den beklagde zal worden ondergaan eene hechtenis voor den tijd van veertien dagen;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsartikelen;

Recht doende in hooger beroep, in den naam der Koningin!

Verbeterd het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, den 13^{den} April 1904 in de zaak tegen beklagde gewezen, alleen voor zooveel daarbij de afdraaier, waarmede de beklagde zich in het veld heeft bevonden buiten openbare wegen of voetpaden, is gewaardeerd op tien gulden en

bepaald is dat, indien door den beklaagde die afdraaier niet wordt uitgeleverd of dat geldelijk bedrag van tien gulden niet wordt betaald binnen twee maanden na den dag, waarop het vonnis kan worden ten uitvoer gelegd, de beklaagde zal ondergaan eene hechtenis voor den tijd van veertien dagen;

Waardeert den afdraaier, waarmede de beklaagde zich in het veld heeft bevonden buiten openbare wegen of voetpaden, op een geldelijk bedrag van zes gulden;

Bepaalt dat de beklaagde zal ondergaan eene hechtenis voor den tijd van drie dagen ingeval door den beklaagde binnen twee maanden na den dag waarop deze rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, de afdraaier, waarmede hij zich in het veld heeft bevonden buiten openbare wegen of voetpaden, niet wordt uitgeleverd of door hem niet wordt betaald een geldelijk bedrag van zes gulden, waarop de afdraaier wordt gewaardeerd;

Houdt overigens het vonnis in stand, onder anderen wat betreft de veroordeeling van den beklaagde tot eene hechtenis voor den tijd van vijf dagen, wegens het zich met een afdraaier in het veld bevinden buiten openbare wegen of voetpaden, terwijl tijdens het plegen van het feit nog geen twaalf maanden zijn verlopen sedert eene veroordeeling van den beklaagde wegens overtreding der verordeningen op de jacht en visscherij onherroepelijk is geworden;

Bepaalt dat de kosten van het hooger beroep zullen worden gedragen door den Staat;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 24 Mei 1904.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN IJSSELT.

Een miliciens-verlofganger voldoet niet aan eene te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst en wordt als deserteur afgevoerd. Hij geeft zich vrijwillig als zoodanig aan en wordt in afwachting van de overbrenging naar zijn korps in arrest gesteld. Uit dit arrest ontsnapt hij en meldt zich elders weder vrijwillig als deserteur aan.

Beslist wordt, dat, hoewel de beklagde zich voor de eerste maal in burgerkleeding heeft aangemeld en deze aanmelding noch bij zijn korps noch bij zijn garnizoen of detachement plaats had, hij ter zake van zijne tweede ongeoorloofde verwijdering moet worden schuldig verklaard aan desertie, omdat de militaire autoriteit, die hem in arrest had gesteld, zulks had gedaan voor en ten behoeve van het korps waartoe de beklagde behoorde.

In de zaak, aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht ambtshalve en als bij resolutie van den 29sten April 1904 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis, door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's-Hertogenbosch, den 18^{den} April 1904 gewezen in de zaak tegen een miliciens-verlofganger van het 6de Regiment Infanterie, oud 26 jaar, geboren te Reckheim in België, gedetineerd te 's-Hertogenbosch, die bij gemeld vonnis met aanhaling der artikelen 6, 111, 117 en 133 der Militiewet 1901, 17 en 136 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, der Wet van 14 Februari 1887 (Staatsblad n°. 35), van de artikelen 7 en 19 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad n°. 64), 1 al. 2, 27, 57

en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 1 en 2 der Wet van 5 December 1903 (Staatsblad n°. 293) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan :

a. tweede desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door na reeds ter zake van eerste desertie in tijd van vrede te zijn gestraft, als verlofganger der Nationale Militie niet te voldoen aan eene te zijnen aanzien, op grond van artikel 111 der Militiewet 1901, gedane oproeping in werkelijken dienst, opgevolgd van vrijwillige aanmelding, doch niet binnen vier weken, misdrijf ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met tweede desertie in tijd van vrede opgevolgd van arrestatie ;

b. tweede desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door, na reeds ter zake van eerste desertie in tijd van vrede te zijn gestraft, langer dan twee dagen zonder verlof van zijn korps en garnizoen afwezig te zijn, zonder de reden van zijne afwezigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen, opgevolgd van vrijwillige aanmelding, doch niet binnen vier weken, misdrijf ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met tweede desertie in tijd van vrede, opgevolgd van arrestatie ;

en veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf van vijf maanden, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde militaire gevangenisstraf van 26 Februari 1904 in mindering zal worden gebracht, alsmede verwezen in de kosten en misen der Justitie en in de kosten van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad ;

Welke Advocaat-Fiscaal, met betoog :

dat voorschreven vonnis berust op de navolgende daarbij aangenomen feiten en omstandigheden :

a. als verlofganger der Nationale Militie, lichting 1898, niet heeft voldaan aan eene te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst tegen 3 September 1903, gegrond op de bepaling van artikel 111 der Militiewet 1901 ;

b. na zich op 30 November 1903 vrijwillig als deserteur te hebben aangemeld bij den commandant van de politiewacht van de Oranje-Kazerne te 's-Gravenhage, zich op 2 December 1903, toen hij zich als arrestant bevond in de hoofdwacht te 's-Gravenhage, moedwillig en zonder verlof heeft verwijderd en van zijn korps en garnizoen afwezig is gebleven, totdat hij zich op 3 Februari 1904 te Amsterdam opnieuw vrijwillig als deserteur heeft bekend gemaakt aan den heer Rechter-Commissaris, belast met de instructie van strafzaken te Amsterdam ;

dat alles na in Maart 1903 te zijn gestraft met eene militaire detentie van zes weken, hem opgelegd wegens eerste desertie in tijd van vrede ;

dat, naar eisch van rechten, is bewezen dat die feiten door den beklaagde zijn gepleegd ;

dat echter, wegens het sub *b* omschreven feit, de beklaagde niet in rechten had moeten zijn vervolgd ;

dat de beklaagde immers op 30 November 1903, als burger gekleed, alzoo niet in uniform, zich bij den commandant van de politiewacht der Oranje-Kazerne te 's-Gravenhage vrijwillig als deserteur aangaf, dat is noch bij zijn korps, noch bij zijn garnizoen of detachement;

dat tijdens die aangifte en daarop gevolgde aanhouding en insluiting in de hoofdwacht te 's-Gravenhage, de beklaagde was soldaat-milicien-*verlofganger*;

dat hij daarenboven, wegens het niet-voldoen aan eene te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst als deserteur afgevoerd, uit de sterkte gebracht was;

dat derhalve toen de beklaagde nog niet kon worden geacht onder de wapenen te zijn;

dat toen, terwijl omtrent den beklaagde nog niets was beslist en hij, in afwachting van zijne overbrenging naar zijn korps en garnizoen, in de arrestkamer te 's-Gravenhage verbleef, hij daaruit, bij gebrek aan het noodige toezicht is ontsnapt en weggegaan;

dat beklaagde daarvoor niet strafbaar is en hij, daar ontslag van rechtsvervolging in de Rechtspleging bij de Landmacht onbekend is, van het hem sub *b* ten laste gelegde had moeten zijn vrijgesproken;

Verzocht en bij resolutie van den 6^{den} Mei 1904 verkregen hebbende 's Hof's mandament van appèl, ten dage in rechten betekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot nullité van het vonnis en dat de gedaagde alsnog, met aanhaling van de artikelen 117 en 133 der Militiewet 1901, 1 en 2 der Wet van 5 December 1903 (Staatsblad n°. 293), 17 en 136 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 159 van dat Wetboek, zooals het veranderd is bij de Wet van 14 Februari 1887 (Staatsblad n°. 35), 7 en 19 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191), 1, tweede lid, 10, 27, 91 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad n°. 64), 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan tweede desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door, na onherroepelijke veroordeeling wegens eerste desertie in tijd van vrede, als verlofganger der Nationale Militie niet te voldoen aan eene oproeping voor den werkelijken dienst, opgevolgd door vrijwillige aangifte, doch niet binnen vier weken, misdrijf ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met tweede desertie in tijd van vrede, opgevolgd door arrestatie, en deswege veroordeeld tot drie maanden militaire gevangenisstraf, met bepaling dat de tijd, door den gedaagde vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde militaire gevangenisstraf van 26 Februari 1904 in mindering zal worden gebracht, met vrijspraak van het hem sub *b* ten laste gelegde en verdere veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in eersten aanleg gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, de kosten van het hooger beroep te dragen door den Staat, of tot

zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren — alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ten eenre

en

genoemden milicien-verlofganger bij het 6de Regiment Infanterie, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, van wege den gedaagde ter rolle gedaan, dat hij zich refereert aan 's Hof's dispositie en afstand doet van pleidooi ;

Gelet op de verklaring, door den impetrant en eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi ;

Gezien de stukken van den processe ;

Overwegende, dat de beklagde voor den Krijgsraad heeft terecht gestaan :

1°. ter zake dat hij als verlofganger der Nationale Militie, lichte 1898, niet heeft voldaan aan eene te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst tegen 3 September 1903, gegrond op de bepaling van artikel 111 der Militiewet 1901 ;

2°. ter zake dat hij, na zich op 30 November 1903 vrijwillig als deserteur te hebben aangemeld bij den commandant van de politiewacht van de Oranje-Kazerne te 's-Gravenhage, zich op 2 December 1903, toen hij zich als arrestant bevond in de hoofdwacht te 's-Gravenhage, moedwillig en zonder verlof heeft verwijderd en van zijn korps en garnizoen afwezig is gebleven totdat hij zich op 3 Februari 1904 te Amsterdam opnieuw vrijwillig als deserteur heeft bekend gemaakt aan den Rechter-Commissaris belast met de instructie van strafzaken te Amsterdam ;

dit alles na in Maart 1903 te zijn gestraft met eene militaire detentie van zes weken, hem opgelegd wegens eerste desertie in tijd van vrede ;

Overwegende, dat de Krijgsraad bij vonnis van 18 April 1904 terecht de aan den beklagde ten laste gelegde feiten wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard door de bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, en die feiten naar behooren heeft gequalificeerd ;

Overwegende, dat de Krijgsraad terecht den beklagde niet alleen wegens het aan dezen in de eerste plaats ten laste gelegde feit, maar ook wegens het aan dezen in de tweede plaats ten laste gelegde feit heeft schuldig verklaard aan desertie in tijd van vrede ;

Overwegende immers, dat de beklagde, nadat hij zich 30 November 1903 vrijwillig als deserteur had aangemeld bij den commandant van de politiewacht van de Oranje-Kazerne te 's-Gravenhage en vandaar 1 December 1903 naar de hoofdwacht te 's-Gravenhage was overgebracht en aldaar in de arrestkamer was ingesloten ten einde vandaar naar zijn korps en garnizoen te worden overgebracht, op 2 December 1903 in de arrestkamer van de hoofdwacht te 's-Graven-

hage verblijf hield onder de bewaring en het toezicht van het militair gezag te 's-Gravenhage, hetwelk zulks deed voor dat van het korps (6de Regiment Infanterie) waartoe de beklaagde behoorde, zoodat de beklaagde, zich daar bij zijn korps bevond en hij, zich op 2 December 1903 uit die hoofdwacht verwijderende en gedurende twee maanden zich van daar verwijderd houdende, zich aan desertie in tijd van vrede heeft schuldig gemaakt door langer dan twee dagen zonder verlof van zijn korps en garnizoen afwezig te zijn;

Overwegende, dat de door den Krijgsraad aan den beklaagde opgelegde militaire gevangenisstraf voor den tijd van vijf maanden, met bepaling, dat de tijd, door den beklaagde sedert 26 Februari 1904, voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der opgelegde militaire gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht, eene voldoende gevangenisstraf is, doch de Krijgsraad ten onrechte niet heeft uitgesproken de tijdelijke ontzegging aan den beklaagde van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen;

Overwegende immers, dat de door den beklaagde gepleegde feiten in verband met zijn — blijkens de aan hem voorgehouden uittreksels uit de strafregisters — niet gunstig verleden, van dien aard zijn, dat de beklaagde ter zake van de door hem gepleegde feiten ongeschikt is om in den militairen stand te blijven;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsartikelen, benevens artikel 12 van de Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191);

Recht doende in hooger beroep, in naam der Koningin!

Verbetert het vonnis, door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's-Hertogenbosch, den 18^{den} April 1904 gewezen in de zaak tegen genoemden beklaagde, alleen voor zooveel bij dat vonnis aan den beklaagde niet tijdelijk is ontzegd het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen;

Ontzegt aan den beklaagde het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren;

Houdt overigens het vonnis in stand onder anderen wat betreft de veroordeeling van den beklaagde tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van vijf maanden, met bepaling dat de tijd, door den beklaagde sedert 26 Februari 1904 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der opgelegde militaire gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht;

Verwijst den veroordeelde in de kosten van het hooger beroep;

Ontzegt allen anderen eisch.

KRIJGSRAAD
in het Tweede Militaire Arrondissement, stand-
plaats 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 25 Mei 1904.

Geaprobeerd door het Hoog Militair Gerechtshof op 27 Mei 1904.

President: Luitenant-Kolonel A. W. PITLO.

Leden: Kapiteins E. A. UMLAND en J. J. M. A. MOMMERS, Luitenants
 P. H. J. VAN DER HEEM, M. C. R. VAN GAMEREN, C. E. OOSTING en
 F. W. P. CLIGNETT.

Auditeur-Militair: Mr. N. J. L. BRANTJES.

Het door een militair verkoopen van een rijbroek, die hem tegen verrekening op zijne uitrusting- en reserverekening door het Rijk in eigendom is verstrekt, levert — ook al heeft volledige afbetaling nog niet plaats gehad — niet op het misdrijf, strafbaar gesteld bij art. 193 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, doch is eene overtreding van de discipline, strafbaar ingevolge art. 19 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande.

In de zaak van den Auditeur-Militair in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's-Hertogenbosch, r. o. eischer,
 op en jegens
 een huzaar, oud 19 jaren, geboren te St. Michiels-Gestel, dienende bij het 1ste eskadron van het 2de Regiment Huzaren te Venlo, beklaagd en gerequireerde in persoon.

DE KRIJGSRAAD IN HET TWEDE MILITAIRE
ARRONDISSEMENT, STANDPLAATS 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien en geëxamineerd hebbende de processale stukken, door den eischer r. o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende, dat de beklaagde heeft bekend en ook anderszins is gebleken, dat hij, ingevolge zijn engagement, het Rijk in bovengemelde hoedanigheid dient, en hem de krijgsartikelen zijn voorgelezen;

Overwegende, dat den beklaagde is ten laste gelegd, dat hij, wetende schuld te hebben op zijne uitrusting- en reserve-rekening, in het begin der maand Maart 1904 te Venlo eene rijbroek hem door het Rijk op rekening verstrekt, heeft verkocht voor een bedrag van f 1.50, daarbij tevens bedingend eene pantalon, toebehoorende aan den milicien-huzaar S.;

Overwegende, dat de beklaagde heeft bekend zich aan het hem ten laste gelegde te hebben schuldig gemaakt, onder opgave, dat hij aldus heeft gehandeld, omdat hij met permissie zoude gaan en geen reisgeld had; dat hij wel begreep, dat hij daarvoor disciplinair zoude worden gestraft, maar overigens volkomen gerechtigd meende te zijn over de hem in eigendom toebehoorende rijbroek, die hij gedurende zijnen diensttijd op zijn zakboekje had ontvangen, te beschikken; dat hem nooit is gezegd, dat zoolang zijne schuld, voor die rijbroek aangegaan, niet geheel was gekweten, die broek zijn eigendom nog niet zoude zijn en dat hij ook nooit eene verklaring van die strekking heeft behoeven te teekenen;

Overwegende, dat het feit den beklaagde ten laste gelegd, evenals diens schuld daaraan door de bekentenis van den beklaagde, bevestigd door de ten processe overgelegde bevestigende getuigenverklaringen en het zakboekje van den beklaagde wettig en overtuigend is bewezen;

Overwegende dat eene rijbroek van een vrijwillig dienend militair ingevolge artikel 66 van het Reglement van Administratie bij de Landmacht van 7 Februari 1886, op rekening verstrekt, hem door het Gouvernement is verkocht en geleverd en niet van gouvernementewege in gebruik is gegeven, en die broek in zulk een geval, met het oog op de bepalingen der artikelen 585, 590, 667 en 2014 eerste lid van het Burgerlijk Wetboek, aan dien militair in eigendom toebehoort;

Overwegende, dat het verkoopen van zijne rijbroek door den beklaagde alzoo noch ingevolge artikel 193 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, noch ingevolge eenige andere strafrechtelijke bepaling, strafbaar is, zoodat de beklaagde van het hem ten laste gelegde behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat echter het den beklaagde ten laste gelegde wel oplevert eene disciplinaire overtreding, strafbaar ingevolge artikel 19 j^o 27 van het Reglement van Krijgstucht en er dus termen zijn om onverkort te laten de bevoegdheid van den Chef van het Korps, waartoe de beklaagde behoort, om hem te dier zake krijgstuchtelijk te corrigeeren;

Gezien art. 181 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Spreekt den beklaagde vrij van het hem ten laste gelegde;

Laat onverkort de bevoegdheid van den Chef van het Korps, waartoe de beklaagde behoort, om hem te dier zake krijgstuchtelijk te corrigeeren;

Heft op het ontslag onder handtasting;

De kosten ten laste van den Staat.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 3 Juni 1904.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPLIJK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fisikaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN IJSSELT.

In casu aangenomen dat eenige tegen een meerdere gebezigde onbetamelijke uitdrukkingen geen grond opleveren tot veroordeeling van den beklaagde wegens het met woorden beleedigen van zijn meerdere in rang, omdat die uitdrukkingen niet de strekking hadden om het eergevoel van dien meerdere te krenken. Vrijspraak van den beklaagde, met verwijzing naar zijn korpscommandant ter beoordeeling of eene krijgstuuchtelijke straf moet worden opgelegd.

In de zaak, aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen
den Advocaat-Fisikaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht
ambtshalve, ter eenre
en
een milicien bij het 1ste Regiment Infanterie oud 20 jaren, geboren
te Assen, gerequireerde in persoon, gedaagde ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, van wege den gedaagde ter rolle gedaan, dat hij zich refereert aan 's Hof's dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring, door den impetrant en eischer ambtshalve, mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de stukken van den processe;

Overwegende, dat beklaagde voor den Krijgsraad heeft terecht gestaan, beschuldigd:

1°. dat hij den 24sten April 1904 's avonds omstreeks 9 uur 10 minuten, op de soldatenkamer der kazerne te Assen, den miliciensergeant B, toen deze hem zeide naar bed te gaan, ten antwoord heeft gegeven „dat verdom ik, dat doe ik niet voor jou;”

2°. dat hij zich, met de armen zwaaiende, driftig omdraaiende, dien milicien-sergeant daarbij zoodanig tegen de door dezen uitgestoken linkerhand heeft geslagen dat de pink gekneusd werd;

3°. dat hij, naar bed gaande, den sergeant heeft toegeroepen: „wel te rusten, sergeant” en kort daarop: „stik dan maar;”

Overwegende, dat de Krijgsraad terecht heeft aangenomen dat de aanraking van sergeant B. door beklaagde, gelijk die onder 2° is omschreven, zonder eenig opzet heeft plaats gehad, zoodat daarin niet is gelegen het misdrijf van feitelijke insubordinatie en beklaagde te dier zake bij het vonnis terecht is vrijgesproken;

Overwegende, dat terecht bij het vonnis als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen, dat beklaagde de woorden onder 1° en 3° der telastelegging vermeld tot den daarin genoemden sergeant heeft geuit;

dat echter het bezigen dier uitdrukkingen bij het vonnis ten onrechte is gequalificeerd als belediging met woorden van zijn meerdere in rang, vermits die uitdrukkingen wel waren onbetamelijk en het bezigen daarvan uit dien hoofde als krijgstuchtelijke overtreding kan worden aangemerkt, maar zij niet de strekking hadden om het eergevoel van den milicien-sergeant, tot wien zij gericht waren, te krenken, noch diens eer in de oogen der andere aanwezigen te verminderen;

dat mitsdien beklaagde ook van deze punten der telastelegging had moeten zijn vrijgesproken;

Gezien artikel 181 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 6^{den} Mei 1904 door den Krijgsraad in het Vijfde Militaire Arrondissement, standplaats Leeuwarden, tegen beklaagde gewezen;

En opnieuw recht doende:

Spreekt den beklaagde vrij van het hem ten laste gelegde;

Verwijst hem naar den chef van zijn korps ter beoordeeling of hij ter zake van het in de telastelegging vermelde krijgstuchtelijk moet worden gestraft;

De kosten in eersten aanleg en in hooger beroep te dragen door den Staat.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 3 Juni 1904.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Twee schepelingen hadden zich onrechtmatig onttrokken aan hunne werkzaamheden.

Daarover onderhouden, werden zij door den betrokken meerdere luitwammessen genoemd, over welke h. i. ongepaste uitdrukking zij zich hebben beklaagd.

Voor beide feiten gestraft zijnde, dienen zij bij het Hof hun beklag in.

Bestist wordt dat de straf terecht is opgelegd en dat de bedoelde uitdrukking in verband met het gebeurde voor klagers geen vernederende of beledigende betekenis kan hebben, doch geheel het karakter van eene berisping draagt.

De klacht ongegrond verklaard doch de strafreden eenigszins gewijzigd.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de verklaringen dd. 24 April 1904 van den matroos 2de klasse A. en van den matroos 3de klasse B., beiden dienende aan boord van Harer Majesteits Pantserdekschip „Noord-Brabant”, waarin zij zich beklagen over de reden van de hun door den Commandant van dien bodem, den 21sten April 1904 opgelegde straf van acht dagen strafdienst met inhouding der halve soldij, wegens: „zich door uitvluchten onttrokken aan opgedragen werkzaamheden, en zich ten onrechte beklaagd over een minder gepaste „uitdrukking van zijn meerdere”;

Gelezen de bij deze klacht behoorende processtukken;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht strekkende tot wettigverklaring der klachten en tenietdoening van de aan de klagers opgelegde straffen;

Overwegende, dat, blijkens de memorie van den straffer, de straffen aan klagers zijn opgelegd, omdat hem bij het onderzoek van de zaak was gebleken door de verklaringen van den bootsman G. V. en den matroos 2de klasse W. J. d. V., dat de klagers zich niet dadelijk, na bekomen order om het dek te vegen, naar het bezemhok hebben begeven, doch onder voorwendsel van het zoeken naar bezems zich eenigen tijd aan de werkzaamheden hebben onttrokken, en dat, nu klagers zich aan luieren hadden schuldig gemaakt, de bootsman terecht het woord luiwammessen over hen had gebruikt en hun klacht daarover niet gegrond door hem geacht werd;

dat de verklaring van den bootsman, dat deze wel het woord „luiwammessen” doch niet het woord „stinkerds” had gebezigd, door hem als juist is aangenomen;

Overwegende, dat de klagers bij het onderzoek door Officieren-Commissarissen ongeveer gelijkkluidend hebben verklaard, dat op de dagwacht van den 21sten April 1904 te ongeveer 5 uur 15 à 5 uur 20, door den dd. ondergeschikt onderofficier van de wacht, matroos 1ste klasse W. werd gefloten „wachtvolk 2de en 3de klassen van de „hondenwacht, dek droog maken”; dat zij daarop, zijnde zij de eenige beschikbaren, naar het bezemhok aan b. b. vooruit gingen om bezems te halen; dat dit bezemhok echter gesloten was, en de matroos 2de klasse d. V. die er paai van is en den sleutel bewaart, er niet was, en niet antwoordde toen hij geroepen werd; dat zij toen op 't dek zijn gaan rondkijken of daar een bezem te vinden was, doch, er geen vindende, samen weder naar het bezemhok gingen, waar d. V. nog niet was en hetwelk nog gesloten was; dat op dat oogenblik de bootsman hen opfloot en vroeg of zij nog niet aan den gang waren, waarop zij antwoordden, dat zij geen bezem konden vinden; dat zij toen eindelijk van d. V. een bezem kregen en over halfzes met hun tweeën begonnen het dek aan te vegen en droog te schuiven; dat, door het lange zoeken naar bezems en door de omstandigheid dat zij dien morgen met hun tweeën moesten doen wat anders het heele wachtvolk deed, het dien morgen langer dan gewoonlijk duurde eer het dek droog was; dat de bootsman V. hen uitschold voor luiwammessen en luie stinkerds en zij zich daarover bij den Commandant beklaagden, welke echter die klacht ongegrond vond; dat zij niet zelf naar den matroos 2de klasse d. V. zochten, omdat er meestal bezems aan het dek blijven staan en zij dachten, er dus zoo spoediger een te zullen vinden;

Overwegende, dat voor Officieren-Commissarissen door den bootsman G. V. onder eede is verklaard, dat hij den morgen van het gebeurde als gewoonlijk door den ondergeschikten d.d. onderofficier van de wacht liet fluiten „wachtvolk van de hondenwacht, dek droogmaken”; dat, toen er tien minuten later nog niets aan het dek gedaan was, hij ging zoeken naar de beide klagers, die de eenige beschikbaren waren voor 't dek droogmaken, omdat de overigen van het wachtvolk door hem in de sloepen gezonden

waren om die ledig te hoozen; dat hij de klagers toen niet vond en hen door W. liet opfluiten, waarop hij hen een oogenblik later aan dek vond bij den ingang van het volkslogies en W. hem mededeelde, dat zij van beneden waren gekomen; dat, toen hij hun persoonlijk gelastte om het dek droog te maken en zij hem zeiden dat zij geen bezems hadden, hij hun beval om d. V. op te halen om bezems te geven en daarbij de opmerking maakte, dat andere morgens het dek om 5 uur 30 droog was, doch dat dit nu niet kon omdat er een paar „luiwammessen” op de wacht stonden; dat hij niets anders gezegd heeft en dat de uitdrukking „luie stinkerds” niet door hem is gebezigd; dat hij matroos d. V. bij het bezemhok gezien heeft nadat hij gefloten had „dek droogmaken” en dat d. V. hem gezegd heeft, dat hij niet vóór het luien voor 't schaften, naar beneden is gegaan; dat in gewone omstandigheden het dek door 4 of 5 man wordt aangeveegd en gedroogd; dat de klagers onwillig waren, want dat zij zeker een bezem hadden kunnen krijgen als zij direct naar d. V. waren gegaan;

Overwegende, dat door den matroos 1ste klasse H. W. onder eede voor Officieren-Commissarissen is verklaard, dat op de dagwacht van den 21sten April 1904, bootsman V. hem te ongeveer 5 uur 20 liet fluiten: „wachtsvolk van de hondenwacht, dek droogmaken”; dat, toen er reeds geluid was voor 't schaften, er nog niemand was verschenen en de bootsman hem toen de klagers liet opfluiten; dat hij dit deed bij het luik van het volkslogies en toen duidelijk hoorde dat klager A. van 't dek antwoord gaf, doch niet kon onderscheiden vanwaar de stem van klager B. kwam; dat hij eenigen tijd later de klagers bij den bootsman aan dek zag staan en door dezen hoorde zeggen: „nu is het dek nog niet droog, dat komt omdat er een paar luiwammessen op de wacht zijn”; dat hij niet door den bootsman de woorden „luie stinkerds” heeft hooren bezigen; dat toen hij den eersten keer float, d. V. niet in 't bezemhok was en dit aan b.b. dicht en aan s.b. open was; dat hij echter niet weet of d. V. daar later gekomen is; dat na halfzes de bootsman hem gelastte om d. V. op te halen, doch dat deze toen reeds aan dek was; dat hij niet aan den bootsman heeft medegedeeld, dat de klagers van beneden kwamen; dat hij op vóórparade heeft bedoeld, dat hij dacht, dat de stem van klager B. van beneden kwam en bij zijn verklaring blijft, dat de stem van klager A. van 't dek kwam;

Overwegende, dat de matroos 2de klasse W. J. d. V. voor Officieren-Commissarissen onder eede heeft verklaard, dat hij iederen morgen na wasschen en kammen, naar het bezemhok gaat om de bezems en het andere gereedschap, benoodigd bij dekspoelen, uit te geven en dat, als hij daarmee klaar is, hij naar den bak gaat om te schaften; dat het bezemhok gesloten is als hij er niet in is en hij den sleutel daarvan in bewaring heeft; dat hij op den morgen van den 21sten April in het bezemhok was toen er gefloten werd: „wachtsvolk dek droogmaken”; dat hij toen eenigen tijd gewacht heeft of er menschen kwamen om bezems, maar dat, toen er niemand kwam

opdagen, hij naar zijn bak is gegaan; dat in dien tusschentijd niemand in het bezemhok is geweest; dat het bezemhok een ruimte is onder den commandotoren, waartoe twee deuren toegang geven, een aan s.b, een aan b.b., aan de achterzijde; dat de bezems worden geborgen aan b.b. zijde, terwijl tusschen de beide deuren balies en putsen zijn opgestapeld; dat hij, wanneer hij in 't hok is, aan s.b. zijde zit; dat de opgestapelde balies en putsen dan wel 't gezicht naar den anderen kant belemmeren, maar dat de afstand zóo klein is, dat hij het moet hooren, wanneer daar iemand is; dat bovendien de b.b. deur gesloten was en hij den sleutel in bewaring had;

Overwegende, dat door den matroos 3de klasse P. B. voor Officieren-Commissarissen onder eede is verklaard, dat hij den morgen van het gebeurde te ongeveer 5 uur 30 de klagers in gesprek hoorde met bootsman V. en toen het woord „luiwammes” of „luiwammessen” verstond, doch verder niets heeft verstaan;

Overwegende, dat door den matroos 3de klasse R. J. C. T. B. voor Officieren-Commissarissen onder eede is verklaard, dat hij den morgen van het gebeurde een gesprek hoorde tusschen de klagers en bootsman V., hetwelk over bezems liep en waarbij hij de woorden „luie stinkerds” en „luiwammessen” verstond;

Overwegende, dat uit al het bovenstaande is gebleken, dat de klagers, welke aangewezen waren om het dek droog te maken, zich aan de order daartoe geruimen tijd hebben onttrokken, door niet te doen wat noodig en aangewezen was om aan die order zoo spoedig mogelijk te kunnen voldoen, door nl. toen zij volgens hun beweren den matroos d. V. niet in het bezemhok vonden, dezen niet dadelijk te gaan halen, doch zelf naar bezems te gaan zoeken, en dat, nu deze onder eede verklaard heeft, dat hij op den gewonen tijd in het bezemhok is geweest en daar eenigen tijd heeft gewacht, doch dat er niemand kwam opdagen om bezems te halen, blijkt dat de bewering der klagers, dat zij d. V. niet gezien hebben, een uitvlucht is;

Overwegende, dat vaststaat dat de klagers lui geweest zijn bij de uitvoering van aan hen opgedragen werkzaamheden, en daarom hun meerdere, welke die werkzaamheden aan hen had opgedragen, het recht had om hen over die luiheid te berispen en hen daarom met het woord „luiwammessen” te betitelen, welk woord voor hen, na het gebeurde, zeker geen vernederende of beleedigende beteekenis kon hebben en zij zich dus ten onrechte daarover beklagden;

Overwegende, dat de beëdigde verklaring van bootsman V., dat hij *niet* bezigde de woorden „luie stinkerds”, niet ontzenuwd wordt door de verklaringen van de klagers en door de beëdigde verklaring van den matroos 3de klasse B., welke beweren die woorden wel te hebben gehoord, in verband met de beëdigde verklaringen van de getuigen B. en W.;

Overwegende, dat klagers zich dus hebben schuldig gemaakt aan de in de strafreden genoemde feiten, derhalve terecht zijn gestraft en de straf niet te zwaar is;

Overwegende, dat de strafreden eenigszins onduidelijk is, daar toch wegens een minder gepaste uitdrukking niet ten onrechte kan worden geklaagd, terwijl de bedoeling van straffer dat het aangevallen woord niet ongepast was, duidelijk uit diens memorie blijkt;

Gezien de artikelen 9 en 10 der Rechtspleging bij de Zeemacht en 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Beschikkende op voormelde klachten:

Verklaart die ongegrond;

Handhaaft de opgelegde straffen;

Wijzigt de strafreden door daarin de woorden „minder gepaste” uit te laten;

Heft op het arrest hetwelk de klagers ter zake van het indienen hunner klachten ondergaan.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 14 Juni 1904.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD

Contrôle van den leider eener schietoefening over het uitdeelen en innemen van munitie.

Beteekenis van punt 21 van het Voorschrift op de Wapenen en de schietoefeningen der Infanterie, Tweede Gedeelte.

Onbehoorlijk gedrag tegenover een commissie van onderzoek.

Klacht ongegrond verklaard.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de klacht dd. 30 April 1904 van een Eerste-Luitenant van een der Regimenten Infanterie, over de straf van acht dagen kamerarrest met accès, hem den 28sten April te voren opgelegd door zijnen Bataillons-commandant, met de strafreden: „Tijdens de „schietoefening onvoldoende contrôle uitgeoefend op de uitgifte en „het innemen der munitie, en een ongepaste houding aangenomen „tegenover twee leden der Commissie, waaraan te dezer zake een „onderzoek was opgedragen”;

Gelezen de toelichtingen van den klager, het bericht van den bestraffer en de verdere bescheiden ter zake dienende;

Gehoord de verklaringen van den klager en den bestraffer, voor dit Hof gegeven;

Gelezen het advies van den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, strekkende om de klacht ongegrond te verklaren;

Overwegende, dat de straf werd opgelegd als gevolg van het

onderzoek eener Commissie van Officieren, dat noodzakelijk was geoordeeld na het vinden op den 21sten April van een houder met vijf scherpe patronen door de stadsreiniging in een der privaatonnen der soldaten, welke vondst samenviel met de vermissing in het munitie-magazijn, op denzelfden dag geconstateerd, van een gelijk aantal patronen uit de munitiekist, waaruit op den 20sten te voren, onder de leiding van den klager, was geschoten, bij welk onderzoek door klager de on gepaste houding was aangenomen, in de strafreden bedoeld;

Overwegende, dat klager in zijne toelichting heeft opgegeven;

1°. dat de omschrijving der strafreden niet juist is, en

2°. dat hij te zwaar gestraft is;

Overwegende, dat punt 1°. der klacht medebrengt eene splitsing der strafredenen in: *a.* het onvoldoende contrôle uitvoeren op de uitgifte en het innemen der munitie tijdens een schietoefening en *b.* het aannemen eener on gepaste houding tegenover twee leden der Commissie, waaraan te dier zake het onderzoek was opgedragen;

Wat punt *a.* betreft:

Overwegende, dat klager opgeeft, dat hij bij de schietoefening op den 20sten April jl. wat aangaat het uitgeven en innemen der munitie, zijne plicht heeft gedaan; dat hij wel erkent dat er bij die oefening gedurende eenigen tijd een soldaat in plaats van een onderofficier belast is geweest met het uitgeven en innemen van de patronen, maar dat deze afwijking van punt 21 van het Voorschrift betreffende de wapenen en schietoefeningen bij de Infanterie, Tweede Gedeelte, veroorzaakt werd door het gebrek aan het noodige kader; dat hij, om zich te overtuigen van den juisten inhoud der gesloten kist met munitie, welke hem op de schietbaan was gebracht en waaruit onder zijne leiding is geschoten, de kartonnen doozen, waarin de houders met patronen zich bevinden, heeft nagevoeld, zooals overal geschiedt en dat natelling der patronen, zelfs in het munitiemagazijn, niet plaats heeft; dat hij verder ontkent het verband tusschen de vijf in de privaaton gevonden patronen en zijn dienst op de schietbaan;

Overwegende, dat de bestraffer daartegen aanvoert, dat ook in dit geval het uitgeven en innemen der patronen niet aan soldaten (miliciens) had mogen worden overgelaten omdat het bovengenoemde punt 21 uitdrukkelijk aangeeft, dat zulks door een onderofficier of korporaal moet geschieden, terwijl het in dit geval ook niet had behoeven te gebeuren omdat de sergeant, die thans belast werd met het opteekenen der schoten, ook met dit gedeelte van den dienst had kunnen worden belast, daar deze functie, waarbij de patronenkist in de onmiddellijke nabijheid van bedoelden sergeant en mede onder toezicht van den officier-onderwijzer blijft, zeer goed vereenigbaar is met het opteekenen der schoten en nòch van den opteekene, nòch van den onderwijzer overmatige inspanning zou hebben vereischt; dat het natellen en bevoelen der gesloten doozen patronen geen contrôle is omtrent het al of niet aanwezig zijn van het aantal

scherpe patronen, dat in het schietboekje in de kist vermeld staat; dat de contrôle op de patronen tijdens de schietoefening dus veel te wenschen heeft overgelaten en dat, afgescheiden van het feit, of de vijf patronen, in een der privaatonnen der kazerne gevonden, al of niet afkomstig zijn geweest uit de kist waaruit onder klagers toezicht werd geschoten, deze toch verzuimd heeft zich zoowel vóór als na de schietoefening te overtuigen, of de kist het aantal scherpe patronen bevatte dat het schietboekje aangaf;

Overwegende, dat uit het bovenstaande blijkt, dat bij de schietoefening op den bedoelden dag, het uitgeven en innemen der munitie door een soldaat en niet door een onderofficier of korporaal heeft plaats gehad, terwijl de doozen met patronen wel geteld en bevoeld zijn doch het aantal patronen niet geteld is;

Overwegende, dat een en ander niet is overeenkomstig het voorschrift; dat klager wel beweert, dat de wijze waarop de munitie is uitgegeven en ingenomen het gevolg is geweest van het gebrek aan kader maar dat, waar in het reglement niet wordt aangegeven, door wie sommige handelingen op de schietbaan, b.v. het opteekenen, moeten verricht worden, het bevolene in het reglement in de allereerste plaats had moeten worden nagekomen en het vrijgelatene naar de omstandigheden had moeten worden geregeld; dat de bewering, dat ook door anderen de aanwezigheid van het aantal patronen wordt nagegaan door telling en betasting van de doozen en telling der patronen zelve wordt nagelaten, geene verontschuldiging is, omdat ditmaal duidelijk is bewezen dat zulks niet voldoende is; dat zoowel bij het een als bij het ander zonder noodzakelijkheid van het voorschrift is afgeweken en deze afwijking terecht in de strafreden onvoldoende contrôle is genoemd;

Wat punt *b* betreft:

Overwegende, dat klager erkent dat hij, na een langdurig onderhoud met de Commissie, bestaande uit een Hoofdofficier, een Kapitein en een Luitenant als Secretaris, ten slotte niet in staat is geweest zijne volledige kalnte te bewaren en hiervan heeft doen blijken; dat hij onmiddellijk daarna spijt heeft gevoeld over zijn gemis aan zelfbeheersching en daarom, geheel uit eigen beweging zijne verontschuldigungen daarvoor heeft aangeboden zoowel aan den Voorzitter der Commissie als aan den Regimentscommandant, door wien de commissie werd benoemd; dat de bovenbedoelde onbehoorlijke houding het gevolg is geweest van het bevolen onderzoek in een zaak, waarin hij volgens zijn beste weten geene tekortkoming had begaan; dat hij door dit onderzoek is overvallen; dat zijne antwoorden niet juist op het papier werden teruggegeven, doch hij onverdiend werd berispt omdat hij in plaats van een juist antwoord het algemeen bescheid had gegeven: „ik heb mijn plicht gedaan”; dat de Commissie blijkbaar uitging van de veronderstelling, dat er verband bestond tusschen de gevonden patronen en die, welke ontbraken in de munitiekist, waaruit onder zijne leiding was geschoten; dat de kregelige wijze waarop hij zoude geantwoord hebben ook al het gevolg is geweest van zijn gezondheids-

toestand, welke door zijn ongeveer vierjarig verblijf in Indischen dienst heeft geleden; dat het onderzoek der Commissie zóó gerecht is geworden, dat elk normaal mensch er kregelig onder zou zijn geworden en zeer zeker iemand, die zich door en door ziek gevoelt;

Overwegende dat de straffer, die niet tegenwoordig is geweest bij het onderzoek der Commissie, in de strafreden bedoeld, de gronden der bestraffing heeft ontleend aan het betreffend rapport van den Voorzitter der Commissie aan den Regimentscommandant, welk rapport wordt aangevuld door de bedenkingen van denzelfden Hoofd-officier tegen klagers toelichtingen bij zijne reclame; dat deze bedenkingen, mede onderteekend door het medelid der Commissie den Kapitein K., o.a. inhouden: dat klager tegenover de Commissie zeer ongepast is opgetreden, terwijl het langdurige van het onderhoud het gevolg is geweest van de ontwijkende en spitsvondige antwoorden van klager; dat die lange duur echter verdeeld was over twee dagen met een Zondag tusschenbeiden; dat de Commissie het meest gewenscht heeft om te kunnen constateeren, dat er geen tekortkomingen waren begaan, maar dat juist daarom een volledig onderzoek noodig was; dat klager, verre van te zijn overvallen, met inleidende en duidelijke woorden, gezeten, heeft vernomen, wat het doel der Commissie was en zijne oproeping daarvoor beteekende; dat het beslist onwaar is, dat de door klager gegeven antwoorden niet juist zijn weergegeven, omdat die door hem zelf werden gedicteerd, terwijl het geheele verhoor door hem met de Commissie werd onderteekend; dat het gegeven algemeen bescheid inderdaad bestond in de woorden: „ik heb mijn plicht gedaan”, doch nadat erkend en geconstateerd was, dat zulks niet het geval was geweest; dat de Commissie niet uitging van de stelling, dat er verband bestond tusschen de vijf gevonden en vijf gemiste scherpe patronen, maar dat bij onderzoek was bevolen om naar dit verband te zoeken en dat daarbij punt 21 van het Voorschrift betreffende de wapenen en de schietoefeningen bij de Infanterie, Tweede Gedeelte, niet mocht worden verzuimd; dat het verhoor zich heeft gekenmerkt door groote welwillendheid, blijkbaar uit de mededeeling van den Voorzitter aan klager: „dat de vijandige „houding, welke door hem bij de Commissie werd verondersteld, „volstrekt niet bestond en ook geen reden van bestaan kon hebben „omdat klager der Commissie geheel vreemd was”;

Overwegende, dat, waar klager erkent zijne kalmte bij zijne onderzaging door de Commissie niet te hebben kunnen bewaren en daarvan te hebben doen blijken, eene onbehoorlijke houding voor die Commissie te hebben aangenomen en kregelige antwoorden aan den Voorzitter te hebben gegeven, er geen reden bestaat om aan de juistheid van de bedenkingen der Commissie te twijfelen en deze dus voor juist moeten worden aangenomen;

Overwegende, dat derhalve door klager eene ongepaste houding is aangenomen tegenover eene Commissie bestaande uit Officieren van hooger rang en dit rechtvaardigt de omschrijving der strafreden voor wat betreft het punt *b.*;

Overwegende, dat het tweede punt, de zwaarte der straf, waarover wordt geklaagd, niet alleen afhangt van de gepleegde krijgstuchtelijke overtreding maar tevens van het strafregister van klager, waaruit blijkt dat hij zich niet alleen bij herhaling strafschuldig maakte, maar hij zelfs tweemaal binnen een tijdsverloop van twee maanden is moeten worden gestraft voor plichtsverzuim;

Overwegende, dat uit het bovenstaande blijkt, dat klager terecht is gestraft met eene in beide deelen juist omschreven strafreden en eene straf die niet te zwaar is;

Gezien de artikelen 15 en 16 der Rechtspleging bij de Landmacht, 27 en 54 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande en 51 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Beschikkende op bovengenoemde klacht;
Verklaart die ongegrond.

REGISTER van de voornaamste onderwerpen behandeld in deel II der MILITAIRE JURISPRUDENTIE.

De cijfers geven de nummers der beslissingen aan.

A.

- Aansprakelijkheid.* Krijgstuchtelijke aansprakelijkheid van bestuurders eener vereeniging voor in haar orgaan opgenomen artikelen die niet of niet voldoende onderteekend zijn. Gebondenheid van opvolgende bestuurders aan deze door den Commandant vastgestelde aansprakelijkheid . . . . . 55.
- Arrest.* Het Hof verzoekt den krijgsraad een militair, die lang in vóórarrest heeft gezeten, onder handtasting uit dat arrest te ontslaan . . . . . 27.
- Het arrest tijdens de garnizoensinformatiën (R. L. 5.—14) kan in mindering worden gebracht van de opgelegde straf . . . 54.

B.

- Beklaagde.* Bij het verhoor van den beklaagde voor den krijgsraad behoort hem het ten laste gelegde misdrijf, behoorlijk geformuleerd, te worden voorgehouden . . . . . 42.
- Voorhouding aan den beklaagde van eene nieuwe formulering van het hem ten laste gelegde in hooger beroep . . . 59.
- Beklag.* Een mindere heeft het recht zich op gepaste wijze over gegeven orders te beklagen, nadat die orders zijn volbracht . . 55.
- Beleediging.* Opzet tot beleediging en tot het plegen van geweld . 28. 30.
- Beleediging van een meerdere in rang. Qualificatie ingevolge art. 99 C. W. L. . . . . 28.
- Vrijspraak van beleediging omdat de gebezigde uitdrukkingen geen beleedigend karakter droegen . . . . . 64.
- Eene berisping kan geene beleediging zijn . . . . . 65.
- Berisping.* Eene berisping kan geene beleediging zijn . . . . . 65.
- Berijden.* Verbod tot het berijden van bermen van een weg . . . 31. 34.
- Bevel.* Bestrafing wegens het redeneeren tegen een gegeven order. 45.
- Tenietdoening van eene straf wegens het op onverschilligen toon bejegenen van een gegeven bevel, omdat de tekortkoming niet van ernstigen aard bleek . . . . . 47.
- Een mindere heeft het recht zich op gepaste wijze over gegeven bevelen te beklagen, nadat die orders zijn volbracht. 55.

- Bloedverwanten.* Het hooren van bloedverwanten als getuigen. Aan den vader van den beklaagde mag niet verzocht worden overlegging van stukken, die de veroordeeling van den zoon kunnen medebrengen . . . . . 27.
- Buitenlandsche rechter.* Vonnis van een buitenlandschen rechter. Non bis in idem . . . . . 51.

C.

Competentie van den militairen rechter.

- Competentie van den militairen rechter ten aanzien van recruten (Art. 2 C. W. L.) Vrijwilligers, welker engagementsakte nog niet is bekrachtigd. . . . . 25.
- Een te Curaçao gedeserteerd schepeling, die na het vertrek van den bodem, waarvan hij deserteerde, wordt gearresteerd, staat krachtens art. 50 Prov. Instr. terecht voor het Hoog Militair Gerechtshof . . . . . 26.
- In een soortgelijk geval beslist dat de krijgsraad van het commandement waarin hij zich aanmeldt, bevoegd is om van de zaak kennis te nemen . . . . . 60.
- Het Hoog Militair Gerechtshof is bevoegd een klacht te onderzoeken omtrent krenkende uitdrukkingen, welke tegen een militair zouden zijn gebezigd . . . . . 44.
- Competentie van de zeekrijgsraden in Nederlandsch Indië in verband met die van den kolonialen rechter . . . . . 49.
- Conclusie van eisch.* In twee gevoegde strafzaken moet één conclusie van eisch worden genomen . . . . . 27.
- Contrabande.* Goederen, die door eene bevriende mogendheid met invoerrecht zijn belast (in casu sigaren) als contrabande beschouwd. 51.
- Corveeërs.* Werktijd van corveeërs. Verlof tot het zich tusschentijds van het werk verwijderen . . . . . 48.

D.

- Daderschap.* Het doen plegen van het misdrijf van valsheid in geschrifte door het ter teekening voorleggen van een valsche verklaring aan den regimentscommandant . . . . . 41.
- Dagvaarding.* In het militair strafprocesrecht onbekend. Het is echter noodzakelijk dat eene behoorlijke formulering van de telastlegging aan den beklaagde wordt voorgehouden bij zijn verhoor voor den krijgsraad. . . . . 42.
- Degradatie.* Indien een onderofficier onbehoorlijke handelingen van een officier in een dagblad publiceert vergezeld van een op geheimzinnige wijze verkregen verklaring van getuigen, is degradatie de eenig mogelijke straf. . . . . 36.
- Desertie.* Desertie in West-Indië. Relatieve competentie van den militairen rechter voor de zeemacht . . . . . 26. 60.
- Herhaalde desertie. Verjaring van het recht tot strafvervolgung te dezer zake. Stuiting dier verjaring . . . . . 37.
- Niet voldoen aan eene oproeping voor den werkelijken dienst door een milicien-verlofganger. De gedane oproeping was wettig. 52.
- Aanmelding in burgerkleeding bij een garnizoen, dat niet is dat van den deserteur. De bewaring in het garnizoen, waar de aanmelding plaats had, geschiedde ten behoeve en in naam van het korps. Ongeoorloofde verwijdering uit dit arrest is derhalve wederom desertie . . . . . 62.

<i>Diefstal.</i> Het in een waschlokaal der kazerne vinden en zich toeëigenen van eens anders ring is geen diefstal doch verduistering.	29.
Diefstal door twee vereenigde personen.	54.
Diefstal van equipmentsgoed, geen diefstal van uitgedeeld wordende goederen (art. 199 C. W. L.).	58.
<i>Dienstverbintenis.</i> Een dienstverbintenis van een vrijwilliger is geen burgerrechtelijke verbintenis. Zij is geldig ook al is de vrijwilliger minderjarig	25.
<i>Dreigen.</i> Het dreigen van en het plegen van geweld tegen een meerdere is niet het gevolg van éézelfde opzet.	28. 30.

E.

<i>Engagementsakte</i> De engagements akte is geen burgerrechtelijke verbintenis. Zij is geldig ook al is de vrijwilliger minderjarig	25.
<i>Equipmentsgoed.</i> Diefstal van equipmentsgoed	58.

G.

<i>Gesprekken.</i> Bestrafing wegens het niet beletten van gesprekken in strijd met de krijgstucht en met den eerbied voor de meerderen.	35.
<i>Getuigen.</i> Verhoor van bloedverwanten als getuigen	27.
Een officier-getuige mag geen lid zijn van den krijgsraad.	43.
<i>Getuigenverhooren.</i> Zijn in een zaak meer dan één beklaagde, dan moeten de verhooren aan elken beklaagde worden voorgehouden. Een vraag waarbij als vaststaande aangenomen wordt wat uit voorgaande vragen niet is gebleken, mag niet worden gedaan.	27.
<i>Geweldpleging.</i> Opzet tot plegen van geweld is iets anders dan dat tot beledigen of bedreigen.	28. 30.
<i>Grasperken.</i> Overtreding van het verbod der Politieverordening van 's-Gravenhage tot het berijden van grasperken en plantsoenen.	31.

H.

<i>Hechtenis.</i> Toerekening der voorloopige hechtenis in militaire strafzaken	54.
<i>Hoog Militair Gerechtshof,</i> zie op <i>Competentie.</i>	

I.

<i>Indië.</i> Verbindende kracht der militaire strafwetgeving in Nederlandsch Indië. Competentie der zeekrijgsraden aldaar in verband met die van den kolonialen rechter.	49.
<i>Ingezonden stuk.</i> Plaatsing van een ingezonden stuk in een dagblad tot bekendmaking van onbehoorlijke handelingen van een meerdere	36.
Aansprakelijkheid van bestuurders eener vereeniging van militairen voor in haar orgaan verschijnende niet- of niet-behoorlijk onderteekende stukken	55.

J.

<i>Jachtwet.</i> De overtredingen van art. 2 der jachtwet moeten krachtens art. 44 dier wet afzonderlijk worden gestraft.	56.
Het zich met een afdraaier in het veld bevinden buiten openbare wegen of voetpaden	61.

K.

- Klacht.* De klacht van art. 7 R. L. staat niet gelijk met een dagvaarding. 42.
- Kleding.* Een officier gestraft omdat hij niet wist waarom enkele manschappen zijner onderhoorige afdeeling niet in de voorgeschreven tenue gekleed waren. Groote verscheidenheid van in gebruik zijnde kleding . . . . . 38.
- Krenkende uitdrukking.* Het Hoog Militair Gerechtshof is bevoegd een klacht te onderzoeken wegens tegen eene militair gebezigde krenkende uitdrukkingen . . . . . 44.
Krenkende uitdrukkingen, tegen een militair gebezigd, kunnen geen aanleiding geven tot het toelaten van klager om zich ter purge te stellen . . . . . 46.
- Krijgsraad.* Een krijgsraad, waarvoor een officier als beklaagde terecht staat, behoeft niet uitsluitend te bestaan uit leden, die hooger of ouder in rang zijn . . . . . 34.
Een officier-getuige mag geen lid van den krijgsraad zijn . . . . . 43.
- Krijgstucht.* Niet voldoen aan een order van een ranggenoot die ouder in dienstjaren is, is strijdig met de krijgstucht . . . . . 33.
Niet beletten van gesprekken in strijd met de krijgstucht aan boord . . . . . 35.
Publicatie in een dagblad van onbehoorlijke gedragingen van een meerdere is strijdig met de krijgstucht . . . . . 36.
De krijgsraad, die een beklaagde vrijspreekt, is niet bevoegd te onderzoeken of het gepleegde feit een krijgstuchtelijk vergrijp oplevert . . . . . 41.
Door den krijgsraad beslist, dat een feit een disciplinair vergrijp oplevert . . . . . 63.
Gemis aan plichtsbesef bij de leiding van eene schietoefening. Redeneeren tegen een ontvangen bevel is strijdig met de krijgstucht . . . . . 44.
Tekortkoming van zóó geringe beteekenis, dat zij niet krijgstuchtelijk behoefde te worden gestraft . . . . . 47.
Krijgstuchtelijke aansprakelijkheid van bestuurders eener vereeniging van militairen voor in het orgaan dier vereeniging opgenomen stukken . . . . . 55.

M.

- Maréchaussée.* Buiten noodzaak mag personeel van het Wapen der Koninklijke Maréchaussée niet gebruik maken van een weg op eene wijze, die bij wettelijk voorschrift is verboden. . . . . 34.
- Meerdere.* Een onderofficier is de meerdere van een ranggenoot, die jonger in dienstjaren is . . . . . 33.
Gesprekken, strijdig met den eerbied voor meerderen mogen aan boord niet worden toegelaten . . . . . 35.
Publicatie in een dagblad van onbehoorlijke handelingen van een meerdere . . . . . 36.
- Militaire dienst.* Veroordeeling wegens het zich opzettelijk ongeschikt maken voor den militairen dienst . . . . . 50.
- Militiewet.* Oproeping van een milicien, die zich na vertrek met groot verlof onmiddellijk naar elders heeft begeven zonder zijn verlofpas voor gezien te doen teekenen door den burgemeester zijner woonplaats . . . . . 52.

<i>Minderjarige.</i> Een engagementsakte, door een minderjarige aange- gaan, is geldig	25.
<i>Mishandeling.</i> Mishandeling van een dier. Het opzet moet gericht zijn op de wreede behandeling van het dier	32.
Mishandeling, gepleegd door een ambtenaar, met gebruik- making van macht, gelegenheid en middel hem door zijn ambt geschonken	53.

N.

<i>Non bis in idem.</i> Beteekenis van het woord „feit” in art. 68 al. 2 Wb. v. Strafrecht. Vonnis van een buitenlandschen rechter. Tweede veroordeeling van een beklagde wegens dezelfde materieele handeling	51.
---	-----

O.

<i>Onbehoorlijk gedrag.</i> Onbehoorlijk gedrag tegenover eene commissie van onderzoek	66.
<i>Ondeugdelijk middel.</i> Eene niet volledig ingevulde verklaring, die valschelijk is opgemaakt, is een ondeugdelijk middel	41.
<i>Ongepaste uitdrukking.</i> Een berisping kan niet een ongepaste uit- drukking zijn	65.
<i>Ontslag</i> uit het arrest. Het Hoog Militair Gerechtshof geeft den krijgsraad in overweging een beklagde met het oog op den langen duur van het vóórarrest, daaruit onder handtasting te ontslaan	27.
<i>Oplichting.</i> Vrijspraak van oplichting wegens het aannemen van geld van den koper van stroo-afval uit een kamp voor eene hoeveel- heid, die den koper meende niet te hebben gekocht	40.
<i>Opvoeping</i> voor den werkelijken dienst. Waar moet een verlofganger worden opgeroepen, die, na vertrek met groot verlof, zonder zijn verlof pas voor gezien te hebben doen teekenen, naar elders is vertrokken?	52.
<i>Opzet.</i> Verschillend karakter van opzet tot belediging of bedreiging en tot geweldpleging	28. 30.
Opzet tot mishandeling van een dier	32.
Opzet tot het wegmaken van eenig goed dat aan een ander toebehoort	57.
<i>Overleggen</i> van stukken. Aan den vader van den beklagde mag niet worden gevraagd overlegging van stukken, die de veroordeeling van zijn zoon kunnen tengevolge hebben	27.

P.

<i>Plantsoenen.</i> Overtreding van het verbod der Politieverordening van 's-Gravenhage tot het berijden van grasperken en plantsoenen.	31.
<i>Poging.</i> Beantwoording van de vraag, wanneer het misdrijf van het zich ongeschikt maken voor den militairen dienst voltooid is.	50.
Beantwoording van de vraag, wanneer het misdrijf van het opzettelijk wegmaken van eens anders goed voltooid is	57.
<i>Purge.</i> Een krenkende uitdrukking kan geen aanleiding zijn tot het toelaten van een militair om zich ter purge te stellen. Aan- vang van zoodanige procedure. Inhoud van het desbetreffend verzoek	46.

R.

- Reclame.* Reclame bij den militairen rechter over de beschikking van een hooger en militairen chef op de klacht genomen. Tijdsige indiening van de klacht bij het Hoog Militair Gerechtshof . . . 38.
- Recruit.* Beteekenis van dit woord in art. 2 C. W. L. . . . . 25.

S.

- Samenloop.* Eendaadsche samenloop. Belediging van een meerdere in rang en van een ambtenaar in functie door dezelfde uitdrukking 28.
- Schietoefeningen.* Leiding der schietoefeningen door den compagniescommandant . . . . . 44.
- Contrôle van den leider over het uitdeelen en innemen van munitie. Beteekenis van punt 21 van het Voorschrift Wapen en Schietoef. Inf. II. . . . . 66.
- Schorsing* van een strafvervolgung wegens desertie van den beklaagde. 26.
- Spoorwegovertreiding.* Het zich toegang verschaffen tot een perron dat tijdelijk voor het publiek is afgesloten . . . . . 39.
- Strafwetgeving.* Verbindende kracht der militaire strafwetgeving in Nederlandsch Indië. . . . . 49.

T.

- Telastelegging.* Behoorlijke formulering der ten laste gelegde feiten behoort te geschieden bij het verhoor van beklaagde voor den krijgsraad . . . . . 42.
- Nieuwe formulering der ten laste gelegde feiten in hooger beroep. Veroordeeling op die nieuwe formulering . . . . . 59.

U.

- Uitdeelen.* Uitdeelen van goederen uit 's Lands magazijnen (art. 199 C. W. L.) . . . . . 58.
- Uitrusting- en reserverekening.* De goederen die aan militairen der Landmacht tegen verrekening op de uitrusting- en reserve-rekening zijn verstrekt, worden zijn eigendom, ook al zijn ze nog niet geheel afbetaald . . . . . 63.

V.

- Valschheid.* Vrijspraak van het misdrijf van valsheid in geschrifte. Een der twee valsche stukken was niet volledig ingevuld en kon dus niets bewijzen; het andere werd niet onderteekend omdat de vervalsching tijdig ontdekt werd . . . . . 41.
- Verbeurdverklaring.* Verbeurdverklaring van een niet in beslag genomen afdraaier, waarmede eene jachtovertreding is gepleegd. Verandering in hooger beroep van de waarde waarop dit voorwerp werd geschat . . . . . 61.
- Verboden toegang.* Alleen de Raad eener gemeente heeft het recht om borden met het opschrift, „verboden toegang; art. 461 Wb. v. Strafrecht” te doen plaatsen op gemeentewegen. De Directeur der gemeentewerken is daartoe uit eigen hoofde onbevoegd . . 31.
- Verduistering.* Het in een waschlokaal der kazerne vinden en zich toeëigenen van eens anders ring is geen diefstal doch verduistering. Het opzet tot verduistering sluit niet in zich het opzet tot wederrechtelijke wegmaking . . . . . 57.

<i>Vereeniging.</i> Krijgstuchtelijke aansprakelijkheid van bestuurders van eene vereeniging van militairen en van hunne opvolgers voor niet- of niet-behoorlijk onderteekende stukken in het orgaan dier vereeniging	55.
<i>Verjaring.</i> Verjaring van het recht tot strafvordering bij desertie. Stuiting der verjaring	37.
<i>Verstrekken.</i> Verstrekken van goederen in den zin van art. 199 C. W. L.	58.
<i>Verzet.</i> Het opzet tot beledigen of dreigen is niet hetzelfde als het opzet tot het plegen van verzet	28. 30.
<i>Voeging.</i> In twee gevoegde zaken behoort slechts ééne conclusie van eisch genomen en slechts één vonnis geveld te worden	27.
<i>Voetpad.</i> Een voetpad, dat ten minste 40 jaren voor een ieder heeft opengestaan, dat op gezette tijden wordt geschouwd, dat voorkomt op de tabel der voetpaden aan het gemeentelijk toezicht onderworpen, is een openbaar voetpad	34.
<i>Vonnis.</i> Uit het vonnis moet blijken waarvoor de veroordeelde terecht stond. Verwijzing naar een processaal stuk is niet geoorloofd. Vonnis van een buitenlandschen rechter. Non bis in idem	27. 51.
<i>Voorhouden.</i> Zijn er meer dan één beklagde, dan moeten de getuigenverhooren aan elken beklagde worden voorgehouden. Voorhouden van een nieuwe formulering der ten laste gelegde feiten in hooger beroep	27. 59.
<i>Voorloopige hechtenis.</i> Het Hoog Militair Gerechtshof verzoekt aan een krijgsraad om den beklagde onder handtasting uit het voorloopig arrest te ontslaan	27.
Toerekening van voorloopige hechtenis aan militaire beklagden.	54.
<i>Vrijheidsberoving.</i> Veroordeeling van een militair wegens wederrechtelijke vrijheidsberoving, met gebruikmaking van macht, gelegenheid en middel, hem door zijn ambt geschonken	53.

W.

<i>Wegmaken.</i> In het water werpen van aan het Rijk toebehoorende voorwerpen, waarvan enkele later weder worden opgevischt. Oogenblik waarop dit misdrijf is voltooid	57.
---	-----

REGISTER op de wetsbepalingen, enz., behandeld in deel II der MILITAIRE JURISPRUDENTIE.

De cijfers geven de nummers der beslissingen aan.

Art.	<i>Grondwet 1848.</i>	Art.	<i>R. Z.</i>
118	49.	8	60.
	<i>Grondwet 1887.</i>	13	60.
7	36, 55.	14	60.
9	55.	111	60.
	<i>C. W. L.</i>	129	49.
2	25.	131	43.
17	62.	134	43.
99	28, 30, 59.	136	43.
100	30, 59.	175	27.
132	37.	224	60.
136	37, 62.		<i>Prov. Instr. H. M. G.</i>
159	62.	48	49.
191	29.	50	26, 60.
193	63.	52	46.
194	58.	54	49.
199	58.		<i>Wb. v. Sr.</i>
	<i>C. W. Z.</i>	27	54.
1	49.	44	53, 57, 58.
9	49.	68	51.
12	49.	72	37.
78	51.	206	50.
79	51.	225	41.
97	26.	254	32.
98	26.	266	28.
137	26.	267	28.
138	26.	282	53.
145	26.	285	28.
	<i>R. v. Kr. L.</i>	300	30, 53, 59.
1	33.	311	54.
19	63.	321	29.
	<i>R. v. Kr. Z.</i>	326	40.
6	45.	350	57, 59.
28	45.	422	59.
	<i>R. L.</i>	461	31.
39	34.		<i>Wb. v. Sv. (oud).</i>
131	60.	8, 9.	49.
143	60.	10	49, 51.
189	60.	218	51.
			<i>Wb. v. Sv.</i>
		162	27.

Militiewet 1861.

133, 134, 135. . . . . **52.**
 141, 143, 144. . . . . **52.**

Militiewet 1901.

117, 133. . . . . **62.**

Inv. wet Wb. v. Sr.

9 . . . . . **37.**

Wet 14 Nov. 1879 Stbl. 191.

18 . . . . . **37.**

Burg. Wetb.

505, 590. . . . . **63.**
 667, 2014 . . . . . **63.**

Jachtwet.

2, 44 . . . . . **56.**
 15 . . . . . **61.**

Alg. Regl. Dienst Spoorwegen.

22 . . . . . **39.**

Alg. Regl. Vervoer 1901.

3 . . . . . **39.**

Prov. Regl. Wegen Drenthe.

21, 33 . . . . . **34.**

Keur zeeeringen en duinen van Delfland.

11b . . . . . **31.**

Regl. politie Maréchaussée.

11 . . . . . **34.**

Alg. Pol. Verord. den Haag.

63, 77 . . . . . **31.**

Voorschr. Wap. Schietoef. Inf. II.

21 . . . . . **66.**

